

14/79

[Blank white label]

The Maria

Cum furs Rom

Est. 1. Tab. 6^a . Num. . . . 30. 288

PROBLE

MATVM ARISTOTELIS
SECTIONES DVAE DE
QUADRAGINTA.

PROBLEMATVM ALE-
XANDRI APHRODISIEI
LIBRI DVO,

Theodoro Gaza interprete.

AD HAEC,
Eruditissima problemata Plutarchi.

Extant apud Borbonium bibliopolam.

VALENTIAE,

Typis Ioannis Mey, Flandri.

2007

MATVARIOS
SECCIONES DE
CARRERA

PROBLEMAS

LA
LIBRO

La obra de

A. D. H. A. S.

En el primer tomo de la obra

El presente libro

se publica

en el marco del

DI I V D I C I V M L V D O V I C I

V I V I S V A L E N T I N I D E P R O
blematis Aristotelis.

Disputationes libri huius Aristoteles encyclicas appellat, hoc est circulares, sine quòd in circulis sint habitæ, & confessu auditorum rogantium doctore, & annotantium, quæ ab illo responderentur: quæ admodum Horatius scriptorem cyclicum appellat circũ foraneum, qui opera sua in circulis recitaret: seu quòd de ijs rebus agitur, quæ Græci solent appellare ἐγκύκλια, hoc est circularia: quæ sunt quotidiana de usu vitæ communis, de quibus senes & patresfamilias soliti sint in circulis suis differere. Vnde encyclopædia dicta, non illa disciplinarũ connexio, de qua Plato loquitur, & Quintilianus, sed de qua Plinius in præfatione Historiæ Naturalis. Apparet autem opus hoc nõ esse ab Aristotele conscriptũ, sed ex disputationibus illius, ab auditoribus collectum, & congestum. Multæ insunt in eo repetitiones, quas nunquã reliquisset autor ipse, si in ordinem digessisset quæ disputarat, & consignasset monumentis literarum. Reliquit autem studiosus coaceruator, dum maiorem diligentiam adhibet in cogendo, quàm iudiciũ in disponendo. Multæ insunt in eis rationes frigida, leues, diluta, alienæ ab Aristotelici ingenij gravitate, atq; acrimonia, aliæ obscuræ, & molestæ. Sunt enim dubitata omnia, nihil affirmatum. Quæ autem inter colloquendũ, inquirendum quæ excidebant, vt usu venit, tenuia, inania, ambigua, non minùs rapta sunt ab avidis auditoribus, quàm dilucida illa, gravia, & solida. Ita cõflatũ est opus egregium sanè sed inæquale, enorme, & multis in locis sui dissimile.

SECTIO NUM DVA-
RVM DE QVADRAGINTA,
ET PROBLEMATVM OCTINGEN-
torũ octuagintasetem Aristotelis,
ELENCHVS.

***

*

Eorum,
quæ ad

Medicinam pertinet, Sectio I. cuius quæstiones, siue pro-	59
blemata	
Sudorem pertinent, Sectio II. cuius quæstiones	42
Vini potum & uinolentiam pertinent, Sectio III. cuius	
quæstiones	34
Rem Venereã pertinent Sectio IIII. cuius quæstiones	33
Laborem pertinent, Sectio V. cuius quæstiones	39
Sessioem, accubitus, & habitum corporis pertinent, Se-	
ctio VI. cuius quæstiones	7
Consensum naturæ animantium pertinent, Sectio VII.	
cuius quæstiones	5
Rigorem atq; horrorem pertinent, Sectio VIII. cuius quæ-	
stiones	19
Vibices, & cicatrices, & pelles pertinent: Sectio IX. cuius	
quæstiones	14
Res naturales pertinent, Sectio X. cuius quæstiones	67
Vocis, soni, & rationem pertinent, Sectio XI. cuius quæ-	
stiones	65
Res bene olidas pertinent, Sectio XII. cuius quæstio-	
nes	13
Malè olidas pertinent, Sectio XIII. cuius quæstiones	12
Regionum habitus pertinent, Sectio XIIIII. cuius quæ-	
stiones	16
Res	

Res mathematicas pertinent, & ad caelestia, Sectio xv.	cuius quaestiones	12	
Res inanimatas pertinent, Sectio xvi.	cuius quaestiones	13	
Res animatas pertinent, Sectio xvii.	cuius quaestiones	3	
Literarum studia pertinent, Sectio xviii.	cuius quaestiones	10	
Concentum pertinent, Sectio xix.	cuius quaestiones	5	
Stirpium genus, & oleracea pertinent, Sectio xx.	cuius quaestiones	36	
Farinam & massam, caeteraq; id genus pertinent, Sectio	xxi. cuius quaestiones	26	
Fructus arborum pertinent, Sectio xxii.	cuius quaestiones	14	
Mare, salisq; omnem aquam pertinent, Sectio xxiii.	cuius quaestiones	4	
Aquas calidas pertinent, Sectio xxiiii.	cuius quaestiones	19	
Aerem pertinent, Sectio xxv.	cuius quaestiones	22	
Ventos pertinent, Sectio xxvi.	cuius quaestiones	64	
Metum & fortitudinem pertinent, Sectio xxvii.	cuius quaestiones	1	
Temperantiam & intemperantiam, & continentiam &	incontinentiam pertinent, Sectio xxviii.	cuius quaestiones	8
Iustitiam pertinent, Sectio xxix.	cuius quaestiones	16	
Prudentiam & mentem, & sapientiam pertinent, Sectio	xxx. cuius quaestiones	13	

Eorum, que ad.	}	Oculos pertinent, Sectio xxxi. cuius quæstiones	30
		Aures pertinent, Sectio xxxii. cuius quæstiones	13
		Nares pertinent, Sectio xxxiii. cuius quæstiones	18
		Os, & ad ea quæ in eo sunt pertinent, Sectio xxxiiii. cuius quæstiones	12
		Tactum pertinent, Sectio xxxv. cuius quæstiones	10
		Faciem pertinent, Sectio xxxvi. cuius quæstiones	3
		Totum corpus pertinent, Sectio xxxvii. cuius quæstio- nes	6
		Colorem pertinent, Sectio xxxviii. cuius quæstio- nes	10

4

ARISTOTELIS PRO-
BLEMATVM SECTIONES
DVAE DE QVADRAGINTA,
Theodoro Gaza interprete.

EORVM QVAE AD MEDI-
cinam pertinent, Sectio prima: cu-
ius quaestiones LIX.

I

VR exuperantia nimia committendi morbi
uim habeant? An quia uel excessum, uel defe-
ctum efficiant? qua quidem re morbum consti-
tere certum est.

2 Cur morbi saepe curari possunt, ubi quis
abunde excessit? Equidem nonnulli medici eam
arte exercent, ut non nisi per excessum agant uel uini, uel aquae,
uel salsuginis, uel cibi, uel inediae. An quoniam causa, quae mor-
bos committunt, aduersae inter se sunt? atque ita efficitur, ut genus
alterum duci per excessum alterius in medium possit.

3 Cur temporum flatuumque mutationes morbos intendant, tol-
lant uel iudicent, uel committant? An quae aut frigida, aut calida, aut
humida, aut sicca sunt, morbosque qualitatium huiusmodi excessus
committit? Secunda etenim ualetudo, mediocritas quaedam est.
Quod si per humidam, frigidam uel materiam morbus constiterit,
tempus accedens contrarium, tollere illum poterit. Sed si minus
contrarium subsequutum sit, qui similis status temporis superuene-
rit, intendet sane, atque interimet: quo etiam fit, ut qui bene ua-
lent, agrotare tempore mutato incipiant, corporis enim proinde
temperamentum soluatur necesse est, quippe quod non nisi temporum,
aetatum, locorumque statu idoneo aptum sit augeri, seruarique. Quam
obrem cum tempora euariant, ratio tunc uoletudinis habenda
diligentius est. Idem autem illud pro causa particulatim etiam

Adest, quod in uniuersum proposui de temporibus: mutationes etenim flatuum, ætatum atq; locorū, pro temporis cuiusdam mutatione accipi debent. Quapropter hæc etiam intendendi, uel tollendi, uel iudicandi, uel contrahendi morbum uim habent, quemadmodum tempora, & syderum ortus, orionis, arcturi, uergiliarum, caniculæ, qui flatus imbresq; excitant, qui serenitates, frigora, teporesque solent adferre.

4 Cur uomitus, cum tempora immutantur, citari maximè debeat? Ne conturbatio redundet, cum uaria excrementa materiæ inutilis ex mutandi ratione perueniant: unde fit, ut cibum alij parum concoquant, alij parum cupiant.

5 Quamobrem qui uel cibo uitioso uescuntur, uel fame diutina laborant, pedibus intumescere soleant? an utrisq; per tabem, consumptionemq; illud accidat? Tabescunt enim & qui esuriunt, quia nullum penitus capiunt alimentum, & qui uitiose uescuntur, quia quod assumpserit, perfrui nequeunt.

6 Quamobrem cum uitia bilis per æstatem contrahi debeant, morbi acuti, qui certè ex bili consistunt, per hyemem potius urgeant? An quia febribus illi comitati, acuti propterea sunt, quia uiolenti? uiolenti uerò contra naturam est: locis enim quibusdam in corpore humescētibus, feruens oritur inflammatio, quæ cum nõ nisi caloris exuperantia sit, febres utiq; accedere potest. Aestiuo igitur tempore arida, calidaq; uitia malè homines habent, hyberno autem humida calidaq; perinde acuta: celeriter namq; interimunt, cum propter humoris supercrescentis abundantiam, concoqui nequeant.

7 Cur morbus pestilens solus ex omnibus uitijs præcipuè afficiat eos, qui ad laborantes eo morbo propè accesserint? An quæ is solus omnium morborum communis omnibus hominibus est. Itaq; pestem facile omnibus infert, qui scilicet deprauato iam habitu sunt. Fit enim, ut morbo cubantis ueluti quodam fomite succendente, uirū illud protinus exultet, cõcipiaturq; in alijs.

8 Cur si uenti septentrionales hyemem occuparūt, uer autē

austros

austros, pluuiasq; exhibuit, æstas proxima grauis tam febribus, quam lippitudinibus insequi soleat? An q; æstas corpora nostra multum humoris alieni continentia excipit, & terra madet, & habitandi locus perhumidus est, talisq; redditur, qualis qui grauis perpetuò constat. Primū itaq; lippitudines subeunt, cū excrementa humoris in capite delinquere incipiunt, dein febres. Ita enim intelligendum est, ut res eadem & calidissima, & frigidissima reddi possit, ceu aqua, uel lapis: feruet etenim illa, urit hic uehementius. Fit igitur, ut aër suæ crassitudinis causa, calorem pleniorē suscipiens exardescat, & corpora pari ratione, anxietate æstuq; uexentur: æstus uerò in corpore, febris: in oculis, lippitudo est. Deniq; mutatio quæq; calida corpus peruertit, cū scilicet cœlo adhuc madente, æstas protinus sicca, & calida occupauit: uitiū etiā augetur, si pluuias æstate accessit. Ita enim uis solis materiam latè obtinet, quam f. ruescere tum in corporibus, tum in terra, tum etiam in aëre faciat: qua de causa febres oriuntur & lippitudines.

9 Cur si hyems austrina, & pluuiosa fuit, uer autē siccum & æquiuoniu est, corpora tam uere quam æstate morbi exercēt? An quòd hyemis tepor, & humor faciūt, ut corpora tepori eiusmodi proxima in qualitate reddantur? Humida enim laxa q; fiunt & soluta, necesse est. Quæ cū ita se habeant, uere frigido atq; sicco facile concreescere possunt, & indurari. Itaq; grauidæ, quibus tunc adest partus, abortu periclitantur, uel delictet incalescendi, crudescēdiq; ratione. Quæ res syderatio appellata est, quam sicca illa committit frigiditas, impatiens omnino excernendi humoris. Infantes uerò, quos gerunt imbecilles, laesosq; immodicam ob frigiditatem, ædunt. Accidit enim ut qui tunc cœlo sereno nascuntur, iidem pluuias benignè, & constiterint, & nutriti fuerint intra parentem: cæteris uerò, cum pituita uitiatio suæ nimietatis purgata non est (quod fit, ubi tepidum se exhibuit) sed coacta à frigore constitit, cū tepor occupauit, æstatis uis colliguescit: si biliosi, sicciq; sunt, quòd eorum cor-

PROBLEMATVM ARIST.

pora minimè humidam, sed squalibundam sortiuntur naturã, excitantur quidem humores, sed tenues: quamobrem eos lippitudo arida malè habet. Si uerò pituita redundant, raucitates destillationesq; in pulmonem oriuntur: mulieres extorquēt difficultates intestinorū, quia natura sunt humida, frigidaq;: seniores stupor attonitos reddit, ubi uniuersus resolutus humor incubuit, exq; imbecillitate caloris natiui concreuit.

IO Cur si æstas sicca, & aquilonia fuit, autumnus ex aduerso humidus atq; austrinus, hyeme, quæ proxima est, dolor capitis, raucitas, tussisq; oriantur, atq; in tabem demum euadant? An quia hyems multum materia excipit, itaq; humorem cogere, atq; pituitam inde conficere magnum ei negotium est. Ergo difficile est humorem densari, conficiq; inde pituita. Quod si in capite humor constiterit, grauitatem committit: & si nimius, frigidusq; est, crudorem utiq; mouet, cui syderatio nomen est: necnon si ob nimiam sui copiam concre-scere minus potuit, in locum defluit proximum, atq; ita tussim, raucitatem, & tabem contrahit.

II Cur si sicca æstas, siccusq; autumnus aquilones habuerint, mulieribus, & omnibus pituita abundantibus secunda ualetudo contingat? An quia natura utrorunq; in alterã exuperat partem, itaq; tempus in partem trahendo contrariam ad medium habitum, bonumq; perducit. Eo igitur ipso tempore optime ualent, nisi quid ultrò ipsi perperam agant, aut humidi ad hyemem ita deueniant, ut fomitem quendam, & incitabulum frigori subministrent.

I 2 Cur si sicca æstas & aquilonia, & autumnus siccus iisdẽ aquilonibus perflatus morbo biliosos infestet? An quoniam ad idem, corpus eorum ac temporis habitus uergunt: itaque ueluti ignis igni adiicitur. Cùm enim corpora exsiccantur, quantumq; in his dulcedinis erat, euaporatum sit, uehementerq; incalescant necesse est, ut dum humor consumitur, arida lippitudines oriantur, residuoq; quod biliosum remanse-

rit, eodemq; recalescente, febres acutæ, utpote ex bili synce-
ra, inuadant. Nonnullos insania rapit, quorum scilicet natu-
ra atra bile abundat: hæc etenim largè superest, cum eius hu-
mores contrarij resiccescant.

13 Cur mutationem aquarum, grauem, aëris uerò non
grauem esse affirmant? An quòd aqua corporibus alimēto est,
quo iam habito complexoq; peregrinemur. Aër autem nullo
se exhibet alimento. Aquarū item genera multa & uaria per
se sunt, sed aëris minimè. Itaq; hoc etiam causæ esse potest,
quippe cum peregrè etiam profectis in cælo quidem propè eo-
dem, in aquis autem uarijs uersari eueniat: quapropter aquæ
mutationem grauem esse rectè putatum est.

14 Cur ciborum mutatio minus quàm aquæ, grauis occur-
rat? An quia plurimum aquæ consumimus. Nam & in pane,
& obsonijs, & in potu aquæ, usus plurimus est.

15 Sed cur cibi, & aquæ mutatio grauis sit? An quòd omnis
mutatio etiam temporis & ætatis motu facilis est. Extrema
nanq; generis cuiuscunq; moueri facile possunt, quomodo &
principia, & fines. Ergo & cibi, qui inter se distant, corrumpere
se inuicem queunt, quippe cum aut nuper, aut nondum
adhæserit, qui præcesserat. Ad hæc ut uariius cibus grauis est,
turbulenta enim, nec æqualis concoctio eius agitur, sic in ijs
accidit, qui aquam mutarint, scilicet ut uariæ potionis utan-
tur alimento, estq; id alimenti genus, quàm siccum ualentius,
quoniam plurimum est, exq; cibus ipsis non nisi quantum di-
lutum est, uim habet enutriendi.

16 Cur mutationes aquarum faciunt, ut pediculi, in qui-
bus haberi possint, multi habeantur? An quod humoris cru-
ditas, quam perturbatio illa cõmittit, quæ ex aquæ uario usu
in crebra commutatione redundat, humoris creare copiam po-
test, præsertim in loco humori opportuniore. Cerebrum au-
tem natura humidum est: quare caput maximè perpetuò hu-
met, cuius rei iudicium est, quòd pili in hoc potissimū exeūt:

Huius autem loci uis, ad progenerandos pediculos apta est: patet hoc in puerili ætate. Caput enim puerorū maeret abunde, & sæpe aut grauetudine constidatur, aut sanguinis profusione. Quinetiam pediculos plures illa ætas habere solet.

17 Cur à Vergiliarum occasu ad fauonij usq; flatus hi potissimū pereant, qui morbo longo laborant, & senes quàm iuuenes potius? Vtrū summæ illæ intereundi causæ duæ adsint, frigus atq; excessus. Vita enim calore fouetur seruaturq;. Tēpus autem istud ambo illa sortitur. Frigidū enim & hyems tum acerrimè urget, subsequens enim tēpus uer est. An quòd qui uitij laborant diuturnis, non secus ac senes effecti sunt. Longus etenim morbus, quasi senectū iam adesse uidetur. Ea nāq; corpora sicca, & frigida sunt, altera scilicet ob ætatem, altera ob languorem: hyemem uerò & gelu, frigoris atq; siccitatis esse excessionem certū est. Quare fit, ut cum uel paruo momento corpora pateant, hyemis rigor quasi ignis igni iniungatur, atq; ita interimat.

18 Cur in plenis impurisq; corporibus, ulcera capitis non magno negotio sanentur, tibiarum autem ægrè? An humor eorum, quia terrenus, grauis est: graue autē omne deorsum tendit: ergo superiora curari facile possunt, quoniā seorsum humor decesserit: inferiora propterea nequeunt, quòd admodum excrescant, & putredini pateant.

19 Cur si post hyemem aequiloniam, & uer austrinum ac pluuium, æstas sicca admodum fuit, perniciosus omnibus autūnus accedat & pueris præsertim? Nam & cæteris difficultates intestinorum, febresq; quartanæ longæ eo tēpore salent euenire. An quòd, si aqua mediocris per æstatem incessit, quantū humoris collectū est per uer humidum, in nostris corporibus refrigeratum quiescit: sed si non ita contigit, pueri, qui suapte natura humidi & calidi sunt, uehementer eo feruescunt affectu, quoniā refrigerati minimè fuerint. Et si per æstatē restiterint, autumno certè, quorū humor ultra modū ferbuerit, corripientur.

ripiuntur. Excrementa uero nisi confestim peremerint, orta uis
delicet circa pulmonem, atq; arteria (supra enim primu cōsi-
stunt, eò scilicet quòd aëris tepori nostra corpora pateant:
hinc enim lippitudines quoq; prægressis febribus in graui æsta-
te sequi consueuerunt) ergo si non locis superioribus excrementa
humorum exorsa (ut dictum est) protinus interemerint, descē-
dent cruda ad uentrem, atq; ita difficultatem creabunt inte-
stinorum. At si præ nimia sui copia humor excerni nequuerit,
quartanae ijs orientur, qui euadere mortem potuerunt, etiam
si illud intestinorum uitium omnino quieuerit. Quod enim cru-
di humoris subterfedit, stabile, firmumq; uehementer modo
atra bilis adheret.

20 Cur si æstas & autumnus, imbres austrosq; hubuerunt,
hyems grauis consequi soleat? An quod hyems corpora præ-
humida excipit, mutatio etiam ingens occurrit. Non enim pau-
latim, sed repente ex calore immodico ad frigoris acerbicatē
uenitur, quando autumnus quoq; tepidus extitit. Ita que qui
denso corpore sunt, hos morbi extorqueant acuti, necesse est:
his enim humida excrementa supra potius colliguntur, cum
partes superiores humoribus huiusmodi opportunas, infe-
riores inhabiles illi habeant. Ideoq; qui tæni textura corpo-
ris sunt non multa excrementa sibi admittunt. Cùm igitur, qui
locis superioribus corporis humor excreuerit, infrigescere
incipit, fit ut prædicta uitia oriantur, quemadmodum uino-
lentis propè accidit, cùm algent. At quibus laxius corpus est,
ijs febribus orsis euenit, ut quæ summa de cruditate febres cō-
stiterint, transeant in ardores, quoniam his magis totum cor-
pus ab humoribus occupatur, quàm densa illis mole constan-
tibus, exq; ui frigoris coacta eorum corpore humores incale-
scentes febres accendunt: superans enim calor, totius corpo-
ris febris est, & si idem nimio intendatur humore, ardor ef-
fici potest.

21 Cur annus pestilens tunc inuadit, cùm sol multum

uaporis de terra excitat? An tunc annus humidus pluuiusq; significetur, necesse est, terramq; madescere necessarium. Fit igitur, ut quasi locis palustribus grauiusq; proinde inhabite-
tur, & corpora quoque multis tunc excrementis redundare necessarium est, ita ut agrotandi materiam habeant in estate.

22 Cur grauis tunc adeat annus, cum copia est pusillarum ranarum, quæ rubetarum faciem representant? An res una-
quæq; loco suæ naturæ idoneo abundare solita est. Itaq; eius-
modi animantium genus cum natura humidum sit, humidum pluuiumq; annum ob eam ipsam causam indicat. Anni eiusmodi uerò graues proculdubio sunt. Quibus enim corpora facta præhumida fuerint, multis idcirco excrementis premuntur, quæ causæ sunt, ut morbi proueniant.

23 Cur austri siccæ & nihil humentes febres creare soleant? An quia calorem, humoremq; excitant alienum: Sunt enim suapte natura humidi, calidiq;: qua quidem re febris committitur, quippe quæ non nisi per excessum ambarum qualitatum illorum oriri soleat. Cum igitur imbre austri uacant, corpora nostra ita afficiantur, necesse est: at cum flatibus imber ad-
est, nos aqua refrigerat, austros tamen, quos mare miserit, prodesse stirpibus certum est. Refrigerati namq; beneficio maris, deueniunt contra æruginem, quæ humore, caloreq; alieno consistit.

24 Cur corpora humana se tardiora debilioraq; sentiant, cum austri afflant? An quia multum ex paulo tunc redundat humoris, quæ deliquescere tepor coëgit, exq; leui affiatu grauis humor citatur: adde, quòd uires nostræ conditæ in articulis sunt, qui austrinis laxari flatibus consueuerunt. Constat id ex eorum crepitu, quæ pridem conglutinata, tunc remittuntur ac resoluuntur. Tenax etenim humor, qui articulis indistus est, ut concretus nos moueri non patitur, sic nimis humefactus intendi minimè sinit.

25 Cur per æstatem magis aduersa ualetudine laboretur, per hyemem uerò magis qui laborant, emoriantur? An quia calor, qui per hyemem intus propter corporum densitatem coërcetur, parum adiuuat, nec labor operum, qui amplius per id tempus suscipitur, excrementa humorum potest concoquere, ideo ualidam esse mali originem necesse est: quod cum ita sit, perniciosum morbum urgere ratio est. Contrà in æstate, quoniam corpus uniuersum rarum refrigeratum, resolutum, atq; laborum impatiens est, idcirco morbos plures quidem oriri necessarium uidetur, uidelicet ob lassitudinem, crudelitatemq; ciborum: noui etenim fructus tunc adsunt: non tamen ita ualidos esse naturæ ratio patitur, quamobrem facultas his succurrendi datur facilius.

26 Cur post utrumlibet solstitium, per centum dierum spatium mori maxime accidat? An quòd eatenus utraq; uehementia caloris & frigoris se dilatat, quæ morbos perniciemq; afferre infirmis potest.

27 Cur uer atq; autumnus morbis infestent? An quia mutationes graues omnes occurrunt: sed autumnus uere grauior est, quia corpore calido refrigescente, quàm frigido incalescente potius ægrotamus. Ut igitur uere frigidum recalescit, sic autumno calidum refrigescit.

28 Cur per hyemem minus quàm per æstatem sed perniciosius ægrotetur? An quoniam in æstate morbi uel parua de causa existunt, quod in hyeme minimè accidit ita: sumus enim tunc & ad concoquendum, & ad bene ualendum aptiores. Itaq; ratione maiora perniciosioraq; mala sunt, quæ maiori de causa prouenerint. Quod idem in athleticis, & omnino in ijs, qui secunda ualetudine esse solent, licet perspicere. Aut enim nullo morbo premuntur, aut pressi celeriter è uita decedunt, quippe qui nisi magna cum causa ægrescere nequeant.

29 Cur per autumnum ac hyemem febres ardentes potius orientur, quæ tempora frigus præferunt: per æstate uerò,

cum

cum æstus adsunt, rigores magis infestent? An quia in corpore hominis bilis calida, pituita frigida est. Itaque per æstatem quod frigidum est dissoluitur, diffusumque horrores, tremoresque excitat. Per hyemem autem quod calidum est, ut temporis pressum refrigescit. Febres tamen ardentes per hyemem autumnumque potius consuectam: quoniam calor pulsus à frigore, introrsus se contrahit. Ardor enim non residet in summis, sed intrinsecus se expandit, atque ita efficitur, ut ratione febres ardentes hyberno tempore oriantur. Melius id in ijs intelligi potest, qui aqua frigida, qui que calida se hyberno tempore lauerint: qui enim frigida se infuderunt, ibi aliquandiu, dum diluerentur, friguerunt, reliquo toto die tuti à frigore sunt. At qui calida usi fuerint, frigus diutius experiuntur. Caro enim spissescit, calorque introrsus se colligit eorum, qui se aqua diluerint frigida. Contra autem ijs euenit qui calidam admiserunt, caro quippe rarefcit, calorque ad exterum usque locum euocatur.

30 Quenam uirtus sit cataplasmatum? An ut resoluat, ut moueat sudorem, ut euocet uaporem.

31 Quoniam argumento constet abscessum iam purulentum esse? An si aqua perfusus calida immutatur, purulentus est: si minus, nondum est.

32 Quenam urenda, quæ ue sint incidenda? An quæ ore sunt amplo, nec breui coagmententur hæc urenda sunt, ut crusta illic incubat: sic enim nullum pus cicatrice inducta occultabitur.

33 Quenam uirtus medicamenti supprimentis sanguine sit, quod cræmum appellamus? An ut exiccet, et materia inutilis confluuium copefcit, sine crusta aut carnis putredine. Ita enim efficitur, ut uulnus simul et inflammatione careat, et unitati sit opportunum: quod enim materia non superstit, inflammatione carebit. Quod siccu est unitati opportunius erit: quandiu namque præmadet concorporefcere nequit. Quamobrem quæ cruentis iniicienda censemus, acria magna ex parte sunt, quo acerbitate sua possunt astringere.

34 Quænam incidenda, quæue urenda, quæ cõtrà non ita curanda sint, sed medicamētis? An quæ in ala, aut in inguine abscesserunt, medicamētis curandum potius: diducta enim partim laboriosa, partim periculosa redduntur. Urendi sunt illi abscessus, qui lati, processuq; multiplici cruperunt, quiq; uenosis, non carnosus resident locis. Incidendi qui in acutū se colligunt, quiq; non parte solida extant.

35 Cur si quis ære incisus sit, facilius quàm si ferro, sanescat? Vtrum quia æs leuius est, itaque minus laceret, ictumq; faciat. An è diuerso, quòd ferrum acie adactiorem recipiat sectionem, idcirco faciliorem tolerabilioremq; efficere debeat. At uerò æs medicamento uim obtinet & principium quodcunq; pars potissima rei est. Quòd igitur æs simulac fuerit incisum, medicamento præsentissimo adest, facit ut uulnus celerius coeat.

36 Cur ambusta ex ære sanentur celeriter? An quoniam à laxioribus, minusq; corpulentis effecta sunt. Plus enim caloris corpori inhaeret solidiori.

37 Vtrum ptisana ordeacea leuior, & ad morbos accõmodatior quàm triticea sit? hanc enim nonnulli anteponunt, argumentumq; ex pistoribus capiunt, quòd multò coloratiores sunt quæ tritici, quàm qui ordeacei pisturam exercent: addunt etiã quòd ordeum humidius est: quod autem humidius est, concoctionem desiderat plenior. Sed nihil prohibet, quò minus ut concoctu quid difficilius ordeum habeat, sic ad leuitatem quid utilius præstet: hoc enim non humidius tantum tritice est, sed frigidius etiam: qualis certè sorbitio, cibusq; cõpetit febrienti, ut parum alat, & satis refrigeret, quod ptisana ordeacea facere potest, quia enim humidior, uel corpulentior est, hinc alimenti parum, idq; frigidiusculum præstat.

38 Cur dentium stuporem portulaca herba, aut sal tollere potest? An portulaca, quia lentū quendam habet humorem, qui uel manducanti, aut manu aliquantisper confringenti patefcit: hæret enim, ac trahitur. Lentor igitur subiens ille, à corpore

B

educit

PROBLEMATVM ARIST.

ēducit acorē, quippe qui affinitate quadam coniungi ualeat argumento saporis, quem acidulum reddit. Saluero macerat, liquefacitq; atq; ita acorem quoq; extrudit.

39 Sed cur lixiuium, nitrum ue hoc idem facere nequeat? An quod hæc suam ob acerbitatē astringunt, non liquefaciunt.

40 Cur æstiuis lassitudinibus balneo, hybernis unctiōe medici conueniat? An hybernis unctio datur propter horrores mutationesq; urgentes: per calorem enim laxandum est, qui membra tepescere faciat: oleum uero calidum est. At in æstate humefaciendum censetur, quoniam tempus id siccum est, nec metus interpellit horroris, eò quod status temporis ad teporem ingenue uergit: hinc etiam cibus parcus potio liberalis per æstatem adnuttitur, ille magis, hæc omnino. Portioni nanq; per æstatem ob temporū siccitatem indulgendum ex toto est: parsimonia uero cibi communis temporum omniū est, sed magis æstati conuenit, ne ob habitum temporis feruentem, corpus cibo immodico pressum exæstuet.

41 Cur ex medicamentis alia aluum soluant, uesicam autē minimè: alia uesicam soluant, cum aluum nihilo moueant? An quod ea, quæ natura humida sunt, atq; aqua referta, si medendi obtinent facultatem, uesicam soluunt: subsident enim in ea humores, qui putredine immunes euaserunt: quippe uesica pro eius humoris conceptaculo habetur, qui minimè in uentre concoquitur, qui nō manet, sed prius quàm agat quicquam aut patiat, excernitur. At quæ terrenam sortiuntur naturam, si uires habeant medicas, aluū hæc fundere queunt. In hac enim terrena quæq; materia se prouoluit, itaq; turbat si mouendi obtinet facultatem.

42 Cur alia uentrem mouent superiorem, alia inferiorem, ut ueratrum superiorem, scammonia inferiorem: alia uero citant utrunq; ut elaterium & thapsiæ succus? An quod ex medicamentis, quæ uentrem mouent, alia frigida, alia calida sunt: itaq; alia propter suum calorem protinus ut in super-

riori uentre fuerunt, loca petūt superiora, ac inde liquefaciēdo, maxime quæ aliena sint, minusq; insidentia, sed etiam quæ in sunt naturæ intima, medicamēto scilicet uehementiori epoto, aut copiosiori quàm natura patiatur, tam ea ipsa, quàm quæ excreſcentia adfuerint, in uentriculum deducunt, hic uerò feruore excremēta perturbant, flatumq; excitāt multum, qui obſistens uexansq;, demū uomitū mouet. Alia q; natura frigida sunt deorsum uersus pōdere suo labuntur, etiam priusquam quicquā nec afficiantur uel agāt, ac inde proficiſcentia, idem aditant quod superiora: ubi enim per adita foramina illinc ascenderūt, atq; materiā agitarunt, eodē tramite secū quæ corripuerint excremēta colliquamētaq; deducunt: at genus medicamenti, quod qualitatis utriusq; particeps, mistumq; ex calido frigidoq; est, hoc ob eam utranq; facultatē rem potest utrāq; conficere. Hinc & medici mistis sibi generibus sæpe medicinas componunt.

43 Cur medicamenta purgare ualeant, cum alia pleraq; amariora, cæterisq; eiusmodi qualitatibus insigniora, id facere nequeant? An quia non ob eiusmodi uires purgandi obtinent facultatem, sed quia concoqui nequeunt: etenim quæ ob excessum caliditatis aut frigiditatis quamuis exiguo corpore incoctilia sunt, aptaq; uincere, non uinci ab animantium calore, resoluiq; eadem facile à uentre utrolibet possint, hæc medicamenta habentur. Vbi enim uentrem adierunt, resolutaq; sunt, statim ad uenas per easdem feruntur semitas, quibus permeat cibus: mox cum nihilo concoqui potuerunt, sed uictrice perſtiterint potentia, relabuntur, & quæ sibi obſistunt, secum detrahunt, quæ res purgatio uocitatur. Aes uerò, argentum, cæteraq; generis eiusdem, & si concoqui à calore animalium non possunt, sed resolui à uentribus nequeunt. Oleum, mel, lac, cæteri q; eiusmodi cibi, purgandi quidem uim obtinent, sed quantitatis, non qualitatis ratione: ubi enim ob nimiam sui copiam concoqui minimè potuerunt, tum pur-

PROBLEMATVM ARIST.

gant, si quando id facere possunt. Duabus enim illis de causis aliquid concoqui nequeat, aut quia generis peruicacis est, aut quia modum excesserit. Quamobrem nihil ex prædictis medicamentum est, quippe cum non ob aliquam sui facultatē purgare ualeat. Acerbitas autem, acor, malusq; odor medicamenta comitantur, eò quòd genus medicamentorum cibo contrarium est. Quòd enim concoctum à natura accessit, id corporibus adhærescit, alimentumq; appellatur: quod autem conuinci, domariq; minimè possit, sed uenas ingressum per excessum caliditatis frigiditatisue suæ perturbet, hoc naturam sanè obtinet medicamento.

44 Cur piper, si largè sumatur, uesicam soluet, si parcè, aluum: è contrario scammonea si largè sumatur, aluum soluet: si parcè, & quæ uetus est, uesicam? An quia singula magis à singulis mouentur: piper enim magis urinam ciet, scammonea aluum. Itaque si piper sumptum copiosius est, ad uesicam defertur, nec se in aluum diffundit: sed si exiguum ceperis, retentum in aluum soluet, atq; ita medicamentum eius existet. Scammonea uerò, quæ data copiosius est, retinetur, ut resoluatur: resoluta iam medicamentū efficitur, ob causam, quam superius proposuimus. At si exigua unà cum epoto humore per inuisibiles meatus imbibitur, ac celerius antequàm perturbet, in uesicam defertur, quæ pro sua facultate recrementa, colliquamentaq; residentia per summa abducit. Sed illa multa ut dictum est, quod diu ex uirium soliditate permanserit, largè expurgat, sordesq; terrenas potissimū detrahit.

45 Cur inflammationes easdem alij frigefaciendo sanent, alij calefaciendo concoquant? An quòd illis per refrigerationem, his per externum calorem, caloris sui copiam colligere placet.

46 Cur mutari cataplasmata debeant? An ut plenius sciatur, solita enim, ut ea quæ uentriculo mandamus, non
 amplius

amplius medicamenta sunt, sed pro alimentis recipiuntur: sic etiam hæc fungi suo munere nequeunt.

47 Cur cibum imminuere, laborem augere salubre est? An quia causam ægrotandi excrementorum habet nimietas, quæ tunc certè exultat, cum aut cibus superest, aut labor deest.

48 Cur medicamenta, & res amaræ, aut fœdi odoris, magna ex parte purgare possint? An quoniam amara quæcunq; maleq; olentia concoqui nequeunt: qua de causa medicamenta quoq; amara sunt atq; fœtida. Quod enim concoctionem nullam sibi admittunt, mouereq; cum amaritudine possunt, hinc medicamenti sortiuntur naturam. Et si iustò plus data sint, periment. Quæ autem necant, etiam si exigua dentur, hæc non medicamenta, sed toxica esse dicimus. Ne illa quidè medicamenta uocamus, quæ non sui generis qualitate purgare queant. Sunt enim pleraq; in genere cibi, quæ si largè sumantur, facere idem poterunt, ceu lac, oleum, mustum. Sed hæc omnia q; minus facile concoquuntur, idcirco purgant: nec omnes, sed aliquos. Sunt enim alijs alia concoctu facilia, difficiliaue. Quamobrem nõ eadem medicamēto omnibus sunt, sed propria plerisq; comperiuntur. Deniq; medicamentum, nõ solum concoctionis immune, sed etiam motus efficiens esse debet: sicut & exercitandi ratio extrinsecus aut intrinsecus accedēs, non nisi per motum alienam excernit materiam.

49 Cur odorata genera seminum quàm plantarum, mouere urinam possint? An quia calida, concoctuq; facilia sunt, quo in genere ea collocamus, quæ citant urinam: horum enim uis insita calefaciendi, breui extenuatur. Odor quoq; nullam corpulentiam gerit: nam & ea quæ odorem plenissimè reddūt, uelut alia, caliditate sua mouent urinam, uel potius uim obtinent tabefaciendi. Semina uerò odorata calida esse certū est.

50 Cur impuris tetrisque ulceribus, siccis acribus, acerbisque medicamentis utendum sit, puris uerò & sanescētibus humida tantū imponantur? An quod impuris detrahēdum aliquid est

PROBLEMATVM MARIST.

Quod non nisi humor est alienus, qui adimi debet. Genus autem medicamenti, quod mordax acere acerbumq; est, id efficere potest, & siccum magis quam humidum. At quæ pura sunt, cicatricem tantum desiderant.

51 Cur morbis, qui contrahuntur à pituita, libido immodica proficit? An quod semen genitale excrementi cuiusdam detractio est, ideo naturam præ se fert pituitæ. Quod igitur multum pituitæ cõcubitus detrahit, natura iuuare idcirco potest.

52 Vtrum ergo inter initia mali cibum asserre melius sit, an post? An inter initia, ne iam penitus debilitato febris occurreret. Igitur uel extenuandum protinus est, uel ita alendum. Sorbitionibus primùm recreandum: hæc namq; mitiores, leniores, colliquabilioreq; sunt, & alimentium hinc capere infirmum corpus expeditius potest. Nihil enim cibum in uentriculo resolui, perferuereq; ante oportet: quod non nisi labore cubantis fieri potest.

53 Cur intuendum urinam, an concocta sit nec ne, profluuio intercepto mingendi potius quam perpetuo? An quod signum concoctionis urina exhibet rufa, quod quidem melius intercepto profluuio deprehenditur. Genus enim quodq; humoris, suum colorem plenius ostendit, cum exiguum est, quam cum multum: nam in multo figuræ, in exiguo coloris conspectiores sensui obuiant: quod etiam in rore, sanguine, lachrymaq; palpebris adherente patescunt. Urina igitur si continue demittatur copiosior redundabit: sin interceptiatur, index sui coloris certior erit. Quod si iam ex concoctione colorem trahit eiusmodi, talis profectò apparere etiam amplius potest cum lumen se refringat, & tanquam speculum fiat propter intermissionem profluij.

54 Quam ob causam corpus, cui secundam conciliamus ualitudinem, non densum, sed rarum reddendum sit? An ut urbs, locusq; cuiusq; salubris est, qui placide aspiratur: quæ propter & mare quoq; salubre est: ita etiam corpus, quod

spiratius est, sanitati opportunius constat. Aut enim nullum recrementum existet, aut quod extiterit, quam primum excernatur, danda opera est, corpusq; est semper ita regendum, ut simulatq; excrementum admisit, habeat qua parte illud excernat, sitq; motui deditum, non quieti. Quod enim manet, putrescit modo aquæ immotæ, putrescens uerò morbum committit: at quod excernitur, antequam uitietur, decedit. Hoc igitur ut corpore denso nunquam contingit (fit enim prope ut inuisibilia foramina claudantur) sic raro solutoque accedat necesse est. Quamobrem in sole, nudo corpore mirimè ambulandum est, spissatur etenim caro, & concalescit, corpusq; parte interiore humidius redditur: quantum enim humoris, residet, aboletur, quantum intestinum est, manet intactum. Qua ratione quoq; carnes assæ lixis humidiores sunt. Ne pectore quidem nudo ambulandum est: ita enim uis solis corporis optimè partis cõditæ adimet, quæ nulla egeat demptione, sed inferna potius eã desiderant. Inde igitur ut & remoto non nisi cum labore sudor educitur, hinc facile ob loci opportunitatem digeri potest.

55 Quam ob causam pernionibus, & ambustis frigore tam aqua frigida quàm calida proffit? An quoniã genus id uitij ex nimio humore consistit: frigida igitur humorem restringit atq; exasperat, calida in spiritum uertit, carnemq; elaxans, libertatem efflandi præbet spiritui.

56 Cur frigus perniones, calor ambusta & facit & tollit? An quòd eadem uis colliquefaciendo facit, exiccando tollit.

57 Cur potio febrientibus sæpe, & paulatim subministranda sit? An quòd potio multa præceps defertur, exigua lentè incedens irrorat, madefacit, seseq; insinuat corpori. Sicut enim in humo, si aqua largè accesserit perfluet, si paulatim uerò, madefaciet tantum: ita etiam in febribus agit. Nam & aquas fluentes si quis paulatim deducit, alueus humorẽ totũ ebibit: sed si tantundẽ aquæ uniuersum dimiserit, scaturigo

PROBLEMATVM ARIST.

uolox usq; eò profluet, quò deducere libitum est. Tum æger quiescere immotusq;, quoad maximè fieri potest, iacere debet: immotus inquam, quod ignem quoque emarcescere certum est, ubi à nullo mouetur, ne aduersus flatui cubet, quoniam flatus excitat ignem sollicitusq; per aurem ignis ex paruo magnus assurgit. Obuelandus æger, operiendusq; propterea est, quia si nullum igni concedatur spiraculum, extinguetur: nec ueste quidem exui debet, donec insudare oceperit. Vt enim subiectum hunc ignem uisui, sic & delitescentem illum natura humor extinguit. Adde in genere febrium intermittentiũ balneum, & fomenta pedibus admouenda, & uestem pleniorẽ superponendam, & quietem agendam quibus præparetur, ut corpus perquàm calidum sit ante accessionem. Vbi enim multum superest ignis, lucerna nequit ardere: exiguum quippe ignem, multus ille ad se trahit, ita fit, ut multũ ignis in corpore præparandum sit: febris enim exiguum continet ignem, multusq; proinde ad se ducit exiguum.

58 Quartanis febribus ratio uictus extenuanda nõ est, sed ignem corpori interserendum, necnon exercitatione utendum: & qua die accessio instat, lauandum, somnumq; minimè querendum. Hic uictus calefaciens prodest, quia febris quartana imbecilla est: nam nisi imbecilla esset quartana non fieret. Vidēsne lucernam, multus ignis perflagrat, suam asseruare flammulã minimè posse? multus enim ille exiguum ad se rapit: ergo multum ignis accendendũ in corpore est, ut quod exiguũ febris continet, restringuatur. Sit igitur uictus quotidiani ratio, quæ partim ignem, partim rorem indat in corpus.

59. Morborum alij ab igne, alij à rore creantur. Curat morbos ignis ros, roris ignis, hic enim exiccat rorem.

EORVM QVAE AD SVDOREM
pertinent, Sectio secunda, cuius quæstiones XLII.

CVR neque intento, neque contento spiritu, sed potius relaxato sudor proueriat? An quoniam retentus spiri-

us uenas implet, itaq; humorẽ exire non patitur: ut in aqua fit uasis, quod in mare demissum dulcem intra se colligit, humorem clepsydraq; ob id nominatum est: nequit enim effluere, cum quis pleno iam uase partem alteram obturauit, sed ubi per spiritus libertatem sudorem promere licuit, multus certẽ erumpit, quoniam eò ipso retentu, copia humoris paulatim collecta est.

2 Cur membra aqua immersa calida non sudent, etiam si ex se ipsa recalescant? An quod aqua liquefcere non sinit, sudor autem res uitiosè adiuncta corpori est, ut qui per calorem excerni debeat.

3 Cur sudor salsus sit? An quia motu efficitur, & calore secernente quantum alienum per adhaerentiam intimationemq; inest in alimento ad sanguinem carnesq;: id enim ocysimè segregatur, quoniam nec aptum nutritioni est, & foras demum euanescit. Salsus uerò propter id est, quod pars quidam dulcissima leuissimaq; tota ad corpus nutriendũ assumpta est. Pars autem alienissima crudissimaq; tantum absoluitur, quæ partim deorsum collapsa, & subsidens urina uocatur, partim in corporis summa emergens, sudor est: ambo tamen salsa ob eandem causam prodeunt.

4 Cur magis parte superiore corporis quàm inferiore sudeamus? Vtrum quoniam calor sursum tendit, superq; manet, propterea humorem secum trahere potest. An quoniam sudorem spiritus moueat, qui sedem habet superiore: an quia sudor non nisi humor est incoctus: quo certẽ humore pars humet superior, habitus etenim corporis supra potiùs innotescit.

5 Quam ob causam cum manus exercitamus, sudor maxime oriatur, modo cetera corporis partes positũ suum seruent? An quoniam robur huic præcipue loco inditum est, hoc enim spiritum continemus, qui parti robustissima proximus est: dum uerò laboramus, uires augemus, his auctis magis spiritũ continemus. Tum etiam cum hac perficiamur parte, magis, quàm

PROBLEMATVM ARIST.

cum alia laboramus : spiritu namq; retento, simul & perfricamus, & perfricamur, dum ita exercemur.

6 Cur sudor capitis aut nullum reddat malum odorem, aut minus quam reliqui corporis? An quia locus capitis opportunus spirationibus est, & quidem laxum se ipse demonstrat argumento exoriendi capilli. Loca autem, & quae in locis tenentur, grauius olent, si spirandi careant libertate.

7 Quam ob causam, qui se lucta exercent, si interposita aliquantisper quiete luctentur, magis sudabunt quam si continue? An quoniam humor data requie sese colligit, quem deinde luctandi exercitatio educit. Continua uero illa, modo solis, corpora assiccare potest.

8 Cur magis sudamus, cum non longo interposito tempore sudor euocatur? An quia non humor tantum causa est ut sudemus, sed foraminum quoq; abditorum apertio, & corporis raritas, atq; solutio. His igitur, qui diu sudandi intermiserint usum, foraminum iter clauditur: at ijs qui crebro utuntur, patet factum semper habetur.

9 Quare cum sol nuda magis quam induta calefaciat corpora, induta magis sudare solcant? Vtrum quia sol corporis deusendo, foramina comprimant: an quia uapores exiccet, quae minus possunt accidere indutis.

10 Cur facies maxime sudet? An quia quae laxa, humida, solutaq; maxime sunt, haec sudori se peruia exhibent. Caput autem fons esse humoris uidetur: & quidem pilorum lasciuia sedem hanc propter humoris copiam possidet, locusq; idem rarus gracilentusq; est, igitur secundum naturam transitus agitur sudoris.

11 Cur igne neq; uniuerso, neq; per diminutionem oblato, sed per incrementa continua magis sudamus? Qui enim in caldarijs ita se calefaciunt, magis sudant quam si protinus tantundem ignis admiserint. An eo quod se modice habeat, agat unumquodq;: ergo si tantum agit, plus si fuerit non aget. An potius

tius è diuerso, quoniam scilicet eò rem quodq; efficiat, quòd se modicè habeat. Hac igitur de causa nihilo plus sudamus, ubi plus additū sit. Sed quoniam modi singuli singulis respōdent, quodq; iam egerit, nō ampliùs agit: hinc fit, ut modo aucto magis sudemus: neq; enim quòd præcedit ad singula, & præparat, ut res subdita apta sit, idē potest etiā opus efficere. sed aliud hoc fungatur officio necesse est. Parū itaq; potius quàm multū caloris præcessit, præparauitq; corpus ad sudandū: sed ad efficiendum, alio certè ampliori q; modo opus est: hoc enim effici ab eo non potest, quod prius agebat, sed aliud post desideretur, quod modum obtineat conuenientem.

12 Cur detergenti magis profuit sudor quàm residere sistenti? Vtrum quoniam refrigerari extrinsecus contingat, an quòd sudor exterior, uelut operculum foraminibus adhaereat corporis ita ne interior se promere possit.

13 Qua de causa ruta, & nonnulla pigmenta sudores foetidos moueant? An quia quorū odor grauitatem præ se fert, hæc humoribus sordidis admista foedū mouere odorē possunt.

14 Cur tergo magis quàm priore parte sudamus? An quòd in parte priore locus sanè intus habetur, in quem humor deducitur, quod in posteriore non est, sed foras ibi excernatur necesse est. Hoc idem etiam facit, ut uentre minus quàm pectore sudemus. Adde quòd sudorem, terga magis seruare possunt & posterior pars magis quàm prior, quoniam prior magis quàm posterior refrigeratur: quòd etiam causæ est, ut alæ citissime, atque maxime ualeant resudare, uidelicet, quia minime refrigerantur: ad hæc posterior carnulentior pars est quàm prior, & proinde humidior. Causam uerò, cur humidior sit, medulla habet, quæ per spinam tendens, multū humiditatis afferre possit.

15 Cur ea parte qua iacemus, sudare nō possumus? An quoniam pars, qua tangimus, cum plus quàm modicum sit, incallescens prohibet, ne permeet sudor: resiccet enim atq; absumit,

PROBLEMATVM ARIST.

item comprimi eam partem sic euenit, hæc uerò sanguinem compressa diffundit, quo diffuso satis refrigeratur. Argumento sanè torpor est, quippe qui nõ nisi frigoris iniuria fiat, atq; effici uel afflictu, uel ictu soleat.

16 Quare qui dormiunt magis sudant? An circumobsistendi ratione euenit. Calor enim parte interna collectus potest expellere humorem.

17 Cur facie maximè sudemus, cùm in ea minimum carnis sit? An quòd expeditius illa sudare possunt, quæ humida, laxa; sunt. Caput autem tale est: continet enim suam plurimam humiditatem, quòd utiq; uenarum ratione patescit, quæ hinc pertendunt. Distillationes quoq; ex capite oriuntur, & cerebrum humidum est, & foramina permulta in capite habentur, quæ tam multa esse, ac foras usq; pertendere, capillorum indicio constat: igitur sudor non à partibus imis, sed de capite oritur. Vnde etiam fit, ut primum, & maximè frõte sudemus: primò enim frons subdita est.

18 Qua de causa, qui sudant, si uel flatu refrigescant, nau-seant? Vtrum quoniam humor, qui ex fluxu continuo minimè quiescere possit, hic refrigescens, in parte priore uniuersus constiterit? An quòd spiritus, qui foras uersus proueniens, in sudorem ob frigoris occursum conuertitur: hic intus ante frige-scens quàm exeat, transeat in humorem atq; in eam partem incumbens nau-seam moueat?

19 Cur in capite pedibusq; incalescentibus sudores maxi-mè excitantur? An quoniam humorem ad se membra incale-scentia trahunt? humor autem partem, qua absumatur, nul-lam habet, cùm ea loca ossibus scateant: itaq; ut excidat fo-ras, necesse est.

20 Quare qui laborant, ubi à labore destiterint, sudare inci-piunt? Nam si labor causa est, cum laborant, sudare debent. Vtrũ quòd inter laborandum uenæ spiritu inflatæ cõprimi foramina cogant, data uerò quicte laxæ cõsideant, itaq; per ampliora

iam facta foramina, expeditius humor peruadat? An quoniam cum laboratur, spiritum ex cohærente humore motus secer- nit, & calore qui à motu excitatur, humor in spiritum per sum- ma corporis extenuatur? Cum uerò à labore cessatū est, simul & calor desinit, & ex spiritu spissescente humor, qui sudor appellatur, consistit.

21 Vtrum per æstatem potius, an per hyemem sudor mo- uendus sit? An tunc opportunè sudatur, cum humidiora cor- pora sunt, neglecta q; difficiliora redduntur? igitur per hyc- mem potius conuenit. An magna per id tempus mutatio sit, nec excrementa concoqui possint, cum cœlum contra naturam frigeat? igitur per æstatem potius mouendum, quippe cum humores per æstatē potius omnes putrescere solcant: quapro- pter exhauriendum tunc est, ut etiam ueteres omnes autores hac eadem de causa censent.

22 Quare cum corpus assidue fluat, effluxusq; ipse de ex- crementis proueniat, corpus leuari non possit, nisi sudauerit? An quia minus excernitur quàm satis sit? Cùm enim ex hu- more mutatur in aërem, plus de minori existat, necesse est. Hu- mor enim quicumq; copiosius, cum se discernit, redundat, diu- tiusq; ob eam rem profectò excernitur. Læta item glutinosaq; excrementa, ut cum humore propter mistionem excerni pos- sunt, ita cum spiritu nequeunt: quæ quidem res maxime offi- cere potest. Hinc etiam uomitus magis quàm sudores corpora leuant, quoniam ea ipsa excrementa educunt, ut, qui crassio- res corpulentioresq; sint, utq; cum carni quidem procul is lo- cus sit, qui lentam illam glutinosamq; materiam continet: itaq; non sine magno negotio dimouendi datur facultas. Ventri au- tem è uicino est: aut enim in eo consistit, aut propè, quo fit, ut difficile queant aliter educi.

23 Cur minus inter laborandum sudamus, quàm cum re- laxati labore quiescimus? An quoniam cum facimus, labora- mus, cum fecimus, laborauimus? igitur plus tunc ratione ex- cernitur.

PROBLEMATVM ARIST.

cernitur. Alterum enim fieri est, alterum esse. An quia cū laboramus, carnis foramina retento spiritu obserantur? cū autem relaxauimus, aperiuntur? quò fit etiam, ut spiritu retento minus sudare possimus.

24 Quamobrem nō in currendo agitandoq; corpus, sed posteaquam cessatum est, plus sudoris euadat? An riuus quem admodum manu, uel aliquò fluens, undiq; aqua obstrusa se colligit, relaxataq; demum copiosior profluit quàm ante? sic etiam inhiberi eadem à spiritu potest, ut in uase, cui nomen clepsydra, atq; etiam in uesica. Coërcetur enim detineturq; intus humor à spiritu. Pari igitur ratione cū corpora motu uehementiori citantur, spiritus intus circūuenitur, coërceturq; itaq; uenæ etiā distenduntur, ac intumescūt, cū humor se educere nequeat. Quòd cū uniuersus coërcetur, spiritu post relaxato, uniuersus erumpat necesse est.

25 Cur si quis cū biberit, cibum sumat, minus sudet? An quoniam cibus ingestus, humorem attrahit quasi spongia. Est enim non parum, rei impetum retorsisse quòd uel fluentorum constat argumento: ita enim cibo quoq; ingesto, meatus apprehendisse plurimum ualet.

26 Cur trepidantes, pedibus sudamus non facie? Rationalius enim tunc pedibus quoq; sudetur, cū corpore toto sudamus: locus hic enim frigidissimus est: quamobrem pedes minimè solent sudare, & quidem medici in aduersis ualitudinibus, pedes potissimum operiendos præcipiunt, quoniam frigus hi quàm facillimè sentiūt: itaq; rigoris initium reliquo etiam corpori expedite committunt. An quòd trepidatio non caloris de summis locis ad ima transitio est, ut accidit in metu, ex quo alii etiam metuentium sæpe funduntur, sed eius incrementū potius caloris accedit, ut in ira: quippe cum ira feruor cordi suffusi sanguinis sit, & trepidans ipse non metu refrigerationeq; sit ita affectus, sed membri ipsius affectione.

27 Cur ijdem facie non sudant, sed erubescunt? An quoniā

amplius

amplius incalescunt, itaq; faciē calor aspicat, errans per summa. Pedū tamen humorem propterea liquefacit, quod ut minor est quā ut exiccet, sic maior insito, præconditoq; calore naturali est, ut sudorem ciere possit.

28 Cur dormientes, q̄ uigilantes, sudare magis solemus? An quod sudoris origo intrinsecus est, interna autem calidiora habemus: ergo calor intimus, humorem diffundens intimū, educit. An humoris aliquid semper à corpore effluit, sed latet, quia nihil solidum est, cui humor occurrens se colligat. Argumētum cur ita sit, quod partes cauiore affidue sudant.

29 Cur in caldarijs tum magis sudamus, cū tempus frigidum est? An quoniam calor propter frigoris obsistentiam, foras euadere non potest, arcetur enim: uerū intus se peruo!uens ac insidens, humorem soluit interiorem, sudoremq; ex eo producit.

30 Cur sudor utilior est, qui corpore nudo currenti prodierit, etiam si minor sit, quā qui sub ueste se prompserit? An quod laborasse, quā non laborasse, melius esse perpetuum est. Et sudor uerò, quē labor præstiterit, eò melior est, qui sine labore prouenisset: Et qui maiori cū labore melior, quā q̄ cū minori. Maiori autem cū labore is est, qui nudo corpore currenti prodierit. Nam nisi admodum cursum intenderit, sudare nō poterit qui nudus est. Vestitus cōtrā, celeriter sudat, etiam si parum se concitarit, propter uestis teporem. Et uerò coloratiores redduntur, qui nudi cursum æstiuo tempore agitant, quā qui cū ueste, quia ut omnes qui loca libera aspiratioresq; incolunt, melius colorantur, quā qui impedita et silentia tenent. Sic etiam seipso quisq; coloratio est, cū ueluti spiritui affianti placidē patet, quā cū perstrictus obductusq; à calore nimio angitur: quod certē ijs accidit magis, qui uestiti percurrunt. Hinc etiam fit, ut qui nimis dormiunt, minus colore hilarētur, quā qui se modicē somno recreant. Nam dormiens quoq; ipse astringitur, et propemodum strangulatur.

PROBLEMATVM ARIST.

31 Cur pedes in trepidatione sudant, & non facies, cum in muneribus uitæ omnibus, ut facie maximè, sic pedibus minimè sudemus? An quia trepidatio metus quidam super re inchoanda est, metus autem refrigeratio partis superioris est. Quamobrem facie quoq; pallent, qui trepidant: pedibus item sollicitantur & palpitant: sic enim trepidantes homines faciunt, seseq; quodam modo exercent: quapropter ea ratione, parte sudare solent, qua laborant. Manus etiam assolent perfricare, & se modò inflectunt, modò extendunt, etiam sæpè exiliunt, neq; etiam unquam quiescunt, sunt enim exciti propensiq; ad negotium, quoniam calor eorum se collegerit in pectoris loco, qui corpulentior est. Quamobrem undiq; cum eo ipso calore, tum sanguine turgescente efficitur, ut motu uario crebroq; agitentur. Sed pedibus maximè insudant, quoniam pedes perpetuo tenentur labore, cum cæteræ corporis partes, quietem aliquam consequi per situs mutationem motionisq; possint.

32 Cur in caldarijs igne neq; uniuerso, neq; decrecente assiduo, sed per incrementa continua oblato, magis sudatur? Plus enim ita educitur sudoris, quàm si principio statim ignis tantundem affuerit. An quòd principio multum ignis adhibitum, carnem cutemq; summam sicciorem occupans urit, atq; in modum testæ indurat: quæ cum talis reddita sit, sudorem arcet obtruditq;. Parum autem contra carnem relaxans rarefacit sensimq; intestinũ humorẽ excitat, ut secerni educiq; possit. Carne autem rara plus ignis adhibitũ, & corporis imafacile subiens, humores iam inde præmollitos, in uaporem conuertit, partesq; eorũ prætenues secernens educit cū spiritu.

33 Vtrum per æstatem potius, an per hyemem sudor mouendus sit? An hyeme calor intus se contrahens concoquit, extenuatq; in spiritum humores interiores: quòd cum omnes, aut certè maxima pars consumantur, nullam sui excretionem admonent faciendam. At in æstate, cum per raram solutamq; carnẽ calor euadat, humores minus concoqui possunt intestini,

qua de causa exhauriendum omnino est : quoniam si permanserint , temporis eius qualitate putrescent , morbosq; contrahent : putrescit enim quodq; externo calore : nam ut suo quodq; calore concoquitur , sic externo putrescit . Igitur per æstatem externus præualet calor : ex quo fit , ut quæuis in æstate putredinem sentiant . Per hyemem uerò , quia calor suus ille ac domesticus dominatur , hinc tempus hoc minime creare putredinem potest .

34 Quam ob causam cum sudor calore , uel interno , uel externo fieri soleat , euenit , ut horror nonnullis sudoribus possit excitari ? An quoniam sudor , qui ex calore prodit interno , se scilicet de loco amplo in breuem (corporis dico ambitum) contrahente , primum caloris meatus & circuitus patefacit , deinde horror carne iam madefacta ex toto , caloreq; exeunte citatur . Calor autem , qui extrinsecus mouet , primum summa corporis aperit rarefacitq; : tum calor naturæ internus profluens excitare horrorem potest .

35 Cur calidi sudores frigidis meliores habentur ? An quod omnis sudor excrementi cuiusdam secretio est . Parum autem excrementi amplius incalescere consentaneum est : plus autem non æquè , sed minus . Itaque sudor frigidus excrementi multi , indicium esse potest , quocirca morbos quoque is facit longiores .

36 Cur minus ad ignem multum sudamus , cum tamen præ calore sudor omnis moueri soleat ? An quoniam humor , aut corpore uehementer calente in spiritum dissoluitur humidum , aut cum prouenerit , adeò cito calore nimio exiccatur , ut sensus sudoris multi eripi possit .

37 Cur ad solem acrius calefacientem corpora , quæ nullo indumento teguntur , nihil pene sudant : quæ autem satis ueste intecta sunt , copiosissime sudant ? Eandem de hoc etiam , quam de superiori , causam reddendam censemus .

38 Quam ob causam cum motus acuti magis , hebetes minus

calefacere posse uideantur, ingressus tamen per accliuia, qui hebetiores sunt, magis mouent sudorem, prosistuntq; spiritum, quasi amplius calefaciant quam decliues? An quod graui cuiq; ut ferri deorsum secundum naturam est, sic ferri sursum contra naturam est. Itaq; caloris natura, quæ nostra prouehit corpora, ut nihil per decliue laborat, sic per accliuie pressa onere nititur, acriusq; ob eiusmodi motum incalescit, et sudorem mouet, et spiritum prosistit. Quinetiam corporis uariis inflexus nonnihil asferre causæ potest, ut directæ spirandi reciprocatio auferatur.

39 Qua de causa cum sudor moueri soleat, quò magis quis sese operuerit, non ijs sudant, qui uestem plurimã admiserunt? Eadem etiam de hoc ratio quæ prius reddenda est.

40 Quam ob causam cū corpora sicciora magis per æstatẽ, quam hyberno tẽpore sint, sudori magis in æstate pateamus? An quòd per æstatem propter corporũ laxitatem non multus naturæ calor continetur, humoresq; proinde resoluerè in spiritũ potest. Per hyemem autem parte exteriori densata, corporũ calor frequens naturæ coërcitus, humorem minimè in spiritum resolui patitur. Ad hæc æstate humoris multum haurimus, hyeme autem è contrario agitur,

41 Cur sudores, qui corpori bene ualenti sponte prouenerint, ijs deteriores habentur, quos labores citarint? An quòd labores excrescentẽ humorem exhaurientes, carnẽ efficiunt sicciorem, ut cauernæ foraminum sanitati sint opportuna, et per caloris transmissionem fieri nulla possit obseptio, siue oppilatio. Sudores autem spontini appellati, qui ex necessitate oriuntur, cū scilicet foraminibus naturæ ab immodico humore cõfusus, calor nõ omnino occupatur ac uincitur, sed repugnare adhuc extrudereq; humore potest: hi rectè pro signis morbi habentur futuri. Nam etiam calor ipse à largiori humore, q̄ qui modicus secundum naturam sit, hebetatur, et caro plene mardescens, pessimum ad secundam ualetudinem concipit habitũ.

42 Cur tempore hyberno minus oriuntur sudores, nec nos per id tempus sudandum æquè censemus, quamuis corpora humidiora tum constent? An minus sudamus, quoniam sudores per hyemem concreti coactiq; sunt uehementer: quare minus dissolui tum queunt. Sudandum autem minimè per hyemem censemus, quia corporis eiusmodi dispositio salubris est. Qui autem mouet sudorem, labefactat confunditq; habitum corporis, atq; etiam laxiorem quam conueniat eundem habitum reddens, simul & intimum calorem educit diminuitq; ut non æquè gelido cœlo possit resistere: & humor externus expeditius se corporibus inserit, cum laxiora iam foramina propter sudationem habeantur.

EORVM QVAE AD VINI POTUM & vinolentiam pertinent, Sectio tertia, cuius quaestiones XXXIII.

1 **Q**uam ob causam uinū cum calidū sit, uinolenti nō calent, sed frigent, & dolore laterū cæterisq; huiusmodi uitijs excipiuntur? An q; multū humoris cum refrigeratum est, multum frigoris concipit, ita ut calorem superet naturalem. Fit enim simile intrinsecus carni, ut si uestis nimio madefacta humore, rigorem proinde acris frigoris amittat.

2 Qua de causa nō qui uehementer, sed qui leuiter se ebria uerunt, delirant? An quòd neq; tam parū biberunt, ut similes sobrijs sint: neq; adeò multū, ut soluantur & langueant, quo modo efficiuntur, qui multum hauserint. Adde quòd sobrii ratione iudicant penitus, temulenti ne tentāt quidem aliquid iudicare. Leuiter ebriati iudicant, quoniam quidem uino non penitus detinentur: sed prauè id faciunt, quia sobrii non sunt: quò fit, ut mox & contemnant alios, & contemni ab alijs se ipsi existiment.

3 Cur magis crapulam sentiunt, qui dilutiusculum bibunt,

PROBLEMATVM ARIST.

quàm qui merum ex toto? Vtrum suæ tenuitatis causa uinum temperatum, expeditius loca plura angustioraq; subeat, in-
temperatum autem minus facere id possit: itaque difficilius
educi potest, quod dilutum est. An quod merum minus bibi-
tur, utpote quòd multum bibi non possit, magisq; uomitu
reijcitur. Ad hæc merum, ut cætera concoquit, quia calidius
est, ita etiam seipsum consumit: diluto autem illo e contrario
agitur.

4 Cur semen genitale ebriosorum magna ex parte infœcun-
dum? An quod habitus corporis eorum præhumidus est: se-
men autem non quod humidum, sed quod constat, crassumq;
est, hoc uim obtinet procreandi.

5 Cur ebriosi tremunt, & eò magis, quò liberalius merum
hauserint? Absurdum enim id esse uideri potest, quandoqui-
dem uinum calefaciendi uim habeat, & tremor ex frigore
præcipuè soleat prouenire: itaque qui rigent, maxime tre-
munt. Sed tamen multi cum mero tantum cibi gratia uteren-
tur, tremores uehementes adeò exceperunt, ut homines
prementes reijcerent, & aqua perfusi calida, nihil sentirent.

An quòd tremor tum oritur, cum corpus admodum friget:
scilicet aut calore intus circumstante ob externi frigoris uio-
lentiam, ut hyberno tempore fit aut naturali calore extincto,
quod fieri solet uel qualitate contraria, uel ætate, ut senectus-
te, uel externi caloris excessu: quod ijs sanè accidit, qui ui so-
lis aut ignis deurantur. Igitur ijs etiam idem obuenit, qui me-
ro abutuntur. Vinum enim califica sua facultate amplificata,
plus quàm uires corporis patiantur, calorem proprium corpo-
ris se permiscens extinguit: quo extincto, refrigeratoq; corpo-
re, accidit ut tremores oriantur. Quinetiam præter omnes re-
frigerandi modos, quos præposuimus, ille quoq; notatur, ut
deleta materia, qua quisq; calor sustentatur & alitur, calor
etiam ipse deleatur: quod lucerna inter res inanimatas demõ-
strat, quippe quæ dempto oleo, lumen amittere cogatur. Sen-

nectus

nectus uerò in animatorum genere illud idem efficit, & morbus longus diutino consumptu corpus in tabem redigens: alimento namq; delecto, uel extenuato caloris, euenit, ut calor etiam ipse deficiat. Calor enim humore alitur, nō tamen quolibet humore, sed leni & copioso. Quamobrem tum ijs, qui à prædictis tenentur uitijs, tum ætate profectis, exolescente, alterascenteq; tali humoris genere (fit enim pro leni & pingui, acre & siccum) euenit ut calor ipse deficiat. Patent hæc argumento auxiliorum, quæ ijs impendimus, qui ob marcorem è uita abeunt: fit enim ut eorum uirtus uitietur, cum aliquid nutritis humoris instillatum est, utpote cum eiusmodi humoris defectu, resolutio illa eueniat. Mero igitur hominibus deditis causæ id esse uidetur. Vinum etenim calidum, corporis caliditati naturali coniunctum, efficacius porrò, quæ calor proprius sibi subdita pro alimento obtinet, consumit. Vnde fit, ut alios ex his aqua intercus premat, alios fluctio, alios alia deiectio, & pleraq; alia uitia eiusdem alui exerceant. Nam & reliqui humores acerbis ineptiq; remanent: & qui liquidi extrinsecus aduenerūt, crassari ob imbecillitatem caloris proprii nequeūt. Calor autem ipse imbecillus propterea manet, quoniam materia, qua contineri adhuc potest, imbecilla est: quo modo ignis, quem arundo reddiderit: hic enim propter materie imbecillitatem, infirmior est, quàm qui à ligno præstatur.

6 Cur uinolenti cum uinum calidum sit, rigere tamen solent, citissimeq; laterum dolore, cæterisq; huiuscemodi uitijs excipiuntur? An quòd multum humidum, cum refrigeratum est, in multum frigidum se conuertit, ita ut calorem superet naturalem: quæ autem sunt humidiora, eadem omnia natura calidiora occurrunt: argumentum, quòd rebus externis calescimus non humescimus. Verùm si minus calida quàm humida sunt, accedet profectio, ut suã caliditatẽ potius q̄ humiditatẽ amittant. Humore igitur frigido remanete, non sine causa uinolenti amplius rigent, & uitia rigoris propria patiuntur.

PROBLEMATVM ARIST.

7 Cur pueri, cum natura sint calida, uinosi non sint, cum Scythas, & uiros robustos, qui certè omnes habitu sunt calidiori, constat esse uinosos? An quòd uiri non calidi solum sed etiã siccissimi sunt: uirilis etenim habitus talis est, pueri calidi sunt & humidi. Vinositas autem humoris cuiusdam libido est, itaq; humiditas facit, ut pueri minus sitiant. Cupiditas quippe, nõ nisi indigentia, siue desiderium quoddam est.

8 Cur temulenti aquas salvas uitiosasq; magis sentimus, sobrii minus? An quòd suum quodq; à suo nihil afficitur, simileq; indomitum à suo simplici persistit. Contraria uerò, à contrarijs potius sentiuntur. Vinolentus itaq;, quòd dulces intra se continet humores (nam uini naturam talem esse uidemus) hinc uitiosi saporis sentiens magis est. Sobrius autem, quòd acres falsosq; habet, saporem eundem percipere non potest. Admissio itaq; cibo, excrementitij redundant illi & fluitant, ut & ipsi à suis similibus affici nequeant, & hominem sensus huiuscemodi reddant expertem.

9 Cur grauiter à uino detentis, omnia circumferri uideantur, iamq; inter initia ebrietatis res semotas cernere nequeunt? itaq; iudiciũ hinc uinolentiæ nonnulli deducunt. An quia cõspectus frequenter à calore uini compellitur atq; cõmouetur. Nihil uero interest, cõspectus moueatur, an res cõspectui obuia. Fit enim ratione utralibet, ut id qd modo dixi, uideatur. Et cum propinquus etiam in rebus cõspectũ uinolentorũ falli eueniat, multò magis idem in remotis accidat, consentaneum est: quamobrem illas uidere penitus nequeunt: propinquas autem aspiciere quidem possunt, sed non quo sunt posita loco. Circumferri autem tantum, non etiam propè, proculq; uicissim agitari uidentur, quoniam procul ob circularem mouendi rationem cõspectus nequeat progredi: haud enim facile est cõtraria simul agitari. Appetitio autem, quæ profluit ad elongatiora, uehementior est: circularis uerò, figura, quam nomen ipsum declarat, continetur. Propè igitur ac procul uicissim cõspectus deferri

ferri ea de causa non potest : & si ita feratur , rem tamen eandem contingere non queat quippe qui uice alterutra temporis eodem in loco rem , quam intuetur , relinquat , cumq; reliquerit , intueri non possit : circulo autem suæ figuræ causa uidetur . Est enim conus , cuius basis circulus est , in quo se agitans ipse conspectus , rem quidem percipit eandem , quia nunquam sibi rem subiectam deserit . Fallitur tamen in loco , quia non eodem intuitu rem contingit : nihil enim interest , utrum res ad aspectum , an ad rem aspectus moueatur .

IO Cur uinolentis res una , plures interdum esse uideatur ? An quia , ut dictum est , iam aspectus , cum commoueatur , euenit , ut nullo tempore idem uisus in eodem quiescat . Quod autem eodem tempore uariè cernitur , id serius occurrisse uideri potest . Quod enim cernitur , non nisi conspectus tactione sentitur . Fieri autem non potest , ut idem pluribus simul attingatur . Quod cum nullum sensum admittat id tempus , quod interpositum tempori distinguat , quo rem conspectus attingit , & quo repetit , efficitur hinc , ut tempus unum esse uideatur , quo attingitur , quoq; repetitur . Itaq; cum plures aspectus , rem eandem attingant eodem tempore , plura esse uidetur , quod unum conspectui subiacet : quoniam fieri non potest , ut res eadem modo eodem attingatur .

II Cur uinolenti concumbere nequeant ? An quoniam pars quædam magis caleat , quam reliquum corpus oportet , quod in his fieri non potest , ob nimium totius corporis feruorem : extinguatur enim calor motionis internæ obtentu caloris occupantis , quoniam multum in his inest , quod humidum crudumq; officiat . Ad hæc , semen à cibo proficisci necesse est : cibus autem omnis concoquitur , quo satiati ad uenerem planè incitamus . Vnde hac de re pleriq; prandere largè , cœnare parcè præcipiunt , ut cruda insit , quam concocta , pauciora .

12 Cur si quis uinum dulce , ac merum , aut cyceonem in

ter potandum hauserit, sobrius persistere possit? & cur minus ebriantur, qui calice amplo fœcundoq; hauriunt? An omnium eadem illa ratio est, quod superficialis calor ita supprimitur. Vinolentia enim tum oritur, cum calor sedem capitis totam occupauit.

13 Quam ob causam cum uinum dulce aptum sit fluitare, si quis temulentus dulce superadmisit, haustum uinum concoquitur, minusq; infestat? An quia uinum dulce, lene, ac lentum est, itaq; foramina obfarcit, atque intersepit: austerum contra, exasperans, rigidum est: facilem item ascensum calori hoc præstat, dulce autem obstrusu foraminum calorem arceat ac inhibet. Vinolentiam uero parte concalesceta superna, oriri dictum iam est. Addo etiam, quod uinum dulce inodorum, austerum autem odorum est: odor autem omnis caput tentat & ingrauat.

14 Cur à uino diluto, meracius tamen, caput postridie magis dolemus quam ex mero? An merum, quia crassius est, foramina capitis angusta subire ipsum non potest, sed uim suam atq; odorem, & calorem tantum transmittit. Dilutum autem illud, quoniam per aquæ admistionem tenuius factum est, facile ipsum subit ac penetrat: cum tamen partem corpulentiae facultatisq; meri non mediocrem adhuc retineat, concoctu difficilior est: nam & humida, omnium difficillima concoqui, & corpora longè peruicaciora, quam facultates eorum persistere nouimus.

15 Cur inexercitati magis quam exercitati ad uinolentiam usq; potare, & uino facilius solui possint? An quoniam qui excrementa humoresq; in se continent, urinam copiosè profundunt: quod facit, ut plus bibi & leuari facilius possit, quoniã non multum uinosi humoris in uentre remaneat. At qui inexercitati humidi sunt, excrementisq; redundant. Exercitati contra, sicci siticulosiq;, ut uini humor sese totum insinuare corporibus possit. Statim igitur hic uini impetus urinam retractat, & post
humor

humor hic in corpore insidens, gravitatem tenere nimirum potest.

16 Cur uinum alios retardos, alios superbos reddit, atq; insanibundos? contrario enim affectu id agitur, quando quidem alteri magis, alteri minus moueatur? An (ut Charemon ait) uinum sese pro moribus utentium applicat. Contraria igitur reddit, non quæ eadem, sed quæ sunt dissimilia: ut ignis alia exiccat, alia humefacit, sed non eadem, & quidem glaciem liquefacit, salem indurat. Nam & uinū, ut quod suapte natura humidum sit, homines tardiores incendit, redditq; mobiliore: contra mobiliore dissoluit atq; retardat. Vnde plerosq; melancholicos penitus resolui labiq; in crapulis nouimus. Vt enim balneum corpora perstricta duraq; relaxat, agiliaq; facit, humida uero & mobilia dissoluit atq; infirmat: sic uinū quasi interna hominis diluens, ita afficere potest.

17 Quid est cur brassica sedet crapulam? An quòd succum dulcem discutientemq; obtinet: unde medici eam aluo infundunt, frigida autem ipsa est. Argumentum quòd ad alui uehementes deiectiones medici ea utuntur, excocta in plenum, & suo * callo purgata, refrigerataq;. Fit igitur detentis à * Alij
crapula, ut eius succus humores in aluum detrahat, qui uis caule.
nosi crudi que tenentur, & ipsa supra in uentriculo remanens corpus refrigeret: quò fit, ut tenues humores ad uesicam labantur. Quòd cum humor utrinque educatur, corpusque refrigeretur, rectè liberari à crapula possint. Vinum enim humidum atque calidum est. Euenit adhæc, ut cum humores deorsum se trahunt atque excernunt, flatum etiam secum deducant: qui si per uinum liceat, in caput se efferens gravitatem creat, & crapulam: sin autem deorsum se uertit, corpusque ob causam prædictam refrigeratum est, dolor crapulæ omnis tollitur. Est enim crapula feruor quidam, & desinens inflammatio, quæ plus consuetat quam temulentia, quòd mentem illa quatit & alienat, crapula autem mente sibi

PROBLEMATVM ARIST.

constante, dolorem admouet. Vt etiam qui febre urgente lu-
dunt potius quàm dolent: iſdem ubi leuati malo fuere, atq; ad
ſe rediere, indolere occipiunt. Hoc enim idem in crapula quoq;
& in temulentia euenire ſolitum eſt.

18 Cur uinum dilutius temperatum uomitum magis quàm
merum, quàm aqua prouocat? An quòd ea maxime uomitum
mouent, quæ innatare ſolita, quæq; inſuauiſſima faſtidioſa q; ſunt.
Vinum autē reprimendi uim obtinet: aqua tenuis, nec inſua-
uis eſt. Quòd igitur tenuis eſt, citò pro ſui tenuitate deſcendit:
quòd non inſuauiſſimum, ſtomachum non perturbat. Vinum
autem nimis dilutum, nec ita tenue eſt, ut perfluere poſſit ce-
leriter: & faſtidioſum eſt, quòd parum obtinet uini: ſenſum
enim conturbat, quia plures motus in eo excitat, ſcilicet quem
uinū, quemq; aqua efficere poteſt: ambo enim ſentiri queunt.
Quòd autem fuerit modicè temperatum, id ſenſum penitus
aquæ tollit, uiniq; mollis, delinientisq; ſenſum accommodat,
ex quo ſuauiſſime bibi poteſt. Sed cum uinum immodicè dilutū
ita inſuaue eſt, tum innatare redundareq; ſolet: quòd autem
tale eſt, uomitum id facile ciet.

19 Cur uinolenti aquas ſalſas & uitioſas, melius quàm ſo-
brū ſentire poſſumus? An quoniam dura & triſtia certius ab
iſtis ſentiuntur, qui minime cupiunt. Latent hæc enim cupien-
tes, & ſæpè fallunt. At uerò qui late ſe habet, is non cu-
pienti ſimilis eſt: qui autem in triſtitia eſt, cupientis hic gerit
affectum. Sobrius autem ita ſe habet: uinolentus contra ſa-
tiatus repletusq; eſt.

20 Cur penitus uinolentis res omnes circumferri uidentur,
& cum iam amplius uinum attingit, nequeunt quæ procul po-
ſita ſunt, enumerare? quocirca nonnulli hinc uinolentiæ indi-
cium trahunt. An quia conſpectus frequenter à uini calore
commouetur. Quemadmodum igitur, ſi ſub oculo preſſeris
rem obiectam, geminari uidebis: ſic etiam uinolentis accidere
illud poteſt. Nil enim intereſt, utrum ſuppreſſeris: an aſpe-

Num commoueris : nec utrum extrinsecus : an intrinsecus : idem enim obuenire uel accidere , utraq; ratione conspectui potest.

Itaq; res obiecta minimè constare uidebitur , atq; etiam magis quæ procul abest : nam eò obtinebitur minus , quò se longius aspectus deducat Propinquitas etiam illa mouendi , amplius ad extremum absoluerè interuallum potest . Item si æquabili cum uehementia sursum deorsumq; aspectus se agitet , res minus assequatur remotas necesse est : deducta autem circumferri omnia solent , uelut sagittæ , & quæ appensa demittimus . Igitur uisus quoq; suam ob imbecillitatem , quasi procul deferatur , idem hoc patitur : nihil autem interest , uisum , aut rem uisui obiectam commoueas .

21 Quam ob causam quod uniuersum raptimq; bibitur , uentrem id minus humectat , cum tamè ab humore copiosiore plus humectari conueniat ? An quod humorem multum ac uniuersum , uenter superare non potest , sed locum adire suum indomitum patitur . Locus autem crudi humoris uesica est . Exiguum uerò facile uincit & concoquit : ex quo moram hic diutius trahens , uentrem porrò humificare potest .

22 Quamobrem qui antè extenuatus , merum inde multum hauserit , morte occumbat : pleriq; uerò bibaces , cum se nihil extenuarint , multo tamen uniuersoq; meri haustu siccificiuntur ? Quærendum enim hoc est , quandoquidem uinum calidum suapte natura est , & ut uita calore contineri apparet , sic mors refrigeratione accidere . An ut ex cicuta , sic ex mero intereundum est , uidelicet dum proprius calor paulatim extinguitur , modo tamen diuerso . Cicuta enim calorem frigiditate sua extinguit , humoremq; indurat : uinum autem sua caliditate calorem macerat naturalem . Et quomodo ab igne nimio aut sole exiguus ignis extinguitur , sic intimus corporis calor à uini calore , si nimius est , superatur atq; extinguitur .

23 Cur uinolenti sunt ad lachrymandum propensiores ? An affectuum huiuscemodi omnium eadem causa est , quam repressio ,

PROBLEMATVM ARIST.

repressio, quæ scilicet agitur per summa afferre potest: uinosa
lentiam enim locis consistere capitis certum est.

24 Cur uinolentis somnus oriri nequeat? An quòd ad somnum
creandum calidum adesse humorem opus est: hic enim
concoqui expedite potest, quòd si deest, exiguusq; humor aut
concoctu difficilis inest, somnus non oritur: qua de causa post
cibum ac potu somnolentissimi fieri ob calorem solemus. Melancholicos uerò,
& uehementer æstuantem insomnia tenent: alteros quia refrigeratus humor
penitus est: alteros, quia nullus aut minimus extat. Ergo rationem utriusq;
affectus inde esse petendam palam est.

25 Cur ebriosi tremunt, & eò magis quòd largius merum
hauserint? cum uinum calefaciendi uim habeat, tremor autem
ex frigore maximè proficiscatur: itaque qui rigent, præcipuè
tremant. Attamen plerosq;, cum mero tantummodo cibi gratia
uterentur, tremores acres adeò inuaserunt, ut homines
comprimentes à se omnes eicerent: & cum aqua calida per-
funderentur, nullatenus sentire possent. Alij uerò cum eo
ipso agerent modo, perfrictione q; & carnibus in cibo uteren-
tur, in stuporem attonitum inciderunt: quos tremor quidem
mitius, scilicet ob immobilitatem torquebat: dolor tamè acerrimus,
& inquietudo iam inde exercebat assidue. Tremoris itaq;
causa frigiditas est: nam & qui rigent, ea re pati ipsa
uidentur, ut dictum est: & qui admodum senuere: quorum
utrorumq; alteri ab affectu frigido, alteri à frigida ætate ur-
gentur. Vinum autem calefaciendi uim præcipuè obtinet:
quocirca contrarius quidam ut proueniat effectus, ratio exigit.
An nihil prohibet rem eandem à contrarijs effici, dummodo non
agant modo eodem, sed diuerso. Exempli gratia: uritur &
à gelu, & à calore, ubi gelu calorem coëgit uniuersum: itaque
modo quodam à contrarijs affectus proficiscitur. Idem & mo-
do quodam non nisi idem producit. Tremor autem ob inopiam
excitatur caloris non cuiusq;, sed proprij. Corruptur autem

tur autē calor, aut marcore, aut extinctu: extinctu quidē à contrarijs, hoc est frigido atq; humido, marcore autem uel indigētia nutrimenti, ut lucerna cū fomite aut oleo caret: uel ab alieno calore, ut ignis in sole, & lucerna apud ignem. Igitur qui ex frigore rigent, caloris extinctu obtremunt: ex quo etiam fit, ut aqua offusa calida horror exoriatur. Frigus enim, cū intus includitur atq; circumobsistit, pilos erigit. Et in februm quoq; accessione rigor ille eueniens simili de causa uenit. In senectute autem calor alimento deficiente emarcescit: humor enim alimentum caloris est: senectus autem sicca est. Ebriosi uerò, & si qui ita affecti sunt alij, suo prorsus emarcescente calore obtremiscunt: sed non modo eodem quo senes, sed tertio corrumpendi modo, ut proposuimus. Quòd enim uino utuntur nimio, calor aduentitius superans, aut extinguit aut debilitat proprium calorem, quo ualemus. Fit enim tum tremor, cū mouens quicquam rem nequit superare, quam mouet: ut cū lignam quis longum crassumq; obtinere, firmareq; non pollet, tremit extremum: quod ideo fit, quoniam aut suscepta res maior est aut minor, quæ mouet. Ergo tremor, cū calor extinguitur, accidit: hic enim dum integer inuictusq; manet, causæ animantibus esse uidetur, cur mouere se ualeant. Indicium autem ebriosos, senesq; ob frigiditatem affectos sic esse, quòd tremor his fieri sine ullo rigore solitus est.

26 Quam ob causam, qui leuiter à uino tenentur, magis peccant uel delirant, quam qui aut grauiter sese ebriarint, aut sobriij manent? An quòd sobrius rectè iudicat: qui autem penitus uinolentus est, quòd sensibus interceptis onus sustinere non potest, nihil diiudicat, atq; ita non peccat. At uerò qui leuiter se ebriarit, iudicat quidem, quia non multum hausert: sed quoniam à uino detentus aliquatenus est, potestatem rectè iudicandi amisit, peccet necesse est. Quemadmodū quòd Satyrus Clazomenius propensus admodū erat ad maledicēdum,
eius

eius aures, cū accusaretur penitus obstruxerunt, ut de re ageret, non in contumelias se prouolueret. Postea tamen cum cessante iam aduersario reserassent, & pauca dicēte adhuc ille audiuisset, nequaquam continere se potuit, sed euestigo maledicta effundere incepit, quoniam sentire iam poterat, recte autem iudicare non poterat.

27 Cur uini dulcis, quod suauius est, ebriosum neminem esse arbitramur? An quod uinum dulce nullum saporem obtinet proprium uini, sed alienum penitus reddit. Igitur dulcis rei, non uini auidus appellandus est, qui uini dulcis tenetur desiderio.

28 Cur ebriosis solis calore gaudere maximè soleāt? An quoniam concoctionē desiderāt, atq; etiā quod refrigerati admodū sunt: ex quo attoniti stupidiq; mox fieri solent a potu.

29 Cur uinolentis multa interdum apparet quod unum est? An quia conspectus initia intrinsecus a uino mouentur, sic ut uel caput totum sollicitari necesse est. At cū initia mouentur conspectus, idem sese applicare non quit, sed quasi partem rei obiectæ uis utraq; conspiciendi attingit. Merito igitur res una suspicionem recipit geminationis: quod idem uel oculo subter oppresso potest euenire. Conspectus enim mouetur initium, ut ei coire cum altero non amplius liceat: sed hic motus extrinsecus est. Uini autem ille intrinsecus oritur, nec quicquā interest: idem enim sequetur, qualitercunq; aspectum commoueris.

30 Cur uinolentorum lingua oberret? Vtrum quemadmodum corpus totum in uinolentia titubat, ita etiam lingua labens oberrat, nec reddere articulatim uocabula potest. An quoniā caro linguæ mollis, & instar spongiæ est, ampliatur ma descens atq; extollitur: itaq; ob molem retardior fit, exprimerēq; syncerè non ualet, An quod ut in aqua ob absentiam aëris loqui non possumus, ita neq; cū nimium in nos humorem indidimus: igitur quod uinolentorū lingua in nimio hu-

more

more se uoluit, idcirco exprimere syncerè non potest. An animus quoq; uinolentorum compatiens errat? At si animus ita affectus est, linguã etiam pariter affici consentaneum est: inde enim omne loquendi initium ducitur. Quo fit, ut etiam sine uinolentia, ubi animus quenquam hausit affectum, lingua etiam sentiat atq; compatiatur, ut in metuentibus patet.

31 Cur ebrij omnes, & qui mari operam dant libenter solis tepori se dedunt? An quòd ebrij concoctionem desiderant, simulq; euenit ut partes corporis quædam refrigerentur: itaq; stupidos attonitosq; post potum fieri nouimus. Maritimi autem illi, quoniam in humore semper suam degunt ætatem, calorem porrò desiderant.

32 Cur uinolenti concumbere nequeant? An quòd partem corporis quandam amplius, quàm reliquum corpus incalescere opus est, quod uinolentis contingere præ nimio calore non potest. Calor igitur, qui à motu naturæ interno præstatur, obtentu caloris ambientis extinguitur. An quòd partes corporis imas recalescere opus est. Vinũ autem in sublime efferri aptũ est: itaq; calorem, quemadmodum illic excitat, ita hinc auocat atq; abducit. Post cibum quoq; libido Veneris minime incitatur. Vnde prandere largè, cœnare parcè præcipiunt. Cibo enim cõcocto sursum, crudo deorsum fertur & humor & calor ortus autem seminis ex his est: & fatigatis idcirco per somnum profluit genitura, quòd labor corpus humidũ & calidũ reddit. Quòd si excrementũ ea in parte substiterit, euenit certè, ut per somnũ erumpat. Hæc eadẽ causa est, cur in aduersis quibusdã uoletudinibus id eueniat, atq; etiam metuenti & morienti.

33 Cur iuuenes potius quàm seniores immingant, ubi uino sese ebriauerunt? An quoniam iuuenes humidi sunt, & calidi multum, idcirco excrementum humoris confluit in uesicam: exiguum enim à corpore eorum absimitur, quam obrem id effundi necesse est. Senioribus uerò, corpus pro sua siccitate humorem nimium attrahit atque imbibit.

An quòd

PROBLEMATVM ARIST.

An quòd iuniorum natura, ad somnum propensior quàm seniorum est: quocirca grauiter iuuenes consopitos urinæ sæpè excitatio latet, ut hæc prius erumpat, quàm illi surrexerint. Seniores autem latere minimè potest, quemadmodum nec externorum motuum quisquam minus ab his percipi, quàm ab adulescentibus solet. Constat autè quod modo diximus, quandoquidem iuuenes ipsi tum maxime immingunt, cum arctè & grauiter dormiunt.

34. Cur o'cum ad arcendam uinolentiam ualet, sorbitumq; facultatem præstat potandi? An quòd urinam ciere potest, uinoq; haustio iter regit.

EORVM QVAE AD REM VE-

nercam pertinent, Sectio quarta, cuius

quæstiones XXXIII.

I

QUAM ob causam, qui concūbit & qui moritur, oculos attollit: qui autè dormit, submittit? An quòd de parte superiore calor exiens, eodem oculos uertit, quò se deflexerit: per somnum autem deorsum se colligit, itaq; eodem conuertit. Clauduntur uerò propterea oculi, quia humiditas deficit.

2. Cur ijs qui rem Veneream immodicè agunt, oculi & clunes manifestè subsident, partes quarum alteræ propè, alteræ procul à genitalibus absunt? Vtrum quòd in ipso etiam coitu partes hæc perspicuè collaborant, cum rem studiosius ipsæ persequantur, & se cogant nitanturq; in semine emittendo. Itaq; quantum alimenti facile liquefcere potest, id pressum extruditur. An quòd obcalfactæ præcipuè contabescunt. Concubitus autem caloris agitur facultate, eaq; maxime sentiunt calorem, quæ in agendo commouentur, Oculi autem partesq; sedi proximæ perspicuè collaborant. Haud enim fieri potest ut semen profluat, nisi partes coagantur illæ, nisiq; oculi demittantur: quippe cum partibus his coeuntibus, humor quasi

MANU

manu ex uesica prematur, oculisq; coactis cerebrū sua dimittat. Oculos uerò & locum his proximū, uim ad procreationem maximam obtinere docent illinimenta, quæ mulieres tam steriles quàm fœcunda experiuntur, utpote cū uis ad semen transmitti hinc debeat. Sunt autem & oculi, & renes omnium pingues atq; obesi: ergo quòd partes hæc rem ueneream efficacius adiuuant, caloris participes sunt, cuius tabifica ui extenuantur, multumq; sui succi ad semen excerni patiuntur. Calor enim (si corpus uel pingue non est, uel si pingue quid est, sed non tamen laborat) æquè liquefacere nequit, ut latè in Venere patet. Renes tamen omnium maxime sentiunt, quia in uicino positi sunt. Et ipse quoq; seminis transitus, cū per ea loca perspicuè agatur, extenuare proculdubio potest: adimit enim, non addit per suam istam propinquitatem.

3 Quamobrem & qui concumbunt, & spadones, qui re minime utuntur uenerica, in acumine oculorum offenduntur? An quòd alteris ob libidinem, alteris ob excisionem, partes superiores plus iusto exiccantur: quod perspicuum in ijs est, quorum opus exquisitius administratur. aspectus autem tale est. Humoribus uerò deorsum ductis, superiora siccari necesse est: idigitur nimirum concubitu fieri patet. Spadonum autem crura intumescunt, & alui faciles sunt, utpote cū deorsum se humoris copia se uocet.

4 Cur homo cū concumbere posse incipit, tunc pubescit: cæterorum autem animantium, quæ pilis teguntur, nullū tunc pubescere incipit? An quòd per ætates mutari animantes in contrarium solent. Vox enim grauis de acuta efficitur, & nuda quæ antè fuerunt, hirta redduntur. Vnde etiam animantes a primo natali die hirsutas, enudari debere tunc, non densescere, constat, cū semen habere incipiunt: sed ita euenit, quia quæ semen effundunt, sicciora fiunt & laxiora: quibus de causis pilus oritur: quod inde sanè patet. Pilus enim neq; cicatricibus, neq; pueris, neq; mulieribus exit, cū. s. cicatrices

PROBLEMATVM ARIST.

spisso contextu, non raro inducantur: pueri mulieresq; corpore humido sint, non sicco.

5 Cur nuditas pedum obesse in re uenerea potest? An quoniam corpus, quod concubiturum sit, calidum intus, atq; humidum esse debet, quale per somnum potius esse, quam per uigiliam solet: ex quo etiam celeriter, ac sine corporis agitatione semen dormientibus profluit, uigilantibus uero non sine labore prodit. Simul autem fit, ut & reliquum corpus tale existat, & pedes humidiores sint atq; calidiores. Indicium quod cum dormimus, pedes optepescere solent, ut qui una cum internis partibus ita afficiantur. At nuditas pedum e contrario agit: siccatur enim atq; refrigeratur. Itaq; siue impossibile, siue difficile sit, ut res agatur uenerea, nisi pedibus calidis, eam tamen nuditatem in usu concubendi, incommodam esse necesse est.

6 Cur omnium maxime animantium homo, postquam concubuit, dissoluitur & languescit? An quod semen proportionem sui corporis plurimum emittit.

7 Sed cur plurimum homo emittit? An quod minus cibum is conficit, & omnium maxime animantium humidus natura & calidus est: quarum rerum altera seminis copiam reddit, altera naturae uim efficit ad semen creandum: semen etenim tale est, quandiu seruatur.

8 Quam ob causam cum ratio concumbendi calore contineatur, timor autem & mors refrigerandi uim habeant, plerisque tamen cum ab his ipsis tenentur affectibus, semen excurrit? An quod cum loca quaedam corporis refrigerantur, alia quaedam intepescunt, cum & suum calorem habeant, & pulsum de locis refrigeratis illi ipsa suscipiant. Quamobrem frigentibus quidem id euenit, uerum non quia frigent, sed quia calent. Costat hoc etiam ipso aspectu, partes enim superiores timentium sanguine priuantur, inferiores autem humescunt, & alius soluitur & uesica. Calor igitur cum se per timorem deorsum, per mortem sursum deuius agitatur, madificare & seminis existare pro-

tare profluuium potest.

9 Cur neq; concumbere neq; euomere, nec sternuere, neq; flatum emittere oportet, nisi res turgēte corpore urgeat? An quia cū non turgemus, similes terræ stirpibus sumus, quibus euulsis, aut alienū conuellitur quippiam, aut aliquid abscissum relinquitur: quod autē cū extrudi debet, minutū remanserit, dolorē diutius id omne mouebit: & si quid alienū commotū sit, id cū sua sede priuetur, dolorē creabit. Quæ certē ijs usu euenient, q̄ cū nō turgēt aliquid faciūt ex ijs, quæ modo retulimus.

10 Cur ieiuni celerius concūbunt? An q̄ foramina corporis ieiunio inania, repleto autē plena habētur: itaq; impediūt, ne humor seminis genitalis ualeat p̄meare: q̄ latissime in uesica p̄tet: hæc etenim plena, nunquam celeriter concūbere possumus.

11 Cur adolescentuli cū primò concūbere incipiunt, quibus cū fuerint, congressi, eas re peracta odio habeant? An q̄ mutatio summa extiterit, sequentis tristitiæ memores, eam fugiunt tanquam sentem ad quam sese applicauerunt.

12 Quare qui equitant, assidue libidinosiores euadunt? An caloris agitationisq; causa eodē afficiūtur modo, quo per coitū. Quocirca ætatis quoq; accessione, mēbra genitalia cōtrectata, agitataq; plenius augentur. Quòd igitur semper eo utuntur motu qui equitant, hinc fluentiore corpore præparatoq; ad concumbendum euadunt.

13 Quare concūbendi facultatē dari per ætatē cum ceptū est, corpora malè olent: prius autē ante pubē non ita olent, nec uiri nec mulieres? An quoniā quæ incocta sunt tū sapes habēt deteriores: aut enim acidiores, aut saliores aut amariores: tum odores reddūt fœtidiores. Cōtrā, quæ cōcocta maturaq; sunt, sapes aut dulces, aut minus amarus, & odores suauiores præstant, aut certē minus insuaues. Patet hoc in omnibus tā terræ stirpibus, quàm animantibus ipsis. Detractis autem quæ matura concocta q; sunt, cætera cruda relinquuntur: & ut in cinere portione dulci consumpta, puluis amarus relinquitur.

D 2 Et sudor

PROBLEMATVM ARIST.

Et sudor quoq; salsus eadem de causa est. Calor autem naturalis semen genitale concoquit, quod quanquam exiguum est, vim tamen obtinet maximam, quippe quod ex multo admodum tam exiguum constitutum sit. Quamobrem ubi id secessit, resoluimur magna ex parte uehementius atq; refrigeramur: itaq; humores inconcoctiores redduntur, patefactis meatibus propter seminis excursum, quò fit ut sudor ob cruditatem & salsior & foetidior tunc sit, quam in puerili atate. Quòd si cui forte talis natura sit, ut partem subsidentem sudoris foetisdam habeat, huic magis magisq; res innotescet, ac praesertim eisdem in locis, quibus & cæteris maxime consistit, uelut in alis.

14 Cur si ex nostro semine procreatum animal est, prolem id nostram appellare solemus: sed si ex aliquo alio nostro, uel excremento, uel parte prodijt, nostrum id esse nunquam fatemur? multa enim semine putrescente proueniunt. Quid igitur causæ sit, ut si quales nos sumus, tale fuerit nostrum id sit: sin diuersum id alienum sit: aut enim omnia nostra esse oportet, aut nulla. An primum, quoniam quod ex semine nostro prodijt, id ex nostro est: quòd secus, id ex alieno scilicet, quæ purgamentis excrementisq; enascuntur. Deriq; nihil ex omnibus, quæ animanti tribuimus, gignere animantem potest, nisi semen genitale. Quod autem nocet, quodq; malum est, id suum nullius est: nec quod alienum est, id suum esse potest. Haud enim idem illa significant, suum esse, & alienum esse, uel diuersum, uel malum. Excrementa autem & putredines non nostra, sed diuersa alienaq; sunt à nostra natura: non enim quæcunq; in corpore extiterunt, corporis hæc esse putandum. Nam & papulæ sæpe erumpunt, quas tollimus atq; excidimus: omnino quæ præter naturam constiterint, hæc aliena omnia sunt: multa autem præter naturam uel rebus coniuncta naturalibus prodeunt. Quòd si ex rebus nostris solo semine natum animans sit, rectè quod ita prouenerit, prolem id esse nostram tantum putabimus: ex semine uerò ipso, si quid extitit aliud,

ut uermis.

ut uermis, ubi uel foris putruit, uel corruptum in utero est, ut quæ monstra appellamus, prolem id esse nostrā haudquaquā dicendū est. Cum enim corrupto creetur semine, non insuper ex nostro creatur, sed alieno: quemadmodum quod excrementis constiterit, ut quod ex stercore. Omnia uerò huiuscemodi ex corrupto creari semine hinc indicatur, quòd ex non corrupto creari tale natura statuit, quale illud est, de quo semen genitale prodierit. Exempli gratia, si de equo equus, si de homine homo, nec semen magnificimus ipsum, nec aliquid quod inter generandum confici solitum est. Tunc enim humor & corpulentia quædam, & caro consistunt, quorum nihil nobile est, quoniam nondum naturam obtinent destinata, sed eatenus naturam attingunt, quatenus ita se habeant, ut ex illis tale creari possit, quale nos sumus, modo seruentur. Corruptis autem nihil tale enasci potest. Causa est hæc, cur nec alia ex re nostri corporis, nec ex semine ipso corrupto aut imperfecto, prolem nostram oriri arbitremur.

15 Cur minus in aqua homines concumbere queunt? An quòd res nulla in aqua liquefcere potest, quæ ab igne liquefieri apta est, ceu plumbum, aut cera. Semen autem hominis igne planè liquefcere uidemus: haud enim prius fluere incipit, quam per attritū recaleat. Pisces tamē sine attritu coire fatendū est.

16 Qua de causa res omnium suauissima concubitus est: & utrum necessitate impellantur ad concubendum animantes, an rei cuiuspiam gratia genus hoc libidinis datum est? An suauissime quidem concubimus, quoniam aut toto ex corpore semen profluit, ut aliqui uolunt: aut quia quamuis non toto ex corpore, tamen per eam partem se promit, in quam meatus omnes, uenæque omnes applicentur, & coëant. Cum igitur uoluptas similis in libidine atq; in prurigine sit, efficitur pariter, ut corpus gestiat uniuersum. Prurigo enim secessio humoris spirituosius inclusi contra naturam est: & genituram uerò secessionem humoris eiusmodi esse ad rem naturalem con-

PROBLEMATVM ARIST.

stat: suavis autem tum ex necessitate, tum rei cuiuspiam gratia concubitus est. Ex necessitate inquam, quod uia omnis pertinens ad rem naturalem suavis est, si modo à sensu percipi queat. Rei uero cuiuspiam gratia est, ut ortus sit animantium perpetuus: facit enim uoluptas, ut animantes ad coitum ardentius excitentur.

17 Cur uenus immodica morbis pituitæ nonnullis comoda est? An quoniam excrementi quidam exitus est, ita ut multum uacantis materiae, cum semine detrahi possit: pituitam autem excrementum esse nulli dubium est.

18 Cur res uenerea uentrem refrigerat & siccatur? An refrigerat, quoniam calor in concumbendo excernitur: & siccatur quidem coitus uenericus potest, quippe cum euaporari, dum calor exit, necesse sit: exit autem cum refrigeratur. Adde etiam, quod feruor coeundi siccare nimirum potest.

19 Cur salaces hi sunt, quibus pili palpebrarum defluunt? An ob id ipsum quo etiam calui: sunt enim hæc ambo partes rei eiusdem. Quicumque autem ex pilis congenitis ætate iam proeecta non crescunt, hi omnes decidunt libidinis usu immoderato. Capillus enim & supercilium & cilium, genere congeniti pili continentur, ex quibus his supercilia tantum nonnullis ætate proeectis obdentsantur. Quod cur ita sit, alibi rationem attulimus. Reliqua autem utraq; genera, eadem illa de causa deficiunt, quod partes superiores sanguinis parum obtinentes, libido refrigerat. Ita enim efficitur, ut locus hic alimentum concoquere non possit: cum autem pili alimento caruerint, defluant necesse est.

20 Quam ob causam qui mingendi desiderio tenentur, concumbere nequeunt? An quod meatus implentur. Quod autem plenum humoris est id nullum præterea humorem potest suscipere.

21 Cur gignendi facultas ijs tollitur, qui à uaricibus tenentur, siue homo, siue aliquid ex cæterorum animantium numero est? An quod uarix flatu translato fieri solet, quocirca in

uitijs atræ bilis accommodata est. Fit autem concubitus quoq; cum flatus excursu. Quamobrem si impetus ille agitur, cum uarix exercet, semen non insuper excitatur, sed refrigeratur. Fit igitur inde, ut penis tentigo emarcescat.

22 Quare qui concumbunt, resolui atq; languere magna ex parte solent? An quòd semen omni ex parte corporis secretio est: itaq; ut ædificij constructio, sic corporis compactio quatitur, dum semen decedit, quasi sanguinis multum, aut aliqua pars alia decedat: ita quod exit peropportunum est, & quòd exiguum ex multo alimento conficiatur, quemadmodum amyllum ex farina.

23 Cur ijs qui concumbunt, si desiderio mingendi tenentur, penis intendi uehementius potest? An quòd foramina plena redduntur humoris, semen per angusta se promens, molem efficit ampliore, atq; extollit: penis etenim ad ipsos meatus est positus.

24 Quam ob causam tentigo & amplificatio penis illa existere possit? An duplex causa est, una quòd pondus urgens post testes facit, ut penis erigatur: testes enim uicem fulmen-
ti uectorij capiunt. Altera quòd foramina spiritu admissio implentur, ita ut genitale membrum intumescat atq; se erigat. An humor auctus trās-latusq; facit, ut moles amplior redundet, penis tamē, qui mensura insigni adoleuerit, minus se patitur eff-
ferri: fit enim ut ita pōdus a fulmēto uectis remotius maneat.

25 Qua de causa qui rem agunt uenereā, aut qui ea ætate sunt, quæ sufficiat ueneri, malè olent, uirusq; hirci reddunt: pueri autē non ita olent? An spiritus puerorū (ut dictum iam est) humorem sudoremq; concoquere potest uirorū autem nequit.

26 Cur per æstatē uiri minus, mulieres magis concūbere ualeant? quòd Hesiodus quoq; poëta inquit: Fœmineo uenus est usus magis effera sexu: Mitior illa uiris, & sæpè accita relan-
guet. Vtrum quòd testes eo tempore magis dimittuntur & flaccent, quàm per hyemen, cum qui concubiturus est, res

D 4   trahat.

PROBLEMATVM ARIST.

trahat, ac suscipiat illos, necesse sit. An quoniam naturæ calidæ præ nimio calore æstiu temporis æstuant, collabunturq; frigida uerò refouentur & uigent. Est autem uir calidus & siccus, mulier frigida humidatq; : ergo uirorum tunc uires infirmantur, mulierum corroborantur, & uigent per compensationem qualitatis contrariæ.

27 Cur nonnulli rem ueneream cum uoluptate patiantur, & alij uel ipsi agere cupiant, alij pati tantummodo gestiant? An quòd excrementis singulis locus determinatus à natura est, in quem instituto secerni naturali debeat, sollicitatq; natura spiritus excurrentis tumorem admouet, excrementumq; unà extrudere solet. Verbi causa, urinam in uesicam, cibum consumptum in aluum, lachrymam in oculos, mucorem in nares, sanguinem in uenas naturæ deduci placuit: his autè proximè genituram quoq; in testes & penem deferri constitutum est. Quibus itaq; meatus habitu suo naturali priuantur, uel quia obcaecati sunt, qui ad penem tendant (quod spadonibus hisq; similibus euenit, uel etiam alijs de causis) his talis humor in sedè confluit, quippe qui hac transmeare soleat, quòd eius loci contractio in coeundo, & partium sedi appositarum consumptio indicant. Qui si admodum semine genitali abundant, excrementum illud largè in eum locum se colligit. Itaq; cum excitata cupiditas est attritum pars ea desiderat, in quam confluit excrementum. Cupiditas autem excitari tum à cibo, tum ab imaginatione potest. Cum enim alterutra de causa libido commota est, spiritus eodem concurrat, & genus id excrementi confluit, quò secedere notum est. Et si tenue, spirituosum ue est, cum disflatum id fuerit, requiescunt: quemadmodum pueris & adolescentibus interdum nullo secreto humore cessare tentigines possunt. Sed si crassum corpulentumq; est, nisi extruso quiescere nequeunt. Quòd si neutrum eorum accidit, cupiunt quousque alterutrum accidat. Quorū uerò natura mollis, & fœminea est, ita ij constant, ut genitura uel nulla uel

la uel minima conueniat, quò illorum secernitur, qui prædicti natura integra sunt, sed se in partem sedis diuertat: quod propterea euenit, quia præter naturæ normam constiterunt. Cùm enim mares crearentur, ita degenerarunt, ut partem uirilem mancam atq; oblesam habere cogerentur. Læsiõ autẽ alia rem omnino corrumpit, alia peruertit & uitiat. At genus illud corrumpens, ut in his sit, fieri non potest: ita enim mulieres, non uiri crearentur. Ergo peruertere citariq; aliorsum, quàm secernendum natura uoluit, necesse est. Vnde fit, ut insatiabiles etiam sint modo mulierum: humor enim sollicitans ille exiguus est, nec quicquam se promere conatur, refrigeraturq; celeriter. Quibus itaq; sedem humor ex toto adiuit, ij pati tantummodo auent: quibus autem in utranq; partem sese dispertijt, ij & agere & pati concupiunt, idq; amplius, quò tandem plenius fluxerit. Sed sunt, quibus uel ex consuetudine affectus hic accidat: fit enim, ut tam gestiant quàm cùm agunt, utq; genituram nihilominus ita emittere ualeant. Ergo agere cupiunt, quibus hæc ipsa usu euenerunt, & consuetudo magis, ueluti in naturam idcirco illis euadit, quibus non ante pubem, sed in ea uitium patiendi inualuit, quoniam his recordatio rei, cùm desiderant oritur. Vnã autem cum recordatione gestiens exultat uoluptas: desiderant autem perinde ac nati ad patiendum. Magna igitur parte, uel ob consuetudinem res existit. Sed si accidat, ut idem & salax, & mobilis sit, lōgè expeditius hæc omnia euenire posse putandum est.

28 Cur homines rem agere ueneream cupientes, confiteri se cupere maximè pudet: bibendi, aut edendi, aut aliquid eiusmodi faciendi desiderio cùm teneantur, confiteri nõ pudet? An quòd rerum plurimarum cupiditates necessariae sunt, & nonnullæ nisi expleantur, interimunt. Rei autem uenereæ libido superfluit, & abundantia index est.

29 Cur uiri per hyemem, mulieres per æstatem rei uenereæ appetentiores sunt? An quòd uiris calidior natura & siccior

PROBLEMATVM ARIST.

est, mulieribus autem humida frigidaq;. Quamobrem illis humor & calor satis cupiditatem ueneris hyberno tēpore accendere queunt, quibus rebus semen oriri certum est. Mulieribus autem & calor minor, & humor concretus propter caloris inopiam tunc est. At per æstatem contrā mulieribus calor modicus, uiris largior quam satis sit, nimius enim uires frangit atque dissoluit. Quapropter pueri quoq; per æstatem tenuiores redduntur: incidit enim, ut ignis igni coniungatur,

30 Cur quibus natura calida est, si modo robusti plerique sint, nisi concumbant ijs sæpè bilis prosistit, & aluus amara secedit, & pituita salsa conficitur, & color corporis immutatur? An quòd semper cum semine unā excrementi aliquid exit. Vnde etiam nonnullorum excrementis abundantium, genitura lauamentum piscium redolet: igitur excrementum quoque illud concumbenti decedit. Itaque nihil est, quod possit affligere: abstinenti autem manet, & amarum salsum ue redditur.

31 Cur libidinosi sunt, qui melancholici? An quòd flatu redundant. Semen autem decessio flatus est: ergo quibus id ipsum amplificatū, hos sæpe purgari appetere necesse est: sic enim efficitur, ut leuentur.

32 Cur aues, & pilosi homines libidine uehementer aguntur? Vtrum quòd multum humoris cōtinent: an non ea ratio est? Fœmina enim, quæ humida est, pilis uacat: sed potius quod genus illud utrunque naturæ multi humoris concoquens, propter caloris copiam est. Indicio pilus est atq; penna. An quod & multum inest humoris, & id à calore superatur? Neq; enim si multum non esset humoris, neque si non à calore uinceretur, pennæ auibus, pili hominibus possent unquam oriri: semen autem uel loci, ac temporis portione, uel ratione creari plurimum potest, ut in aëre, ut in uere: nam eius natura calida & humida est. Fit etiam ratione communi, ut aues, &

claudi homines salaces nimirum sint : alimentum enim utriusque seorsum quidem exiguum profuit propter uitium cruoris : in sublime uerò affatim effertur , atque in semen conuertitur.

33 Cur homini, cum concubuit, oculi potissimum infirmantur? An quòd humore deficiente id accidit? Argumentum uerò frigidam esse genituram, quod humida nunquam reddatur, nisi calefiat, nec ullam desiderat liquefactionem: quandoquidem per uniuersum corpus ex passa est, quemadmodum sanguis.

DE REBUS QUAE AD LABOREM

pertinent. Sectio quinta, cuius quaestiones

XXXVIII.

1 Cur ambulationes prolixae quidem per plana, laboriosiores sunt quam per incompta: breues autem leuiiores? An quae membra tum à multo, tum à uehemente motu fatigantur? Est autem uehementis, qui passim per loca inaequalia agitur: multus uerò qui continens unusque est. Locis igitur inaequalibus tametsi longa motio acta est, tamen requiem mutatio praestat, facitque ut longa non sit, ne ipsorum quidem equorum propter mutationem. Planis autem habitus similitudo, et paritas nihil interpellat, nec membris ullam praestat quietem, sed efficit ut mouendi ratio continuetur. At uerò si breuis sit, nimietas quidem motus nulla in planis fatigabit: accliuibus autem, quoniam immutatio uehemens, et contraria corpus modo sursum, modo deorsum uexat, fatigetur necesse est. Talis uerò motus, ut dictum est, qui per ardua agitur: contrarius quae per plana.

2 Quam ob causam, qui animo deficiunt, et qui praenimio exercitandi labore dissoluuntur, mole corporis contractione existunt, uocemque reddere acutiorem putantur? An quia uoces minores mittuntur, ideo acutiores esse uidentur. Argumentum, quòd qui clamantes à longè imitantur, acutè proferunt.

Moles

PROBLEMATVM ARIST.

Moles autem corporum minores idcirco redduntur, quòd sanguis à summis corporis partibus se uocat ad imas.

3 Cur uenter tantummodo extenuatur eorum, qui se exercitationi dederunt? An quoniam uenter pingue amplectitur plurimum.

4 Cur pingue eorum absumitur, qui se laboribus dedunt: caro autem nullatenus emaceratur? An quoniam pingue concalfactum liquefcit: quod carni non euenit. Motio autem concalfacit.

5 Cur uenter opimus admodum esse solet? Vtrum quòd cibo propinquus est: dumq; cætera mēbra ex uentre hauriunt, uenter ipse sibi sæpius ingerit. An quoniam minimè uēter laborat: flexibus enim hic nullis contorquetur.

6 Cur melius fatigationes tum cessant, cum quis ex aqua oleo permista se perfricuit? An quoniam oleum magis subire cum aqua potest, quàm si per seipsum est: ducitur enim sua aptè natura, ut innatet & fluitet. Vbi autem subiit, corpus subinde amplius emollitur. An quia oleum natura calidum est: calidum autem quodq; & siccatur & indurat. At mēbris fatigatis, siccitas & durities incommoda omnino sunt, mistum igitur aquæ eò plus iuuat, quò minus siccatur.

7 Cur lassus corporibus euomendum præcipitur, cum tamē uomitus sit laboriosus? An quòd lassitudo collisis ossibus aut pressatis aut fatigatis consequi soleat: quos quidem affectus patiuntur extrinsecus, aut intrinsecus, idq; bifariã: aut enim cum copia carnis uires exuperauit ossium, aut cum frequens corpus se cætero corpori miscuit, quo locum sibi obtinere aptè non possit: quale genus excrementorū est. Pondera enim quæcunq; extrinsecus corpori applicentur, laboriosiora sunt quàm ipsa corporis membra, etiam si pondere leuiora illis esse contigerit. Argumentum, quòd qui plus æquo uel ederint uel biberint, hi minus quamuis laborarint, quàm ieiuni, grauius tamen fatigantur: quoniam cibus locum suum non obtinet, ut

pote qui adhuc maneat crudus. Cum autem fatigatio maceret atq; colliquefaciat, colliquamentum autem non nisi excrementum sit, hoc est quod lassitudinem mouet, dum temere uagatur occursatq; ossibus & neruis, & intimis carnis: quæ rara, soluta, patefactaq; substant. Vomitus igitur cum id extrudat, quod fatigationem inducit, merito hominem recreat, liberatq; à lassitudine: corpus enim quale principio fuerit, tale restituit. Elaxat autem uomitus, non nimij motus ratione, sed si ita fuerit, ut non plenè agatur. Copia enim ciborum, quæ in uentriculo remanserit, & excrementa, quæ his incidant cibis, faciunt ut lassitudo uomitum consequatur, quemadmodum in corporibus nimium impletis dictum iam est. Quod si nec illis causam lassescendi labor inferat, sed cum ita sese haberent, laborarint, nec ijs qui non totum cibum eiecerint, uomitus causa foret lassescendi. Nam si hoc esset, haud erat quod non omnibus euomentibus lassitudo incideret: nunc uero multi post, ubi euomerunt alacriores certè redduntur.

8 Cur laboriosius brachio est inanem iactasse manum, quam cum lapide? An quod inani iactura brachium quasi conuellitur uehementius: nulla enim in re nititur, quemadmodum cum mittit, missili obdito, fulcire se potest. Huic proxime saltans quoq; pedusculis susceptis innititur. Et qui currit, manus obquatiens, se sustentat. Quamobrem ille plus profilit halteres tenens, quam non tenens: hic uelocius currit manus obquatiens, quam non obquatiens.

9 Quam ob causam cursus uelox tam in hominum genere, quam in cæterorum animantium facit, ut capita à morbo tententur? quanquam cursus unusquisq; detrahere ad ima genus omne excrementorum putatur, ut ambulatio: quapropter crura eorum implentur qui nimium ambulant, quoniam de parte superiore ad imam labitur & alimentum omne & excrementum. An motus quidem ubiq; agere idem potest. Verum motus uelox, cum uires intendit, & spiritum retinet, caput concalfacit

calfacit, eiusq; uenas nimium inflat, & attrahentes reddit facultatis externæ, ut frigoris, ut caloris: adde quæ in pectore continentur. Nam ea quoq; attrahi resorberi q; inde credendum est. Quibus remissis, locum ægrotare illum necesse est.

IO Cur locis æqualibus quàm inæqualibus magis fatigatur: ocyus autem iter æquale quàm inæquale conficitur? An minus laboris tunc est, cum motus non semper eodem habitu agitur, quod ingressu inæquali potius fit: ocyus enim ingredimur, ubi minus contra naturam mouemur. Ergo per locum æqualem parcè atq; frequenter, & ponitur & attollitur: per inæqualem autem contrà. Atqui ratio attollendi contra naturam est: ui nanq; omnem attollendi usum exequimur. Quod autem per singulos gradus paulum redditur, id multum per multos demum exultat.

II Cur in planis laboriosius accubamus quàm in concauis? An eadem ratio est, cur etiam in conuexis laboriosius quàm planis. Cum enim pondus corporis se eundem in locum in sedendo, accubando ue colligit, facit per afflictationem ut laboretur. Incuruum igitur quàm rectum, idq; quàm concauum magis tale se exhibet: nostrum etenim corpus in orbem se colligit potius, quàm dirigat in processum. Quæ autem eiusmodi sunt hæc per plura attinguntur à concauis quàm à planis. His eisdem de causis etiam fit, ut quæ cedunt, minus quàm dura & renitentia fatigent, & in accubando & in sedendo.

12 Cur breues deambulationes fatigationem mouere amplius soleant? An quia euariant incōptæq; sunt: faciunt enim ut sæpe subsistatur. De contrario autem in contrarium frequenter mutari laboriosum est: neutri nanq; assuescere sinit. Quæ quidem assuescendi ratio uacat fatigatione: utriq; autē simul ut assuescas, fieri non potest.

13 Cur qui equo uehuntur, quo longius equus decurrerit, eo magis emittere lachrymas solent? Vtrum quoniam aër, qui se obiectat, subinde eo frigidior est, quo minus teporis cor-

pus attigerit, quòd ijs etiam euenit qui cursum nudo corpore agunt: frigus autem mouere lachrymam potest. An contra. Res enim calida lachrymam ciet, uelut sol. Motus autem nimirum calorem efficere potest. An propter ictum illatum ab aère illud accidit. Quomodo enim uenti aduersi oculos perturbant: sic aër occursans eo magis ferire potest, quo equus uelocius agitur.

14 Cur cætera mēbra cūm perfricantur pleniora euadant: uenter autem soleat extenuari? An perfrictione protinus uehementiore extenuatur, cūm is etiam impleri soleat illa fricandi ratione, quam paulatim amplificando admouemus, sed non æquè proficit, atq; caro, qua de re quæritur: quippe cūm omnino in exercitando, laborandoq; uenter præcipue extenuetur. Ratio igitur, quòd opima quæque concalfacta liquefcunt, & ea magis, quæ intensa suapte natura sunt: uenter autem cuteus est, cutis uerò sua natura tensionem habet. Sed enim quòd uenter celerrimè opimatur, ideo & pingue aliquid semper obtinet, nisi morbo laboret. Cuius rei causam dixerim, quòd cibo ex uicino positus est. Cūm igitur omnino pingue res propria naturæ non sit, sed aduentitium, nec ita necessarium, ut caro adhæreat: ideo & exercitandi, & perfricandi agitatio uentrem concalfaciens, liquefacit & macerat, alimentumq; quod inde redundet, membris cæteris dispertit: quamobrem sedile uentrem opimat, reliquum corpus extenuat. Motiones uerò, perfrictionesq; extenuant, reliquum corpus implent & augent.

15 Cur peractò longo itinere aut cursu, si quis se super summos constiterit digitos, calces pedum conquatiuntur, proniq; deorsum labuntur? An propter continuatum, uehementemq; motum concitati nerui nondum requiescunt. Fit enim sæpe, ut animus euincere corpus totum possit: membra autem singula inhibere non possit, ubi se quendam in modum commouere: non enim cor, non penem excitum, residere

animus

PROBLEMATVM ARIST.

animus cogere potest. Ratio autem rei quam quærimus est, & multum spiritus circa neruos deuritur, quod non simulac sub-
stiteris, refrigerescere potest. Is igitur spiritus concutiens, ue-
luti subtrahendo suo motu deducit, facitq; ut pars remotissima
minimè contineatur. Itaq; calces tremiscunt, quemadmodum
imum labrum hominis irati.

16 Qua de causa qui non concitatè admodum currunt, nu-
merosè respirant? Vtrum quòd numerus omnis mensuram cer-
to recipit motu: talis autem motus est, qui per æquas agitur
portiones, quemadmodum agunt, qui currunt leuiter. Ergo
simulatq; agere cursum inceperint, respirant ita, ut cum spi-
ratio per compares uices propter parem metiendi motum red-
datur, numerum siue modulationem possit continuare. An &
omnis spirandi ratio compari uicissitudine confici soleat, mo-
do quis non retineat, sed tenori trahendi à natura determina-
to utatur. Igitur cum sedemus, aut ambulamus, quòd mo-
tus corporis mediocris est, numerus palàm non fieri potest:
cum item cursum concitatè agimus, quòd sensus consequi mo-
tum nequeat, numerum percipere respirandi haudquaquam
ualemus. At cum mediocriter nosipsi concitemus, motus ipse
mediocris modum respirandi sensibilem præstans, explicare
numerum potest.

17 Quare inter currendum aër in flatum conuerti nobis uis-
deatur? Vtrum quoniam dum per cursum agitamus, aërem
corporibus nostris continentem excitamus, quòd non nisi flatum
mouere profectò est: quocirca non solum uidetur, sed etiam
uerò in flatum aër conuertitur. An quòd in currendo aërem
impetu nostro uiolemus: quo factò, sensu aëris per motum ma-
gis afficiamur. Ergo rectè in flatum aër se conuertere uidea-
tur: hoc enim ratione impetus potest euenire.

18 Quamobrem currentes potius cadimus quàm ambulan-
tes? An quòd magis quàm moueamur attollimus: hoc enim
inter cursum & ambulationem interest.

19 Cur ascendentes genibus, descendentes femoribus elaboramus? An quoniam dum ascendimus, corpus sursum iactamus, distensionemque corporis genuumque mouemus, ex quo genibus laborandum est. Procliuis autem locis, eò femoribus laboratur, quòd ijs ipsis enixi crura submouemus. Ad hæc omne quod præter naturam fit, laborem doloremque mouet. Est autem secundum naturam, genibus ut antè flectantur: femoribus autem, ut retrò. At locis accliuus genua retrò flectuntur, nam inniti firmarique uolumus: procliuis autem femora antè coguntur, corpus enim se pronum propensumque ita defert.

20 Cur in itinere media femoris parte potissimum fatigari solemus? An quòd longi cuiusque atque continui pars potissimum media laborat, cum scilicet stabilitum fixumque manet: quamobrem hæc præcipue rumpitur, femur autem tale est. Ergo partem potissimum mediam eius fatigare merito solemus.

21 Quam ob causam qui humida constant natura, facile à labore æstuque strangulantur? An quòd humor concalfactus transit in aëra, itaque acrius urit. Ergo cum ob nimietatem facultas submouendi non datur, refrigeratio nulla subsequitur, atque ita celeriter homo calore insito, et aduentitio exardescit. Quapropter sudor spiritusque secessio eos iuuant, qui se exercent, qui denique laboribus se dederunt. Cum enim humor discernitur atque extenuatur, spiritum inde enasci necessarium est.

22 Quare corpora, quæ modicè constant temperataque sunt in morbum sæpius incidunt, et facilius curantur? An utrunque eadem de causa euenit: est enim æquabile, quod modicum est. Quod autem æquabile, id cõpatibilius est. Quamobrem si quæ eius pars laborauit, protinus totum collaborat. Immodicum autem contrà, utpote quod seiunctius sit, partium suarum uitia minus haurit, minusque consentiens est. Ergo sæpius id

PROBLEMATVM ARIST.

in morbum hac de causa incidit, facilius autem curatur, quoniam malum partium commune omnium est: eò nanq; debilius redditur, quo se in plura digesserit, itaq; curabilius est. Immodicum uerò illud, ut quòd rem communem cum partibus nò habeat, minus quidem ægrotat, sed difficilius curatur, quoniam malum uehementius urget.

23 Cur æqualibus q̄ inæqualibus locis magis fatigari solemus? ocyus autem iter æquale quàm inæquale expeditur. An quòd minus laboris tum est, cum nò assidue habitu eodem mouemur, quemadmodum ingressu æquabili potius agitur: ocyus uerò ingredimur, cum ubi minus pari tempore attollimus. Ergo per locum æqualem usus attollendi exiguus est atq; frequēs: per inæqualem autem è contrario. Quod uerò per singulos gradus paulum redditur, multum id per multos demum exultat.

24 Cur femora in descendendo, tibia in ascendendo laborant? An labor in ascendendo est, qua corpus attollitur: fit enim, ut totum corpus nobis oneri sit. Itaq; cui totum incumbit, & quo totum attollitur, id præcipue premitur atq; laborat: hoc autem tibia est. Postremam enim hæc longitudinem tenet, nec modo pedis latitudinem aliquam sortitur. Vnde fit, ut hoc minus se ualeat stabilire: itaq; ut humeris, ita tibijs pondus sustinemus, laboremq; ob eam rem, quo humerus maxime affici solet, tibia quoq; patiatur, necesse est. At in descendendo, quoniam corpus deorsum se defert, propellitq; contra naturam, hinc labor & uexandi ratio prouenit. Itaq; laborem huic præcipue admouet, cui incumbit, quodq; uexat. Atqui tibia manet, thorax pōderi est, femur sustinet atq; uacillat, eò quòd & porrectum in longitudinem est, & superne uersatur, qua scilicet thorax procumbit.

25 Cur iter longius tum esse uidetur, cum ignari quantum sit ambulamus, quàm cum gnari, si modo res cæteræ pares adsint? An quòd nosse quantum sit, non nisi nosse eius numerum est.

est, remq; non determinatam pluris quam determinatam esse perspectum est. Ergo quemadmodum, si nosti quantum sit, finitum id esse necesse est: sic etiam si ignoras, quasi reciproca cetur, animus cauillatus oberrat, infinitumq; id esse uidetur, quod finitum est. Quamobrem si quantum quodlibet determinatum non esse putetur, uelut infinitum id esse uidetur, eò quòd aptum est, ut sit determinatum. At si determinatum non sit, infinitum est. Ergo id quoquo infinitum quodammodo uideri necesse est, quod determinatum esse nequaquam uidetur.

26 Cur femora magis quam tibiæ fatigantur? Vtrū quòd propè absunt ab ea parte, quæ excrementum continet: itaque ubi ea pars agitata nimium recaluerit, femora expeditius ac plenius attrahere possunt, quam tibia. An quòd femora continentiore constant natura: laboratur enim præcipue propter continui distractionem: quippe cum etsi nullo excremento substantive fessi sumus, tamen femoribus ac lumbis acrius laboramus. An quo modo inguina per ictum oriri nouimus, propter uenarum & neruorum societate: ita etiam lassitudo potius in femur incumbit, quod quidem ab initio propius abest. An quòd femur eadem habitus ratione fungitur suo munere magis quam tibia: quæ quidem res laboriosior est. An quòd femora carnis copiam sustinent. Itaq; res affatim in his inest, quam naturæ rationi tribuimus.

27 Quam ob causam tubercula & ulcera nonnullis ex labore proueniunt? An corpore impuro motus concalfaciens, excrementa alia etiam cū sudore uaporatim destringit, quæ crassa & humore prauo, hoc est, acuto aut amaro, aut salso contenta secerni penitus suam ob concretionem non queunt. Itaque per carnem intumescunt, atque exulcerantur propter amari humoris uiolentiam.

28 Cur non protinus ab exercitatione, aut à medicamento epoto eibus assumi debeat? An q; adhuc corpus purgatur,

PROBLEMATVM ARIST.

neccum à labore quiescit, excrementa q; excita redundant.

29 Quamobrem currere quam ambulare difficilius est? An quòd plus oneris fert, qui currit: is enim elatus ac pendens, onus super se totum sustinet. At qui ambulat, parte insistentem uicissim sustentatur, quasi pariete admotus requiescat.

30 Cur non protinus ab exercitatione esurire incipimus? Vtrum propter colliquefactionis residua, dum penitus concoquatur? An propter spiritum, quem labor ex humore subdito mouet. An propter sitim quam laboris calor inducit: hæc enim accidunt omnia.

31 Cur genitura in somnis ijs profluere solet, qui aut labore lassescunt, aut tabe consumuntur? An quòd omnino ita incontinentes sunt, qui natura calida & humida constant: semen enim tale natura est. Quod autem tale est, ex ijs qui tali habitu sunt, potissimum profluit, cum calor somni accessit: quippe cum corpora tantisper exiguum momentum desiderent, idq; intrinsecus, non extrinsecus. Lassi autem & tabescentes ita affecti sunt: redundant enim, elassati colligamentis calidis propter fatigationem & motum, & tabefacti propter destillationem & calorem, quem inflammatio mouet.

32 Quam ob causam crus suum sinistrum diutius perfricare cuiq; difficilius est, quam dextrum. An quòd parte dextra laborare ualemus: rebus autem præter naturam proficiscentibus, annumeranda cruris sinistri frictio est: fit enim dextra transuersa in partem obiectam. Quæ autem præter naturam fiunt, hæc factu sunt difficilia. Sinistra uero manu partem perfricando dextram, nil tale percipimus: quoniam hæc neutram in partem apta potensq; est.

33 Cur breues deambulationes laboriosiores sunt? An & crebro subsistimus, neq; æquabili incessu mouemur cum flectimus: quod certè laboriosum est.

34 Cur in sole cum stamus, amplius recalescimus, quam cum

cum mouemur : cum tamen motus omnis uim calfactoriam habeat? An non omne mouendi genus calfacit, sed est etiam quod refrigeret. Quod etiam in ollis feruentibus patet, quoties eas afflamus aut uersamus. An quia cum flamus calor permanet : is autem cum permanet, amplius calfacit, quam cum mouetur. Corpus etenim nostrum uaporem de se quendam mittit assidue tepidum, qui proximum aerem tepefacit, quemadmodum titio. Cum igitur quiescimus, aer nos circumfundens, calidus ob predictam causam redditur. At cum mouemur, flatus excitatur, qui refrigerare nos potest : flatus enim quisque frigidus est.

35 Quam ob causam qui equo currunt, quo contentius cursum arripit equus, eo magis lachrymas mittunt : & qui pedibus, eo magis quo intenderint uehementius? Vtrum quoniam aer occursans frigidus est : frigus enim lachrymas mouet, qui prope quod contrahendo condensandoque carnem, humorem exprimat. An potius contra, calor enim sudorem elicit : lachryma autem sudor quidam est. Quapropter a concalfactione utrunque mouetur, & sudor & lachryma, salsaque pariter ambo sentiuntur : calore autem efficere motus potest. An propter aeris ictum. Quomodo enim flatus aduersi oculos perturbant, ita etiam aer qui se obiecit. Quo igitur quis contentius equum agit, aut ipse currit, eo magis ictu quodam molli obuerberat & ferit : quod fit ut se lachrymae promant, scilicet meatibus oculorum relaxatis appulsu eiusmodi. Omnis etenim ictus uim aut secandi habet, aut collidendi & contundendi.

36 Quamobrem qui cursum concitate agunt, conuulsis maxime corripiantur, ubi quis inter currendum eis substiterit? An quod ea potissimum diuelluntur, quae in partem contrariam uehementer trahimus atque mouemus. Cum igitur homini currenti, uehementerque membra ultra propellenti, quis obuiam factus obstiterit, accidit ut in partem retorqueantur contrariam, quae adhuc antea pertendunt, atque proripiunt. Ita

que diuulsio eò uehementior incidit, quò cursus contentius agitur.

37 Cur ambulationes minus laboriosæ sunt, quæ inæquales quàm quæ rectæ aguntur? An quòd elatio erecta secundū naturam corporis uniuersi est. Ideo ambulationes, quas loca æquabilia præstant, laboriosiores quàm inæquabiles sunt, quòd in easdem partes laborem admouent, quod inæquales illæ non faciunt: dispertiunt enim magis in omnes corporis partes. Calidis uerò temporibus, arctæ ambulationes plus ualent quàm frigidis, quippe quæ partibus externis laboris plus asserant, & quidem sudorem ob eam rem euocando extenuent. Frigidis contra carnem reddunt constantiorem, & stomachum excitant, ciborum' que faciunt auidiorem. Partibus enim internis calorem augent, membris' que ad frigoris appulsum torpentibus, locum intimum calore amplificato efficacius purgant. Carnem uerò solidiorem efficiunt, ut quæ per eam uniuersam ne queant superare. Accliues etiam ambulationes laboriosiores sunt quàm decliues, magisq; extenuant. Faciunt enim accliues, ut lumbi potissimum laborent, decliues ut femora. Pondus enim totum femoribus incumbens grauissimè premit: quod idem, cum præter naturam sursum efferri à calore cogatur, maiorem in modum calfacit. Itaque efficitur, ut arduū ambulādi genus sudores moueat spiritū suspendendo extenuet, lumbis dolorem infligat: crura enim magna cum difficultate se in sublime recipiunt, lumbos inflectunt, frangunt, & euellunt: quibus de causis labor præcipuus sequatur necesse est. Locis autem duris ac renitentibus habitæ ambulationes, musculos & neruos crurium effatigant, quippe quæ contentiones tam neruis quàm musculis moueant, cum enixu agantur uiolento. Mollibus uerò & cedentibus locis facta ambulatione, articuli potissimum sentiunt. Flexus enim articulorum percrebrescit, cum solum succumbat, dilabatur, & cedat: eadem autem quæstio est,

38 Cur locis arduis difficilius ambulemus? An quoniã omnis ingressus attollentia & positione conficitur: attollere igitur præter naturam est, ponere secundum naturam, proponere medium tenet. In ambulando autem locis arduis, multum sortis illius auersæ, à natura proculdubio est.

39 Quare qui cursum ex equo arripiunt minus decidunt? An quòd magis cauent quàm timent.

EORVM QVAE AD SESSIO-
nem, accubitum, & habitum corporis pertinent

Sectio sexta, cuius quæstiones VII:

1 **C**ur sedile alios impleat, alios extenuet? Vtrum habitus corporum distent inter sese, ut alij calidi, alij frigidi sint. Ergo si ita est, calidi implentur: cibũ enim corpus uis sui caloris exuperat. Frigidi autem quòd aduentitium calorẽ desiderant, quem ex mouendi ratione potissimum corpus acquirat, concoquere nequeunt, dum quiescunt? An quòd alij excrementis redundant, & ob eam rem motum qui ea consummat desiderant, alij non.

2 Cur partes corporis distendendæ sint? quòd qui se exercitant facere consueuerunt. An quòd meatus spiritu suo purgari oporteat.

3 Cur inflexo corpore cubare melius est, quod etiam medici pleriq; præcipiunt? An quòd uenter cũ recalescit, concoquere celerius potest: sic autem fit, ut recaleat. Ad hæc locũ flatibus dare, in quem incumbant & innitantur oportet: ita enim minime infestabunt. Hinc enim & uarices, & cæteri abscessus iuuant, quòd uentriculos continent, in quibus flatum recipere queunt. Ergo corpore extento, cauerna nulla eiusmodi adigi potest: locum etenim omnem uiscera occupant. Inflexo autem, singula laxantur & sinuantur.

4 Cur uertigo surgenti potius accidat quàm sedenti? An quoniã quiescenti humor uniuersus unum in membrum se colligit: ex

PROBLEMATVM ARIST.

git : ex quo cruda etiam oua nequeunt circunuertere, sed protinus decidunt : mouenti autem, humor se æquè expandit. Surgimus igitur à quiete, qua ita affecti sumus : sedemus uerò à motu, quo humor æquabili modo quaqueuersus se porrigit.

5 Quam ob causam cum parte corporis dextra cubamus, somnus magis accedit? Vtrum quòd uigilantes contrà quàm dormientes habemus. Ergo cum uigilando parte accubemus sinistra, contrarium sequetur in dormiendi initio, cum id contrarium sit. An quòd somnus priuatio motionis est. Partes igitur, quarum mouere interest, quiescant oportet, dextrarum autem partium mouere interest. Cum autem ita accubamus, uelut initium quoddam resurgendi detentum, obligatumq; habemus.

6 Cur torpeamus, & cur manus potissimum & pedes? An quòd torpor refrigeratio est : fit enim propter sanguinis priuationem translationemq;. Manus autem & pedes, omnium maximè partium carnis inopes, nerui uberes sunt, sed præcipuè pedes : itaq; ad refrigerationem celerem sua natura nimirum habiles redduntur.

7 Cur libenter in latus accubamus sinistram, in dextrum autem potius dormimus? Vtrum quoniam conuersi ad lucem, minus dormire possumus, somnus enim in tenebris ocys obrepat. An quòd dum in latus accubamus sinistram, uigilare magna ex parte consueuimus, & operum functio sic nobis expeditior est. Itaq; ad contrarium opus, contrarius habitus, siue situs requiritur : inuitatur autem quisq; magis ad opus fungendum habitus sui ratione.

DE ORVM QVAE AD CONSEN-

sum naturæ animantium pertinent, Sectio septima, cuius quæstiones V.

ptima, cuius quæstiones V.

I C Ur à morbis nonnullis ægrotant, qui appropinquarint, à sanitate nemo sanari potest? An quoniam morbus

motio

motio est, sanitas autem quies : ergo ille mouere potest, hæc non potest. An quòd alterum non uoluntariè, alterum uoluntariè accidit : res autem non uoluntariæ, à uoluntarijs consultiq; plurimum differunt.

2 Cur oscitanti sæpe in oscitando respondemus : & cum mingentem quempiam uidemus, ad mingendū mouemur? quod iumentis præcipuè accidit. An propter memoriam, mouemur enim ipsa parte, quoties meminimus : hominibus tamè, quia sensu præditi sunt faciliori, statim ubi uiderunt, eucnit, ut moueantur reminiscanturq; : iumentis autem uidisse non satis est, sed alio quoq; sensu opus est. Quamobrè addito etiam olfactu, mouentur : quoniam sensus hic in brutis mobilior est. Vnde fit, ut eodem in loco sequentia mingant omnia, quo primum eminxerit : tum enim præcipuè mouentur, cum olfaciūt : olfaciunt autem posteaquam appropinquarunt.

3 Quamobrem cum secari quempiam, aut uri, aut torqueri, aut aliqua re tetra affici uidemus, animo uicem eius doleamus? An quòd omnium communis natura humana est : ignoscimus ergo, cum tale quidpiã inspeximus, propter naturæ consortionem & familiaritatem. An quomodo nares & aures delectationes quasdam rerum obductarum pro sua facultate concipiunt, sic etiã aspectus afficitur, & à re delectabili & à tristi.

4 Cur à tabe & lippitudine & scabie capiuntur, qui appropinquarint : ab aqua autem intercute, aut febre, aut stupore attonito, aut aliquo ex numero cæterorum malorum capi nequeunt? An à lippitudine, quoniam oculus pars nostri corporis mobilissima est, cæterarum maxime omnium rei sibi obiectæ similis reddi potest, quippe qui facile moueatur ab eo, quod moueat : itaq; fit, ut cum perturbatum obspicit oculum, facile ipse etiam perturbetur. Talis autem contagio ideo fit, quoniam spiritum uitiat grauemq; reddit. Celerrimè autem omnes morbis arripiuntur ijs, qui spiritu corrupto proueniunt, quale est omne pestilens genus : qui autem appropinquarit, ta-

lem profectò spiritum trahit, qualem æger ille reddiderit. Ac ægrotat igitur, quia morbiferum est, quod spiritu trahitur: ab uno autem morbum excipit, quoniam unus ille sic spirat, cæteri secus: eundem uerò quia quò ægrotarit, hoc non aliter spirat, quàm fuerit affectus. Sed scabies magis quàm lepra cæteraq; uitia generis eiusdem afficere potest: quoniam per summa corporis errat, & humore manat glutinoso: genus nanq; prurientium omne, tale est. Itaq; id ipsum quia per summa oritur, glutinosumq; est, nimirum idcirco attingere potest: cætera nequeunt, uel quia non per summa proueniunt, uel quia persistere suam ob siccitatem non possunt, quamuis per summam cutem oriantur.

S Quid est, quòd nonnulla ex ijs, quæ auditu tristitia nobis occurrunt, ut inhorrescamus efficiant: ut serra cum exacuiatur, & pumex cum secatur, lapis cum mola frangitur. Quæ autem notæ affectionum patent aspectui, hæc genera affectionum ipsa in nobis creant: dentes enim stupefcunt, cum aliquos rem acidã edentes aspiciamus. Et pleriq; cum homines laqueo suspendi, uel aliter strangulari uiderent ipsi defecerunt. An q; uox omnis genusq; omne strepēdi spiritus est, qui nostrum subies sensum, mouere nos solet, cumq; suum motum uel magnitudine, uel pulsu uehementiore amplificauit, aliquid ex ijs, quæ nostro in corpore latent, immutat, & sæpe interimit. Ergo spiritus, qui quauis magni, lenes tamen adierunt, in sedem ipsam comouent sentiendi, & lætitia ob eam rem nos afficiunt. Asperi autē, quoniam ictum inferunt uehementiore, sedem utiq; illam concutiunt, longeq; pro ictus sui facultate se porrigunt: q; idem res quoque frigida faciunt. Frigiditas enim uis quædã est: sed hanc horrorem inuehere posse, dictum iam est. Asperitas uerò quòd pulsu frequente initium pilorum concutiens, in partem pellit aduersam efficit ut pili se erigant: pulso nanq; initio, cacumen pilorum se trãferat in parte aduersam, necesse est. Itaq; fit, ut pili exurgant, omnes enim deorsum procumbunt. Et spiritus quoq; qui

per aures corpori se insinuat, de summis ad ima se defert. Ergo cum soni, quos modo diximus, asperi sint, horror utiq; ob causam prædictam moueri potest. Sed euenit, ut cæteris partibus potius quàm in capite moueatur: quoniam ut pili partium cæterarum imbecilliores sunt sic affectus hic imbecillus occurrat. Cum uerò sensus audiendi quàm uidendi obtusior sit, affectus quoq; hebetiores per summa errant, qui ab eo ipso proficiscuntur. Horror autem talis est, quamobrem multis ac uarijs causis existit. Sensus uidenai uerò, cum omnium exquisitissimus certè sit, euenta quoq; ipsa pro sua præstantia solet ingerere: quocirca efficitur, ut ipsi ueri affectus proficisci ex eo possint, quamuis uerò leuiores. At in sensu audiendi, ut ipsos minime, sic eorum expectationem nimirum horremus: rei enim tristis & anxie expectatio existit.

DE RIGOREM

atque horrorem pertinent, Sectio octaua,

cuius quæstiones XIX.

1 **Q**ua de causa liuidi, qui rigent, efficiuntur? An quoniam sanguis appulsu frigoris gelaſcit, gelaſtus autem nigrescit propter caloris inopiam:

albedo nanq; igni tribuitur. Quapropter ijs maximè, qui ætate processerunt, caro liuescit, eò quòd calorem minimum obtinent.

2 Cur extrema corporis maximè rigent? An propter angustiam: foramina enim quæ in his insunt angusta, parum obtinent sanguinis, & ob eam rem parum caloris sortiuntur, sanguis enim calidus est.

3 Cur pedes magis tunc rigent, cum suspensi tenentur? Vtrū quòd frigus amplius ad eos aspirat. An quòd sanguis in breuiorem se contrahit partem: itaq; reliquum frigori opportunius redditur, cum calor desit.

4 Cur tempore frigido maximè uis illa famis intollerabilis incidat, qui caninus appetitus uocatus est, & hyberno

potius

PROBLEMATVM ARIST.

potius quàm aestiuo? An quòd uitium hoc ob inopiam alimenti sicci solet accidere. Tempore autem frigido & hyberno, cum calor in angusta se contrahit, ocyus interdum deficit alimentum: quod cum defuerit, uitium id esuriendi accidere consentaneum est. At si in ea cibi uitiosa cupiditate resolutio imbecillitasq; secuta est, materia statim interna corporis à collecto calore colliquescit: quæ si ad locum cibo à natura destinatum influxerit, pro cibo seipsam corpori applicabit. Sed si spirandi sedem adiuerit, obmutescere atq; languescere necesse est: obmutescere inquam, quoniam spirandi meatus intersepitur, atq; obsidetur. Languescere autem est propter inediam, consumptionemq; corporis. Celeriter tamen, paucisq; remedijs subuenitur, eò quòd eius mali ortus extrinsecus est. Frigus enim calorem corporis nostri intrò compellens ac contrahens, insatiabilem edendi illam cupiditatem iniicit atq; intendit. Quamobrem quo modo, qui in metuendo tremeabant pallebantq;, periculo demum liberati, subito ad priorem redeunt statum. Sic etiam esurientes illi, ubi parum sumpserunt panis citissimè recreantur, ut qui ui paulò à naturæ ratione summoti aberrent, non qui penitus corrupti desciscant: quod enim naturæ tenorem in partem aduersam uiolat, idem suæ naturæ eundem restituit. Ergo dimisisse tantummodo sat est, quemadmodum cum aduersi inter se pueri funem enixi retrahunt, quippe qui fune dimisso, resupini protinus decidant.

5 Cur homines pleni admodum rigent, cum tamen pingue omne calidum sit? An propter amplitudinem molis, ut longè à calore interiore distant partes extremæ corporis, sic prope ab extremo frigore absunt.

6 Cur exercitati frigus uehementius sentiunt quàm inexercitati? Vtrum quoniam pingue consumptum à laboribus est, quòd utiq; teporem præstare potest: calidum enim opimum est. An quòd spiratoria solutioraq; corpora eorum ideo sunt, quoniam pingue excrementumq; omne detractum est, ita ut frigus

arcere nequeant . An quòd meatibus per sudationem patefactis ueluti ostia complura aperiuntur ? habitum autem non eundem sanitati & robori esse idoneum manifestum est : alteri namque pinguis alteri laxis uidetur planè conuenire .

7 Cur ut aqua frigida , sic etiam calida infusa horrescimus ? Res enim contrarias inter se idem efficere posse absurdum est . An frigida infusa , calor interior extinctus horrorem mouet : calida autem frigus externum circūobsistens in unum , seque profugum intercolligens efficere identidem potest . Quamobrem utrunque ab eodem agitur : uerum aliàs ab interiore , aliàs ab exteriori , ut dictum iam est .

8 Cur pili in cute inhorrescunt ? An ubi cutem contraxerunt , meritò eriguntur , contrahunt autem & rigore , & alijs plerisque affectibus .

9 Cur ad extremam urinae missionem inhorrescere solemus ? An dum humor calidus ille inest , uesica & meatus qui circa eam positi sunt , pleni expertesque frigoris substant : post uerò , ubi effluxerit , aère frigido replentur : quippe cum inane nihil esse naturæ ratio patiatur , sed aut aëris aut corporis plenum esse unumquodque necesse sit . Quòd igitur aër se induxerit frigidus , rectè ut inhorrescamus , euenire solitum est .

10 Cur lingua rigentium quemadmodum uinolentorum errare soleat ? Vtrum quòd à frigore concrescit ac indurescit , mouenti difficilis redditur , itaque explanare non potest . An quia partes exteriores appulsu densantur frigoris , humor intus collapsus linguam madificat , ex quo suo fungi officio lingua nequit , ut de uinolentis etiam diximus . An quòd per tremorem à rigore inductum motus temerè agitur , articulate uocabula lingua edere non potest , itaque oberrat & hesitat .

11 Cur pili rigentium eriguntur ? An quòd ex refrigeratione calor in partem interioriorem se colligit . Vbi autem carni caloris beneficium defuit , magis cogitur : quod cum fit , pili erectiores effici coguntur .

PROBLEMATVM ARIST.

12 Cur hyeme cum currimus, magis rigemus quam cum stamus? An quod aer nostra ambiens corpora, cum stamus ubi semel concalescitur est, nullam praeterea molestiam infert: cum autem currimus, alius atque alius subinde frigidus occurrit, itaque facit ut magis rigeamus. Ad haec, aer cum mouetur, frigidior redditur, quod quidem in currendo maxime incidit.

13 Cur tempore matutino frigus acrius est, cum tamen sol propius adsit? An quod plus temporis absentiae solis exultat: itaque terra magis refrigerata est. An quod die instante, ros & pruina cadere solent, quae frigida sunt, an haec etiam ideo cadunt, quoniam calor, qui sursum se extulit, ui frigoris superatur, idque non nisi solis absentia euenit. Quocirca cum longe distat, non cadunt, cum propius, tunc cadunt atque gelantur, quod locus uehementius refrigeratus est, propter solis diuturniorem absentiam. An die instante potius flatus incitantur nocturni, qui gelidi admodum spirant. An nobis frigus acrius idcirco esse uideatur, quod cibi concocti iam sunt. Inaniores autem cum sumus, frigus utique acrius sentimus: argumentum, quod a uomitu maxime frigere solemus.

14 Cur ubi sternuimus uel minximus, plerumque inhorremus? An quod ratione utraque uenis subtrahitur: quae cum redditae sint inaniores, aer ingreditur frigidus, qui rigorem ciere potest.

15 Qua de causa qui uehementer frigent, si statim copioso igne concalescant, indolescunt: si paulatim uero tepescant, sine magno dolore recreabuntur? An quod omnino cum ex contrariis in contrarium proficiscitur, magna effici commutatio solet: ut in arbore, si quis paulatim defleat, nihil est quod stirps ipsa laboreat. At si uehementius corripit, nec sensim abducit, frangatur necesse est. Ergo si simile a suo simili affici nihil potest: ut autem calor hominis frigentis intus consistit & se colligit, sic humor & rigor parti exteriori relinquuntur, contrariumque sui contrarium corrumpens est: efficitur recte, ut si sensim paulatimque tepescant, calor prouocetur, & exeat itaque

minus

minus doleant? sin subito recalescant, amplius adducatur, & astringatur, itaq; dolendum acrius sit.

16 Cur refrigerati magis ab eodem calore urimur, atque dolemus? Vtrum caro sua causa densitatis calorem occurrentem sibi tenacius suscipit, ex quo plūbum calidius redditur quam lana. An calor ui penetrat, eo quod foramina nimio frigore congelauerunt.

17 Quam ob causam non rigent, qui irascuntur? An quod ira & excandescencia timiditati contrarij affectus sunt. Est autem ira ex igne proficiscens. Cū enim intus copiam ignis retinemus, concalescimus: quod maxime in puerili ætate perspicere licet. Pueri namq; primum spiritus copiā retrahunt, deinde rubescunt: calor enim cū intus affatim substat atq; humificat, facit ut erubescant. Nam si quis largè aquam frigidā his infuderit irā sedabit: sic enim calor extinguitur. Puidi autē & perterriti cōtrā: rigēt enim, & frigidi pallidiq; reddūtur. Calor namq; eorum se summis de partibus se uocat ad imas.

18 Quamobrem quoties inhorrescimus, pili eriguntur? An quod in humore occlusi continentur: humor enim a pili altitudine uincitur. Horror autem pulsu frigoris fieri solet. Frigus uerò calidum humorem congelet: naturæ ratio uult. Ergo ubi commutatus congelatusq; humor est, in quo pili inhaerent, pilos ipsos mutari consentaneum est. Aut igitur in partem aduersam se transferent, aut in eadem manebunt, si rursus uincere humorem potuerint. At uerisimile non est, ut humorem gelatum, coactumq;, pilus uincere suo pondusculo possit. Ergo si pilus undiq; gelido humore obsessus, ne quò ualeat inclinari, restat sanè ut erectus consistat. An quoniam calor pulsus frigore ad locum interiorem se colligit. Vbi autem calor se a carne dimouit, caro plenius cogitur, coactaq; pilos eminentius erigi cogit: quo modo si cū terræ festucam, aut aliud quodlibet infixeris construas, atq; undiq; terram colligas, efficies, ut magis erigi possit, quod infixum est, quam si

PROBLEMATVM ARIST.

quàm si terra minus esse coactum fueris.

19 Quam ob causam qui rigent, maximè dormire non ualeant? An quoniã qui riget, spiritum magis retinet quàm laxat: qui dormit, magis reddit quàm attrahit. Facit igitur rigor ut contrà agatur, quàm cum dormitur.

DE ORVM QVAE AD VIBICES

& cicatrices, & pelles pertinent, Sectio nona:

cuius quæstiones XIII.

1 **C**ur pelles recenter detractæ, maximèq; arietum uerberum uulneribus, & uibicibus admotæ, & oua super conflata prohibent ulcera, ne consistant? An ratione utraque humor colligi intumereq; prohibetur? Pars enim collisa humorem trahit, intumescitq; propter feruorem. Oua sua lentitia glutinant, atque ita intumescere non sinunt, ut etiam in ambustis glutine agitur. Conglutinare possunt pelles quoq; ob suam lentitiam hærentes nimirum, simulq; suo calore concoquunt, inflammationemq; sedant: neque enim detrahere eas solemus, nisi diebus aliquot post. Etiã qui ex sale aceto ue perfricandum censent, inflammationem tollere uolunt.

2 Cur cicatrices reliquo quidem in corpore nigrae oculis albæ inducuntur. An quòd cicatrix colorem priori contrarium trahit, scilicet quemadmodum omnia quæ ægrotarint. Ulcera autem parte oculi nigra contrahi solent: ueruntamen neq; in corpore statim nigrescunt, sed principio albæ sunt, neque in oculo semper nigrae, sed demum uel ex toto, uel magna ex parte redduntur.

3 Cur ferula oras siue ambitum plagæ rubidum, mediũ album facit? Vtrum quòd sanguinem pellit ex medio, quod maximè ferit, quia in orbem se colligit, & rotunda est. An ea quidem de causa sanguinem deinde redire oporteret. Rubedo autem, non nisi concursus sanguinis est, isq; in eum locum, qui ictus est.

4 Quare cum membra à ferula uehementius feriuntur, medium carnis album, oræ rubræ redduntur: ligno autem contra medium amplius rubet? An quòd ferula suam ob leuitatem, ubi uehementer percussit, sanguinem residentē per summa dissipat. Itaq; unde sanguis defuerit, mox ea pars alba existit: quò autem plenius fluxit, hic rubor ambit. Cumq; plaga intumuit, sanguis citò suam sedem repetere non potest, quoniam & exiguus est, & relationem per accliuē agat necesse est: non enim nisi copia magna referri potest contra naturam. At ictus, quos dura corpora inferant, affligunt, colliduntq; ponderis sui ratione ac robore. Afflictum itaq; medium cauum redditur, collisum autem rarum existit: collisio nanque dissectio, & distractio leuis est. Quòd cum cauum collisumq; reddatur, sanguis ad id summus de oris undique fertur: nam & aptus ferri deorsum est, & laxa expeditius subit, quòd ea cedunt facilius. Vbi autem sanguis eò ipse se collegit: efficitur meritò ut medium rubore tingatur: oræ autem, quas deseruit, albedine decolorentur.

5 Cur nigrae cicatrices hominum sunt, qui uitio lienis tenentur? An quòd sanguis eorum corruptus est propter admissionem morborum dilutiq; sanguinis, qui à liene procedit. Cicatrix igitur cute prætenui summaq; consistit: Sanguis uerò ille, quia ut dilutus & calidus sit, niger est: cicatricem nigram transpectus utiq; ostēdit, & quidē sæpius. Hac eadem de causa cicatrix nigrior fit: sanguis etenim cutis imbecillitate frigescit, & calore euaporate, atrior redditur. Senioribus etiam pari ratione cutis magis nigrescit, & natiuæ cicatrices atriores quàm iunioribus habentur: est enim quasi uibicatum corpus eorum totum, non ob aliquam cutis tenuitatem, sed quòd calor defecerit.

6 Vtrum quæcunque rei eiusdem causam obtinent, uim habent eandem ad agendum, an non? Verbi causa, cum uibices discuti, & ab ære, & à radícula, & à faba commanducata, &

F à pul-

PROBLEMATVM ARIST.

à pulmone, & ab argilla, & ab alijs huiuscemodi possint, singula ne ui eadem hoc efficiant, an diuersa? An æs ideo tollit, quoniã rubiginem præ se fert, quæ pro medicamento accipi potest. Faba uerò & pulmo & argilla, eò quòd ad se attrahunt, propter sui corporis raritatē: ceteraq; prædicta alijs ex causis idem faciunt. An ultimū quidē in his omnibus idem est. Quòd autem antecedit, hoc discrimini fore, nihil est q̄ prohibeat.

7 Cur cæteræ cicatrices nigrae, oculi albæ consistunt? An q̄ cicatrices colorem contrahunt contrarium parti, in qua efficiuntur. At in parte oculi nigra fieri solent: ergo albæ efficiantur necesse est.

8 Cur ictus ferulae dolorem amplius mouet quàm aliquod duriorum? Ita enim deprehendetur, si quis cum uerberat, ratione considerat, cum tamen ictum durioris, uehementiore esse ratio potior exigit: acrius enim ferit, quòd durius est. An quòd caro non solum cum percutitur, sed etiam cum repercutit, dolet. Igitur à duris percuti tantum potest, cedit enim propter eorum duritiem. At uerò à ferula utrunq; sanè accidit, ut & percutiatur, & repercutiat, propter ponderis leuitatem, cum scilicet non, sed renitatur, ita ut ictus possit duplicari.

9 Cur thapsia, & cyathus, quæ contraria planè inter se sunt pariter uibices possint discutere, hic principio, illa post? cyathus enim frigidus est, quod etiã poëta inquit Homerus: Et gelido dentes defixit in ære: thapsia uerò calida & urens. An quòd ut animo deficientibus aqua, sic cyathus uibicatis occurrat. Obuians enim refrigeratio, calorem prohibet educi è sanguine, qui per ictum ad summa confluere corporis, atq; concrecere solet, ubi calor decesserit. Fit enim, ut perinde ac si extra sit, congeletur, cum sub cute est, propeq; abest, ut extra sit. At uerò cum calori exitus negatur, non concrecit, sed se rursum diffundit, & sedem unde effluxit repetit. Quòd idē thapsia quoq; præstare potest, quippe quæ caloris sui facultate prohibeat, ne sanguis gelascat.

10 Cur æneis quibusdam admotis, ut cyathis, alijsq; generis eiusdem, uibices reprimi resoluiq; possunt? An quoniã æs natura frigida est: ergo calorem effluere uetat è sanguine, quẽ ictus collegit. Eo nanq; per summa corporis exhausto, uibex existit itaq; celeriter admouendum est antequã geletur. Et thapsia uerò ex melle illita eadem de causa iuuat: quia enim calida est, sanguinem refrigescere prohibet.

11 Cur si eodem in loco sæpius ulcus extiterit, cicatrix atra ducetur? An quacunq; parte ulcus se ostenderit, hæc admodum debilitatur, eaq; magis, quò ulceratum sæpius sit. Debile autem omne frigescit, humorisq; plenũ est: quo fit, ut nigrum quoq; appareat? Et quidẽ ulcera magna & uetera, cicatrice atra obducta uidemus. Sæpe autem ulcus cœpisse, non aliud est, nisi ulcus diu habuisse.

12 Cur uibicibus cyathos admouere solemus? An quòd locus quò icti fuerimus, refrigeratur, calorq; inde omnis decessit. Cyathus itaque admotus, facit æris frigiditate, ne calor abeat.

13 Cur pili cicatricibus nequeunt exoriri? An quòd omnes meatus obcæcantur, & uariant, è quibus pili se promouere solent.

14 Cur ictus tumorem liuoremq; suscipiant? An quòd de loco percussio humores disiecti, in loca proxima ruunt, in quibus offendentes retorquentur. Itaque coniuncta conglutinataq; humorum copia, tumor per collectionem exurgit, & si quæ uenulæ ruptæ sint, consuiuium id humoris subcruentum fiat necesse est.

EORVM QVAE AD RES NAT

urales pertinent, Sectio decima: cuius

quæstiones LVII.

I Cur in animantiũ genere alia tussiunt, alia non? Vera ubi gratia, homo tussit, bos minimè. Vtrũq; cæteris

F 2 maxima

PROBLEMATVM ARIST.

maxima ex parte incrementum aliorsum se uertit: homini autē eò conuerti natura uoluit. An quod homo maximum humidissimumq; cerebrum continet. Tussis autem pituita distillantē fieri solet.

2 Cur homini tantummodo ex omni animantium numero, sanguis è naribus defluit? An quoniam plurimum cerebri, idemq; humidissimum homo continet. Vnde uenæ excrementis per ora eadem tendentia nimium repletæ, profundere inde coguntur. Sanguis enim uitiatus quisq;: integro tenuior redditur. Talis autem est, qui se cerebri excrementis miscuerit, & quasi in saniem degenerat.

3 Cur alia ex animantibus sub cutem, alia intra carnem, alia utroque modo pinguescere consueuerunt? An quibus densa est caro, ijs inter cutem & carnem humor prætenuis cogitur: quòd is semper sua natura eminet, atque residet, qui tandem concoctus, pingue effici solet. Quæ autem carne sunt rariorē, cutemq; gerunt obuiam, hæc opima intra carnem redduntur. Quæ uerò utroque modo se habent, utroque etiam pinguescunt.

4 Cur uiriliginem pueri mulieresq; minus habent quam uiri, & in eo ipso fœminino sexu, quæ prouectæ ætate sunt magis habent quam minores? An quòd uiriligo exitus spiritus est. Corpora autē puerorū contextu denso, non facili expiratu cōstāt, & mulierū minus expirant quam uirorum. Spiritus nanq; in menstrua se auertit fœminæ: densitatē uerò leuitas eiusdem satis declarat. Quæ autem corpora ætate processerint, aut consenuerint, respiratiora euadunt: hæc enim modo ædificij ueteris, structuram suarum partium laxiorem iam habent.

5 Cur homo tantum habeat uiriliginem? Vtrum quòd tenuissimam is ex omnibus animalibus cutem habet, simulq; flatibus redundat: indicium uerò, quòd uiriligo partibus tenuissimam cute obtectis, maxime primumq; existit. An & his ipsis de causis, & præterea quòd homo unus ex omnium animantium

tium

mantium numero canescit : quippe cum in uirilagine pili canicie immutentur . Itaque fieri non potest , ut uirilagine habeant , quæ nunquam canescere soleant .

6 Cur capris & ouibus lac plurimum demulgetur , quæ corpore non maximo sunt : homini autem & boui minus , scilicet ad corporis proportionem ? Vtrum quod his copia in corpus assumitur , cæteris in excrementum se confert : ouibus autem & capris quantum excrementi accesserit , omne in lac transit . An quod plura gignunt , quam quæ magno sunt corpore , itaque plus attrahunt excrementi , quoniam plura alendum sit . An his grauidis plus excrementi propter corporis imbecillitatem redundat . Lac autem , excremento consistere certum est .

7 Cur animantium alia cum aquam mutarint , colorem suum amittunt , similiaque loci illius domesticis redduntur , ut capræ : alia uero nunquam amittunt , ut homo .

8 Ad summam cur alia mutantur , alia non : ut coruus , qui semper incommutabilis persistit ? An quorum natura uincere , perdomareque humorẽ non potest , ut auium , quæ uesicam quoque nullam ob eam rem obtinet , hæc nusquam mutari possunt .

9 Sed cur non illa eadem , sed quæ nata ex his sunt hæc mutantur ? An quod recens nata suis parentibus sunt infirmiora .

10 Cur mares corpore maiori ex toto penè sunt quam fœminæ ? Vtrum quod mares calidiores fœminis sunt : quæ reuim obtinet augendi . An quod mares præditi natura integra sunt , fœminæ manca oblasaque desciscunt . An quod mares longo temporis spatio perficiuntur , fœminæ breui .

11 Cur in animantium genere alia breui tempore pariunt , alia diu gestant ? An longius perfici solent , quibus longiora sunt uitæ spatia . Sunt autem partu tardiora , quæ longo tempore uiuunt : sed non uniuersaliter id est . Equus enim ut tardius maximè quam homo parit , sic uiuere minus potest : cuius rei causam , uulua siue uteri durties habet . Quomodo

PROBLEMATVM ARIST.

enim ager sitiens haud citò suas stirpes enutrit : sic durior uulua equarum, in formādo nutricandōq; suo foetu remoratur.

12 Cur proles ceterorum animantium magis quàm hominis suis parentibus similem gerit naturam? An quòd homo uago, uarioq; plurimum animo in coitu est : prout autem pater materq; in conceptu affecti fuerunt, ita partus euariant. Cetera uerò animantia omnia aut certè plurima, rei tantum ipsi intendunt, totaq; sese ueneri dedunt. Adde quòd ob eam auiditatem, minimè repleri magna ex parte patiuntur.

13 Cur alibi tam homines quàm equi oculis magna ex parte caesi sunt? An cum oculi triplici coloris genere distinguantur, nigro, caprino & caesio, corporis totius colorem oculi quoq; color consequitur: itaque haud immeritò caesus est.

14 Cur homines nana natura proueniunt? Vel potius quaerendum in uniuersum, cur in animantium genere alia paruo, alia magno consistant corpore? Causa duplex sane reddi potest: aut enim locus, aut alimentum id facit. Locus, si angustus est: alimentum, si exiguum: quod etiam partu iam edito nonnulli efficere conantur, ut qui catellos in caueolis oclusos educant. Quibus itaque causæ locus est, hi pomiliones redduntur. Sunt enim latitudine quidem, profunditateq; pro magnitudine suorum parentum, breues tamen omnino: cuius rei causa est, quòd rectæ lineæ in aduncas se flexunt. Igitur quo modo tabernarum picturæ, quamuis breues, tamen distentæ in latitudinem profunditatemq; cernuntur: ita pomiliones quoque formari ex loci angustia incidit. At uerò qui ob alimenti inopiam perfici non potuerint, hos membris quoque puerilibus constare uidemus. Fitque ut aliqui, quamuis breues admodum sint, modicè tamen coagmentatas omnes sui corporis partes habeant, ut Melitenses catelli, Ratio enim, quòd non ut locus, sic natura suum efficere opus soleat.

15 Cur in animantium genere alia maris ac fœminæ coitu creantur, alia concretis quibusdam proueniunt, simulat' que primus eorum ortus extiterit? Quemadmodum qui de natura docent, primum animantium ortum, mutatione, dimotioneque mundi, uniuersique orbis ingente differunt extitisse. Et quòd nunc si rursus ortus eiusmodi futurus sit: tales motiones aliquas præcessisse oportebit. Principium enim rei cuiusque maximum est: quippe quod rei dimidium sit. Semen autem genitale principium esse certum est. Ergo minorum animalium quorumque ortus, nullo agi mutuo concubitu solet: causa cur ut principio extiterunt, creari nunc etiam possint, seminis exiguitas est. Rei nanque minoris, minus quoque principium esse conuenit. Quamobrem huius etiam seculi mutationes, semen animantium minorum generi satis contrahere possunt, quod sæpius usu euenit. Tum enim maxime oriuntur, cum mutationes temporum incesserunt. Maiorum autem genus, mutationes quoque pro sui magnitudine desiderat amplioem.

16 Cur animantium alia partu sunt numeroso, ut sus, canis, lepus: alia non, ut homo, ut leo? An quòd alia uulvas, siue uteros continent multos, totidem' que formandi loculamenta, quibus impleri percipiunt, quibusque semen genitale diuidendum, inferendumque est: alia contra se habent.

17 Cur homo inter animantes oculorum minimum pro sua magnitudine habet interuallum? An quòd omnium maxime naturali solertia homo constat. Sensus autem constituendi partem uersus priorem natura posuit: id autem conspicere oportet: in quod nos ducit ratio mouendi. Quanto autem oculorum plus discriminis sit, tanto magis conspectus uergent in latus: qui si secundum naturam sedem debeant obtinere, quam minimum esse interuallo certe oportet. Sic enim partem uersus priorem, ingredi ma-

ximè possumus. Ad hæc cæteris animantibus cum careant manibus, despiciant prorsus in latera necesse est: itaq; plus eorum oculi distant inter sese, & maxime ouium, eò quòd maxime prono capite ingrediuntur.

18 Cur cæteris animantibus partim nunquam profusio seminis per somnũ incidere assolet, partim raro? Vtrum quòd nullum homine excepto resupinum cubare consuevit. Nul- lum autem nisi resupinum semen profundere potest. An quòd cætera non pariter, ut homines somniant. Seminis autem per quietem illa profusio, non nisi cum imaginatione fieri potest.

19 Cur animalium alia caput moueant alia non moueant? An quòd quæ collo carent, ea caput mouere nequeunt: nonnulla autem carent collo.

20 Cur in animantium genere homo sternutare maxime solet? Vtrum quòd meatus obtinet ampliores, per quos spiri- ritus odor'que subeunt: his enim spiritu repletis sternui- mus. Indicium uerò datos esse meatus homini laxiores, quòd is olfactu minime omnium ualet. Quòd nanque arctiores mea- tus sunt, eò magis uim obtinent olfaciendi. Quòd si in am- pliores plus humoris ingreditur, quò inflato, sternutamentum fieri solet. Tales autem, genus hominum omnium maxime animantium obtinet, merito homo solus sternuere sæpiissime consuevit. An quòd homo breuissimis naribus est, ita ut hu- mor concalfactus celeriter commutari in spiritum possit, cum cæteris refrigescat præ longitudine prius quàm mutetur.

21 Cur nullius animalis lingua est pinguis? An quoniam pingue unumquodque densum est. Lingua autem rara sua na- tura propterea est, ut percipere possit genera saporum.

28 Cur fœminæ intento corpore mingunt, mares minime? An quòd fœminarũ uesica remotius, tum profunditate, tum longitudine sita est: iacet enim uulua earũ interius sedem at- que uesicam. Itaque humor emittendus, uim propter spa-
tium

tium uulua desiderat pleniorē, quæ per spiritum corpore intento acquiritur.

23 Cur sues hybernum pilum amittere non solent, cum cæteræ quadrupedes soleant: nam & canes, & boues certè amittere assolent. An quòd sus calidissimus omnium est, partiq; calenti eius pili adhærent, quippe cum pingue tale esse necesse sit. Cæteris itaq; uel quia humor refrigescit, pili defluunt, uel quia suus calor alimentum concoquere non potest. Suibus uero non idem incidit, uel quia nihil humor interior affici potest, uel quia bene alimentum concoquitur: nam & si quando causa, cur defluant sit, tamen pinguedo uetare potest. Oues ac homines propter sui pili tum densitatem, tum copiam, nõ ita affici pulsū frigoris possunt: non enim altius refrigerationi subire licet, ut possit uel humorem gelare, uel calorem concoquendo seuocare.

24 Cur ouibus expilatis mollior pilus subnascitur, homini durior? An quòd ouium pili summæ cuti cohærent euelliq; ob eam rem sine ullo possunt labore, cum initium alimenti integrum maneat, quod carni iunctum est. Meatibus itaq; patefactis, excrementa respirare melius possunt: uellus enim proprio carnis uescitur alimento. Caro autem molli dulciq; alitur pabulo. Hominum contra, quòd altius pili inhærent, per uim, summoq; cum dolore euelluntur. Constat id, quandoquidem sanguinem secum detrahunt. Corpore igitur saucio euenit, ut tandem cicatrix obducatur: unde fit, ut uel finem pili amplius promendi faciant, qui euulsi fuerint, uel quandiu prætereà promere possint, duri extrudantur, eo quòd omne ualens alimentum carnis exhaustum est, nec nisi materia inutili & superuacua pilus prouenit. Indicium, quod hominum omnium plagam inhabitantium meridianam, pili duritiem præ se ferunt: quoniam calor exterior altius corpus subiens, alimentum concoctu facile absumat in uaporem contra eorum qui sub aquilonem incolunt, molles lasciuiq; funduntur, quod

PROBLEMATVM ARIST.

his sanguis dulcisq; sapor per summā potius fluitat formam quamobrem his color quoq; hilarior est.

25 Cur ouium pili eo duriores sunt, quo prolixiores: hominum contra molliores, quo prolixiores? An quod ouium pili, qui quale diximus capiunt alimentum, ubi procul se ab suo deduxerunt initio, ieiunius uescuntur: & alimentum quod inest ui caloris, facile pro sua inconcoctione euaporatur. Itaque siccati duriores redduntur: molle namq; humidum est. Hominum uero pili minus alimenti, sed plus suo initio hauriunt: concoquitur autem plenius, quoniam minus est. Concoctum autem pilum efficit molliorem: concocta etenim quæ que molliora inconcoctis redduntur. Indicium, quod oues recentes uel lera molliora gerunt, quam uetulae: copia namq; excrementi, pilum & ouis & hominis procreat.

26 Cur hirti homines, & aues ueneris sunt auidiores? An quod natura humida & calida sunt, qua quidē utraq; qualitate opus ad coitū est: calor enim excernit, humor excernitur. Hæc eadē ratio est, cur etiam claudi homines sint salaciores: his enim ut parū alimenti deorsum propter cruriū uitiationem labitur, sic multum loca petit superiora, seq; in semen conuertit.

27 Cur homini nulla iuba data à natura est? An quoniam barba data est: ergo quod excrementitium alimentum cæteris animantibus in ceruicem se confert, id homini maxillas adire solitum est.

28 Cur pedes animalia pares habeant? An quod fieri non potest, ut aliquid moueatur, nisi parte aliqua sui consistat, dummodo non profiliat. Cū igitur ex duobus illis, motu & statu cōfici ingressum necessum sit, paritatis iam inde ratio patet: bipes enim altero pede mouetur, altero stat. Et quadrupes quoq; cū duobus mouetur, reliquis duobus innititur. Pariq; modo de cæteris, quæ uel senis, uel etiam numerosioribus pedibus ingrediuntur, animaduertere licet.

29 Cur equis & asinis pili è cicatrice promere sese possunt, hominibus

hominibus autē nō possunt? An quōd cæteris animalibus ter-
 gus pars per se corporis est: hominis autē cutis ueluti affectus
 carnis exultat, quippe quæ summa illius forma refrigerante, so-
 lidiuscula existere uideatur: quemadmodum crusta in pulte su-
 perducuntur, quas uetulas appellamus. Cū itaq; ille non ni-
 si farina elixa sint, hominis quoq; cutis nominata, non nisi ca-
 ro putanda est. Vbi igitur hæc uel uulnus acceperit, uel attrita
 fuerit, incidit ut hominis quidem caro condensetur. Quamobrē
 summa corporis parte immutata, uulnus non eandem compa-
 gem capit, qua corpus iam inde ab ortu naturæ extitit. Cū
 itaq; hæc immutata sit, nihil profectō absurdum fuerit, si ex
 ea non idem præterea proficiscatur. Sicut in areis quoq; ap-
 pellatis licet percipere: nam illas etiam corporis summi corru-
 ptionem immutationemq; esse nouimus. At iumentis attritis,
 ubi ad sanitatem redierunt, partes uitiatæ corporibus denuō
 eisdem replentur, quanquam debilioribus quam principio fue-
 rint. Sed cū etiam cutis eorum pars sit, confici pili proue-
 nireq; possunt: cutē nanq; pilos enasci certum est. Sed candidi
 propterea oriuntur, quoniam ut secunda hæc cutis imbecillior
 quam prima est, sic pilus candidus ille imbecillimus exit.

30 Cur in animalium cæterorum genere seruari & quæ gemini
 possunt, quanquā sexus sunt utriusq;: in hominum autē nō pos-
 sunt? An q; homini maxime partus geminatio cōtra suæ na-
 turæ legem accidit: singulos enim parere sancitū est, tū in ge-
 minis ipsis marem, ac fœminam creari natura omnino recusat.
 Ergo quod maxime contra naturam est, id & imbecillum esse
 ratio postulat.

31 Cur equis & asinis pili è cicatricibus possunt euenire, ho-
 minibus autē nō possunt? An q; cicatrix uel suā ob densitatem
 impedimēto est, uel quia deprauat nutrimentū hominibus. Itaq;
 ex toto propter pili infirmitatē impedimēto est. Eqs autē ne pili
 exeāt, nunq; est, sed deprauat, facitq; ne prior integritas seruetur

32 Cur pares pedes natura animantibus dedit? An cuiq; cū

mouetur

mouetur, partem aliquam requiescere necesse est. Quod si pedes imparcs essent, ne hoc fieri posset, accideret: agitur enim motus situ obuersario pedum.

33 Cur animalia, ut minus temporis dormiunt quam uigilent, sic non continue, sed uicissim modo uigilando, modo dormiendo, somnum suum perficiunt? An quod non simul omnis uacans materia coquitur, sed ubi pars aliqua est concocta, leuatum iam animal expergiscitur. Et uero saepius illi expergiscuntur, quibus ea pars frigida est, quae quidem excrementum domat, & concoquit. Fit enim ut celeriter saepeque cessetur: cessatio autem non nisi expergefactio est. Suavis quoque res ea ipsa, quoniam requies est, non immerito esse uidetur: sed nihilo quidem plus temporis in munere naturalium actionum consumimus. Nam etsi esse suauius est quam non esse, non tamen plus temporis propterea edimus, quam a cibo abstinemus.

34 Cur animantium alia statim parentes sectantur, alia sero, ut homo, uel uix nunquam? An quod alia cito uim recipiunt cognoscendi, alia sero, & alia rei sibi commodae sensum obtinent, alia carent. Quae igitur haec ambo, sensum dico rei commodae, suique corporis perfectionem sortiuntur, haec parentem sectari protinus queunt. Quae non utrunque illorum habeant, haec id facere ipsum nequeunt: opus enim est & uiribus & sensu.

35 Cur genus uutiliginis quod leuca appellatur, quasi albam dixeris, caeteris animantibus contrahi nequeat? Vtrum quod hominibus morbo haec est: caeteris autem animalibus tergora uaria, pilique eodem modo albedine efficiuntur. Attamen ambiget aliquis, quaretaque, cur non postea, sed statim ab ortu naturae uarietas illa existere soleat. An quod caeterorum animantium tergora dura sunt: homo autem e natura praetenui cute continetur. Vitiligo autem spiritus secretio est, qui caeteris animantibus excerni tergore denso prohibetur.

36 Cur ubi uutiligo, canicies quoque est? reciprocari autem

non licet, ut semper ubi canicies, sit etiam uiriligo. An quòd pilis omnes cute proueniunt: canicies autem putredo ueluti quaedam est. Cùm itaq; cutis morbo laborat, pilum etiam laborare inde necesse est, cùm autem pilus, cutem malè affici necesse non est.

37 Cur animantium alia post partum scuire solent, ut canis, ut sua: alia nihil efferantur, quod perspicuum sit, ut mulier, ut ovis? An quæ superuacua redundant materia, hæc suam clementiam seruant. Quantum enim doloris esset, secretum in partu est. Quibus autem secretio non à uacantibus, sed integris fieri materijs solet, hæc exasperantur & scuiunt. Vnde fit, ut extenuatio quoq; iram ratione habitus moueat: ut etiam gallinæ furient, non cùm pepererint, sed cùm incubant ratione inediæ.

38 Cur spadonibus cætera in sexū fœmineum uitiata mutantur (uox enim tenuis, corpus imbecillum? Deniq; ita homines commutantur, ut etiam cæterorum animantium quæcunq; castrata. Nam & tauri & uerueces sua cornua è contrario gerunt: quòd fœminæ quoq; eorum contrà, quam mares arman- tur cornibus. Itaq; alij maiora excisi gerunt, alij minora) magnitudo uerò tantummodo, spadonibus dico, ad sexum uirilem commutatur: maiores nanq; redduntur. Quæ quidẽ res maris sua profectò est, quippe cùm fœminæ minores maribus esse soleant. An'ne id quidem ad marem, sed ad fœminam pertinet. Haud enim omne magnitudinis genus, sed longitudinis duntaxat acquiritur, cùm mas profunditate etiam augeatur, & latitudine: sic enim perfici ipse assolet. Ad hæc, ut, fœmina ad marem, sic fœminæ ipsius uirgo se habet ad mulierem: altera enim generosa iam est, altera nondum est. In eam igitur ipsam fœminæ magnitudinem mutantur: crescere nanq; in longitudinem corpus assolet fœminarum. Vnde carmen illud Homeri: Virgo Diana dedit prælongi corporis usum, utpote cùm rem, quam suam ob uirginitatem haberet,

largiri

PROBLEMATVM ARIST.

largiri nimirum posset. Ergo non magnitudine in marem mutat, cum non in magnitudinis genus perfecte commutetur. Spadones enim longitudine tantum in magnitudine proficiunt.

39 Cur spadones uel omnino uaricibus uacant, uel minus habent quam ceteri? An quoniam naturam dum suam castrantur, in genus seminis infœcundum commutarint. Talis autem est puer, & mulier: quorum neutrum habere uarices solitum est, præterquam si mulier raro.

40 Cur homo omnium maxime animantium oriri claudus potest? Vtrum quod ceterorum crura robustiora sunt: osse namque & neruo, tam quadrupedum quam auium constant, hominum carne redundant. Itaque facilius hæc ob suam molliem lædi possunt, cum se in utero mouent. An quod solus ex omnium animantium genere uaria generationis tempora obtinet: nam & septimo, & octauo, & decimo mense uenire in lucem potest. Cæteris tempus unum perficiendi sine mora statutum est: hominum generi temporis multum, pro uaria ratione immorandi consumi necesse est. Itaque cum foetus mouentur, extrema, quod tenerrima sunt, facile infringuntur, & eo magis, quo plus temporis intercessit.

41 Cur spadones cruribus putridis ulcerosisque sunt? Vtrum quod etiam mulieres crura habent eiusmodi: spadones autem effœminati omnino sunt. An hoc accidit. Causam autem mulieribus quoque reddere illam debemus, quod calor deorsum se uertit, quod etiam menstrua declarant. Vnde fit etiam, ut præ nimio humore, neque spadones, neque mulieres pilis ualeant redundare.

42 Cur nullum animal nisi homo calculosum fieri potest? An quod iumenta, & quæ unguibus sunt numerosis, uesicæ meatus obtinent ampliores. Quæ autem non protinus, sed post parere intra se animal consueuerunt, ut pisces nonnulli,
ex his

ex his nullum uesicam habere nouimus. Sed humor subsidens, ille totus in aluum constringitur, sicut etiam in auibus fit: itaque celeriter exit per sedem. At homo uesicam habet, & ceruicem eius canali angusto pro magnitudine porrectam. Ergo quòd membrum id adest, quantum terreni humoris se uocatur, in uesicam contruditur, ex quo uasa quoq; urinaria, id est matula, eò ipso tinguntur. Loci autem calore efficitur, ut amplius concreescere atq; crassescere possit. Retinetur uerò, augeturq; propter canalis angustiam: cum enim terrena illa subsidentia prodire ex facili ne queant, reuersa cohærent inter sese, calculumq; ita conficiunt.

43 Cur non iumenta, non boues, aut omnino quæ cornua gerunt, non aues ructare soleant? An propter uentris siccitatem. Celeriter enim consumitur, percolaturq; humor: qui dum immoratur inflaturq;, ructationem mouere potest. Iumentis tamen, ob colli etiam prolixitatem, flatus deorsum se uertit: quamobrem his crepitus uentris maxime incitatur. Auium, cornigerorumq; genera neutrum faciunt. Quinetiam ruminantibus ructare negatum est, quoniam plures continet uentres: & quem reticulū appellamus: facultas etenim mandandi tum super quàm subter flatibus multifariā præstatur. Itaq; humor consumitur antè quàm in flatū uertatur: qui flatus moueat uel ruptum, uel crepitum.

44 Cur in animantium genere quæcunque domestica, eadem etiam fera reperimus: quæcunque autem fera, non utiq; eadem domestica natura creauit? Etenim homines fieri non nusquam cernuntur, & canes apud Indos, & equi alibi: sed non leones, non pantheras, non uiperas, non alia complura domestica esse nouimus. An quòd res praua, & facilis ortu est, & mutari quodq; expedite in eam rem potest. Naturam enim non quæ prima, sed quæ ultima est, assequi statim perdifficile est. Quapropter omnia etiam domestica, principio fera potius quàm domestica esse solent, ut puer feracior profectò

fecto quam uir, quippe qui omnium edax, & iræ deditus sit, quanquam infirmus. Ergo quomodo in operibus artis, sic etiã in naturæ licet perspicere. Nam in his quoq; prauè omnia facta sunt, & plura sunt praua quam proba, ut lectus, uestis, quoduis aliud: quodq; probum est, id omne prauum etiam comperiri potest. Quod autem prauum, id non omne probum quoque reperies: ut si quis uetustissimorum pictorum fictorumq; opera cogitet: nondum enim perite pingebatur, aut ex ære ducebatur, sed pingui minerua omnia effigiabantur: Natura etiam prauè omnia facit, & plura praua quam proba: proba uerò pauciora præstare, non omnia potest. Atqui domesticum omne melius est. Ferum autem atq; syluestre prauum natura, scilicet non quæ initia ortusq; continet, sed cui opinor factu difficile sit probum illud urbanum atq; domesticum. Contrarium uerò, aut nunquam, aut rarò efficitur. Attamen uel temporum, locorumq; conditione, temperamentoq; uniuersi quodam fieri potest, ut urbana & mitia reddantur omnium animalium genera. Hoc idem in omni etiam stirpium genere intelligere licet. Quæcunq; enim urbana sunt, eadem etiã comperiri syluestria possunt. At quæ syluestria extitere, eadẽ omnia mansuescere non possunt. Non tamen desunt, quæ suis locis quibusdam peculiariter ita se habeant, ut neglecta ferãq; prouenire præstantiora possint, & mitiora, quam quæ alibi summo cum studio colantur.

45 Cur hominum umbilici ampliores, cæterorũ autem animalium exigui incertiq; fiunt? An cæteris, quoniam temporis multum gestentur, umbilicus arescit, inq; directum porrigitur, deniq; ulceribus intumescit: quamobrem nonnulli umbilici deformes sunt. At uerò homo imperfectus prodit: itaq; humidus atq; sanguinolentus sequitur eius umbilicus. Indiciũ uerò cætera perfecta, hominem imperfectum prodire, quod illa statim inde ab ortu naturæ uiuere sua opera queunt: pueri curam desiderant, nec seruari nisi alieno beneficio possunt.

46 Cur animantium alia semel coeunt, alia saepe, & alia anni tempore certo, alia nullo statuto tempore, sed prout incidit? Homini semper concubitus opportunus est, feris non saepe: & quidem sues agrestes semel concumbunt, domesticæ saepe? An propter pabulum, calorem atq; laborem: quippe cum uenus comes satiatis sit: nam eadem alibi semel, alibi saepius pariunt, ut oues in Magnesia & Aphrica pariunt bis. Causam uerò tempus patiendi prolixius obtinet. Vbi enim se impleuerunt, non amplius concupiscunt: quomodo nec cibum affectant, quæ satiata sunt. Quæ autem grauida iam esse inceperint, minus auida ueneris euadunt, quoniam menstruæ purgationes nullæ præterea ueniant.

47 Cur homines, qui raris dentibus sunt, magna ex parte breuioris sunt uitæ? An indicium hoc est densum os esse capitis: ergo cerebrum inualidum est, quia minus sit respirationibus opportunum: itaq; celeriter putret, ut quòd sua natura humidum sit. Nam & cætera: cum non mouentur, neq; exhalant, facile corrumpuntur: quo etiam fit ut homo capite piloso maximè sit, & mas quàm fœmina diutius uiuit, futurarum sui capitis beneficio. An in cæteris quoque idem sit cogitandum.

48 Cur qui manus caesuram per totam obtinent palmam, uere diutius possint? An quoniam minus uiuere possunt, quæ carent articulis, incompactæq; sunt, quale genus omne aquatile est. Quod si quæ articulata non sunt, uitam breuiorem agere solent, constat contrà sese habere quæ articulata. Cuius profectò generis illa etiam sunt, quæ cum sua natura omni articulo careant, existunt, tamen articulata nonnunquam quoad maximè licet, consistunt. Manus autem pars interior, penitus articulo uacat.

49 Cur animantiũ homini uel uni uel maximè oculi deprauatur? An q; homo uel solus, uel maximè morbo comitiali capiti in puerili ætate solet, cum certè deprauari omnibus accidit.

PROBLEMATVM ARIST.

50 Cur animantium homo maxime fumo affici potest? An quod homo lachrymam maxime emittit: fumatio autem non nisi cum lachryma est.

51 Cur equus equo, homo homini, atq; omnino cognata cognatis, sibiq; similibus gaudent atq; cupiunt? non enim quia pulchrum uidetur. Cupiditas autem formam sequitur elegantiore: nam si id esset, rem pulchram suauiore esse oporteret. Nunc autem contra potius euenit, ut quia iucundum suauēque est, ideo pulchrum esse uideatur. Nec etiam omnibus res eadem uoluptati est, nec pulchrum idem lætitiæ: alijs enim esse, aut bibere, alijs concumbere lætabilius est. Sed causa cur unumquodque iunctum suo cognato maxime suauissimēque concumbat, in aliam cadit quæstionem. Pulcherrimum uerò id etiam esse, nondum asseri uere potest: sed nobis quod ad concumbendum suauius est, pulchrum certè uidetur: quoniam rei, quam cupimus, aspectu quoque nimirum delectemur. Et quidem in cæteris etiam cupiendi generibus, res pariter sese habet. Cum enim siti detinemur, humorem suauius cernimus. Quod itaque ad usum aliquem pulchrum est, et quod idem maxime cupere solemus, suauissimum id esse ipsum uidetur. Quod autem per se tale est, non præterea sic esse uidebitur. Argumentum, quod adulescentuli plerique formosi aptiq; nobis esse uidebuntur, cum ad concumbendi usum respeximus. Nunquid igitur ita, ut etiam plus gestiamus, quam si deformes quosdam intueamur? Non hercle, nisi eorum auidi sumus, quomodo potio quoque uidetur pulchrior. Nam si siti detinemur, humorem multo suauius aspiciemus.

52 Cur hominis prior pars pilosior quam posterior est: quadrupedum contra posterior quam prior setosior? An quod omne animal bipes partem priorem habet pilosiorē: nam aues quoque eodem modo, quo homines se habent. An partes infirmiores, natura semper integere potius consueuit: infirmū

autem

autē unumquodq; loco sui corporis aliquo est. Quadrupedū uerò omnium partes posteriores, infirmiores loci causa sunt quam priores: affici namq; à frigore aestuq; amplius possunt. Hominum priores infirmiores sunt incommodisq; illis eisdem opportuniores.

53 Cur animantium homo maximè soleat sternutare? An quòd etiam grauedine maximè homo tentatur: cuius rei causa est, quòd calor qui circa cor est, sursumq; sua natura effertur, cæteris animantibus in armos se effert, unde per refractionem disiectus, partim ceruicem caputq; petit, partim in spinam lumbosq; defertur: hæc enim linea recta, iuxtaq; basim sita omnia sunt. Quod cum æquè corpus penè totū recalescat, humores quoq; in sese pariter digerit, planeq; partitur: humores enim calorem sequuntur. Ex quo fit, ut neq; à grauedine admodū infestari, neq; sternutare quadrupedes soleant. Sternutamentum enim, uel spiritus uniuersi delatio est, humore scilicet plus aliquid exhalante, uel crudi humoris conatus, excursusque: quocirca destillationes solet præcedere, quæ quidem animantibus cæteris minime incidunt, eò quòd caloris illa delatio, antè retroque portionibus æquis se digerit. Homini uerò, quòd erecta basi se in sublime modo stirpium attollit, euenit, ut caloris elatio plurima & uehementissima caput adeat: elatusq; eò calor, meatus cõealfacit rarefacitq; capitis: qui tales demū effecti, nimirū capaciores humorum, quam meatus cordis inferiores redduntur. Quoties itaq; accidit, ut caput humescat refrigereturq; extrinsecus amplius quam satis sit, efficitur ut calor, qui & alimentum habet, & se in partem interiorem contrahit, nimirū crescat, crescens sese in caput, meatusq; capitis efferat, quòd humores prætenues crudiq; sectates, implet meatus, destillationesq; faciūt, & sternutamēta ratione simili mouent. Nam inter initia destillandi, calor humorem sursum præcedens, instansq; meatus, sternutamēta expulsu spiritus, ductuq; humoris tenuis acrisq; incitat. Vnde fit, ut post grauedinis

PROBLEMATVM ARIST.

Sternutamentum, pituitam aquæ similem abstergamus. Hæc cum omnia sese mouerint, humores coacti crassiq; subsidunt, & foramina capitis nasiq; intersepiunt. Facta enim tumidiora distentiora que caput dolore infestant. Argumentum, quòd nullus per eas spiritus foras mittitur: ex quo sequitur, ut neque sternuere, neque olfacere possint, qui grauedine detinentur. Sternutamenta autem quæ sine grauedine mouentur, has quidem easdem ob causas ueniunt, sed exiguis leuibus que initijs. Itaque ubi ui caloris collecti humores sunt, facile ab eodem calore pro sua exiguitate spirascentes, in nares interrumpunt. Strepitum uerò spiritus, non minus uolentia sese efferendi, quam sua copia mouet. Cum enim calor directo tramite se ad cerebrum usque extulerit, ei que ipsi impegerit, ad nares reflectitur, eo, quoniam meatus illac foras de cerebro pertendant. Quod cum illa foras reflectendi delatio spiritus, nares uersus contra naturam agatur, uehemens ut fiat, nimirum euenit: itaque strepitum mouet. Cæterorum autem animantium, aues maxime grauedinem sentiunt, quòd formam corporis maxime similem hominibus gerunt, uerum minus quam homines afficiuntur: quoniam caput magna ex parte deorsum tenent, ut quæ uictum abs terra petere soleant.

54 Cur maris animalia maiora uegetioraq; sunt quam terræ? An quòd uis solis consumendo quæ terram ambiunt, copiam detrahit nutrimenti: quamobrè quæ abdita uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incommodis cum genus maritimū sit immune, meritò tum adolescere potest corpore ampliori & uegetiori.

55 Cur cætera animalia cibum sæpius siccum quam humidum capiant, homo humidū sæpius quam siccū? An quòd homo natura calidissima est, plus refrigerationis desiderat.

56 Cur spadones calui effici nequeant? An eò quòd multū cerebri obtinent: quod sanè his contingit, quia rem ueneream

non agunt: semen enim labi per spinam è cerebro uidentur. Qua de causa boues quoq; castrati cornua gerere maiora putantur: necnon & mulieres & pueri cur calui nõ sint, eadem ratio esse creditur.

57 Cur animantium alia ubi primùm in lucem ædita sunt, nutriri per seipsa possint, alia nequeant? An ea possunt, quæ in genere, quod memoriæ capax est, breuius uiuunt: quocirca ocyus quoq; morte eadem omnia occumbunt.

58 Cur homo plus excrementi humidum egerit quàm sicci: equi & asini plus sicci quàm humidum? An quòd hæc animantium genera sicco pabulo largiori utuntur: homo humidis magis quàm aridis uesci solet. Ex cibo autem omne proficiscitur excrementum, & ex copiosiori copiosius. Igitur alia humido potius, alia sicco largiori utuntur pabulo: quoniam alia sicca natura sunt, alia humida. Itaq; humidum potius capiunt quæ sicca constant natura: huius nanq; sunt indigentia. Contra siccum affectant, quæ humida sunt natura, utpote quæ qualitatis eius inopia magis teneantur.

59 Cur aues, & homines, & genus quodq; animantiũ forte, corpore sunt duriori? An quòd animositas cum calore est: metus enim refrigeratio est. Quorum igitur sanguis amplius feruet, hæc & robustiora & animosiora sunt: sanguis autem alimento corporibus est. Et quæcunq; uerò ex stirpibus terræ aqua tepida irrigaueris, omnia duriora euadent.

60 Cur monstra parua quadrupedes pariunt: homo autem grandesq; animantes omnes minus, ut equi & asini? An quòd parua, ut canes, sues, capræ, oues, longè sunt fecundiores quàm grandes: illarum enim alia omnino singulos pariunt, alia magna ex parte. Monstra autem tum confici solent, cum plura semina inter sese cohærescunt confundunturq;, uel cum prodeunt ex mare, uel cum se in foemina permiscent: unde aues etiam monstra ædere possunt. Oua nanq; uitello pariunt geminato. Monstrum autem ex geminatis illis consistit, quorum

P R O B L E M A T V M A R I S T.

uitelli nulla interiecta membrana distinguuntur.

61 Cur hominum caput pilosius quàm reliquum corpus, nec ex proportione pilosum est: ceterorum autem contrà? An cetera uel in dentes exuperant præ nimia alimenti copia, uel in cornua, uel etiam in setam. Quæ igitur in cornua, capite minus setoso hæc sunt: absumptum enim illam in rem est. Quæ autem in dentes, plus quidem pili quàm cornigera obtinent, capronarum enim non nihil sortiuntur, sed minus quàm aues. His enim illud etiam, quòd homini genus integendi natura tribuit: sed quòd illis pro copia nutrimenti multis luxuriat locis, id in capite homini abundat. Nec enim nullum habet, nec adeò multum ut pilorum undiq; excrescat congeries.

62 Cur unus omnium animantium homo canescit? An quòd pars animantium maxima pilum quotannis deciduum gerit, ut equus, ut bos, nonnulla deciduum non gerunt, tempus autem uiuunt breue, ut oues & quædam alia quorum pilus utpote nõ senescens canescere non potest. At homo ne deciduum gerit pilum, & longam degit ætatem: itaq; tempore consenescit, atq; inueteratur.

63 Cur uita breui, imbecillisq; uiribus sunt qui partem umbilico subiectam maiorem, quàm superiorem habent pertinentem ad pectus? An quòd uenter suam ob breuitatẽ frigidus est: itaq; ut uim paruam obtinet concoquendi, sic excrementis redundare aptissimus est. Morbis autem nimirum patent, qui tali uentre constiterint.

64 Quam ob causam animantium alia non solum coitu, sed etiam sponte naturæ procreantur, alia coitu duntaxat proueniunt, ut homo, ut equus? An quòd etsi non aliam ob causam, tamẽ quòd alijs gignendi tempus breue statutum est. Itaq; fieri non potest, ut tempus, quod uim obtinet generandi, amplificetur, prorogeturq;: sed temporum uicissitudine, commutationeq;, ut procreentur contingit. Alijs multò generatio ampliari solet: etenim uel anno, uel decem mensium spatio cõ-

fici assolet. Quapropter uel nullo pacto, uel ex coitu procreentur illa, necesse est.

65 Cur Aethiopum dentes candidi, & candidiores quam ceterorum, unguis autem non dentibus in candore respōdeant? An unguis ideo nigricant, quia cutis etiam nigra est, & nigrior quam ceterorum: unguis autem ex cuti proueniunt.

66 Sed cur dentes candean, quænam ratio sit? An quæ albescere illa solent, quibus uis solis humorem detrahit, dummodo nihil superinficiatur, quo modo etiam ceram albescere nouimus. At cutem superinficit calor, dentes minime: sed totus eorum humor in uaporem à calore conuertitur, atque exhalatur.

67 Cur animantium alia præciso capite uel protinus moriuntur, uel paulò post, alia minime? An ita afficiantur quæ sanguine carent, exiguoque cibo contenta sunt: quippe quæ neque continuo cibum desiderant, neque in humore calor eorum diffundatur, quibus rebus priuatum animal sanguine constans uiuere nequit. Illa uero sine respiratione uiuere multo diutius possunt. Causam cur ita, aliàs abundè reddidimus.

DE REBUS QUAE AD UOCIS

soni que rationem pertinent, Sectio undecima,

cuius quæstiones LXV.

¶ **C**ur sensuum auditus maximè ab ortu naturæ offendi potest? An quod auditus & uox ab eodem initio proficisci uideantur: atqui locutio ex facili posse deprauari uideatur, quæ species uocis est, eademque perfici difficillimè potest. Indicium huius est, quod posteaquam nati sumus, diu obmutescimus, deinde balbutire tandem incipimus. Principio namque nullum proferre penitus uerbum ualemus. Cum itaque facile peruerti locutio possit, idemque initium audiendi, loquendi que sit (uox enim quædam audiendi quoque primordium est) sequitur ut quasi per accidens, non per se omnium facillimè sensuum auditus interimi possit. Argumentum

PROBLEMATVM ARIST.

autem facile omnino loquendi principium destrui posse, uel ex cæteris animantibus erui licet: nullum enim loqui ex cæteris potest: sed homini tantum facultas hæc data est, & hic tamen serò (ut dictum est) loqui incipit.

2 Cur omnes surdi uocem reddere per nares assolent? An & propè absunt ut muti sint: muti autem per nares uocem extrudunt: eò nanq; spiritus illorum compellitur, quia ore cõpresso sunt: quòd compressum ideo est, quoniam lingua his ad uocẽ reddendam usui nullatenus est.

3 Cur omnes qui natura sunt calida, magnam uocem emittere solent? An quòd multum in his aërem, feruidumq; inesse necesse est: uis enim caloris facile ad se & spiritum trahit, & aërem, eòq; amplius id agit, quo amplior est. Vox autem magna, tum oritur, cum aëris multũ agitatur: utq; acuta, cum celeriter sic grauis, cum tardè aër incitatur.

4 Cur omnes surdi per nares loquuntur? An quòd surdi uolèntius spirant, quippe qui propè absunt ut muti sint. Meatus itaq; narium ductu spiritus laxior redditur, ex quo fit, ut nisi per nares loqui non possunt.

5 Cur melius audiri quæq; in nocte quàm die possunt? An & requies omnium noctu amplior est, quoniam calor abest: unde tranquilliora quoq; magna ex parte omnia sunt: sol enim est, qui omnia mouet.

6 Cur uoces è longinquo acutiores esse uidentur? Itaq; cum hominum procul admodum absentium clamorem imitamur, uocem acute emittimus, & similem ijs, qui suam uocem in sonum astringunt tenuiorem. Et strepitus quoq; resonandi acutior uenit, quem procul abesse palàm est: non enim nisi per refractionem existere potest. Cum igitur in strepitu ratione, acutum quod uelox sit, tardum autem quod graue, uoces è longinquo delatas, tardiores uideri oporteret quæ enim feruntur, eò tardius omnia mouentur, quo longius à suo discesserunt principio, tandemq; collabuntur & decidunt. Vtrum igitur

qui imitantur, uoce exili simulant, & sono tenui agere tentant uocem, quæ se è longinquo defert: tenuis autem grauis nõ est, neq; exiguus exilisq; uocis proferendæ usus grauis est, sed acutus sit necesse est. An non modo qui imitantur, ea de causa ita simulant uerumetiam strepitus ipsi acutiores existunt. Causa uerò cur ita sit, quòd aër qui defertur, strepitum excitat, & quemadmodum primum illud obstrepit, quòd aërem mouerit: sic rursus aër subinde mouendo agat, oportet, ut partim moueat, partim moueatur: quò fit, ut continuari strepitus possit, quippe cum perpetuè mouenti mouens succedat, donec omnis conatus mouendi emarcescat: quæ quidem res in corporibus non nisi cadere est, cum scilicet aër non amplius impellere uel telum, uel aërem potest. Vox enim continua redditur, cum aër aërem propellit: telum autem fertur, cum corpus ab aëre mouetur. Hic igitur corpus, idem defertur assidue, usque ad eum finem dum corruat. At ibi alius atque alius aër perpetua uicissitudine profluit, præcedentēq; subsequens minor est. Itaq; uelocius quidem mouetur, sed per minus subinde aëris: qua de causa uoces acutiores è longinquo tenuiores sentimus: est enim acutum, quod uelocius est, ut ambigendo superius proposuimus. Hæc eadem causa est, cur & pueri & ægrotantes, acutè, uiri autem & beneualentes grauiter uocem emittant. Cur uerò propinquis auribus uox grauior acutior ue esse minimè pateat, & omnino cur similis proiectis ponderibus nõ sit, causa quòd proiectum illud cum unum assidue sit, identidem assidue fertur: strepitus autem, aër propulsus ab aëre est. Itaq; fit ut pondus unum in locum cadere tantummodo possit: uox autem quoquo uersus spargat sese, non secus ac si proiectum pondus dum fertur, in partes frangatur innumeras, atque etiam se retrorsum dispertiat.

7 Cur domus nuper illita magis resonat? An quòd maior refringendi datur facultas propter leuitatem. Leuis autem ideo est, quoniam continens adhuc rimisq; immunis penitus

PROBLEMATVM ARIST.

extat. Non tamen admodum humidam uolo intelligi: nulla enim refractione de limo effici potest. Hæc profectò causa est, cur etiam opus omne tectoriũ magis resonet. Quinetiam aëris immobilitas fortasse aliquid facit: congestus enim, uniuersusq; cum sit, occurrentem illum retorquere uehementius potest.

8 Quã ob causam si quis doliũ & lagenas, & cætera id generis figulina inania obruat operiatq;, domicilia resonare amplius possint: nec nõ si puteus, uel cisterna, uel aliqua fouea in domo sit, magis magisq; ita fiat necesse est? An quòd ratio resonandi nõ nisi refractione est: sic enim potissimũ resonãdi illa reciprocatio nascitur. Ergo puteus & quælibet fouea angustiam obtinet, & aërem colligere potest. Dolia cæteraq; fictilia densitate quoq; suæ ambientis formæ præ sese ferunt. Itaq; utraq; de causa illud euenit. Concaua enim omnia magis sonant, & res quoq; ob eam rem sonitum præcipuè omnium reddit. Nec uerò absurdum quòd obruta illud faciunt: uox enim non minus in ima se defert. Denique quoquo uersus, atq; etiam in orbem ferri putandum est.

9 Cur si uasa quis inania obruerit, faciet ut magis ædificiũ resonet, An quòd uasa soliditate, perpetuitateq; sua melius & concipiunt & continent aërem, simulq; accidunt, ut ictus uehementior effici possit.

10 Cur aqua frigida de eodẽ profluens uase acutius quàm calida obstrepit? An quòd delatio aquæ frigidæ uelocior est: grauior enim frigida est, acutiorem autem strepitum reddit, quæ uelocior est. Calor uerò & raritate alleuat, & elatione. Proximum illud est, quòd faces quoque ardentes ictum faciunt imbecilliozem.

11 Cur homini qui uigelaerit uox asperior redditur? An quòd eius corpus ob cruditatem humescit, maximeq; loco superiori, unde caput quoque grauescit, Et cum fauces humore redundant, uocem asperiozem existere necesse est: asperitas enim ob inæqualitatem grauitas propter obseptionem ex-

ultat.

ultat, retardius enim fertur.

12 Cur cibo ingesto mox tenor frangitur uocis? An quòd membrum illud uoci tributū crebrò cibi occurſu percluſum concalcſcit, concalcſcens humorem attrahit, qui ob aſſumpti cibi humefactionem & largior eſt & paratior.

13 Quare qui flent uocem mittunt acutiore, qui rident grauiorem? An quòd alteri ſuam ob debilitatem parum ſpiritus mouent, alteri uehementer intendunt, quòd facit ut ſpiritus uelocius ferri poſſit: uelox autem omnis acutus eſt, quippe qui ab intento proiectus corpore, feratur uelociter: contra qui ridet, reſoluitur & debilitatur, itaque uocē grauius edit. Quamquam ægri acutam emittunt uocem, parum enim aëris mouēt. At uerò qui rident non ſolum parum, ſed etiam leuius mouēt: ad hæc qui rident, ſpiritum calidiorem emittunt, qui flent frigidiorē. Dolor enim refrigeratio peçtoris eſt. Calor itaque multum aëris mouet, ita ut tardè feratur: frigor autem parum ciet. Idem uel in tibijs fieri nouimus. Enimuerò qui ſpiritu inflant calidiori, multò tardius agunt.

14 Cur pueri cæteraq; recens nata animalia uocem reddūt acutiorem, quam quæ perfectæ ætate ſunt, cum tamen omne acumen uehementia ſit? An quòd uox motio aëris eſt, & acutior quæ uelocior: facilius autem & uelocius parum, quam multum aëris mouetur. Mouetur autem quoties uel à frigore cogitur, uel à calore diſcernitur. Sed cum inſpiratio frigida, admiſſio ſit, interior nimirum aër tantisper cogitur, cum ſpiritum capimus: cumq; expiratio caloris emiſſio ſit, aëre ſane à calore citato, uox effici poteſt: cum enim ſpiritum reddimus, non cum capimus, uocem formamus. Cum autem nouella calidiora ſint quam uetuſta, ſuoſq; meatus habeant arctiores, minus in ſe aëris poſſunt cōtinere: cumq; calor qui moueat, amplior in hiſ inſit, res autem quæ moueatur minor ſubſtet, uelocius utraque de cauſa aër moueri poteſt. At ſi uelocius, uox certè acutior dabitur, ob ea ipſa quæ antè retulimus.

PROBLEMATVM ARIST.

15 Cur uocem qui flent acutiore[m] emittunt, qui rident grauiorem? An qui flent intendendo contrahendoq[ue] os uociferantur: itaq[ue] prope[re] a[er] interior corpore intento mouetur: cumq[ue] per os transeat angustum, ferri uelocius potest: utraq[ue] igitur ratione fit, ut uox acuta edatur. Contra qui rident, remisso corpore hiscenteq[ue] ore rident. Cum igitur ob e[andem] rem late tardeq[ue] profundant a[erem] merito uocem emittunt grauiorem.

16 Cur uocem reddunt acutam qui expertes seminis sunt, ut pueri, mulieres, decrepiti, spadones: grauem autem uiri qui firmissima sunt etate? An ea causa est, qua linea caeteraq[ue] tenuia dimensionem unam dumtaxat sortiuntur: crassa autem plenaq[ue] plures obtinent: itaq[ue] uox etiam tenuis unam dimensionem habuerit. Vnum autem & efficere & mouere, facilius est quam plura. Ergo cum praedicta illa spiritum habeant imbecillum, non nisi parum a[er]is moueri ab illo spiritu potest. Minimus autem est, qui dimensione unica constat, quem praedictis rationibus tenuem esse, uocemq[ue] talem ab eo proficisci necessum est: uox autem acuta quae tenuis est. Igitur qui prolifico illo semine carent, uocem hinc merito reddunt acutiorem. Viri robusti, quoniam spiritu ualeant multum a[er]is incitare queunt: quod cum multum sit, lente[m] mouetur, uocemq[ue] efficit grauiorem. Motu enim ueloci & tenui, uocem reddi acutam iam constitit, quorum neutrum, ut in uiro possit existere, accidit.

17 Cur uoces nostrae grauiores sint tempore hyberno? An quod a[er] interior tunc & exterior crassior est: crassior autem cum sit, tardius mouetur: itaq[ue] uox grauior non immerito fit. Adde quod somnolentiores hyberno tempore sumus quam aesti-uo, plusq[ue] temporis obdormire solemus: somnus autem facit, ut membris grauioribus simus. Quo igitur tempore plus dormimus quam uigilamus (quod hybernum profecto est) hoc uocem effici grauiorem, quam qui e contrario agitur, ratio est. Cum enim tempus uigilandi quod interuenit breue sit, habitus

corporis

corporis qui inter dormiendum committitur, permanere usque ad somni repetitionem nimirum potest.

18 Cur ex potu, uomitu, atque frigore uocē emittimus grauiorem? An faucibus interseptis, quam rem pituita subsistendo committit: quippe quæ aliquid fluxionis in eas detrahat, alijs uomitus aut potus, alijs præsentis temporis qualitas per obstructionē fauces reddit angustiores: itaque delatio spiritus tardius agitur: quæ autē tarda delatio est, grauem hæc effici uocem.

19 Cur uox grauior è propinquo magis quàm è longinquo sentiri potest? An quòd grauior plus quidem aëris mouet, sed nequaquam in longitudinem. Ergo à longè minus sentitur, quoniam per minus spatium se deducit: è propinquo autē magis quoniam plus aëris sensorium ferit audiendi. Acuta procul ideo audiri potest, quoniam tenuior est: tenue autem omne augeri in longitudinem potest. Dixerim etiam quòd motio, quæ uocem reddat acutiorem, uelocior est: quod fieri potest, si ut densus, sic angustus spiritus sit qui aërem mouet. Nam & exiguus aër mobilior est, quippe qui ab angusto moueri queat, & densus plures efficit ictus, qui strepitum reddant. Licet hoc in musicis perspicere instrumentis: fides nanque tenuiores cæteris eisdem substantibus acutius consonant.

20 Cur uox acutior illis esse uidetur, qui longius absunt? cum tamen acuminis ratio sita in eo sit ut uelocius feratur, & quòd longius fertur, moueri tardius soleat. An quæ uocis acumen non solum in uelocitate mouendi, sed obstrependi etiam nimia tenuitate consistat. Qui autem longius absunt, uocem tenuiorem excipiunt ob aëris qui mouetur exiguitatem: motus enim ita marcescit, utque numerus emarcescens in unitatem relabitur, sic corpus in unicam dimensionem extenuatur, quæ tam in corpore quàm in uoce tenuitas est.

21 Cur uocem acutam & exercitati reddunt & debiles? An debiles, quia parum aëris mouent: parum autem quàm multum uolocius fertur. Exercitati uerò aërem excitant uehementius

tius

PROBLEMATVM ARIST.

tius. Aër excitus uehementer uelocius fertur: acutum autem in uoce id est, quod uelox in delatione.

22 Cur uox corrumpi his soleat, qui cibo ingesto clamitarunt? itaque omnes qui uocem exercent, ut histriones, saltatores, & ceteros generis eiusdem, mane ieiunoq; ore exercitationem adire licet inspicere. An uocem corrumpi non aliud est, quam membrum quo spiritus transmeat corrumpi. Quocirca rauci quoq; uoce corrupta sunt, non quòd spiritus uitiatus est, qui uocem afformat, sed quòd exasperata arteria est, quæ uehemente cõcalfactione exspirari maxime solita est. Quamobrem neq; qui febriunt, neq; qui uehementer febrierunt, statim cum febris cessauerit, cantare queunt: sunt enim asperis nimio ex calore faucibus. Cibis autem spiritum & largum reddi, & feruidum consentaneum est: qui talis autem est exulceret arteriam transmeando atque exasperet, ratio est, quòd cum inciderit, merito uox destrui potest.

23 Cur uox cum aër quidam formatus sit, & qui fertur, formam sæpe illam amittat, echo, id est, resonantia fiat? Cum enim aër uehementius in aliquod solidum offenderit, uox non dissoluitur, sed eadem expresse reciprocantem audimus. An quòd refractio est, non perfractio: sic enim cum totum permanet, tum partes ab eo duæ uniformes proficiscuntur, quippe cum per similem angulum refractio existere soleat: itaq; uox resonandi similis primæ efficitur.

24 Cur cæterorum animalium nouella recensq; edita uocem mittunt acutiorem, quam quæ perfecta ætate sunt: uituli autem grauius mugiunt quam boues perfecti? An quòd infans quoque in genere similis foeminae eiusdè generis est: boum autem foeminae grauius mugiunt quam mares, cum cætera è contrario agant: at uituli similiore foeminis quam maribus sunt, ergo uocem hi grauiorem emittere debent.

25 Quam ob causam paleis in orchestra sparsis chori uox minor sentiatur? An propter asperitatem: uox enim pauimento

mento minus læui occurrens , ut minus una , ita minor existit , quippe quæ minus continua fit : quomodo etiam lux amplior resplendet in leuibus , eò quòd nihil impedimenti interuenit quo interpelletur.

26 Cur sal igni ingestus mouere crepitum soleat ? An quia sal parum humoris intra se continet , quod mox à calore ignis conuersum in spiritum , uiolentoq; exiliens impetu salem rumpit : omne autem quod rumpitur , mouere crepitum solet.

27 Cur pueri nonnulli antequam ætas ueniat , qua uocabula suo tempore explanare possit , fari incipiant , & ubi aliquid expresse dixerint , rursus obmutescant , atque ut prius degant , quousque solitum tempus loquendi accedat ? quæ quidem à plerisque portenta esse putantur : iam aliquos etiam statim cum in lucem euenerunt , locutos esse proditum est . An magna quidem ex parte secundum naturam homines prodeunt , itaque illud paucis accidit , sed naturæ ratione simul hæc cõtingere ac perfici solent . Quamobrem simul & audiunt & uocem emittunt , simul & intelligunt facultate audiendi , & loquuntur & explicant . Euenit tamen interdum ne hæc simul contingant , sed ut alij prius intelligant , quàm membrum id absoluator quo loqui possumus : alij contra , qui scilicet quæ loquantur intelligere nequeant . Quæ enim audierint , simulate eadem reddunt : sed cum tempus affuerit , utroque iam munere naturæ fungi incipiant . Quibus autem prius sensa auditus in animo ualeant , quàm membrum id absoluator quo primo uocem mouemus , orationemque condimus , ijs nonnunquam , ubi iam multa intellexerint , facultas quoque membri illius , & absolutio properè contingit , maxime quidem à somno . Cuius rei causa est , quòd somnus data requie tum corpora tota , tum membra singula facit segniora . Sed fieri potest , ut uel ob aliam huiuscemodi mutationem idem eueniat . Complura autem sunt , quæ ut efficere ualeamus , breuissimi temporis adiumento opus est , & tamen

eadem

eadem postmodum æquè agere nequaquam possimus. Quoties itaque membrum illud ita se habet, ut liberum absolutumq; sit, efficitur ut quòd per auditum intelligentiam mouit, idem cum pendet fluitatq; in sensu, remeet, uerbumq; reddat. Hinc nobis & carmina, & uocabula sæpenumerò non ex uoluntate occurrunt: & quæ prius uoluntate petita diximus, eadem postea non uoluntarie dicimus: hinc etiam sæpe quæ nouimus ore explicare non quimus: ita fieri potest ut pueri aliquid dicant, rursusq; membrum, cui fandi data potestas est, redeat ad suã naturam ac obmutescat, dum tempus corroborandi absoluen- diq; ultimum ueniat.

28 Cur aliqua obstrepunt, mouenturq; subitò, ut arcæ quæ nullo mouente, quòd sensus mouerit, concitantur & crepant, cum tamen potentius esse debeat, quod mouet, quam quod mouetur, quæ eadem quæstio etiam de corruptione ac senectute est: quippe cum à re insensibili omnia corrumpantur, quæ à tempore pereunt. An simile guttis hoc est, & lapidibus, quos plantæ emergentes attollunt atq; reijciunt: non enim quod ultimum actionis est, id uel attollit uel mouet, sed hæc uniuersa continuatio efficit: qua quidem re insensibili accidit, ut motus ille sensibilis nascatur. Sic etiam res contenta spatijs sensibilibus temporis mouetur, atque in partes digeritur insensibiles: uniuersi tamen & continui ratione exultat & motus & obitus. Continuum autem illud non in instanti temporis, sed in tempore, quod ab instanti determinatur, situm profectò est.

29 Qua de causa oscitantes minus audire possimus? An quòd multum spiritus effluentis inter oscitandum aures etiã intrinsecus subit, ut motio uel sensu percipi possit, quam trudit ad aures, maximeq; post somnum: strepitus autem uel aër, uel aëris affectio est. Igitur cum interior renititur exteriori illi occurrenti, afficitur ut motus interioris strepitus, motum exterioris retorqueat atq; offuscet.

30 Cur pueri magis quam uiri lingua hæsitant? An ut etiã
manibus

manibus pedibusq; pueri minus ualemus, & infantes ambulandi omnino facultate caremus, sic etiam linguæ parum compositi pueri sumus, & infantes uerbum nullum referre possumus, sed more brutorum animantium uociferamur, uidelicet causa imbecillitatis, quæ non solum hæsitatem linguæ sed etiam balbutiem blæsitatemq; faciat: quippe cum blæsitæ sit litera quamdam exprimere non posse, eamq; non quamlibet, sed certam: balbuties uel literam prætermittere, uel syllabam: hæsitæ, alteram alteri syllabam iungere properè non posse. Qua quidem omnia imbecillitate eueniunt. Lingua enim subministrare intelligentiæ non potest: itidem etiam uinolenti, senesq; afficiuntur propter debilitatē: uiris autē hæc minus usu eueniunt.

31 Cur uox hominum tam metuentium quam trepidantiū obtremiscere soleat? An quòd emigrante calore cor concutitur. Nam utrisq; & trepidantibus & metuentibus accidit, ut ita afficiantur. Quum cor autem concutitur, ictus nequaquam effici unus potest, sed plures proficiantur, ut è fidibus laxius intentis necesse est.

32 Cur uocem homines trepidantes grauem, metuentes acutam reddant? An quòd metuentibus locus cordis refrigeratur, cum calor deorsum se defert, ita quòd parum aëris excitare possint: uires enim positæ in calore sunt. Trepidantibus autem calor loca petit superiora, ut etiam pudore affectis effert idem sese ad faciem: cuius indicium est quòd plenius erubescunt. Resoluit igitur, multumq; aëris quo loquimur, efficit: hic autē tardè propellitur: tardū uerò nō nisi graue in uoce est.

33 Cur nox ad audiendum aptior est quam dies? Vtrū (ut Anaxagoras ait) quòd aër interdiu stridet à sole concalfactus, & opstrepit, noctu requiescit, utpote cum omnis calor abfuerit. Tunc autem quæq; audiri melius possunt, cum nullus strepitus est. An quòd per inanius facultas audiendi amplior quam plenius datur. Est autē aër interdiu densus, ut qui luce radijsq; refertus sit: noctu autē rarior, & ex eo ignis & radij decesserūt.

PROBLEMATVM ARIST.

quæ corpora esse dixeris. An & corpora multifariam interdum
uim intelligendi dispartuntur, inq; res uarias deducunt: itaq; cla-
ra audiendi eripitur sensio. Et eo quod omnia die magis quam
noctu agimus, ipsa quoq; intelligentia negocijs corporis impe-
dita est. Sensus autem ubi seiunctus ab intelligentia est, laborem
uelut insensibilem habet: unde dictum, mens uidet, mens audit. At ue-
ro noctu cum noster intuitus omni sit munere liberatus, magisq;
intelligentia requiescat, meatus auriu uel amplius patens, uel ni-
hilo minus q die, ut capax sonorū pariter est, sic melius eosdē so-
nos referre ad intelligentiā potest: quoniā nec ipsa intelligendi
uis quippiā agat, nec ab aspectu tenetur, ut fieri interdum solet.

34 Cur omnes qui humore prolifico uacant, ut pueri, mulie-
res, decrepiti & spadones, uoce reddunt acutā, uiri autem qui fir-
ma ætate sunt grauiorē? An propter membri imbecillitatē, quod
mouere aërem solet. Mouet enim exiguum aërem quod imbecillū
est: exiguus uelocius fertur: quod uelociter fertur, acutum est. An
quod primus meatus, qua uox permeare solet, omnibus semine
uacuis pusillus est: itaq; exiguum proficisci ab eo potest: quod
aëra moueat: exiguum uero cum sit, uelociter per amplas superio-
res fauces fertur. At uiris ætate uigētibus hic amplior habetur,
ut etiā qui ad testiculos pertinet: itaq; aër plurimus est, q inde pro-
pellitur: tardior ergo cum trāseat, merito grauior reddi potest.

35 Cur homines lingua hæsitātes loqui nequeant uoce sub-
missa? An & offensaculo quodā uox sistitur retineturq;. Sed cum
non pares requirātur uires aut similis motus cum quicquā non
impedit motū, cumq; impedit, enitendū omnino est, uox autem
motus est, uocemq; altiore solet emittere, qui pro uiribus conā-
tur. Ergo cum ad expellendum quod obstat enitendum sit, al-
tius eos loqui necesse est, qui linguæ huiusmodi uitio tenentur.

36 Cur ijdē illi trepidātes magis quam uinolēti, hæreāt lin-
gua? An quoniā affectus hic similis generis stuporis quā apople-
xiam uocamus, parti interiori cuiuspiā tribuendus est, quā partem
mouere nequeant impediētem propter suam refrigerationem.

Vinum igitur quòd sua natura calidum est, refrigerationem tollit, trepidatio facit. Est enim trepidatio metus quidam, metus autem refrigeratio est.

37 Cur strepitus extrinsecus magis intus auditur quàm intrinsecus foris? An quia intrinsecus cum uasta, immensa quæ ad ea spatia, discerpitur dissipatur quæ, ut pars eius uel minimè, uel minus sentiri possit. Extrinsecus uero cum uox sese in locum arctiorem stabiliorem quæ aërem conferat, uniuersa ingreditur: itaque cum maior sit, non immerito melius potest audiri.

38 Quæ ob causam quæ lingua hæsitant, melancholico habitu constant? An quia properè sequi imaginationem, non nisi esse melancholicum est. Hæsitantes autem illi tales proculdubio sunt: impetus namque dicendi præruit, antecedit quæ facultatem eorum, utpote cum animus uisa sequatur. Balbis etiam idem accidit, hos etenim omnes membra uoci accommodata tardiora habere certum est. Indicium uero quòd tales uinolenti redduntur, cum suas maxime imaginationes, non rationem sequuntur.

39 Cur porrù possit ad uocem sonorã? nã et prædici comodum eadem in re nouimus. An quia alium quoque elixum delinit: et quidem porrum lentitiam quandam obtinet, quæ fauces detergere possit.

40 Cur cætera animalia uocem tum acutiorem emittunt, cum ualidiora sunt: homo autem cum inualidior est? An quòd homo inualidus exiguum aëra mouet, aër exiguus uelociter permeat, uelocitas strepitum reddit acutiorem.

41 Cur melius audimus cum spiritum retinemus, quàm cum reddimus? ita quæ minus spirare in uenatione præcipiunt. Vtrum quia per uenarum elationem uis sentiendi locum petit superiorem, cum enim dormimus deorsum se defert, et crebrius tunc reddimus quàm ducimus spiritum, minime quæ audire ualemus. An etiã sanguis, cum reddimus spiritum, ascendit: ita quæ pars superior impletur, cum tamè per inane audiamus. An quia exflatio strepitus quidem est: hic autem expirando eueniens uim obtundit audiendi.

42 Cur sal exiguus ocysus crepat, et exilit: uehementius autem

PROBLEMATVM ARIST.

¶ crepat, & exilit, qui plenior est? An quòd exiguus rumpi celerius potest: haud enim multũ id est, & subeat ignis oportet, cùm sal ipse totus exiguus sit. Plenior autem ille lentius domatur, quòd plus negotij est magnum disruptisse, quàm paruum: crepat paruus parum, quia paruus inuehitur ictus: maior magis, quia magno agitur ictu: crepitus autẽ ictus est: quod etiam robustius est, magis exilit, quoniam minus cedit.

43 Cur si salem eadem magnitudine, qua modico igni ingestus crepet, nimio inieceris igni, uel nihil uel minus crepabit? An quòd prius ab igne corrumpitur, quàm rumpi possit: cõburi enim humor, quòd consumptus est, crepat quòd discissus disruptusq; est.

44 Cur oscitantes minus audire ualemus? An quòd spiritum intercludimus, qui se ad aures trumat: indicium quòd strepitus in auribus nascitur, cùm oscitamus. Circumuentus autem interclususq; illis spiritus facit ut minus audiamus: ad hæc uox oscitantibus quædam oritur, quæ uim audiendi interpellare potest: & comprimi uerò aures necesse est, quoties corpus se abstrahit atque intendit.

45 Cur uox cùm apta sua natura sit in sublime efferrì, ut quæ aër quidem sit, non inferius sursum, sed superius deorsum melius audiri potest? An & uox aër quidam iunctus humori est, qui pòdere humoris grauescens deorsum labitur, nõ sursum effertur: humoris nanq; secundũ naturam interest ut deorsum feratur, itaq; ab imis sentiri plenius potest. An hoc uoci dũtaxat animalium reddi debeat, hæc enim non sine humore profluit. Illud uerò accidere nimirũ uel in cæteris omnibus strepèdi generibus nouimus. Ergo ut uisus si superius deorsum prociderit, sursum uersus reflectetur, sed si inferius sursum pertèderit, deorsum se flectet: sic uox quæ sua natura cogitur sursum ferri, ubi aëri sibi aduerso occurrerit, cū per uim nequeat eum propellere, qui & amplior & grauior est, reflexa in partem aduersam deorsum se defert. Itaq; aër qui ore motus procurrerit, retorquetur.

retorquetur & ad ima collapsus sentiri inferius magis potest. Tale etiam est quod in resonando fieri solet: uocis enim reflexus in partem contrariam agitur.

46 Cur uinolentis potius quam sobrijs frangi uox soleat? An repletio facit, ut uox celeriter frangi possit: cuius rei argumentum, quod neque chori, neque ludiones statim à prandio, sed ieiuni uocem exercere consueuere, cū igitur uinolenti impleti sint, merito uoces eorum potius frangi solent.

ὑποκρίσται
ludiones.

47 Cur uocē acutiore lōgius audire possumus? An quod uocis acumē uelocitas est, moueri autē ocyus solet quæ uehemētius ferūtur: quæ autē uehemētius ferūtur, hæc lōgius ferri possūt.

48 Cur spiritu retento melius audire ualemus? An quod respiratio nonnihil strepitus mouet. Merito ergo tunc melius sentimus, cū strepitus minus est: minus autem strepitus tum est, cū spiritum retinemus.

49 Quamobrem lux quæ tenuior & uelocior, & deductior est, corpora penetrare densa non potest, strepitus autē potest? An quod lux directo itinere fertur: itaq; si quid rectæ illi profuentiæ lucis obuium sepiat, lucem penitus discludi necesse est. At strepitus quia spiritus est, ferri non rectè etiam potest: itaq; efficitur ut strepitum sentire undiq; liceat, non eum tantū qui se rectè nostris auribus obtulerit.

50 Quare qui rident uocem grauiorem emittunt, qui flent acutiorem? An quod corpore intento uox acuta depromitur: infirmum autem quod acutū est. Quæ utraq; in flentibus inesse potius nouimus: sunt enim & intētiore corpore & infirmiori.

51 Quamobrem cū uox aër quidam formatus sit, & sæpius dissoluatur, cū fertur: echo autem, id est, resonantia fiat, iēto eiusmodi aëre in solidum quippiam, uox ipsa non dissoluatur, sed expressè eadem percipi possit? An quod aër refringitur, ideoq; totum à toto proficiscitur. Tum etiā affectus hic non nisi de re simili existit: quippe cū aër reflecti de aëre soleat in cauo, non de cauo.

PROBLEMATVM ARIST.

52 Quamobrem cum simul uocem multi emittunt, unusq; tantum quantum singuli reddit, multorum uox illa neq; parrem uoci unius offert sese, neq; longius pro ratione deducit?

An quod singuli proximum aërem propellunt, non eundem, nisi paulò tenus: quod simile euenit, ut si multi quidem proyiciant lapidem, sed singula, aut magna eorū pars mittat diuersum: neq; enim ibi longius, aut pro ratione longè lapis ullus deueniet, neq; hic longius cunctorū, q̄ unius uox poterit audiri: uox etenim tanta non unius est, sed multorum. Rectè igitur propinquo uox multa esse pro ratione uidetur, quando quidem lapides quoq; illi multi ita uideri, atq; idem assequi possunt: at è longinquo plus quì singulae sint, sentiri non potest.

53 Cur trepidantes uocem reddimus grauiorem metuentes autem acutiorem? quanquam etiam pudor genere metuendi continetur. An multum inter se affectus hi distant. Quos enim puduit, erubescunt: trepidatio autem pudor quidam est. Qui uerò metuunt, pallent. Constat igitur calorem in metu partem superiorem deserere, ut parum aëris præ sua exilitate mouere spiritus possit: uelociter autem ferri potest, quod exgiuū est: uocis uero uelocitas non nisi acumen est. Iis contra, quos puduit calor partem superiorem, id est pectus petere solet: cuius rei indicium erubescens facies affert: ampliorem autem aërem amplior potentia mouet. Tardius uerò omne fertur, quod amplius est, tarditasq; in usu uocis non nisi grauitas est.

54 Quæ causa est ut lingua hæsitantes aliqui fiant. An membri quo loquimur, refrigeratio causam habet, & tanquam stupens & attonitum membrum id est: itaque uino continentēq; orationem concalfacti, uerba facilius possunt copulare.

55 Cur homo solus ex omnium animantium numero lingua hæsitans oritur? An quod solus compos sermonis est, cætera uocem tantum obtinent. Qui autem lingua hæsitant, uocem quidē pducunt: sed uerba copulare, sermonemq; cōdere nequeunt.

56 Cur sobrii tempore hyberno uocem acutius mittimus, uolenti

inolenti autem aestiuo grauius? An uox acutior, quæ uelocior est: uelocior autem quæ corpore intento se promit. Sobriorum uerò, hyemèq; corpora magis constant quam uinolentorum, æstateque: calores enim teporèsq; corpora resoluunt, atque elaxant.

57 Cur homo solus omnium animantium lingua hæsitans prouenire potest? Vtrum quòd etiam mutus solus existit, linguæ autem hæsitatio mutitas quædam est: nec membrum, quo loquimur, absolutum habetur. An quòd homo solus compos est sermonis, cætera autem uocem duntaxat sortiuntur: linguæ autem hæsitatio, ut nomen declarat, unum non est, nec promptam continentemq; parit orationem.

58 Cur homini uox serius perfici solet: quàm cæteris, quibus data est uocis proferendæ facultas? An quòd uocis humanæ genera & discrimina quamplurima sunt: cætera enim animantia literas uel nullas, uel paucas exprimere possunt. Quod autem summè uarium, plurimisq; distinguendū differentijs est, id tempore longissimo perfici necesse est.

59 Cur cæteræ speciei eiusdem animantes uocem fundunt eandem, homines autem uariam & multiplicem agunt? An hominum etiam uox una est, multa autem genera loqueri.

60 Sed cur communis hæc una hominum uaria est, cæterorū autē simplex? An homines multas proferre literas possunt, cætera uel nullam, uel duas, aut tres exprimunt insonas, quæ uocalibus iunctæ locutionem cõficiunt. Oratio autem non uoce, sed uocis affectionibus significando absoluitur, at uocis affectiones literæ sunt. Quinetiã pueri nõ secus ac bestię suas exprimunt appetitiones, utpote qui nondum proferre literas possunt.

61 Cur aspectus corpora penetrare solida non potest: uox autem potest? An quòd aspiciendi delatio simplex est, quæ per directum profluere soleat ad lineam: cuius rei indicatiũ solis radius est, & quod nisi è regione cernere non possimus: uox autem motu multiplici ferri potest, quippe cum undique

P R O B L E M A T V M A R I S T .

liceat audire . Quoties igitur aspectui directus ille impeditur progressus , eò scilicet , quòd res obiecta meatuum incondita , siue indisposita turba constipatur , transpicere nequit : at uox , quoniam quoquouersus profertur , omnia proreptat , penetrat , translapsa audiri undiq; potest , in humoribus tamen facultas transpiciendi oculis data est : uoci autem nulla uel minima quãquam homo tenuior quàm terra est : quoniã humoris meatus parui , densi , continuatiq; sunt , ut minimè aspectus impediatur , quò minus tramite directo ingredi possit . Hęc eadẽ causa est , cur etiã per uitrum , quod densissimũ est , transpicere liceat : per ferulã , quæ rara solutaq; est , non liceat : in altero enim meatus respondent inter sese , in altera uariant . Nec quicquã iuuat amplos esse meatus , nisi recte ad lineam positi sint . Vox autem minimè in aqua sentiri potest , quoniam minus aqua inanit , quàm ut aërem capere , uocemq; transmittere possit : uox enim aër quidam est . Haud enim omne rarius permeari se patitur , nisi etiam meatus ei respondeat , quod permeare conatur , & congruant , ut uis etiam colligendi & contrahendi sese desit , nisi meatus capaces corporum sint : quanquam quod rarum est , molle est , & tale ut in seipsum coire possit . Verum nonnulla præ nimia suorũ meatuũ angustia colligi impediuntur , ut uitrũ : quippe ut flecti cõtrahiq; nõ queat , quãuis rarius ferula est , ratione prædicta : ut etiã aqua , & quicquid aliud generis eiusdem . Vnde illud quoq; palã fit , non q; rarius raro , molliq; uel eodem , uel proximo est , id magis in seipsum colligi posse , & adduci : causa enim omnibus eadem reddenda est .

62 Cur uox quãuis minor reddatur adimendo , speciẽ tamen seruat eandem ? An q; cùm his ipsis miscetur , quæ dempseris . Res autem mista non partim est partim non est , sed usquequaq; talis est : æque igitur quibusdam undiq; detractis , æque contrahitur , ut necesse sit simul & minorem esse similem .

63 Quid est quod linguam faciat hæsitare ? Vtrum calor efficiat ut procaciores sint : itaq; offendendo adhærẽt quasi

in salebris, quomodo affici iratos homines nouimus: incendiūtur enim, incitantur, anhelant, qui spiritu redundant: igitur præ nimio caloris feruore. Anhelant autem, quoniam frequens spiritus est, nec anticipat, quatenus se tempore respirandi promere possit. An potius contra, ut loci quo uocem mittimus, refrigeratio causam det, tanquam membrum id attonitum obstupescat: itaque afficiatur, ut uel concalfacti à uino, aut perpetua oratione uerba expeditius possint copulare.

64 Cur tempore hyberno uoces grauiores redduntur? An quòd aër crassior est: talis autem cum sit, motus tardior prouenit, itaq; uox redditur grauior. An quòd aër per pectus lentius permeat, fauces autem intersepiri, & constringi à frigore, pituitaq; destillante coguntur.

65 Cur pueri, mulieres, spadones, senesq; uocem reddant acutam? An quòd motus uelocior, qui acutior est. Et quum genus idem sit, motu facilius est quod minus, quam quod plus est. Quamobrem qui firma ætate sunt, plus aëris trahere possunt: plus igitur illud tardius permeans uocem efficit grauiorem. Pueris & spadonibus contra res euenit, quoniam minus aëris capiunt. Senes autem ideo tremunt, quoniam uocem continere non possunt, quomodo imbecilibus, ac pueris usu uenit, cum lignum prælongum parte extrema ceperint: alterum enim extremū quatitur, quia nequeunt superare quod tenent, & uincere: quòd idem & trepidantibus hominibus, & metuentibus, & rigentibus causam uocis tremulæ afferre credendum est. Cum enim qui uocem ita emittit, eius calor pulsus ab affectibus illis intrò se colligat maxima ex parte, reliquum quod exiguum extat, uocem continere non potest: quapropter quatitur atq; intremittit. Vnde artium liberalium professores, qui se solitos trepidare nouerunt, principio agunt uoce submissa, dum resideant, & stabiliantur: uocem enim exiguam uincere contineréque facilius possunt.

PROBLEMATVM ARIST.

EORVM QVAE AD RES

benè olidas pertinent, Sectio duos

decima, cuius quæstio:

nes XIII.

Cur suffimenta omnia minus è propinquo sentire possimus? Vtrum quòd odoris delibatio aère temperata ualidior reddatur, ut mirrha medicinalis suauior est. An cōtra agitur, ut ignis ui sua cremandi tollit odorem, qui per suffitū effluat: & quidem apud carbones ipsos nihil redolent, longius uerò purius, tenuissimumq; fertur quod oleat.

2 Cur odores tam suffimentorum quàm florum minus suaves è proximo sentiantur? Vtrum unà cum odore terræ quodque particulae prodeunt, quæ præ suo pondere antè currunt, quàm ad sensum odor deueniat: itaque longius ille syncerum se offert. An neque cū principium proximum est, neque cū admodum semotum odor abundè effluere potest. Nam si proximum, nondum largè emanat: si remotissimū, discerpitur.

3 Arbores reddi odoratas aiunt, in quas cœlestis arcus descubuit. Vtrum uerū hoc sit an falsum? Et si uerū, quam ob causam ita eueniat? ergo nec omnes arbores, nec semper aliquas odorē ita acquirere palàm est. Etenim sæpe arcus cœlestis consistit, & tamen arbores nihil odoris spirarunt, quod quidem sensum mouere posset: cumq; odor contrahitur (accidit enim id aliquando, itaq; narratur) non in quaq; materie contrahi potest. Causa uerò per accidens ad arcū referenda est, præsertim si arcus ipse nulla natura sit, sed obtuitus refringendi tantum affectio. Prouenit autē odoris ille affectus, ut dictū iam est, non qualitercunq; se materies habeat: neq; enim in uiridi, neq; in arida: sed in uista post aquam, quæ arcui superuenerit, certam reddi suauitatem odoris pastores referunt, maximè que ubi aspalathus, aut etiam rhamnus est, & genus ex ijs aliquod, quorum flos suauiter olet. Ratio autem odoris eadem est, quam etiam de terra animaduertimus: hæc enim cū feruet

atq; inuritur, quod ediderit, principio benè olet. Enimverò quæ parçè humido quendam in modū recaluerint, odorata reduntur: humor enim concoqui calore nimium potest. Qua de causa totius quoq; orbis terrarum, quæ ad solem orientem spectant, odoratiora exurgunt quàm quæ ad aquilonem: & eorum ipsorum quæ ad ortum plus uergunt, quàm quæ ad meridiem, eò quòd loca Syriæ & Arabiæ pleniora sunt, atq; terrenosiora, Aphricæ uerò arenosa siticulosaq;: nec enim humorem nimium inesse oportet (concoqui nanq; nimius nō potest) nec nullū: sic enim nullus uapor inde extringi potest, quòd uel in ea materie solet accidere, quæ & nuper cōbusta sit, & tale habeat genus, ut secū odoris ferat suauitatem: quæ quidem res floribus declarari potest, odor enim in eos transmittitur. Sed fieri putant in ijs quibus cœlestis arcus institerit, quoniam nunquam id sine aqua effici potest. Cū enim materies immaduērit, caloreq; interiori concoxerit, respirare iam incipit, uaporemq; intra se conceptum emittit. Nec uerò aquam nimiam accessisse oportet, eluit enim atq; extinguit calorem ab igne iniectum, quæ nimia uenerit. Quæ autem aquæ post arcum solent incidere, non multæ, sed semper penè mediocres adueniunt: & si plures constiterint arcus, aqua non largè, sed sæpe & parçè accedit. Quamobrem non immeritò, cū hoc ita fiat, quærem insignem præter arcum nullam aspicerent, causam odoris illi attribuere.

4. Cur flores & suffimenta suauius è longinquo olent, è propinquo autem herbam alia potius redolent, alia fumū? An quia calor quidam natura odoris est, odorataq; omnia calida sunt: calidum autem quodq; læue est. Itaq; cū longius permeant, odorem deferunt suum secretiorem, uendicatumque ab ceteris tum foliorum, tum fumi, qui uapor aqueus est, odoribus, qui comitentur eum ipsum. An cū in propinquo sunt admista illa, cū ijs unā redolent quibus inhaerent, atque ita odorem deprauant.

PROBLEMATVM ARIST.

5 Cur omnia plenius olent, cum mouentur? An quòd ex-
 ἀπορροῆς cita plus aëris implent, quàm quiescentia: itaq; ocys ad sen-
 delibatio sum nostrum odor transmittitur.

6 Cur tempore hyberno minus olfacere possumus, minimeq;
 nis deflu- per gelu & glaciem? An quòd aër à frigore immobilior reddi-
 xionis. tur, itaque motus non æquè proficisci à corpore odorato po-
 test, scilicet propter difficilem deliberationis motum, & aëris,
 quo inuehitur.

7 Cur acrius aromata olent cinere suffita quàm igne, &
 plenius ac diutius suum seruant odorem, cum cinere suffiun-
 tur? An quòd in cinere minus concoqui odor potest, itaq; ple-
 nior est. Ignis autem, quòd celeriter uires eorum domat, &
 concoquit, odorem commutat. Concoctio enim rei concoquen-
 da commutatio est, siue alteratio.

8 Cur rosæ suauius olent quibus umbilicus asper, quàm qui-
 bus læuis? An quòd suauius olent quæ modum consecuta sunt
 suæ naturæ. Rosa autem spinosa natura est: ergo suauissimè
 ideo olent, quòd magis secundum naturam constiterunt.

9 Cur odores e proximo minus suaues tam suffimentorum
 quàm florum spirant? An quòd portio terrena unà cum odo-
 re se defert, quæ ut in proximo mista uim hebetat, sic in lon-
 gino pronà defertur ac decidit. Hinc etiam flores contusi
 suum amittunt odorem.

10 Vtrum odoris natura fumus sit, an aër, an uapor? Hæc
 enim inter se differunt, quia alterum ab igne, alterum & sine
 igne effici potest. Et utrū à sensu aliquid in res odoratas pro-
 ficiscatur, an ab illis in sensum, quòd aëra proximum moucat.
 At si ab illis aliquid delibaretur, minora certè ob eam rem red-
 di oporteret: nunc autem quæ odoratissima sunt, hæc potissi-
 mum eadem uis emus edurare.

11 Cur aromata cinere suffita acrius olent quàm igne? An
 quòd in cinere minus concoqui odor potest, itaq; plenior est:
 multum ergo partis quoq; terrenæ respiratur, fumusq; reddi-
 tur.

ur. At ignis terrenū properè illud rapit: itaq; odor purior, ac syncerior sine ullo fumo ad sensum deuenit. Vnde etiam fit, ut flores triti hebetius oleant: partem enim terrenam ut contritus mouere potest, sic lentus calor absumere non potest.

I 2 Cur omnia odorata tam semina quàm plantæ urinam citare possint? An quòd calida & tenuia sunt: tale autē quodq; urinam citat: celeriter enim calor inditus ille extenuat: nec odor ipse aliqua corpulentia concretus est. Nam & quæ non benè olent, uelut alia, uisui caloris urinam mouent, uel potius uim resoluendi, liquefaciendiq; obtinent. Calida uerò semina, quæ benè olent, ideo sunt, quòd odor omnino calore efficitur: foetida sane inconcocta sunt. Nec solùm calida, uerum etiam plene esse concocta debent, quæ prouocatura urinam sint, ut unà descendendo humores possint extenuare.

I 3 Cur uinum dilutū olere ocysus desinit quàm merum? An quòd dilutum imbecillius mero est: quòd autem imbecillius est, ocysus à quocunq; mutatur, quàm quod ualidius. Tum etiam uinum dilutum facilius affici potest quàm merum: quod autem affici facilius potest, id & recipi à quouis, & recipere quoduis facilius potest: ita fit ut merum odorum, dilutum inodorum sit.

DE REBUS QUAE AD RES MALAS

pertinent, Sectio decimatertia,

cuius quæstiones XII:

I **C**ur foetidior urina reddatur, quò diutiùs in corpore manserit, stercus autem minus? An quòd stercus quò diutiùs retentum sit, eò magis siccatur: quòd autem siccius est, minus id putredini patet: urina contra effici crassior solet, recensq; potioni ingestæ similior est.

2 Cur esculenta male olida minimè his olere uidentur, quæ illa ederunt? An quòd olfactum peruium ad palatum habemus, idcirco sensus hic properè impletur: itaq; nec interiorè odorem quæ amplius percipere potest. Principiò enim omnes sentire

queunt:

PROBLEMATVM ARIST.

queunt: ubi autem tetigerunt, non insuper possunt, quasi iam res consociata natiuaq; reddatur, & exterior similis ille oblatu delitescit obtentu interioris.

3 Cur flores contusi deterius olent? An quod pars terrena, quæ flori inhaeret, odori permiscens sese, uim hebetat odorandi.

4 Cur animantium nullum suauiter olet, excepta panthera? quæ etiam ipsa nõ nisi bestijs ita olet: ferunt enim suauem illis olentiam ab hac respirari. Stirpium autem multæ & integræ benè olent, & corruptæ ac aridæ magis magisq; suauem reddunt odorem. Vtrum quod mali odoris causa, cruditas quædam excrementi est: quamobrem sudores etiam aliqui, atque aliquando ita olent. Sed è morbo maximè uitiantur, quibus tales esse non solent: & flatus etiam ructusq; crudorum foetidius olent: quam eandem causam de cæteris quoq; proportionem animaduertisse oportet: proportionem inquam, quod animalium carne uacantium generi æstimandum aliquid est, quod carnis uice habeatur: nam excrementum crudum, uel in hoc esse nouimus. Hoc igitur & uiuis causæ foedi halitus est, & mortuis cum putrescit. Quam ob rem pingue, os, pilus, foetidum nunquam reddunt odorem, scilicet illam ob causam, quod pingue concoctum est, ossa & pili humore uacant. At genus plantarum nullum intra se contrahit excrementum. An etiam plantis aliquid inest: sed quia sicca & calida sunt natura, humorum non feculentus est, sed concoqui expeditius potest. Constat hoc etiam plagis terræ, quæ ut feruentiores, sic odoratiores sunt, ut Syria, ut Arabia: & muneribus earundem regionum, quæ sicca & calida nouimus, hoc idem probari potest: nullam autem sentire putredinẽ possunt, quæ huiusmodi sunt. At animalium genus tale non est, itaq; excrementa eius cruda foetidaq; sunt, siatusq; itidẽ olent. Peremptis quoq; animalibus humor putret, plantis minime: quippe cum humore plantarum genus haudquaquam redundet.

3 Quam ob causam res malè olidæ grauius olent cùm calēt, quàm cùm frigent? An ꝑ natura odoris uapor quidē, & delatio est, quæ calore existunt: motus etenim quidam sunt, calor autem mouendi uim obtinet: frigus contrà efficit ut res consistat & contrahatur: deorsum etiam refrigerata omnia feruntur. Calor autem odoresq; omnes sursum feruntur, tum quia siti in aëre sunt, tum quia sensorium eorum supra non infra habetur, quippe cùm odor ad cerebrum penetrans mouere soleat sensionem.

6 Cur si quis allia ederit, urinam redolentem allium reddet? cùm tamen alia pleraq; odoris uehementioris ingesta, nihil in suam qualitatem urinam possint conuertere. Vtrum ut quibusdam scholæ Heracliteæ placet, quòd sicut in uniuerso, ita etiam in corpore nostro expiratur, deinde uapor denuò concrescit, utq; ibi humor, sic urina hic est: exhalatio autem alimenti ubi reuertit unde prodierat, odorem eundem nō immeritò recipit, quippe quæ illud reddat, in quo sese commutarit. An si ita esset, cætera quoq; idem facere deberent quæ uehementē spirant odorem. Nūc autem nullum hoc posse efficere nouimus: ad hæc uapor qui postea concrescit, non ad statum pristinum redit. Verbi causa, si uapor uini exhalarit, non postmodum in uinū concrescit, sed in aquam: ita falsum id etiam illi referunt. Ergo allium solum ex omnium numero, quæ odorem simul & uehementem, & urinæ mouentem reddunt, inflare uentrem inferiorem potest: cætera enim uel sursum mouere spiritum solent, ut radicula, uel urinam citare non queunt. Allium uerò tria nimirū hæc facit, ut & urina augeatur, & spiritus excitetur, isq; deorsum non sursum quæ quidem situs uesicæ testicularumq; ideo sentit, quod & in uicino est, & spiritui opportunior habetur, ut tentigo abundè declarat. Constat igitur ut excrementum allij omnium maxime huiuscemodi ad uesicam possit unà cum spiritu deuenire, quòd permiscens sese odorem plenè urinæ committat.

PROBLEMATVM ARIST.

7 Quam ob causam ora hominum qui nihil ederint, sed ieiunauerint, grauius olent, (quòd ieiunam graueolentiam appellant) eorum autem qui aliquid ederint non olent, cum tamen eorum magis olere debeant? An quòd uentre inani, minusq; agitato aer factus calidior, spiritum excrementa q; pituitosa sua immobilitate putrefacere potest: calidiorum autem effici argumentum est, quòd uel sitim parere ieiunium solet. At ubi ederimus, odor ciborum grauem illam olentiam offuscat, ut maior minorem: calor enim ciborum calorem præcedentem illum exuperat, ita ut nihil affici possit.

8 Cur alæ omnium maxime partium nostri corporis male olent? Vtrum quòd omnium minime respirare possunt: malus autem odor locis huiusmodi contrahi maxime solet, quoniam putredo quiete interioris qualitatis consistit. An ideo quòd immobiles in exercitiis q; habentur.

9 Cur homines qui uirus redolent hirci, foedius oleant cum se odorifice unguentauerint? An hoc in multis accidere solet, uelut cum acido dulce commistum est, dulcius totum exultat: tum etiam omnes postquam sudauerunt, grauius olent: unguentum autem concalfaciendi uim habet, itaque sudorem potest prouocare.

10 Cur hominum incuruorum gibborumq; halitus grauior ac foedior est? An q; locus pulmoni accommodatus, conclusus deflexusq; à sua proceritate est: itaq; spiritum transmittere expeditè nequit, sed euenit ut uapor ac spiritus amplius interclusus putrescat.

11 Cur unguentorum magna pars sudori permista male olet, aliqua uero suauior redditur, aut nihil deterior? An quæ motu tractatuq; commutari solent, hæc deteriora redduntur: quæ autem eadem persistere possunt, hæc suauius redolent. At sunt quæ resistere queunt, quomodo etiam florum, quibus odores conficimus alij contusi uel concalfacti, uel excitati exolescunt, ut uiolæ albæ: alij sibi similes, ut rosæ. Et unguentorum igitur

quæ

quæ ex floribus huiuscemodi sunt, commutari utiq; possunt: quæ non sunt, nequeunt: unde rosaceum commutari minimè nouimus. Et quidem quò sudores fœdus olent, eò grauius unguentum quoq; redolere uidetur, quoniam rei sibi cōtrariæ se permiscet: ut mel cum sale non magis, sed minus dulce sentimus.

12 Cur omnia plenius olent cum mouentur? An quòd aëra implent, itaq; odor citius ad sensum reducitur.

EORVM QVAE AD REGIONUM habitus pertinent, Sectio decimaquarta, cuius quæstiones XVI.

1 Cur effervis & moribus & aspectibus sunt, qui in nimio uel æstu uel frigore colūt? An eadem causa est: optima enim tēperies non corporis solum, uerum etiam intelligentiæ hominis prodest: excessus autem omnes dimouent, & ut corporis, ita etiam mentis temperamentum peruertunt.

2 Cur frumentum in Ponto frigori expositum diu reseruari integrum potest? An propterea quia humor alienus unà cum calore euanescit, ut in uuis fieri nouimus: alia enim frigore, alia calore exhalant.

3 Cur potius in frigidissimis terris ardores febrium fiant? An quòd frigus calorem intus circumobsistit: cuius rei contrarium æstiuo tempore agitur: partes namq; internæ frigidiores redduntur: ardor autem febris est: ergo partibus refrigeratis exterioribus, caloris copia interiores redundant.

4 Cur blæsis pedibus Aethiopes sunt & Aegyptij? An quædammodum ligna, ita etiam corpora animantium deprauari à calore solent: quòd etiam pili declarant, quos illi crispiores quàm cæteri gerunt, crispitudo nanque ueluti pilorum blæsitatis est.

5 Cur tēporibus austrinis initus fœminam potius generant? An quia largior humor tardius crassescit: austrinis autem humor temperamenti facit, ut semen reddatur humidius.

6 Cur locis palustribus ulcera capitis curari celeriter possunt, crurium autem tardè? An quòd humor est grauis, quia terrenus est: omne autem graue tendit deorsum: ergo ulcera superiora concoctioni sunt opportuniora, quoniam humor de lapsus ad ima est: inferiora autem ipsa multò excremento putrefactūq; facili redundant.

7 Cur qui loca edita apertaq; colunt, tardius senescunt: qui autem caua & palustria ocys? An senectus quædam putredo est: putret autem quod quiescit: nullo modo aut minus ita afficitur quod mouetur, ut aqua profluens & conclusa: igitur ut locis editis aër undiq; afflante spiritu agitatur, ita cauis manet immotus. Ad hæc locis apertis purus, ac diuersus assidue propter agitationē aër habetur, palustribus impurus, idemq; semper emarcescit.

8 Cur timidi sunt qui loca feruida incolunt, fortes qui gelida? An quòd natura contrà, quàm loca & tēpera se habet, quoniam si se similem ageret, citò periret. Sunt autem fortes, qui calida sunt natura: timidi qui exangues refrigeratiq; sunt. Fit igitur, ut qui loca inhabitant calida, refrigerentur, qui frigida concalescant: utriq; tamen corpore magno adolescūt, eò quòd qui frigida colunt, insito calore abundant: qui calida, calore loci refouentur: quippe cum in calidis & à calore incrementum sequatur: frigus autem uim astringendi constipandiq; habeat. Cum igitur alteri principium inter se uehemens augendi obtineat, alteri nullo extremo frigore impediuntur, meritò utrique augeri possunt plenius. Homines nostræ regionis augeri ideo minus possunt, quòd & principium illud in se imbecillius continent, & frigore aliquantisper constipantur.

9 Cur diutius uiuunt qui locis calidis suam degunt ætatem? An quia natura sunt sicciore: firmitus autem diuturnius que, quòd siccius est: mors autem putredo quædã est. An quòd mors caloris interioris refrigeratio est. Refrigerari autem omnia

nia solent ambientis aëris qualitate, qui ut locis calidis calet, sic frigidis friget: itaq; interiorum calorem ocys magisq; corrumpit.

IO Quā ob causam qui calida loca habitant, uiuere diutius possint? An quod humorem caloremq; amplius seruant, quarū rerum interitus mors est.

II Cur locis palustribus effici somnolentiores solemus? An quod magis in his ipsis refrigeramur, refrigeratio autem cum requies quaedam sit, somnum nobis conciliat, qui inter quiescendum solet accidere.

12 Cur qui in nauibus degunt, quauis in aqua, coloratiores tamen sunt, quā qui in paludibus? An loca commode aspirata coloris præbere hilaritatem possunt. Pallidos autem humor efficit cum putrescit, quod euenire immobilitatis causa solet: quamobrem subpallidi sunt, qui loca palustria colunt.

13 Cur locis hybernis æstus fieri uehementiores quā tepidis soleant? Vtrum propter nimium aëris humorem. Enim uerò caloris opera eiusdem aqua reddi potest calidior quā aër: ergo aër quoq; humidior acrius, quā tepidus ille recalescere potest. An non calidior aër locis huiusmodi est, sed esse ob uehementiam qualitatis contrariæ uidetur, quomodo sol cum è nube illuxit, calidior esse ob contactum umbræ uidetur.

14 Qua de causa qui meridiem uersus habitant, nigris oculis potius nascuntur? An quod ut oculi cæsi caloris interioris exuperantia redduntur, sic eiusdem absentia nigri efficiuntur, ut Empedocli etiam placet. Ergo quemadmodum qui aquilonem uersus positi sunt, oculis cæsis ideò nascuntur quod calor interior effluere à frigore exteriori uetatur: ita qui ad meridiem uergunt, continent quidem suum humorem propter aëris circumfusi teporem obuium, sed calorem continere non queunt, quod nihil extrinsecus est quod obsepiat

PROBLEMATVM ARIST.

atque arceat. Itaque humor qui relinquitur, nigrescit: lucis enim absentia omnia obfuscarī, opacariq; solent. An reliqui corporis colorem oculorum color imitatur: itaq; qui aequilonem uersus inhabitant, ut ipsi albo corpore sunt, sic oculos quoq; cæsius habent: hic etenim color propè album est: & qui ad meridiem sunt, ut ipsi nigri, ita etiam oculos nigros sortiuntur.

15 Cur locis calidis homines sapientiores sunt quàm frigidis? Vtrum eadem de causa, qua etiam senes quàm iuuenes sapientiores: etenim qui sedes frigidas habent, frigore loci obistente, longè calidiores quàm sua sint natura, redduntur: itaq; uinolentis admodum similes esse uidentur, nec ingenio ualent, quo prospiciant, rerumq; rationes inquirant, sed fortes, fidentes, sperantesq; sunt. Cōtrà qui loca calida habitant, sobrii propterea sunt, quia possunt satis refrigerari. Fit autem quæque in re, ut qui metuunt magis, quàm qui confidunt, uelint inquirere: itaq; magis ualeant inuenire. An quòd antiquius genus hoc hominum est, cæteri enim eluie perierunt, ita ut tanquam iuuenes sint ad senes, qui loca habitant frigida, ad eos qui calida colunt.

16 Cur timidi, qui loca habitant calida: fortes, qui frigida? An quòd natura contrà quàm loca & tempora se habet: quoniam si se similem ageret, periret breui. Fortes autem sunt, qui natura calida constant: timidi qui frigidi sunt.

Accidit ergo ut qui calida colunt, refrigerari nimirum possint. Cùm enim solutum rarumq; corpus eorum sit,

calor foras profluere potest: qui autem in frigidis sedent, sua concalescunt natura, quòd à frigore exteriori caro densetur, cuius den-

sitate calor colligi intus

potest.

potest.

L O R V M Q V A E A D R E S M A:

thematicas pertinent, & ad coelestia, Sectio
decimaquinta: cuius quaestiones XII.

I **C**ur linea de angulo ducta in angulum, sola ex omnibus quae figuras rectis constantes lineis bipartito secant, diameter uocitata est? An quod diameter, ut nomen designat, duas in partes figuram aequè dimetiendo digerit, nihil destrues quod subiacet mensurandū. Ergo quae per commissuras, hoc est, angulos diuidit, appellanda diameter est, quoniam haec figuram non destruat, sed diuidat: quomodo faciunt, qui uasa militaria partiuntur. At quae per lineas secat, figuram compositam destruit: angulis etenim constant, quae rectis lineis continentur.

2 Cur diameter appellata est? Vtrum quoniam sola bipartito figuram diuidat. An quod sola figuram secat per partes siue membra, quibus inflexa coarctatur, cum caetera per latera diuidant.

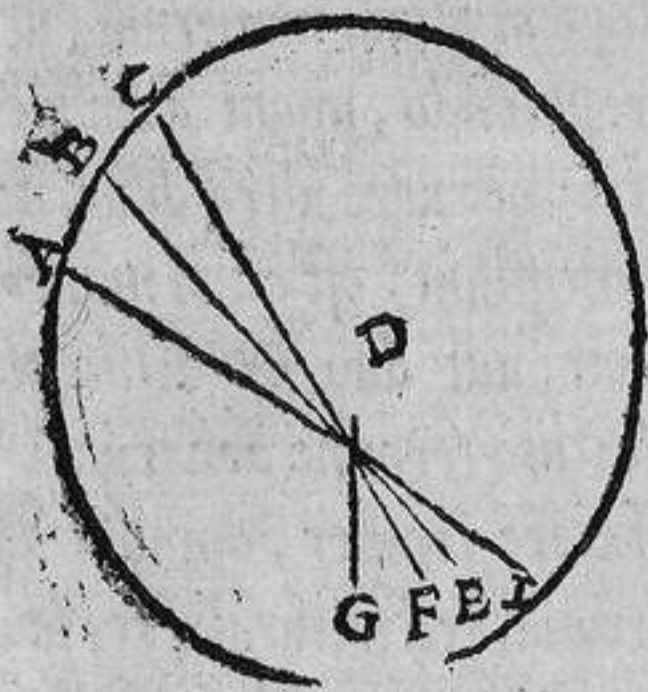
3 Cur homines omnes tam barbari quam Graeci ad decem usque enumerare consueuerunt, non ad aliquem alium numerum, ut duo, tria, quatuor, quinque, tum repetendo, unum quinque duo quinque sicut undecim, duodecim: nec uero ultra denarium numerum cessantes, inde replicare incipiunt? est enim numerus quisque, quod praecedit, ac unum, aut duo, & deinceps quantitas aliqua: enumerant enim statuto termino denarii numeri. Haud enim fortè casuque id facere semper, omnibusque in rebus putari debent, cum non fortuna, sed naturalis res sit, quae semper atque ubique effici soleat. Vtrum quod perfectus numerus denarius sit: continet enim omnia numerandi genera, ut par, impar, quadratum, quadrantale, longum, planum, primum compositum. An quod denarius fons atque principium est, quippe qui ex uno, duobus, tribus, & quatuor constet. An quia corpora quae feruntur, numero nouenario continentur. An quoniam decem proportionibus, quatuor cubales

PROBLEMATVM ARIST.

numeri consumantur, è quibus numeris uniuersum cōstare Pythagoreis placet. An quòd omnes homines digitis decem lege naturali creantur: itaq; sui numeri calculos quasi adipiscentes, hac eadem multitudine cætera quoq; enumerāt. Vna gens quædam Thracū ad quatuor numerandi seriem terminat, eò quòd amplius meminisse modo puerorum non potest, neq; usum habet rerum multarum.

A Quamobrem cum sol eodem cum uigore feratur, non pari tempore idem incrementū, decrementūque umbrarum exulet? An quòd anguli, quos radij sub æquis circumferentiæ spatijs ad res conspectas efficiunt, æquales inter se omnes consistunt: quòd si illi æquales sunt, eductos quoq; inde æquales esse necesse est, scilicet quos radij faciant in triangulo, qui radio primo, & re conspecta, & umbra continetur. At si anguli æquales inter se sint, radium ab re conspecta, & prolapsum longius maiorem esse propinquiorem necesse est: quod pro certo recipimus. Igitur totam circumferentiam in partes quasuis

æquas inter se digeramus. Sitq; res conspectui obuia G, cum itaq; sol in G ingruens de A, umbram in GI aliquā reddet, radius in I prolatur necesse est. Vbi uerò ad B deuenit, radius inde proficiscens intra GI, radium decidet, ac rursus cum idem ad C se cōtulerit, pari modo suum radium mittet: aliter

efficiet profectò, ut linea recta rectam partibus duabus contingat. Cum ergo AB circumferentia æqualis BC circumferentia sit, anguli quoq; illis subiecti apud D, æquales inter se cōstant, quippe qui ad centrū se colligant. Qui autē in triangulo habentur, æquales illis D angulis proueniunt, utpote qui se per uerticem illis iungant. Ergo cum totus angulus in æqua sectur, angulus DE maior, q̄ EF angulo DG est. Pari modo

uel cæteri anguli se habebunt, quos radij à circumferentia profecti reddiderint. Simulq; etiam constat umbram meridie minimã esse necessariò, minimasq; tum effici accessiones, quippe cum sol meridie maximè è perpendiculari sese nobis exhibeat. AEstus quoq; meridie accenditur, tum ob eam, quam modo diximus causam, tum etiam, quòd omnis spiritus cessat: tunc enim spiritus excitari solet, cum sol aërem terræ familiarem discernit. Quòd si sol cum medium cœlum proreptat, minus id faciat, meritò noctes mediæ, atque meridies à spiritu silent.

5 Cur sol per quadrilatera profluens, non rectis lineis figuram describit, sed circulum format, ut in cratibus patet? An quòd aspectuum procidentia turbine agitur: turbine autè basis in orbem se colligit: quamobrem quocunque radij solis incurrerint, nimirum circulares apparent. An quòd solis quoque figuram rectis lineis contineri necesse est: siquidem radij recti proueniunt. Cum enim rectè in rectam incidunt figuram, rectis contentam lineis formant: quod certè in radijs accidit: ad rectam enim cratium sese trudent, aut ad quodlibet, per quod liceat translucere: ac ipsi recti proculdubio sunt, itaque procidere ad rectam debuerunt. Verum quia radij qui de aspectibus ad extrema linearum rectarum discinduntur, imbecilli admodum sunt, idcirco anguli concerni non possunt, sed quantum recti in turbine sit, hoc tantum rectam agere potest: reliquum non potest, sed conculcati aspectus, indiscretique latitant: nec mirum, cum multa uidere nullo pacto possimus, quamuis nostro attinguntur aspectu ut cæquæ tenebræ opacant: proximum est, cum quadratum speciem multianguli repræsentat, atque etiam circuli, si amplius remoueat. Cum enim aspectus procidentia turbine specie figuretur, quoties figura ulterius seposita est, aspectus qui se in angulos spargunt, quoniam & imbecilli & pauci sunt, rem assequi nequeunt: qui autem mediam in partem concurrunt,

PROBLEMATVM ARIST.

hi nimirum persistere possunt, utpote uniuersi & ualidi. Ergo cum figura prope posita est, anguli quoque aspici possunt, aucto interuallo non possunt. Quamobrem circularis etiam linea remota recta esse uidetur, & luna rectis contineri die octauo uidetur, si aspectus non latitudinem, sed lineam circumdantem ineant. Ut enim cum circumferentia prope posita est, quanto pars altera orbis quam altera propius sit, aspectus discernere potest: ita cum procul abest, recte sentire non potest, sed ex æquo partium situ cernere sibi uidetur: itaque recta etiam iudicat.

6 Cur lunam quæ in sphaeræ faciem conglobatur, rectam cum semiplena est, cernimus? An quoniam eodem in plano aspectus noster uersatur, & circuli ambitus, quem lunæ sol ingruens facit: quod cum agitur, sol recta linea uidetur. Cum enim quod suum aspectum sphaeræ admouerit, orbem uidere necesse sit, luna autem sphaeræ faciẽ gerat, eamq; sol aspiciat, orbis profectò id esse debet, quod à sole efficitur. Hic ergo cum è regione se nobis præbet, totus uidetur: itaque plenilunium iam apparet. Cum autem mutatur, & præterit, propter solis discessum portio eius aspici potest: itaque fit, ut luna altera parte recta uideatur, cum altera orbẽ colligat, quoniam hemisphaerium aspectui ex aduerso positum est, & semicirculũ representarit. Sæper enim aspectui obuia luna est: quoties tamẽ sol radios admouerit suos aspici nequit. Repletur post diem octauum de medio, quia paulatim euadens, orbem nobis exhibet propensiohem. Cumq; ita circulus aspectui se opponit, sectionem turbinis imitatur, curuatur in cornua iam sole dimoto. Vbi enim circumferentia solis ad puncta deuenerit ultima, per quam orbis æqua portione secari uidetur, circumferentia ipsius orbis apparet. Non enim insuper ex aduerso oculis est, sed iam præterire incepit. Quod cum ita agatur, ac circulus siue orbis per eadem ducatur puncta, curuari in cornua necesse est: pars enim aliqua orbis prioris aduersi protinus aspectui

Si uari-
ria. è
regione,
ex aduer-
so.

ctui

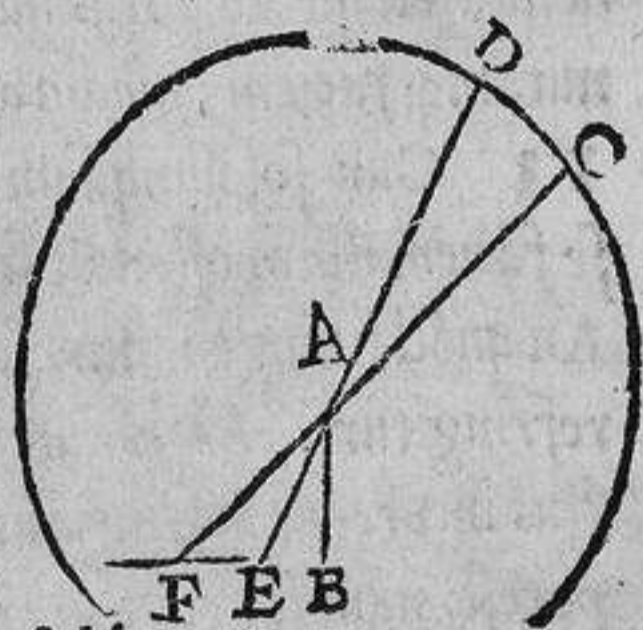

Qui se obducit, ut de parte lucida abscindi aliquid possit. Tum etiam extrema in eodē persistūt, ut curuari in cornua necesse sit: sed tamē plus minusue, pro solis dimotione: cū enim sol dimouet sese, circulus quoq; in eadē reuertitur puncta: quippe cū fieri possit, ut infinito numero inclinetur: siquidē summi circuli per eadem puncta describi facile infiniti possunt.

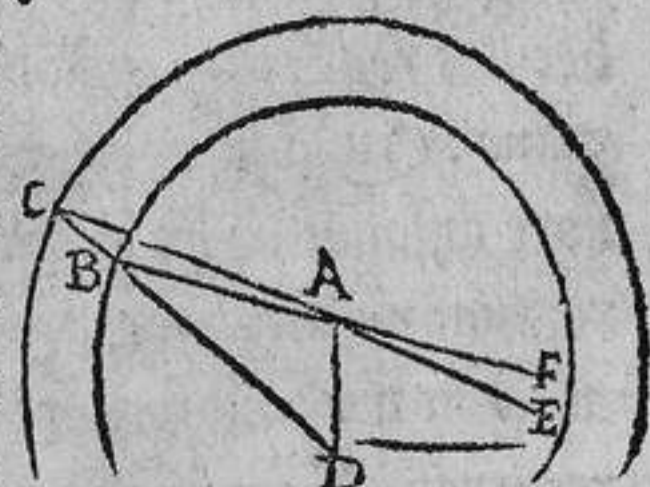
7 Cur sol & luna plana esse uidentur, cū tamen conglobari in sphaeram certum sit? An ut plura, quorū quodnā plus minusue distet, incertū sit, & quē posita esse uidetur: sic etiā quōd partes obtinet, nisi color uariis adsit, partes ex æquo omnes collocatas habere uideri necessum est: quod autē ex æquo aspectu obuiam fit, idem æquabile compositum & planum necesse est.

8 Cur sol oriens atq; occidens umbras efficit longas: effertes se, minores: obtinens cœli medium, minimas? An quōd oriens principio umbram terræ æquē distantem reddit, ac infinitam penē protrahit: deinde longam, atq; ita minorem subinde: quia linea quæ recta de puncto superiori elicitur, interius per diminutiones assiduas cadit. Gnomon

A B. Sol ubi C & ubi D. Radius igitur ex C proficiscens, C F exterius procidet, quam radius D A. At umbra B E sole superiori existit: umbra autem B F inferiori. Ergo quōd sol superior fuerit, eō minor umbra exultabit, minimaq; tunc erit, cū sol super capita nostra uersabitur.

9 Cur umbræ lunæ maiores, quàm solis sint cū eodem perueniant perpendiculari? An quōd sol superior quàm luna est: itaque radium qui de superiori prodierit, inferius cadere necesse est. Gnomon A D, luna

B, sol C, lunæ radius B F. Ergo umbra lunæ D F sequetur. Solis radius

IS

lis radius

P R O B L E M A T V M   A R I S T .

lis radius C E. Ergo umbram D E fore necesse est.

I O Cur deficiente sole, si quis per cribrum, aut frondes ueluti platani, uel alicuius ex cæteris latifolijs, aut digitis manuum inuicem perplexis inspiciat, splendores specie lunæ nondum cõpletæ incernat? An quòd quemadmodũ cum per angulatum foramen lux non angulata, sed orbiculata, turbinatãq; prodit: cuius ratio, quod gemino directẽq; commucionato turbine agitur, id est, eo qui de sole ad foramen deuenit, & qui de foramine ad terram: sic etiam in solis defectu, figura qua radij ueniunt: ut diximus, innotescit. Ergo cum pars orbi superiori detrahatur, quod ex aduerso super terram eluxerit, speciem illam lunatam gerat necesse est: quippe cum prout orbis defecit, ita radij profluere debeant: digitis tamen, & cribris, pro foraminum exiguitate, res certius explicatur, quàm cum per foramina ampliora transmittitur. Luna autem idem percipi non potest, neque deficiente, neque crescente, neque decrescente: quia eius extrema non plenè splendent, sed medio potissimum lucet. Lunatam autem illam, minutamq; faciem, medio astringi exiguo manifestum est.

I I Cur sol nunquam cœlo in medio geminatur, nec supra se faciem illam ostendit secundam, sed ex lateribus tantum? An quòd tum geminari sol potest, cum solem uersus aspectus refringitur. Aëris autem concrefcentis illa soliditas, cui aspectus incurrens refringitur, neq; propè solem, neq; procul effici potest: nam si propè sit, resoluitur à sole: si procul, aspectus refringi nõ poterit: cum enim lōgè de paruo speculo remeet, imbecillus reddetur: quãobrem aëra quoq; fieri non potest è regione. Quòd si supra, & in propinquo inchoatur, à solis feruore dissoluitur: sin procul, aspectus minor euadit: sed si in latere, tunc nimirum seruari integer poterit, dũmodo speculum ita distet, ut nec solis feruore absorbi possit, & aspectus uniuersus recurrat. Nam si in terra sparsus feratur, deuenire ad solem non potest: sub sole etiam fieri non potest, quia si propè terra

nam extiterit, consumitur feruore: si autem supra, cœlo in medio aspectus distrahetur, & euanescet. Denique nec è latere quidem effici illud potest, cum sol cœli umbilicum perreptat. Quoniam si aspectus admodum feratur in terram, exiguus ad speculum ueniet: itaq; refractus omnino imbecillus recedet.

12 Cur solis umbræ extremum tremere uideatur? Haud enim quia sol fertur, idcirco id obtremescit: nam fieri non potest, ut sol in partes moueatur contrarias: tremorem autē fieri ita manifestum est. Ad hæc, mutatio umbræ incerta est, quomodo etiam solis ipsius progressio latet. An ideo moueri uidetur quod corpuscula contenta in aëre agitantur, quæ uulgo ramenta nominantur, conspicua in solis radijs, qui transmeant per fenestras: hæc enim moueri solent etiam sine ullo spiritu. Ergo cum uicissim, modo de umbra in lucem, modo de luce in umbram moueantur assidue, terminus quoque lucis ac umbræ communis continuo moueri uidetur. Partim enim ueluti umbram, partim lucem sua ipsa mutatione efficiunt: itaque moueri umbra uidetur, cum non hæc, sed illa hunc in modum soleant agitari.

E O R V M Q V A E A D R E S I N A :

nimatas pertinent, Sectio decimasexta,

cuius quæstiones XIII.

1 C V r basis bullarū candida aquæ insidit, & si soli exposita est, nullam efficit umbrā? sed reliquū quidem umbellæ corpus umbrā facit: basis autē sola non facit, sed circum à sole undiq; cingitur. Et quod longè mirabilius est, nec si lignum per aquam in sole apposueris, umbra ligni continua exultabit, sed iuxta basim bullæ à solis luce secabitur. Quid si umbra est quod à sole non aspicitur, sequetur porrò ut moles bullæ circum tota aspici possit, quod nunquam fieri posse in opticis, id est: aspectuū rationibus, demonstratur: quippe cum ne minimum quidem à maximo totum circum aspici possit.

2 C U R

PROBLEMATVM ARIST.

2 Cur bullæ specie hemisphærii exurgere solent? An quòd tanquam de centro in aëra sursum æqualiter circum undique adnituntur: quo quidem modo hemisphærium exurgat necesse. Portio autem sphæræ inferior aquæ planitie abscinditur, in qua scilicet centrum situm est.

3 Cur in magnitudinibus, quæ profunditate sunt inæquali, accidit, ut si partem moueas leuiorem, circumferatur quod iacitur: ut in talis fieri opplumbatis uidemus, si quis partem leuiorem ad se uertens proijciat? An quòd fieri non potest, ut grauius æquè ac leuius feratur, cum eisdem uiribus iactum est: sed cum totum quidem moueri necesse sit: fieri uerò non possit, ut æquè omni ex parte moueatur, sequitur prorsus, ut si parili celeritate ferantur, eandem lineam peragant: sin autem alterum altero feratur celerius, circulo ferri necesse sit, cum hoc solo in genere figuræ efficiatur, ut puncta eadem subalterna lineas inæquales possint eodem tempore permeare.

4 Cur ea quæ in terram cadunt atque resiliunt, angulos ad planitiem reddant similes utraque ex parte puncti, quo planum tetigerint? An quòd omnia sua natura ad rectam lineam feruntur. Quæ igitur in locum æqualem deciderant, ubi ex perpendiculari diametroq; sese plano impegerint, pares angulos ideo faciunt suo resultu, quod æqua diameter diuidit. Quæ autem in latera corruerunt, quoniam non perpendiculari, sed puncto superiori locum feriant, accidit, ut repulsa à loco dicto contrariam in partem se conferant: rotunda quidem, quòd delapsa protinus in aduersum sui appulsus sese euoluunt, siue quiescat eorum medium, seu locum soleat permutare. Rectis uerò compacta lineis, quòd perpendicularum eorum in partem priorem adductū retorquetur: ut his accidit, quibus aut pars inferior raditur, aut colei uiolantur: hi nanque omnes aduersam in partem retrorsumq; corruunt: quoniam eorum perpendicularum æquatur, pendet, atque priorem in partem expellitur: contrarium enim in his retrò deorsumq; his accidit. Cum

κωλύθροι
colei.

autem

autem deorsum ferantur, grauiora esse fatendum est. Quòd igitur his casus idem resultantibus latus euenit, ergo in angulo φωρα,
 lum rectum neutra eorum resultant, eò quòd perpendiculum latus, de=
 pondere bipartito diuidit corpora quæ feruntur. Fieri autem latio.
 non potest, ut plura perpendicula idem ad planum existant,
 quibus illa secantur: quòd scilicet ita accideret, si perpendi-
 culum dum resiliunt, oriretur, ubi rem delatam planum offen-
 dit, diuidendumq; rursus secundo perpendiculo foret. Quo-
 circa primo illo perpendiculo quo ferebatur, secare necesse est.
 Sed cum aduersam quidem in partem feratur, rectum uerò in
 angulum non feratur reliquum est, ut acutus reddatur angu-
 lus parte altera puncti, quod plano incurrerit. Aduersorum
 enim inter sese angulorum terminus rectus angulus est.

§ Cur cylinder propulsus fertur in directum, suisq; terminā-
 tibus orbibus lineas rectas describit: turbo uerò suo manente
 mucrone circumfertur, atq; in suo terminante orbe orbem de-
 scribit? An quòd circum utraq; fertur. Verum cylinder re-
 ctas lineas plano ducit: turbo orbem describit: eò quòd inæqua-
 les orbis turbinis inter se sunt, ferriq; uelocius potest, qui am-
 plior circa idem centrum conuertitur. Qui cum simul omnes
 positi in turbine orbis inæquali ferantur spatio, euenit ut ex-
 timi, qui uoluuntur, plurimum loci & lineæ tempore eodem
 decurrant. Vnde fit etiam, ut circum omnes agantur, quippe
 cum omnes eadem recta linea describantur, quæ cum conuertitur,
 non omnia sita in ea puncta, æqualem producere lineam
 eodem tempore possunt, quum æqualem non nisi ex directo
 agere soleant. Cylindri uerò, quòd omnes orbis pares inter
 se sunt, centrumq; idem ambiunt, euenit, ut & simul suis om-
 nibus punctis planum contingendo parili celeritate uoluantur,
 cum nulla inæqualitate cylinder euariet, & rursus in planum
 simul omnes deueniant, ubi suam quisque conuersionem absol-
 uerit. Vnde lineas quoque ductas per directum in plana, pa-
 res inter se esse necesse est. Sua nanque tactione orbis æqui,
pariterq;

PROBLEMATVM ARIST.

pariterq; uolubiles illas duxere. At qui rectas confici patuit, quas linea eadem deferent sese in directum peregerit. Causa hæc est, cur cylinder recto deferri tramite possit. Nihil enim refert, utrum qua linea prima cylinder planum tetigit, hanc firmo cylindro protrahas, an uolubili circumagas. Semper enim ut æqua linea, similisq; illis in cylindro contentis planum attinget, siue protrahatur cylinder, siue prouoluatur.

6 Cur sectio chartarum, siue papyri, si quis æquè à basi plana rectaq; dimetiendo absciderit, recta euoluetur: sin autem inclinarit, contorta existet? An euenit, ut cum orbes secturæ alterius eodem in plano positi sint, declinans illa cæsura nõ æquè opposita sit, sed partim plus distet, partim minus: itaq; cum euolueris, orbes quidem qui plano eodem continentur, suumq; initium in plano habent eodem, lineam explicabunt, quam suo ipsi conficiunt ordine: quippe cum ea ipsa extenta linea non nisi profecta ex orbibus sit, qui plano eodem continentur: itaq; uel rectam eam quoque esse necesse est, quæ eodem in plano se porrigat. At obliquæ illius secturæ linea, quoniam primæ nõ æquè apposita est, sed partim plus distans, partim minus, utpote cum ipsa quoq; sectura ita se habeat, hinc eodem esse in plano nequit: itaq; nec recta hæc esse potest: etenim fieri non potest, ut rectæ lineæ pars alia in alio plano collocetur.

7 Cur omnis magnitudo diuisa minor esse suo toto uideatur? An quòd omnia numerum diuisa recipiunt: quanquam magnitudinis ratione minora quam unum illud existunt. Magnum enim, eò quòd continuum quantumque quoddam est, magnum dicimus: numerus uerò partium omnis, omni suæ magnitudinis numero maior est. Quamobrem ut partibus diuisis maius appareat totum, consentaneum est. Cum enim partes totumque idem sint, totum naturam potius magnitudinis præ se fert, ut constans & continuum. Partes uerò naturam numeri magis sortiuntur.

8 Quæ in uase eueniunt, quod clepsydram uocamus, omnino quidem

quidem referri ad causam debent: quam Anaxagoras explicat. Aër enim qui in ea excipitur, causæ est ne aqua ingredi possit, fistula scilicet opturata. Non tamen simplici, absolutaq; ratione aër causam habere putandus est. Nam si quis eam fistula apprehensa transversam immergat, humorem admitti nihil est quod prohibeat: quamobrem non satis autor ille exposuit, quemadmodum aër causam daret. Ergo causam aëra quidam tenere fatendum est: sed hic siue impellitur siue per se ipse fertur, nec quicquam cogitur, ferri per directum solitus est, ut etiam cætera elementa. Itaque clepsydra transverse immersa, aër qui è directo situs est, pulsus à humore liberè effluit per ea foramina, quæ demersis in aqua foraminibus opposita sunt eoque cedente humor subiens implet. At si erecta in aquam descendat, aër impotens sese efferendi per arduum, quoniam conscriptæ sunt partes superiores, circa prima foramina arceatur, quippe qui supprimi in se contrahiq; non possit. Argumentum uerò aquam arceri posse ab aëre immoto, quod in ipsa clepsydra deprehensum est: nam si aluum eius aqua repletam ad fistulam obturatam inverteris, humor per fistulam in os minime defluere poterit: quippe cum ore patefacto non protinus, sed paulò post de fistula profluat, ut qui non in ipso ore fistulæ contineatur, sed postmodum in hoc per fistulam ueniat, postquam patefactum iam est. Plena autem erectaq; clepsydra, fistula patefacta protinus per eolum, id est foramina inferiora effluit, quia illud attingit: extremam uero fistulam non contingit. Clepsydram igitur humor ingredi ob prædictam causam nequit. Egreditur autem fistula patefacta, eò quòd aër contentus in fistula sursum deorsumque agitatus, humoris contenti in clepsydra motum excitat plenior: cumq; deorsum pellatur, eodemque ipse etiam sua natura propensior sit, meritò effluit uim inferens aëri, qui clepsydram extrinsecus circumfundit, excitus quidem & compar potentia aëri superius impellenti, sed renixu infirmior: quoniam

niam

PROBLEMATVM ARIST.

niam per angustam fistulam influens, ille ocys ac uehementius labitur, urgetq; humorem. Causa uerò cur obturata fistula humor effluere non possit, quòd humor dum clepsydram subit, aëra omnem per uim ab ea expellit. Cuius rei indicium spiritus ructusq; murmurans dant, quos ingrediente humore nimirum intus excitari sentimus. Cum igitur humor subiens uehementer aëra cogit, sese ad clepsydrae fistulam trudit, ac modo lignei cunei, aut aërei, disiectu oppressus, astrictusq; haeret sine ullo alio uinculo, quousq; alia ui expellatur, quo modo præruptos clauos expellimus: quod sanè aperta fistula incidit ratione, quam superius exposuimus. Aut igitur ita effici potest, ut humor effluere nequeat, aut quòd aër exiens inflatur, emergitq; impetu uiolento, ut strepitus indicat: humor idcirco à spiritu sursum attrahitur, quemadmodum multis in rebus accidere certum est. Attractus autem humor, sibiq; continuus omni ex parte, constans manet, oppressus ab aëre, donec pulsus ab eodem recedat. Cumq; initium ita retineatur humoris, reliquus & omnis humor unitus, atque continuus ex suo pendeat initio necesse est. Nec uerò temerè ita agitur, quandoquidem eiusdem interest rei, & dimouere quicquam suo de loco, & idem in eo continere ad quem mouerit, idq; diutius facere si uel potentia: quod tenet, quodq; tenetur, simili inter se contendunt, uel quod tenet, potentius est, ut in re de qua agitur, accidit. Spiritus enim potentior quam aqua est.

9 Cur partes tam stirpium quam animantium, quæ nullis instrumentarijs officijs deputata sunt in orbem sese omnes colligant? stirpium quidem caudex, & rami formari in orbem solent, & animantium crura, femora, pectus, lacerti ad hanc eandem speciem emittuntur. Triangulum uerò, aut multiangulum nullum neq; ex toto, neq; parte aliqua est. An ut Architas autor est, quoniam in motu naturali æqua proportio inest, moueri nanque proportione omnia censet. Hanc autem solam in sese æqualiter solui atq; reuerti, ut orbis, rotundaq; afformare

afformare possit cum constiterit.

IO Cur extrema formari in orbem soleant? An quod natura res optimas, & pulcherrimas creat, quo ad fieri potest. Figura autem ea pulcherrima est, quæ eadem undique est, sibiq; ipsa simillima constat.

II Cur si circulus proijciatur, primam lineam rectam ducet, deinde cochleam siue clauiculam agat dum decidat? An principio rectam ideo agit, quod æqualiter ab aëre hinc inde dirigitur. Cum igitur pari momento utroq; de latere pergat lineam quoq; effici talem necesse est, quæ locum æqualiter hinc atque inde possit diuidere: talis autem recta est. At ubi in partem alterutram uergere ob inæqualitatem circumfusi aëris cœpit, non amplius æqualem illam parte interiore exteriorēq; ducit, sed circularem, necessitate scilicet aëris diuersi & incompositi.

I 2 Cur in magnitudinibus quæ profundo sunt inæquali accidit, ut si partem moueris leuiorem, circumferatur quod iacitur? quemadmodum in talis fieri opplumbatis uidemus, quoties quis partem leuiorem ad se uertens proijciat. An quod fieri non potest, ut quod grauius est, æquè cum leuiori feratur, cum proiectum eisdem à uiribus est: quod commoueri necesse sit, & tamen fieri non possit, ut æquè omni ex parte directoq; tramite moueatur, circumferri necesse est, dum se introuertit: quemadmodum si quid medio eius immobile suo pōdere penitus esset, alterum profectō extremum ultra in partem moueretur priorē, alterum intra ad eum tenderet qui dimisit. Sed quoniā cum totum moueri possit, pondus suo medio gerit, illud idem sequatur necesse est.

I 3 Quamobrem corpora quæ feruntur, ubi alicui occurrerunt, resilire partē in contrariā solent, quàm suapte natura ferri cogantur, nec nisi ad similes angulos resultare soleant? An quod non solum eo feruntur impetu, quo pro sua parte ipsa ferri aptissima sunt, uerumetiam illo, qui à mittente proficisci-

PROBLEMATVM ARIST.

tur. Suus igitur cessat cuique impetus, cum suū ad locū peruenierint: omnia namq; requiescere solent, ubi eam in sedē sese cōtulerunt, quā suapte natura desiderant. Sed externo illo quē habent impetu, necessitas oritur amplius mouendi: & cum in partem priorē effici nequeat, quia re prohibetur obiecta, uel in latus, uel in rectū agi necesse est. Omnia autē in angulos resiliunt similes, quoniā eodē ferri cogātur, quō motus ducat, quē is dedit & miserit: eō autē ut angulo uel acuto uel recto ferātur, omnino incidit. Cum ergo quod reterserit uetet, quo minus directē motus agatur, pariter & rem quæ fertur, & eius impetū nimirum prohibere potest. Ut igitur in speculis extremum linea rectæ quō se aspectus coniecerit idem refringitur: ita in ijs quæ feruntur, fieri ex aduerso solet, quippe cum angulo tanto retorqueantur, quanto uertex constiterit. Ita enim intelligendum est, ut transferri simul & angulus & delatio debeat: quo facto in angulos resultare similes, esse necesse palam est.

EORVM QVAE AD RES ANI:

matas pertinent, Sectio decimaseptima,

cuius quæstiones

III.

I Cvr homines qui corpore constant immodico, maiores tūc esse uidentur, cum appositi modicis inspiciuntur? An quōd res modica unum est, & moderatio unum quā maximè. Vnū autem quod est, id indicium esse postulat, indiuiduū autem minus: res uerò immodica multa pro sui discriminis ratione ostēdit. Quamobrē ut cū per sese magnitudines inspiciuntur quales nā sint, latere facilius possūt: ita cū collatæ in propinquo spectantur, latere non possunt. Ergo unū esse apparet quod indiuiduū est, spectatusq; eius unus modici ratione exultat: immodicū porro, ut quōd plura sit, suspicionē pluriū suggerit. Et maius propterea esse uidetur quod unum cū sit plura esse uideatur. Naturam enim & magnitudinis habet propter continentiam & numeri propter partium inæqualitatem: itaque cū utrun-

que obtineat incrementum, merito maius tum esse apparet, cum spectatur ad id quod simplex est atque unum.

2 Cur animantia omnia, & ea quorum stirpes terra continentur, crescere potius in longitudinem soleant? An quod ter longitudo augetur, bis latitudo, semel profunditas. Longitudo enim principio fit, primoque principio existit, itaque primo sola, secundo cum latitudine: tertio cum profunditate augetur. Latitudo autem bis, uidelicet per se, & una cum latitudine crescit.

3 Quonam modo prius & posterius capi debeant? Vtrum quemadmodum qui tempore Troiano uixerunt nobis priores sunt, & his ipsis priores qui superiores: atque ad hunc modum in infinitum, ut qui superiores sunt, iidem priores habeantur. An si quod initium, & medium, & finis sint uniuersi, & cum quis senescens ad finem peruenerit, rursus ad initium reuertatur, prioraque sint quae propius ab initio absunt, quid uetat nos ab initio minus distare? at si minus distamus esse quoque priores possumus, ut si caeli, syderisque cuiusque delatio quaedam agitur circularis. Qui non etiam rerum caducarum ortus sit talis atque interitus, ut eadem rursus orientur ac pereant? ueluti etiam uulgo dicitur, circulum res esse humanas. Igitur homines numero quidem eosdem semper esse censere, furor est: specie uero seruari eosdem probari melius potest. Itaque uel priores nos esse possumus, talemque aliquis statuet seriem, ut eodem sit repetendum: unde ortus extiterit, cogitandumque ordinem continuum, ac semper eodem constantem tenore. Homines enim idcirco perire Alcmaeon inquit, quod suum initium fini coniungere non possunt. Scite perhercule si quis non artius recenseat, sed formula quadam eius uerba accipiat. An si circulus sit, circulus autem una & principio & fine careat, priores neque nos illis neque illi nobis esse propinquitate initij possunt.

PROBLEMATVM ARIST.
EORVM QVAE AD LITERA-
rum studia pertinent, Sectio decima octaua,
cuius quaestiones X.

I Cur alios si legere coeperint somnus occupat, etiam nolentes: alios uigilare uolentes liber susceptus reddere peruigiles potest? An in quibus motus spiritales sunt, scilicet ob frigiditatem uel naturae uel materiae melancholicae, qua excrementum spiritale crudum causa frigiditatis consistit, his cum intelligentia mouetur, insistentisq; alicui intelligere nequit, repellitur motus alter qui refrigerandi uim habet: itaq; potius dormire incipiunt. At ubi aliqua in re suam intelligentiam firmarunt, quod lectio facere solet, nimirum a motu spiritali illo mouentur, cum nihil sit quod eum repellat: itaq; dormire non possunt. Quorum autem secundum naturam habitus est, eorum uirtus intelligendi cum aliqua in re consistit, nec uarie se dispergit, caetera quoq; sita eo in loco haerent, quorum requies somnus est. Vbi autem mens constiterit, & quasi fatigata succubuerit, caput aggrauat, utpote quae sita in eo sit, somnumq; inducit: at cum secundum naturam animus noster agitur, nullo tum somno premitur: tum enim maxime uiuit: uigilantia autem quam somnus causa potius est, cur uiuere ualeamus.

2 Cur contentiosa disputatio ingenia exercere possit? An q; in eo disputandi genere accidit, ut crebro quis aut uincat, aut uincatur: protinus ergo contentiosus hinc homo redditur, quando uel uincendo per laetitiam magis magisque adducitur, ut in contendendo perseueret: uel uictus enititur, ut quod amisit recuperet. Quod idem uel in caeteris certandi generibus euenit. Quamobrem saepe inter pugnandum, quanquam quis inferior est, tamen cessare minime paritur.

3 Cur homines in orando exemplis & fabulis potius gaudent quam comentis? An gaudet, quia & discunt, & celeriter discunt: at qui per exempla & fabulas facilius discitur. Sunt enim quae

explorata habeantur, & particularia sint. Ratio autē cōmentādi demōstratio ex uniuersalibus est, quæ minus q̄ partes nouimus: ad hæc ijs credere magis solemus, quæ plurimū testimonio confirmantur. Exempla autem & fabellæ testimoniorū speciem gerunt: fides autem perfacilis est, quam testimonium fecerit: additur, quòd uerisimile quisq; libentius discit: exemplum autem & fabellæ rem non nisi similem docent.

4 Cur oratorē, Imperatorem, & mercatorē callidū appellare solemus: tibicinem, hystriōnem, hoc appellare nomine non solemus? An quòd horum facultas sine cupiditate est: niti-
tur enim tantummodo ad oblectationem: illorum autem conatus omnis ad plus acquirendum sibi contendit: bonus enim orator, & imperator, & mercator est, qui plus sibi acquirere potest: calliditas autem in acquirendo maximè sita est.

Αδύοτης,
calliditas
uehemen-
tia.

5 Cur hominē philosophum differre ab oratore putemus? An quòd alter quidnam iustitia sit cogitat, alter qui iniustus sit aliquid spectat: & alter qualisnam tyrannicus tenor sit, alter tyrannum quempiam esse animaduertit.

6 Cur in ijs studijs quæ aliqui sibi delegerint, quanquā interdum prauis, libentius tamen quam in honestioribus uersantur? uerbi gratia, præstigiatorē, aut mimum, aut tibicinem se potius esse quam astronomum, aut oratorem uelit, qui hæc sibi delegerit? An uolunt quidem nonnulli res honestissimas tractare, sed quoniam minus sibi confidunt posse efficere, ideo non ita agunt. An quòd rem in qua sese quisq; posse præstare arbitratur, eam deligit sibi: quam autem deligit, eidem operā dat, illi obsequens partem diei maximam, ut seipse uincat, seq; sit præstantior. Quinetiam quæ principio aliqui sibi delegerint, quibusq; insueuerint, in ijs ne iudicare quidem possunt, quidnā melius sit: animus enim eorum corruptus iam est propter prauas delectationes.

7 Cur alios si legere cœperint somnus occupat, uel nolentes: alios uigilare uolentes liber susceptus reddere peruigiles potest?

P R O B L E M A T V M A R I S T.

potest? An in quibus motus sunt spiritales, ob frigiditatē uel naturā uel humoris, multiplici; humore excrementū spiritale causa frigiditatis consistit, ijs cum intelligentia mouetur, insistenti; alicui intelligere nequit, expellitur motus alter: itaq; potius dormire incipiunt, cum non multū sua intelligentia mutantur: motus enim spiritalis ille superatur & uincitur. At ubi aliqua in re suā intelligentiam firmarint, quod lectio facere solet, nimirū à motu illo spiritali mouentur, cum nihil sit quod illum repellat: itaq; dormire non possunt. Quorum autē habitus secundum naturā est, eorum uirtus intelligendi cum aliqua in re unā consistit, nec uariē se dispergit. Cætera quoq; sita eodē in loco hæret, quorū requies somnus est: ubi enim pars una quæ potissima sit, institerit, cætera quoq; partes insistere solent, perinde ac in copijs quæ uersæ in fugam fuerint, agitur. Natura enim sursum, effertur quod leue est: deorsum autem defertur quod graue est. Cum igitur anima secundū naturā mouetur, non dormit: ita enim se habet: at ubi constiterit, & quasi fatigata succubuerit, mens immutatur, & uapores crassiores sursum sese efferentes ad caput, faciūt somnum. Lectio uerò prohibere somnū uideri sane potest, quod nō propterea est, quia tantisper intelligimus (anima enim tunc magis definitur) sed quia mutatur, & ideo insomnia euenit: nam intellectiones illæ uigiles sunt, quibus anima quærat & dubitet, non illæ quibus assidue contempletur: cum illæ faciāt indefinitionē, hæ nō faciant.

8 Cur in disputationibus contentio sit, nugatio nunquam incidat? An quod apparens syllogismus, id est, ratiocinatio est: ratiocinatio autem in paucis continetur: quin etiam si prolixius agatur, interposito tempore paralogismus, id est, peruersa ratiocinatio interea deprehendetur, & reuocare quod dederit aduersarius poterit.

9 Quamobrem libentius eas historias audimus, quæ rem unā exponunt, quam quæ plures? An quod rebus magis attendimus notioribus, easq; libentius audimus. Notius autem est

quod

quod definitum : unum itaque finitum est , plura autem infinito participant.

IO Cur nos rerum narratio oblectat , quæ nec nimium ueteres sunt , nec admodum nouæ ? An quòd rebus diffidere procul absentibus solemus : quibus uerò diffidimus , nunquam ijs oblectamur : at quæ noua admodum sunt , adhuc quasi sentimus : itaque de his cum audimus , minimè oblectari possumus.

EORVM QVAE AD CONCEN-
tum pertinent , Sectio decimanona,
cuius quæstiones LI.

1 **C**ur tam in laborando quàm in fruendo solatio tibiã adhibere solemus ? An ut laborantes minus angamur , fruente magis oblectemur.

2 Cur idem uoce eadẽ , longius sentiri cum alijs cantans aut uociferans , quàm solus potest ? An quia uiribus uniuersis agere quippiam , uel premere , uel impellere , non tantuplum est , quantus singularum numerus est : sed quemadmodum linea bipedalis non duplum , sed quadruplum quiddã describit , sic cõposita omnia plus ualent , quàm eadem diuisa . Ergo cum uniuerso agitur ore , uocis potetia cõstans , unaque redditur , simulq; aëra propellit , ut prodire multiplex ualeat : quippe cum uox quæ à multis proficiscitur , multiplex sit , quàm quæ à singulis.

3 Cur maxime in cantando parhypaten uox rumpi non minus soleat quàm in nete supremisq; , quanquã cū interuallo ampliori ? An quòd eius cantus & perdifficilis est , & cantandi primordium obtinet . Difficilis autem propter intentionem pressuramq; uocis est , quibus in rebus nimirum urget : corrumpi autẽ quæque maxime solent , quoties labore acrius opprimuntur.

4 Sed cur hac difficile , hypate facile cantatur , cum non nisi diesi discrepant ? An quòd hypate remissior est , atque etiam

K 4 leuius

leuius à constitutione ascenditur: hæc eadem causa est, quamobrem ad unam cantari uideantur, quæ ad hanc paranetenq; cantantur: agendum est enim cum intentione, conditioneq; aptissima moribus pro uoluntate & instituto. At consonantia, ut existat, quænam causa sit.

5 Cur suauius cantilenam quam nouimus audire solemus, quam eam quæ ignoramus? Vtrum quia cum quòd cantatur agnoscimus, tunc melius patet, quia ueluti calcem quod spectat assequitur: id autem contemplatu suaue est. An quòd discere lætabile est: cuius ratio est uel in capienda doctrina, uel in utenda, agnoscendaq; uersatur: addo etiam quòd res solita suauior, quam insolita auribus accidit.

6 Cur immutatio & uarietas in cantando tragicum sit? An ratione inæqualitatis hoc euenit: afficit namq; tristitia, quod inæquale est, accommodaturq; magnitudini calamitatis, aut inceroris: contra quod inæquale atque continens est, minus id flebile auribus accidit.

Hepta chor = dum.	}	Nete	7 Cur ueteres cum septem fidibus concentus disponerent, hypaten, non neten relinquebant? An falso id dicitur: earum enim utranque seruarunt, sed tritem adimere solebant? An non, sed quia grauior sonum potest acutioris, idcirco neten reliquerunt: ergo hypate magis antiphonum quam nete reddebat: nam ut acutum uim desiderat plenior, sic graue exprimi facilius potest.
		Paranete	
		Paramese	
		Mese	
		Lichanos	
		Parhypate	
		Hypate.	

8 Cur grauis sonū ualeat acutè? An quia maius quod graue est: quippe tum ut graue obtuso, sic acutum acuto angulo simile habeatur.

9 Cur solitarias cantilenas suauius audire solemus, si ad tibiã aut ad lyrã unã cantantur, cum tamẽ ad fides, canticumq; idem modo utroq; peragatur. Nam si idẽ ita amplius sit, plus ad plures tibias, atq; etiã suauius esse oportet. An quoniam euidentius

tius

tius in assequendo quod spectatur est, cum ad unam uel lyram uel tibiam cantatur: ad plures uero suauitas seruari non potest, cum cantilena offuscetur, tota que penè deleatur.

10 Cur si uox hominis suauior est, non eius qui sine sermone cantat, suauior prouenit, uerbi gratia teretantis, sed tibia lyraue suauius sonat? An ne illa quidem, quæ uocabulis articulata emittitur, æquè suavis est, nisi per simulationem formetur. Cæterum opere ipso efficitur, ut gratior sit: uox enim hominis suauior constat. Oris autem instrumenta pulsandi uim obtinent plenior, quamobrem suauius cantatur quam teretatur.

ἰσχυρῶς
τῶν
τερεταν-
τις, seu la-
sciue ca-
nentis.

11 Cur uox aut sonus desinens acutior sit? An quia minor, ut quæ facta imbecillior sit.

12 Quamobrem quæ grauior è fidibus est, huic semper ætus modulandi committitur? Nam si proxima quoque à media pulsanda, sit media tantum, nihilominus reddi medium potest. At si media subiungenda est, per proximam à media idem reddi non potest. An quia magnum, quod graue est, itaque ualidum esse necesse est: & inest profectò in magno quod paruum est: & quidem duæ nete in hypate efficiuntur, si intercipiatur.

13 Cur in consonantia diapason graue quidem acuti antiphonum accipi potest, grauius uero acutum non potest? An maximè quòd in utroque modulus utriusque contentus est: sed si minus, certè in graui acutum est, maius enim hoc est.

14 Cur antiphonum diapason consonantiæ ita latitat, ut unisonum esse uideatur, uelut in punico, aut atropo? quæ nanque posita in acutis sunt, non unisona, sed ex proportione sibi diapason concinentia respondent. An modus proportionis facit, ut sonus quasi idem esse appareat: proportio enim in sonis æqualitas est: æquale autem omne ad unitatem referendum est. Hoc idem in fistulis etiam euenit, ut falli aures possint.

15 Cur genus cantilenæ, quod lex appellatum est, non per antistrophos olim agebatur, quum tamen cæteris chorearum

PROBLEMATVM ARIST.

canticis antistrophi usus non deesset? An quòd olim leges à magistris certandiq; peritis agebantur, qui quum iam egregiè simulare ualenter que pertendere possent, cantum & prolixum & uarium conficiebant: itaque ut uerba, ita etiam moduli numeriq; uariè subinde simulationem insequabantur: imitari nanque modulamine potius quàm uocabulis necesse est. Quamobrem dithyrambi etiam postea quàm simulari cœperunt, antistrophis amplius non utuntur, quanquam plurimum antè uterentur: cuius rei causa est, quòd olim homines liberi atque ingenui ad choream adire solebant: itaque multos esse, qui fungi cantu certatorio possent, erat difficile: quapropter illis in more fuerat, ut modulos enarmonios cantarent. Vnus enim crebrò cantilenam mutare uariam que contexere facilius potest, quàm multi: & qui certat, facilius quàm qui mores conseruat: quocirca simplicius illi modulari debuerant. Antistrophus autem simplex est, quippe qui numerus sit, unitatèque mensuretur. Hæc eadem causa est, cur in scena nullus, in chorea plurimus antistrophi usus sit. Histrio nanq; simul & certator & simulator est: chorus autem minus imitatur.

16 Qua de causa dissonantium copulatio, quod antiphonū nominamus, suauior, quàm cōsonum est? An quòd expressius ita consonantia percipi potest, quàm cum uoce cōsona addita cantatur: alterā enim uocem idem sonare necesse est, itaq; duas ad re, uel unam resonare, quæ tertiam offuscare facile possint.

17 Cur sola diapason consonantia cantetur? hanc enim magadis gadare, nec ullam aliam consueuerunt. An quòd hæc sola ex fuisse pro dibus inter sese obsonis constat: at qui in obsonis etiam si alterā magadis canis, idētidem efficit. Voces enim ambarum unā quodam modo, utiq; do illa continet. Ergo in hoc consonandi genere cum uel unā magadis canitur, consonantia tota perfici potest: & cum ambæ, aut cum altera canitur, altera tibia sonatur, una quasi de duabus exultat. Atque ita efficitur, ut sola hæc cantilenam patiatur, cō-

scilicet

scilicet quòd obsona uocem obtinent nerui eiusdem.

18 Sed cur solis obsonis datum hoc est? An quòd solæ pari interuallo distant à media: itaq; medietas similitudinem quandam sonorum efficit, ut sensus aurium ambas, & eandem & extremas esse diiudicare uideatur.

19 Cur in diapente & diatessaron consonantijs nunquam antiphonis cantatur? An quòd non eadem consonandi ratio in ijs est, quæ in diapason concinentia: quippe cum in illa grauis eundem ad proportionem modum obtineat, quem acuta acuminis: itaq; fit, ut & eadē quasi & diuersa uox oriatur: at uerò in diapente atq; diatessaron concinentijs non ita est: quæ obsonem sonus uocis oppositæ perpendi non potest, quoniam idem non est.

20 Cur si quis cæteris omnibus neruis concinnatis, medio uerò inconcinnato pulset instrumentum, non solum cum ad medijs sonum deuenit, sed etiam cæteris modulandi partibus anget aures, modumq; incompositum dissipatumq; elicit: sed si lichanon, aut quem sonum alium mouerit, tum discrimen duntaxat apparebit, cum eum pulsarit, quem mouerit? An ratione hoc euenit optima, quando quidem omnia egregia modulandi genera medio neruo sæpe utuntur, omnesq; probi fidicines crebrò ad medium ueniunt, & si discesserint, mox redeunt eodem, nec ullum alium toties repetunt. Ergo quemadmodum ademptis ex oratione quibusdam coniunctionibus, ut τε & τοι, oratio minus Græca relinquitur: alijs uerò quibusdam detrahitis, nihilo insuauior accidit, eò quòd alijs sæpe in dicendo uti necesse est, alijs minimè: sic etiam medius ueluti coniunctio est sonorum, maximeq; elegantiorum: quoniam eius sonus assumi sæpissimè solet.

21 Qua de causa qui grauius cantant si absonant, deprehendi facilius possunt, quam qui cantant acutius? nec uerò secus in numeris accidit: euidentiores enim qui peccant in grauiori. Vtrum quòd plus temporis graue obtinet, plus autem plenius à sensu

Lichanō
sonū ex
Musices
arte de-
prehen-
deris.

PROBLEMATVM ARIST.

sensu auriū percipi potest. An quòd in tempore ampliori agitur, hinc etiam plus sensus adhibetur: uelox autem & acutū, facile suam ob uelocitatem latefcit.

22 Quam ob causam multi cū cantant melius numeros seruant quā pauci? An quòd multi melius unum suumq; ducem aspiciunt, tardiusq; incipiunt: itaq; facilius assequi idem possunt, quippe cū in accelerando eueniat ut plus erroris committatur.

23 Cur nete duplo acutior est hypate? An primū, quòd cū neruus parte sui dimidia pulsatur, & totus diapason cōcinentia exultat: quòd uel in fistulis æque perspicere licet: uox enim quæ per medium foramen emergit, diapason resonat, cū ea quæ per totam fistulam promitur. Quinetiam in cæteris duplo interuallo capi diapason consonantia nouimus: nam & qui tibias perforant, ita disponere solent: & qui fistulas apte concinnant, extrema tantum cera marginant foraminis principalis: neten uerò ad dimidium implent. Et in triquetris nerui, quorum alter longitudine dupla, alter subdupla est, æque intenti diapason consonantiam reddunt. Genus autem concinendi quod diapente nominatur, sesquialtera constat: quod uerò diatessaron uocamus, interuallo sesquitertio continetur.

	Nete	
Octa- chor- dum.	Paranete	24 Cur si quis neten pulsatam apprehenderit, hypate sola resonare uidebitur? An quòd tinnitus, qui ex hac proficisci solet, sono illius maxime cōciliatur & congruit, utpote qui consonus sit. Ergo quia suo consimili cōcrescit, solus apparet: cæteri uerò incerti suam ob exiguitatē occultantur.
	Trite	
	Paramese	
	Mese	
	Lichanos	
	Parhypate	
	Hypate	

25 Cur neruum medium in concentibus appellamus, cū inter octo nullum medium sit? An q̄ olim concentus septē neruis constabant, septem autem medium obtinent.

26 Cur in acutum magna ex parte uox aberrare consueuit? Vtrum quòd facilius acutum quàm graue cantatur. An & acutum graui deterius est: peccare autem non aliud est, quàm rem agere deteriore.

27 Cur inter omnia quæ sensum patiuntur solum id mores obtinet, quod obuiam auribus esse potest? Nam & si quid sine sermone modulamur, mores tamen præ se ipsa modulatio fert, quos non color, non odor, non sapor gerere potest. An quòd motum solum hoc obtinet, non dico quem strepitus reddat (talibus enim uel cæteris adest, quippe cum etiam color nostrum mouere aspectum possit) sed eum intelligi uolo, quem genus id strepitus subsequenter sentimus: hic enim similitudinem gerit, tum in numeris, tum in sonorum ordine acutorum & grauium, non in mixtione, quod esse in cæteris sensibilibus non potest. Atqui motum eiusmodi sibi actio uendicat, quæ morum index proculdubio est.

28 Cur leges pleræquæ cantilenæ appellentur? An quòd homines prius quàm literas scirent leges cantabant, ne eas obliuioni mandarent: quod etiam nostra ætate Agathyrsis in morem est. Ergo primas quoque posteriorum cantilenarum eodem appellauerunt nomine quo omnes superiores uocabantur.

29 Cur numeri musici & modi qui uoces sunt, moribus similes sese exhibent: sapes uerò aut colores, aut odores, nullam eiusmodi similitudinem gerunt? An quòd numeri musici & moduli motibus continentur, quo modo etiam actiones. At omnis efficientia moralis res est, moresque condere potest. Sapes uerò aut colores hoc idem æquè conficere non queunt.

30 Cur neque subdorium, neque subphrygium genus in tragædijs choricum habeatur? An quoniam antistropho carent, utpote quæ scenica sint, imitationisque accommodata.

31 Cur Phrynicus, cæteri que eius ætatis musici, modulandi potius scientiam exercebant? An & tum in tragædijs carminis usus modalaminum longè amplior erat.

32 Cur

32 Cur diapason consonantiam dicimus non ratione numeri diaocto, ut diateffaron, ut diapente? An quod priscis non pluribus uti neruis quam septem fuit in morem, deinde Terpader tertia exempta neten adiunxit, ac eius temporibus diapason hac appellata est consonantia, non diaocto, quippe quæ septem, non octo constaret.

33 Quamobrem aptius de acuto in graue canitur, quam de graui in acutum? Vtrum quod ita fit, ut a suo inchoetur principio. Neruus enim qui medius & dux est, acutissimus primi tetrachordi habetur: illo autem modo non à principio, sed à fine exordiretur. An quod graue generosius sonantiusque ab acuto oriri potest.

34 Cur bis diapente, aut bis diateffaron consonantia componi non potest, bis autem diapason potest? An quod non bis diapente, neque bis diateffaron instrui potest, sed diateffaron ac diapente proportionales apte in unam diapason continentiam copulantur.

35 Cur diapason consonantia omnium pulcherrima est? An quod integris terminis huius proportionales continentur, cæterarum autem non integris. Cum enim nete dupla ad hypaten sit, quocumque in genere nete duo tenuerit, hypate unum habebit: & ubi hypate duo, nete quatuor resonabit, ac ita deinceps. At uerò eadem nete mediæ sesquialtera est: proportio namque sesquialtera, qua consonantia diapente concluditur, non integris numeris posita est: maior enim minorem intra se continet totum, & partem eius dimidiam: quamobrem non integri cum integris comparantur, sed partes supersunt. Consonantia quoque diateffaron proportionale sesquitercia continetur, quæ terminis constat, quorum maior minorem intra se totum continet, & insuper tertiam eius partem. An quod ex ambabus consistit perfectissima est. Et quoniam modulandi mensuram hæc tenet, merito omnium elegantissima constat.

36 Cur si neruus medius ex suo intentionis modo dimotus sit cæteri quoq; omnes sonos incompositos reddent: sed si integrè illo manente aliquis ex cæteris sit dimotus, solus hic aberrabit qui modo suo caruerit? An quòd ratio concinendi neruis omnibus apta intentione continetur, quæ non nisi per habitudinem quandã ad mediũ accõmodãda omnibus est, ordoq; ratione illius disponi singulis debet: ergo sublata continendi cõcinnendiq; causa, concentus æquè custodiri prætereà non potest. Cùm tamen neruo medio sibi constante unus ex cæteris aliquis discreparit, meritò illius pars duntaxat deest: cæteri nanq; omnes modum suæ concinentiæ seruant integrum.

37 Quare cùm uocis acumen effici momento possit exiguo, grauitas autem non nisi magno proueniat? Vt enim graue ob multitudinem graue est, ita acutum ob uelocitatem acutũ existit. Cur inquam, si ita est, maius negotium canticum cecinisse acutum, quàm graue sit? & quidem pauci reperiuntur, qui superna cantare ualeant. Leges quoq; acutæ & arduæ, difficile idcirco cantantur, quia intentæ uehementius sunt, quàm minus negotij sit mouisse quod exiguũ, quàm quod multum est. Itaq; uel in aëre hoc idem accidere oporteret. An uocem è natura mittere acutam, non idem est q; acutũ cantare: sed mittunt quidem acutam uocem omnia quæ natura sunt imbecilla, eò scilicet quòd aëris parum, non multũ ciere possunt: parum autem aëris uelociter fertur. Vnde hectici, id est, qui consumpto corporis habitu emarcuerint, acutam proferunt uocem. At uerò acutam, nisi uiribus ualeant, cantare non possunt. Cuius certè indicium, quod uelociter ferri solet, quod uehementer fertur. Ita bonarum uirium index acutum est, cùm superna cantare admodum difficile sit: grauia autem locum tenent inferiorem.

38 Cur numeris, modulis canticis deniq; omnibus concinendi generibus oblectari omnes consueuere? An quòd motibus naturalibus oblectari datum à natura omnibus est. Indicium, quod

PROBLEMATVM ARIST.

Quòd pueri adeò nuper æditi his ipsis moueri oblectariq; pos-
sunt: modis tamen adiectitijs canticorum ut delectemur, effi-
cere assuescendi ratio potest. Sed enim numeri propterea mul-
cent, quia ratum ordinatumq; computandi numerum habent,
mouentq; nos pro sua æquabili serie ordinate. Motus enim
familiarior naturæ est ordinatus, quàm inordinatus: itaque
secundum naturam hic magis esse probatur. Argumentum q;
cùm ordinate & laboramus & bibimus & comedimus, naturã
uicesq; nostras & seruamus & augemus. Contrà, inordina-
tè cùm agimus, deprauamus naturam, atq; de suo statu dis-
mouemus: morbos enim naturalis ordinis corporum esse mo-
tiones nullum dubium est. Consonantia uerò demulcere ideo
potest, quòd mistio siue temperatio contrariorum est iuncto-
rum apte inter sese, portionemq; inuicem custodientium. Por-
tio igitur ordo est, quem modo natura sua uem esse proposui-
mus. Et temperatum quoq; omne suauius quàm intemperatum
est, præsertim si cùm sensibile sit, pariter uim habeat utriusq;
extremi, quemadmodum consonantia ex portionibus tempera-
tur. Et proportio ipsa amborum extremorum potentiã æquẽ
in consonantia tenet.

39 Cur suauius antiphonum æquisono est? An quòd ob-
sonum quoque consonum diapason est, quippe cùm ex adu-
lescentibus uirisq; constat, qui ita distant inter se tonis, ut ne-
te & hypate. At omnis consonantia sono simplici suauior est.
Cur autem ita, dictum iam est: atq; omnium suauissimè dia-
pason personat: æquisonum autem illud simplici contineri so-
no conspectum est.

Forsan
legendũ,
magadis
sari.

40 Cur sola in diapason consonantia magadari solitum est,
An quia ut pedes carminum portionem, aut paris ad par,
aut dupli ad subduplum, aut aliquam aliam inter se obtinent:
ita soni quibus consonantia continetur, motus portionem in-
ter se aliquam seruant, & rationem clausulæ. Cæterarum
igitur consonantiarum alterius termini imperfecti sunt, cùm
finiant

finiant ad partem: quamobrem fieri non potest, ut pari sint facultate. Cum'que dispaes sint, discrimen auribus accidit, quo modo in choreis, cum ad finem deuentum est, differentia ex ampliore uoce aliquorum exultat. Adde quod hypate accidit, ut exitum soni circuitalis habeat cum nete: ultimus enim à nete ictus aëris factus, hypate est: quod cum finiant in idem, quamuis non idem fecerint, euenit ut opus absolui unum commune'que possit, non secus ac illis accidit, qui sub postrema cantilenam pulsant. Nam etsi cætera operis non adhibita tibia peregerunt, tamen quod in idem desierint, eo ipso fine magis delectant, quam discrimine agunt, quo ante finem discreparint. Cum igitur in diapason consonantia ex diuersis, quod commune exaltet suauissimum sit, magadare autem ex contrarijs uocibus consistat, hinc magadare consonantia diapason consueuerunt.

41 Cur suauius cantum audimus quem scimus, quam quem ignoramus? Vtrum quoniam cum cantilenam agnoscimus, melius patet, qui ueluti calcem quod spectant assequitur. Hoc autem cõtemplationem facit suauiozem. An incidit, ut auditor unà cū eo afficiatur, qui notam illam exprimit cantilenam, quippe qui aliquid succinat, sociumq; sese præbeat cantanti. Solet autem quisq; hilari securoq; animo cantare, nisi aliqua coactus necessitate id faciat.

42 Cur non bis diapente, aut bis diatessaron reddi consonantia potest, ut bis diapason coaptari solet? An quod diapente cõsonantia posita in proportione sesquialtera est: diatessaron uero in sesquitertia. Quod si tres sesquialteri, aut sesquitertij numeri ordine disponantur, extremi nullã inuicẽ portionẽ habebunt. Neq; enim super particulares, neq; multiplices esse poterunt. At diapason concinentia, quoniam duplari proportione consistit, hac geminata quadruplam inuicem proportionem extremi tenebunt: itaq; cum consonantia sonorum inuicem proportionẽ obtinentiũ sit, proportionemq; inuicem soni habeant, quibus

diapason interuallum continetur: penitus uerò careant qui diapason, aut diapente habitudine copulantur: idcirco soni bis diapason esse consoni possunt, ceteri nõ possunt, ob eam quam reddidimus causam.

43 Cur si quis neten cum pulsauerit apprehendat, sola hypate subsonare uideatur? An & nete cum desinit elanguescitq; in hypaten transit. Indiciũ quòd post hypaten protinus neten canere aptissime licet: etenim quasi nete præ se ipsa ferat, similitudo ex ea petitur. Cum autẽ echo quoq; ipsa cantus quidam esse probetur (est enim uocis nete iam desinentis tactio) tinnitusq; ipse sono respondeat hypate, meritò ob suam affinitatẽ nete mouere hypaten posse uidetur. Nete enim, ubi se moueat apprehensa certò nouimus, at hypaten cum uideamus in apprehensam, & tamen eius sonum percipiamus, ipsam sonare credimus: quod in multis accidere solet, in quibus scilicet neq; sensu, neq; cogitatione perpendere ueritatem possumus. Ad hæc si nete ictu intentẽ accidat ut iugum moueatur, nihil sanè mirũ fuerit: eius autem motu neruos omnes commoueri, sonumq; reddere aliquem probabile est. Sonus igitur nete alienus ab ceteris est, & cum desinit & cum incipit: cum hypate uerò cum desinit, idem existit. Quòd si eius propriæ motioni adiunctus ipse totus esse illius uideatur, absurdum haud quicquam haberi debet. Amplior autem quàm sonus reliquorũ neruorum promiscuus hic exultat: quoniã illi quidem à nete quasi impulsus, submissè uel lentè, & leniter ac molliter sonant. Nete autem ipsa fidiũ omniũ uehementissima sua tota potentia sonũ reddit. Itaq; secundaria eiusdẽ actio meritò superior esse quàm ceterarũ potest, præsertim cum leuissimo motu ipsa moueatur.

44 Cur suauius cantilenam audimus cum ad tibiam, quàm cum ad lyram cantatur? An omne suaue quod mistum cũ suauiori est, suauius redditur. Atqui tibia quàm lyra suauior est: ergo cantilena quoque mista cum tibia quàm lyra suauior fit, quoniam quod mistum est, non misto est suauius, modò quis sensum

sensum amborum percipiat . Vinum enim aceto mulso suauius est, quoniam quæ natura permiscet, longè amplius temperantur, quàm quæ à nobis miscentur . Vinum quippe ex acido ac dulci sapore mistum est . Probari hoc idem potest uel malis punicis, quæ uinolenta appellamus . Ergo cantilena & tibia misceri sibi met admodum suam ob similitudinem possunt : spiritu nanque utraque conficitur . Sonus autem lyre, quoniam non spiritu fit, aut minus sensibili quàm tiliarum, minus uoci immiscere se potest : quòd cum ad sensum discrimen pariant, non immeritò minus demulcent : quomodo dictum de saporibus est . Adde quòd tibia sonitu, cognationeque sua errores multos cantilenæ occultat . Sonus lyre cum tenuis, uocique commisceri minus idoneus sit, ipse per sese patens, suumque genus syncerum custodiens, omnes cantilenæ errores posita quasi regula patefacit . Cum uerò multa perperam in cantando agantur, quod promiscuum ex erratis, recteque actis prouenit, deterius esse necesse est .

45 Cur neruū mediū inter septem uocamus, cum inter octo nullū medium sit? An quòd olim concentus neruis septem constabat, quorum medium est . Eorum item quæ inter extrema continentur, solū medium principium quoddam est : quod enim in medio situm est : eorum quæ in aliquo interuallo ad utrunque uergunt, extremum hoc principium & medium est . Cum autem extrema concentus nete & hypate sint, hisque interiaceant reliqui soni, quorum medius nominatus, solus principium alterius tetrachordi est, iure mediij nomen habuerat : principium enim idem est duntaxat patuit, quod medium est eorum quæ inter aliqua clauduntur extrema .

46 Cur melius multi cum cantant, seruare numeros possint quàm pauci? An quòd multi magis unū ducemque respiciunt, tardiusque incipiunt: itaque facilius assequi idem possunt: plus enim erroris solet committi in celeritate . Accidit autem, ut suo duci multi quàm pauci sint attentiores . Segregans uerò sese, ne-

PROBLEMATVM ARIST.

mo eorum exuperata multitudine clarere potuerit, quanquam inter paucos facilius proculdubio poterit. Quamobrem inter sese ipsi per se potius quam cum principe certant.

47 Cur uox in partem acutam cantus magna ex parte degenerat? An quod acutum facilius quam graue cantatur. Acutum igitur crebrius cantant: dumque id faciunt errorem crebrius committunt.

48 Cur ueteres cum neruis septem concertus disponerent, hypaten non neten reliquerunt? An non hypaten, sed eam quae paramese nostra tempestate uocatur, tonique interuallum reliquerunt. Ultima uero densi in acutum pro media usi sunt, quamobrem mediam quoque eam appellarunt. An quod superioris tetrachordi finis principium erat inferioris, et medium tono proportionem extremorum tenebat.

49 Cur tragcediarum choris neque subdorio, neque subphrygio cantandi genere uti mos est? An quod modulum praestare concertus hi nequeunt, quo certe choris magnopere opus est. Mores uero subphrygium obtinet usui rerum deputatos. Quamobrem in Geryone excursus et arma eo ipso concentu aguntur. Subdorium uero magnificum, constans, graueque est: quocirca omnium maxime concertuum citharae accommodandum. Sed haec ambo ut choris minime congruunt, sic scenis esse familiariora probantur: etenim scena heroum facta dictaque simulat. Veterum autem solos duces fuisse heroes constat: populi homines sunt, quibus chori consistunt. Quapropter choro competunt mores, modulique tranquilli et flebiles: haec enim humana potius sunt, quae minus caeteri concertus praestare queunt, minimeque ipse subphrygius: hic enim animos lymphatis similes reddit, cogitque debacchari. At uero mixolydius nimirum illa praestare potest: itaque eo ipso affici possumus. Sunt autem patibiliores qui inualidiores, quam qui ualidiores sunt: quamobrem id genus choro tribuimus: subdorio uero atque subphrygio agimus, quod choro

non

non conuenit. Est enim chorus cliens quidam curatorq; ociosus: quippe qui beneuolentiam duntaxat his exhibeat, quibus adest.

50 Cur sono grauiori mollior modulatio contineatur? An quòd modulus sua quidem natura mollis est & quietus, sed admisti numeri ratione asperior redditur, & mouentior. Cùm igitur grauis sonus mollis quietusq; sit, acutus cõtrà mouēs & irritans, prorsus eorũ quoq; qui eundem modulum habent, mollior esse debet, qui grauior eodem modulo continetur. Modulũ nanque mollem esse eorum dictum iam est.

51 Cur parium similibusq; doliorum, si alterum inane, alterum dimidiatum sit, echo diapason consonantia resultabit? An quòd echo dupla dimidiati ad inanis existit. Quid enim in istis potius quàm in fistulis res euariet: motum nanque eundem acutiorem putamus, quem uelociorem. Amplioribus uerò aër tardius occurrit, ut duplis duplo, & cæteris ad proportionẽ. Vtris quoq; duplus diapason ad subduplum consonat.

E O R V M Q V A E A D S T I R

pium genus, & oleracea pertinent, Sec

ctio vicesima, cuius quæstio:

nes XXXVI.

1 **C**ur aquam salsam apium recipit, porrũ recusat? An quòd alterius radix imbecilla, alterius ualida est. Impatibilius autem quod ualidius.

2 Cur in prouerbio est, Mentham belli tempore neque edito, neq; serito? An quia mentha refrigerare corpora potest, ut corruptione constat seminis genitalis: id autem ipsum aduersum omnino est ad fortitudinem, atq; animositatẽ, quamuis genere sit idem.

3 Cur aliqua fructu uacent, cùm florem habeant, ut cucumer, cucubita, malus punica? An his fructus non deest, sed

P R O B L E M A T V M   A R I S T

ipsa pro fructibus habentur, quibus flos insidet. Fructus enim id est, quod florem gerit. Cucumeri autem florem inherere perspicuum est.

4 Cur eorum quæ terra gignit, alia cocta, alia cruda sunt cibo idonea? An quibus succus esculentus non protinus est, ijs decoctis dulcior redditur à calore: quibus autem sapor uel protinus gratus consistit, hæc etiam cruda esitantur.

5 Cur alia elixa, alia assa melius edi possint? An quod humidiora non eatenus humectari, sicciora nõ amplius exiccari oportet: elixa autem humidiora mollioraq; omnia redduntur: quæ uerò minus humida sunt, hæc igne confecta sicciora prorsus euadunt.

6 Cur alia esculenta, alia inesculenta experiamur? An causæ succus est. Quod enim & ignis expers succum cõtinet immitem, & igne confectum, nihilominus redditur, hoc cibo ineptum penitus est: quod autem succo esculento quidem, sed uehementius sculo constat, hoc pro condimento recipimus: quod enim exiguo corpore uim magnam obtinet, id naturam condire potest ampliorum esculentorum.

7 Quam ob causam stirpium alia ad semen usque uiuere tantummodo possint, deinde cum semen tulerunt exarescant, ut genus herbae, & quæ olera nominamus: alia non, sed sæpius fructificare solita sint. Ipsarum etiam uiuetium ad semen usq; ferendum, cum magna pars annua sit, genus apij, quod ab equo hipposelinum appellatum est, quasi equapium dixeris, anno postero fructum affert, cumque attulit, exarescit: cur ita? An omnia eatenus uigēt ætate, quatenus semine quoq; ualeāt: nam & homines ad annum tricesimum usq; proficiunt, aut copia aut crassitudine. Vbi autem semen ferre non amplius possunt, modo stirpium obarescunt atq; senescunt: quanquam alia ocyus, alia serius occidunt, idq; portione. Sed quam ob causam alijs longum uitæ spatium, alijs breue datum est, porrò alterius interest disputationis declarare: sed cum omnibus finis ac ter-

minus sit profectio seminis, quibus uita breui tempore conti-
netur, hæc semel aut certè non sæpe. Quæ autem esse lon-
gæua natura uoluit, hæc sæpe fructificare necesse est. Quam-
obrem quæ imbecillima sunt, ferre non plus ualeant quàm
semel, tum exarescant necesse est: ac eorum ipsorum alia an-
no primo simul & semen reddere, & uitam explere naturæ
ratio sancit: alia postero, ut equapium. Quæ uerò præualis-
sima surgunt, hæc annis plusculis post fructificare incipiunt,
diuque uitam agere possunt, fructificarique sæpius, ut ar-
bores.

8 Cur si quis apium radice tenuis circumfodiat, partiq; imæ
panicum undiq; ingerat, deinde terram accumulet, itaque ir-
rigit, radices mira magnitudine adolescēt? An quòd natura pa-
nici fungosa & calida pabulum attrahit, conceptumq; nõ sur-
sum transmitti patitur. Sed inter radicem contentum calore
sibi indito concoquit, ut radicis amplissimum sequi incremen-
tum necesse sit.

9 Cur si quis cucumeres, aut cucurbitas protinus paruulas cõ-
diderit in terram, maiores multò efficiet? An quòd spiritus
& sol exiccando incrementũ impediunt, molemq; tum minorem,
tum crispiorẽ reddunt: quemadmodum & arbores, quæ lo-
ca uento soli q; exposita tenet, quæq; in cauis manet & riguis:
alteræ enim magnæ fungosæq; fiunt, alteræ parvæ & spissæ.
Ast uerò inter terram occulta, quoniam contrà afficiantur, cõ-
trà euadant necesse est. Quinetiam quæ uasis includimus, ut cu-
cumeres in ferulis cauis aut tegulis, & mala punica, aut quæ
uis mala in ollis, ampla redduntur & fungosa: contrà quæ
dectæ sunt, parua, solidaq; augetur nullo ambiente opercu-
lo, quod alimoniam faciat largiorem: id enim obiectũ faciat, ne
pabulum aut euanescat, aut arescat.

10 Cur plantarum acrium semina acriora sunt quàm ra-
dices & folia? An quòd semine omnia oriuntur, inq; cæteras
omnes partes ex eo ueluti fonte quodam (ut quidam aiunt)

Et sapes & odores deriuari necesse est: nam etiã odores omnium unã cum seminibus esse suaues incipiunt. Quòd si acritudo cæteris ex semine proficisci solita est, semen ipsum maxime esse tale ratio exigit.

I I Cur tenues radiculæ acriores sunt? An & ampliores illæ spatio temporis longiori plenius concoctæ mitescunt.

I 2 Cur capparitis locis prouenire cultis haud facile potest? multi nanq; tentarunt & radice translata, & semine sparso, cum apud nonnullos cõmodior capparitis sit quàm rosa, sed tamen efficere nihil potuerunt. Quid ergo causæ sit, ut cultis ne sciat hospitari, inculta & auia persequatur, & maxime sepulchris adhareat? Igitur de hoc cæterisq; generis eiusdẽ accepisse illud oportet, & nõ omnia eadẽ ex materia consistere solent, aut augeri: sed sunt quæ ex aliorum corruptione & principio consistant, & post augeantur, ut pedunculi, & pili corrupto alimento, aut qua labe alia corporis prodeunt. Ergo ut in corpore nõnulla excremento proueniunt alimenti, quod certè cruditas est, & ubi naturæ uires superare non queunt, abscedunt quidem in uesicam & aluum, quæ in promptu maxime sunt: aliqua uerò animal producant, itaq; in senectute & morbis hæc augeantur: sic in terra alia concocto alimento & consistunt & augentur, alia excrementis aduersa q; concretionem oriuntur. Culturæ autem officij est, ut concoquat reddatq; efficax alimentum, quo genus mite urbanumq; fructuum consistit. Quæ igitur mitigatione, informatione q; huiuscemodi creantur, hæc urbani uocabulo significamus, eò quòd solertia hominis educata quasi erudita q; meliora euadant. Quæ autem cura adhibita mitescere nequeunt, aut etiam aduerso habitu loci sui generis prodeunt, hæc syluestria sunt & rustica, cultisq; uiuere nolunt. Cultus enim dum ea melioribus instituere moribus cõtendit, deprauat atq; peruertit: quippe cum à sua natura desciscere nequeant, quæ orta sunt ex corruptione: quo in genere capparitis quoq; profectus est.

13 Cur si quis radicularum folia tempore hyberno, cum maxime uigent, absciderit, & terram pedibus complanarit conculcaritq; , ut imbrem nullum admittere possit, radice ipse per aestatem amplitudine mira increfcent? An propterea quia ne corrumpantur, causa conculcandi soliditas est, quae humorem putrefacere prohibet: alimentum uero quod aliter ad germen sursum transmitteretur, radix sibi ipsa totum dispensat: itaque uel amplior fiat necesse est, uel suo de latere radices alias mittat geminans modo ceparum: has enim multiplices effici nouimus, si quis annuas non euellat, sed tempore hyberno relinquat. At cum uim istam procreandi, ut lateri ceparum natura dedit, sic radicularum negarit, necesse profecto est ipsas illas crassescere nimiam ob copiam alimenti.

ῥαφάρι
δωρ,
radicula-
rum.

14 Cur si quis cucurbitas aut cucumeres apud puteum sitos in ipsum dimiserit puteum tempestiuos, beneq; operuerit, uirides per annum totum seruabit? An quod uapor aquae refrigerans efficit ne assiccentur, seruatq; uirides & uegetiores: & obturatio illa & spiritus satis alere possunt, quae iam in plenum creuerunt: permanendi uero facultas propterea datur, quod relictis radicibus suppetit alimentum. Nam si quis cum fructificauerunt, detractis sarmentis, praecisaq; planta terram aggregarit, conculcaritq; circum radices, cucumeres faciet praecoques utpote cum radix ualeat conseruari. Haud enim cucumer annuam sortitur naturam, sed uiuere ulterius potest. Ferent autem isti fructum maturius, quam qui semine prodierunt: quoniam radix bona pars scilicet operis pracondita iam naturam habetur, quod illis seminatis prius confici necesse est. Terrae autem aggregatio & constipatio, teporem inducit, quo radix & seruari, & germen mittere celerius queat. Vnde etiam fit, ut si quis per hyemem cucumeris semen in quallis situm aqua irriget tepida, & modo soli exponat, modo collocet apud ignem praecoques admodum cucumeres faciat, si tempore congruo ad ipsum cum quallis in terram demittet.

ἐν ἁλαρί-
κοις,
in quallis
ceu calla-
thulis.

15 Cur non meridie, sed mane noctuue irrigare consueuerunt? Vtrum ne solis feruor humorem absumat? an quod si aqua calida sit, necabit quæ irrigantur.

16 Cur omne odoratum genus tam seminum quam stirpiū mouere urinam potest? An quia calidum est, concoctūq; facile: cuius sanè generis sunt, quæ urinam ciere ualent. Calor nanque interior citò extenuat, nec aliqua corpulentia odor continetur. Nam & ea quæ minimè odorata sunt, ut allia, caloris sui ratione uim mouendi urinam habent, uel potius colligandi. Seminum autem genus omne odoratum calidum esse proculdubio nouimus: odoris enim natura calore aliquo omnino creatur. At uerò quæ malè olent, haudquaquam apta concoctioni sunt. Esse autem non calida solum, sed etiā concoctū facilia debent, quæ sint prouocatura urinam, ut scilicet unà descendendo humores extenuent.

17 Cur ocyus olus excaulescat, quod semine uetustiori, ut trimo aut bimo prodierit, quam quod nouo? An quod sicut in animantium genere semen id celerius affert quod uiget: ita etiam seminum, quæ uetusta admodum sunt, uim suam omnè exhalarunt: quæ recentissima, imbecilliora propterea sunt, quod excrementum adhuc procreationi minimè conueniens continent: quæ media tempore, hæc humore inutili omni exacto, ualidissima esse probantur. Celerius igitur semen profundūt. Id autē ipsum non nisi excaulescere est: quippe cum semen ex caule proueniat.

18 Quam ob causam ruta insita in ficum pulcherrima plurimaq; proueniat? inseritur uerò inter corticē, limoq; obducto fouetur. An quod rutæ radix fomentum teporemq; desiderat: itaq; cinere quoq; circumdata iuuatur: ficus autem calida est, & eius succus omnium acerrimus docet, & fumus quem multum emittit. Habet igitur calorem atq; humorem talem, qualem etiam cinis. Quamobrem si ille iuuare possit, ficus porrò copiam ac uigorē eò magis præstabit, quò humor cineris quidem

non perpetuè affluit: fici uerò irrequieto confluuiò manat, ut pote cùm arboris succus consumi ex toto non possit.

19 Cur stirpium nonnullæ caulem semper edant inanem? An illis, quarum natura imbecillior est, has rarum inanemq; emittere caulem necesse est.

20 Cur in terra Attica fructus cæteri dulcissimi fiunt, thymum uerò acerrimum est, cùm id etiam ipsum fructus quidem existat? An quòd ager ille tenuis siccusq; est: quamobrem nõ multum humoris continent, quæ in eo nascuntur. Ergo quæ dulcia sua constant natura, hæc ob humoris contenti mediocritatem, ubi sol partem consumpsit maximam, facile reliqua concoquuntur: etenim multum concoqui negotium magnū est, mediocre expeditius confici potest. Vnde fit, ut fructus, qui lege suæ naturæ dulces creantur, dulciores euadant: qui siccæ natura, minimeq; dulces proueniunt suam ob inopiam tantum humoris retinent, quantum suo conueniat generi, quod dulce nequaquam est. Sol autem quantum dulcissimum sit & leuissimum, eximit. Itaque acerrimi relinquuntur, qui humore superuacuo carent, quem fructus cæteri obtinent.

21 Cur pulegiū & liriū, & cepe, suspensa florent solstitij tempore? An inest crudum in his alimentum, quod ut hyeme concoqui ex frigore nequit, sic solstitio ex calore concoquens auget. Vtrum quia influxu carent assiduo, breui marcescunt. Etenim quæ nullum alendi initium, nullum influxum assiduum habent, intereunt exiccanturq;. Qua de causa accidit apud Scytas, ut frumentum diu in terra maneat, propter copiam niuis: & ubi emerferit, celeriter crescat.

22 Cur cepe unum tam acriter mordere oculos potest? unde nomen quoq; à Græcis crommyon impositum putant, perinde quasi pupillam comprimi cogeret. Origanus uerò nihil huiuscemodi facit, nec aliud quippiam ex cæteris quanquam acre: neque enim nasturtium, quod mordacius est, oblatum oculis efficit æquè ut lachrymæ profuāt: at cepe & cùm oculis

admouetur.

admouetur, & cum comeditur, lachrymas mouet. An quòd acrium genus discrimine euariat numerofo, quo sua cuique uis consistit, rataq; habetur. Nasturtium ergo, quia calidius est, reficcare quod colliquauerit, amplius potest: nam extrudere lachrymam cum editur potest: ad motum tamen ad oculos, nil propterea mouet, quia nullum mittit uaporem: est enim id & siccius & calidius. Origanus, cæteraq; id genus calida sunt leniter & sicca: quod lachrymas autem moueat, mordax id esse debet, & humidum & lentum. Quas ob res oleum quoque lachrymã excutit, quamuis leniter mordeat: subiens enim irreptansq; suam ob lentitiam atque tenuitatem dolorem mouet, ac proinde humorem tabificat. At cepe uim eiusmodi sanè habet, ut quòd & humore & uapore sit calido, tenui & lento: itaque oculis admotum, eo quòd uapor eiusmodi est, humorq; tenuis com meat, lachrymas mouet: cumq; editur, itidẽ transmissa respiratione facere potest. Allium calidum quidem est & acre, & humoris aliquid continens: sed lentum non est: itaq; lachrymam mouere non potest.

23 Quam ob causam myrta collisa in manu dulciora sentimus quàm integra? An quemadmodum racemorum acini uindemiati dulciores sunt quàm non uindemiati. Etenim musto quod natura suaue est, excerpti acini quasi condiuntur: quippe qui uel extrinsecus mustum resudent, at qui in racemo coherent, utique inconditiores constant. Ergo myrta quoque natura dulcia, intusq; suam dulcedinem acinorum in modum uuæ continentia, ubi manu compressa confictataq; sunt, diffusa intestina dulcedine, parte quoq; exteriori inopplentur: itaq; dulciora non immeritò sentiuntur.

24 Cur myrta enucleatiora sunt quæ minora, & palmulæ nucleo pene uacant quæ minutæ adoleuerunt, & uuarum acini, qui passim constiterunt, exigui uinacea uel nulla continent uel pauciora minoraq;? An quia minus perfecta sunt quæ minora: idcirco semen continent indiscretum, cui perinde ut fini

nucleus

nucleus deputatus est: quamobrem & minora sunt, utpote surculi quidem agnati exteriores, partusq; imperfecti, & minus dulcia, quam quæ iustum continent nucleum: sunt enim minus concocta. Concoctio autem non nisi perfectio est.

25 Quam ob causam fructuum alij partem radici proximam habent amariorem: ut cucumeres: alij postremam superiorem, ut glandes? An quod alijs pars ista radici proxima crudo uescitur alimento, quoniam esca confluuium per radicem frequentat: alijs quia siccæ natura sunt, postrema pars succo dulci concoctoq; inde absumpto iam plenius siccatur amarescitq; modo salis. Redditur enim unumquodque amarum, cum amplius exiccatur: ut oliuæ, ut glandes inueteratæ efficiuntur amaræ.

26 Cur aliqua germinare non terra contenta, sed abscissa aut euulsa, uel recondita possint, ut caules liliorum, ut allia, ut cepæ? An quod omnes alimentum intra se continent, nec certo definitoq; loco omnes oriuntur. Crescere autem unumquodque potest, non eò quod in se continet alimentum, sed quod decoctum iam & digestum illud pabulum est. Continent igitur uel antehac alimentum, sed augeri tum dumtaxat incipiunt, cum tempus ad id adest, cuius opera res illa effici potest: uelut etiam oua crocodilorum tempus tute operiri sibi commodum nouimus: incrementum tamen continuari non licet, quoniam aliud non suppetat alimentum.

27 Cur allia & cepæ quò sicciora serantur, eò meliora possint euadere: cætera autem deteriora? An quod omnia istiusmodi maxime plena humoris conficiuntur: itaq; terræ commissa sicciora temperamento commodo germinare incipient. Adde quod minus putrent, cum sicciora seruntur.

28 Cur allia & cepæ sole ex plantis reconditæ germinare possint? An quod humore alimentoq; sunt refertæ. Copia igitur alimenti est, quæ germen efficere queat: idq; constat argumento tum squillarum, tum etiam bulborum, qui idem facere possunt. Crescere autem quoq; solet, cum tempus uenerit.

29 Quam

PROBLEMATVM ARIST.

29 Quam ob causam quæ aqua frigida irrigamus, dulciora quam quæ tepida euadant? An quòd sic interclusum calidum falsius est, ut calidius, quod falsius: dulce autem ita contrarium, ut frigidum est, & alimento oleribus humor est, unde saporum genera oriuntur.

30 Cur allia cum excaulescunt, plenius quam recens ædita olent? An quòd recentia humoris multum adhuc extranei continent, quò fit ut uim suam integram habere nequeant. Cum autem decocta iam sunt, secreto humore illo inutili, tum suum odorem syncerè adipiscuntur, qui scilicet acer est. Quinetiam cæteri nuper æditi fructus dilutiores sunt & cepas recentiores ob eam causam minus acres sentimus.

31 Cur fructus myrtorum non conditarum magis quam folia defluant, conditarum autem reseruatorumque; alga ut fit folia defluant, fructus adhæreant? An ita euenit non conditis: quoniam natura sancitum est, ut fructus peracta decoctione flaccescant ac decidant: quæ quidem decoctio repositis agi non potest, sed eatenus tantum efficitur, ut algæ uapor prohibeat, ne humor fructus immutetur: folia contra cum siccent, decidunt. Algæ autem, ut salsa exiccandi uim habent. Ergo non idem folijs accidit arbori adhærentibus, & conditis, modo quo dictum est.

32 Quam ob causam cucumeres, cognomento pepones, optimi palustribus planis, id est humidis fieri soleant, ut apud Orchomenum, & in Aegypto: aquarum etenim uberem terram esse Aegyptum putamus. Cur ergo cucumeres qui humidi sunt, & ob id hortenses ac rigui minimè laudati, locis palustribus quæ madida sunt, egregiè fiant? Vtrum quòd ob terræ duritiam altius coguntur descendere. Solum nanque limosum ac planum maxime indurefcit: qui autem altius inrituntur, meliores euadunt. An quòd terram siccam esse oportet, quoniam cucumeres natura humidi sunt: ita enim sequetur, ut per retractum in mediū ueniant. Palustris uerò si plana altaque sit.

fit, alimentū nec exiguū præbet propter soli altitudinē, locumq; ipsum: neq; nimium, quoniam solum resiccari necesse est.

33 Quam ob causam ruta & nonnulla pigmenta odora sudorum faciant foeditatem? An quorum in odore grauitas est atq; acritudo, ea cum excrementitijs mista humoribus deprauare odores possunt.

34 Qua de causa rutam fascinationis remedium esse aiunt? An propterea, quia tum effascinari se credunt, cum aut uoraciter edunt, aut incommoditatum aliquarum tenentur suspicionē, aut cibum habent suspectum quem capiunt: itaq; cum de mensa eadem quid priuate sibi assumunt, participem intuentem quempiam faciunt, affanturq; cum impertiant, ne me fascines, ergo cibum cum perturbatione sument, nec quid bibent aut edent sine turbatione & flatu, qui unā hauriatur & ingeratur. Quamobrem flatu ipso uel cum extrudendus effertur, cibus quoque unā elatus eijcitur, uel cum interclusus per humorē tenetur, tormina mouetur & cruciatus. Igitur ruta præesitata ui sua & potestate calfactoria, uas quod recipit cibos, relaxat & reliquum corpus itidem afficit: ex quo fit, ut flatus ille interclusus, transmitti atque secedere possit.

35 Quenam causa sit, ut origanus musto iniecta uinū dulce efficiat? duas enim in amphoram iniecissee heminas satis est. An quòd tollit quantum in musto est, aquabundum & feculentum sua siccitate in seipsa recipiens, quibus scilicet saporem confici austerum censemus: argumento quòd uina, si quid aquæ habeant, sibi illatum, minus mollia redduntur: atq; & si diutius stare in fece sinantur, itidem fiet: & cum uinum dulce molimur: uuas multum temporis soli exponimus, ut sol quantum sit dilutum auferat, & reliquum decoquat: hoc autem idem facere uel origanus potest, quippe quæ sit & sicca & calida.

36 Cur nigrae myrti fronae sunt frequentiore quàm albae? An q; nigrae generis sunt syluestrioris, cuius indicium, q; locis rusticis istæ proueniunt, minimeq; ex cultu mutatur: humida autē

omnia

PROBLEMATVM ARIST.

omnia fronde crebriore conduntur. Quòd enim minus suos fructus decoquere possunt, idcirco ad frondē alimentū se uertit.

EORVM QVAE AD FARI:

nam & massam, cæteraq; id genus pertinent,

Sectio uicesima prima, cuius quæ:

stiones XXVI.

I Cvr ptisana & farina triticea oleo instillato reddi possint candidiora, cum rufum oleum sit? An quòd spumare solet, dum cum humore miscetur, quod non nisi albescere est. Mistio uero uersatu agitataq; fit, & cum corpulentis humor committi melius potest: quod sanè in ijs acciat, quæ aqua decoquit, atque ita candidiora efficiuntur.

2 Cur cibus triticeus maximè corporibus nostris competentior atque uescentior est, quam ordeaceus? An quòd hic mediocrem habet lentitiam quam cibus habeat, oportet, quippe qui adherere conglutinariq; corpori debeat: quæ res non nisi lentore effici potest. Ordeum uero rigidius est: itaque massa eius longe pertrita ualidius alit, quam parum attrectata.

3 Cur farinæ triticeæ primum, ordeacæ ultimum candidius est. An alterum ut durius circumfrangitur, idq; agitur, cum plurimum temporis molitur: alterum ut mollius atque tenuius, quamprimum exprimitur: candidius autem in utrisq; quod interius est.

4 Cur panes frigidi albiores cernuntur quam calidi? An eadem quodammodo causa est, cur inueteratum quoq; oleum candidius sit quam recens: causa nanque nigroris humor est: hic autem in hiscæ utrisq;, ut recentibus uberius continetur, sic tempore prouectis parcius in superficie residet, propter euaporationem. Euaporatur prorsus oleum uel tempore uel sole: panis autem calore inde egrediente per refrigerationem: humor itaq; frigidis iam euauit, calidis adhuc inest.

5 Cur panes non saliti plus ponderent quam saliti, modo

cætera

cetera omnia pari habeantur mensura? Contrarium nanq; uerisimilius dixeris cū sal adiiciatur, & grauior sit quā aqua. An quia sal exiccare potest, ex quo incorrupta seruantur, quæ confecta sale reponimus. Absumitur enim à sale, resiccaturq; humor, qui ex calore putrescit: & in pane igitur humor à sale consumitur, extraq; afflatur: quocirca panes pridie facti leuiiores quā calidi sunt, utpote frigidiores, contra ijs qui sale uacant, humor largior insidens efficit grauiores.

6 Cur panes frigidi humefacti, si inuicem tangant non cohaereant, calidi cohaereant? An quòd frigidi lentorem suum cum uapore unà emiserunt, quo exacto conglutinari non amplius queunt: humor enim quo maduere rigidus est. Calidi contra lentoris aliquid continent: ex quo fit, ut cū madefactis uapor emigrat, calor ob suam tenuitatem respiretur & euanescat. Glutinosum autem cum illud calore egrediens, seq; cum humore permiscens, facit ut inter se panes cohaereant.

7 Cur farinae triticeae primum, ordeacea ultimum candidius prodeat? An quòd ordeum ut rigidius, protinus obfrangi diffundiq; aptum est, quod maxime fit cū diu contunditur. Triticum mollius est, atq; ob eam rem parte exteriori leuiter diducta interior quæ candidior est expressa, primum contunditur: est autem in utrisq; candidius, quòd interius est.

8 Cur massa ordeacea, quò plenius tractetur teraturq;, eò minus aluum subducere laeuigareq; potest: triticea contra quò plenius, eò magis? An quòd triticea maiorem in modum contrita minuitur: lentum etenim quodq; affici ita solet: tum ignis humorem panis undique eximit, itaq; rigidiusculum humore sublato relinquit. Denique quanto plenius contrectatur & teritur, tanto frigidior redditur: partes enim singulas deminui adeò agitas, extenuariq; necesse est. Rigidius autem omne cōcoqui facilius potest. Ordeacea contra quò amplius pressatur & teritur, eò lentior & tenacior humore imbibito euadit.

Tenax autē omne ac lentum diuidi sanè haud facile potest: qua

PROBLEMATVM ARIST.

quidem diuidendi facultate fit, ut ægrè concoquatur: quod enim concoctionem recepturum est, digeri in minima debet.

9 Cur massa ordeï contrita minor, tritici amplior reddi potest? An quòd ordeï farina massata contritaq; compescitur atq; considet, scilicet glutinamento humoris, quia rara & crassiuscula est: triticea quoniam spissa admodum est, colleuatur atq; extollitur: spissa etenim omnia subacta pertritaq; incalescunt, & incalescendo inflantur ac extolluntur: quomodo etiam caro perfricata extollitur.

10 Sed cur massa triticea in igne amplior quàm ordeacea reddatur? An quòd humorem triticea continet indiscretum, qui cum calfactus egredi nequeat, scilicet ex pertritionis compressu mox spiritus de eo concalfacto humore nascitur: largior autem humor largiorem pariat spiritum necesse est.

11 Quam ob causam cum mel tenacius quàm aqua sit, farina mulso subacta rigidior reddatur, ubi decocta est, quàm aqua subacta? An quòd aqua feruore ignis cogitur atque consistit: mel contrahit quidem, sed non sine assiccatione: itaque rem facit rigidior: causa namq; rigoris in siccitate est.

12 Cur biscoctus panis refrigeratus minus duritiem præ se ferat? An quòd triticum dulcem quendam ac lentum succum in se continet, qui ueluti anima eius est: indicium quòd cum siccet, omnino exinanitur: cum autem uaporis aliquid sentit, mox erupit & coalescit. Ergo cum humor hic in farina quoq; tritici insit, maximeq; in ea quæ purissima est, efficitur, ut in massa ex ea ipsa farina confecta idem seruetur: argumentum quòd decocta in pulvem redaitur lentior. Vbi igitur panis primo igni commissus est, portio rigidi & leuis cum humore euaporatur, & quantum in farina furfureum maxime est, totum deurit: mox pane educto cum denuò massa retritatur pressaturq; pars farina tenuissima & humoris lentissima quæ sola supersunt miscentur amplius sibi, tum quia tales amplius euaserunt, cumq; propter ignitionem: fit enim mistura eorū tin-

ctura

Eturæ consimilis, ut massa post trita similis farina illi elixæ efficiatur, quippe quæ pertrita iam prima, relictaq; parte farina tenuissima, & humoris lentissima, glutinosa & resiccabilis redditur, ubi ignem præsensit: nã & disiungi facile quod lentum est nequit, & humorem nullum per se ipsum emittit quod spissum est. Hac igitur eadẽ re panis quoq; biscoctus ob causas prædictas efficitur, itaq; minus durefcit, cū semper inter se humiditatem contineat.

I 3 Cur nonnullis de genere cibi, tum humidum, tum siccum, multum temporis sine fastidio uti possimus, ut cibo quem triticea ex farina ordeaceaue conficimus, & uinis austeris, & aqua: alijs uero quamuis suauioribus, non tamen sine fastidio toties uti possimus? An quod eorum quæ in cibo assumimus alia ualidius alunt, suntq; ad inundandum aptiora: itaque uel ubi cibo priore consumpto uacui sumus, inest præterea facultas multa in corpore, quæ ut ad priorem corporis confectiõnem decocta est, sic ad finem, & ad succedentem coquendi uicem cruda animaduertitur. Cuius sanè generis pars plurima suauium est: quæ enim pinguia & dulcia & opima sunt, ea nobis gustu suauissima sunt, eademq; omnia ualide nutriunt, & decoqui possunt, solentq; inundare quocunq; inter se ipsa discrimine distent. Unde efficitur, si quis sese implet, ut facultas eorum diutius inmoretur, nec breui sensus deficiat: non enim solum pleno uentriculo satietas oritur, sed digesta quoque alimonia cæteras in partes identidem usu euenit. An non id solum ipsum causæ est, uerumetiam quod nonnulla perquam modicè naturæ usue sunt, nobisq; familiarissimè conueniunt. Hæc enim omnia quia secundum naturam sunt, idcirco melius à corpore quam dulcia recipiuntur, ut quæ præter naturæ rationem facile respiciuntur. Alia uero alijs temperationibus congruunt: ut mel apibus secundum naturam sic suppetit, ut eo uesci tantummodo possint, quanquam uiribus sunt imbecillis. Itaque relinquendum quidem est quantum absumatur, sed id ex portione

PROBLEMATVM ARIST.

ad vires hominis. Quæ igitur è suauibus ita sese habent, ea quoniam naturæ minus propria conueniunt, suauia quidē sentiuntur, sed parum temporis moram faciunt, & fastidium pariunt: Quæ autem secundam naturam pro cibo deputata homini sunt, ea semper appetimus: itaque fit ratione naturæ, ut usu quoque eorū assiduo minus quàm suauium fastidiri possimus.

14 Cur eadem ex assuescentibus suauia & admodū crebrò utentibus insuauia sentiatur, cum tamen assuescere, sit saepe & crebrò quicquam facere? An quia consuetudo habitum rei cuiuspiam capientem in nobis efficit, non satietatem. Frequēs autem usio desiderium explet: quod & ipsum quasi causa quædam est. Habitus ergo cum exercitantur, augentur, atque proficiunt. Conceptacula uerò infarctā nihilo ampliora redduntur. Quamobrem consuetudo cum exercitatio sit, auget habitum illum capientem. Quod autem usu crebrò in cibo assumitur, infarcit quidē expletq; desiderium, quo expleto, non amplius escam recipimus: sed augere illud idem non potest, ob eam scilicet rem quam modò de infarctione retulimus. Ad hæc, nō ideo suauius consuetudo est, quia semper delectet: nam res etiam solitæ molestæ sunt, si usu quis agit crebriori, sed eo certè suauius agitur, quoniam operis principiū libenter adimus, & diutius rem facere eandem assueti, quàm nō assueti ualemus. Quæ igitur re molestum hoc est, quanquam suaue sit, hac eadem cætera quoq; suauia efficere possunt: utraq; enim cum crebrò uel fiunt, uel pro cibo sumuntur, tædio nos certè afficiunt: cuius sane causa est, quòd nos vires siue uirtutes uel recipientes uel agētes, nō infinitas, sed finitas habemus: quæ ubi quidem sibi quod modicè competat obtinuerint (id enim est, quod continue amplificari sentiatur) alteræ satis explentur, alteræ agere nequeunt.

15 Cur panes, ut parum triti, sic nimium triti rumpantur? An quòd parum triti, quoniam partibus minus connexis inter sese continentur, idcirco rumpi facile queunt, tritatio enim partes copulat & cōiungit: ergo suo ipsi discrimine ad diruptionē

paratiores reguntur . Adde quòd multum humoris & impro-
miscuum continent qui minus triturã pressuramq; recepere: at
quos nimium tritos igni mandauimus , ijs sicci admodum sunt ,
quoniam humoris parum immodica agitatio tritandi reliquerit
idq; decoctis totum exactum est . Igitur rumpi utrosq; necessum
est , quoniam humoris multum educitur : multum enim, ut ab-
solutè in his continetur , quos parum tritaueris : sic reliqui com-
paratione in ijs est , quos immodicè agitaris .

16 Cur massa triticea candidior pertrita efficiatur, ordea-
cea nigrior? Vtrum quòd per summa ordeacea nimium assic-
catur : calor autem humori permistus , candorem gignit . An
quia cùm calfacta est, humorem ad seipsam trahit, ut quæ par-
tibus maiusculis constet .

17 Quã ob causam farina aqua subacta melius coëat quàm
oleo subacta, quòd tenacius est , quanquã glutinatus quod len-
tius est: oleũ autẽ lentius quàm aqua? An quòd aqua tenuior est,
ut usquequaque subire mollireq; ualeat . Cohæret item & cõ-
primitur inter se melius farina aqua subacta, quanquam etiam
sine contritu comprimi queat .

18 Cur massa tota leuior sit , quàm seorsum humor & fa-
rina? Vtrum quia cùm miscentur , spiritus intercluditur . An
quia pars aquæ à calore farinæ indito euaporatur : itaq; minus
id redditur, quod ex utroq; mistum constiterit . Aër autem aquæ
tametsi miscetur, nihilo tamen leuiorem facit: nam ipse quoque
aër cum aëre pondus auget .

19 Quam ob causam lac uinumq; dulce quoties cum farina
ordei bibitur, dulcius sentitur? Vtrum quòd ad non dulce dul-
ciora istæc esse uidentur: farina enim dulcis non est, aliter quia
humor dulcis mistus cum farina diutius immoratur . An pro-
pterea quia farina quæ dulcedinem in se habet, aliquandiu im-
moratur: itaq; diutius sensio habetur .

20 Cur eadẽ potio minus mera appareat si farina ordei in-
spersa bibatur? Vtrũ q; diuersa sibi miscentur, & tēperantur .

PROBLEMATVM ARIST.

An quoniam farina humori obducta in sese retrahens abolet qualitatem.

21 Cur alica plus aquæ recipiat, quàm triticum, unde cōfecta est? An propterea, quòd alica farina quodammodo est: farina autem plus aquæ imbibit: moles enim amplior eius quàm tritici est. Pressius nanque & constipatius triticū est. At quod amplius est, plus id capere potest. An non solum ea ipsa de causa ita fit, sed etiam calore, quem intra se continet & farina & alica, efficitur, ut bibacius hauriant: quod enim calidum est, humorem id & efficacius ad se trahit, & expeditius in uaporem consumit.

22 Cur farina tritici massata pertritaq; longè amplior reddatur, quàm ordeï, scilicet ex proportione? An q̄ altera multū humoris sibi admittit, altera parum. Sed qua de causa plus admittat? Cōgruens enim potius dixeris, ut ordeacea bibatior sit: quippe cum ordeum tostū, triticum non tostum sit. An propterea ita fit, quia triturā pleniorē triticea patitur: cuius causa est, q̄ partibus minutioribus constat. Fit igitur quasi ut quantuplo partibus contineri potest minoribus, tātuplo humorē sibi largiore admittat, quippe quæ ipsum humorē pro glutine sibi capiat, ut Empedocles quoq; suis in Persicis diuerticulo quodam ait. Munus ubi larga cæteris coniunxerit unda, multumq; humoris proinde absumere queat.

23 Cur etiam igni mādāta massa tritici amplius augeatur, q̄ ordeï? An q̄ humorē in se cōtinet indiscretū, qui recalescens extrudi nequeat: hic ergo cum in spiritū trāseat, nec sese promere pariter atq; ex massa ordeï possit, uidelicet propter tritici spissitudinem (spissius enim est quod partibus constat minutioribus) idcirco extollit, molemq; agit ampliorē. Ad hæc plus ista humoris cōtinet, quo recalescente spiritus prouenire solitus est. Ex quaq; re autē pluri plus proficiscatur necessum est.

24 Cur pistorum cæterorumq; officio fungentium frumentario, qui ordeum attractant imbecilli efficiantur, & destilla-

tionibus

tionibus infestentur : qui autem triticum, corpore sint bene habitio. An quòd facilius triticum concoqui, quàm ordeum potest, atq; ea re delibamenta inde manantia esse facilia necesse est.

25 Cur panis tostus durior, tepesfactus humidior reddi ali-quantisper possit? An quoniam cùm torrefit humor extruditur, itaq; panis relinquitur durior. Leniter autē cū recalescit humor consistens ab igne diffunditur, humidiorq; proinde existit.

26 Cur farina tritici resiccata minus constipetur, quàm ordei? An quòd intercapedine uacant, quæ ex partibus constant minutissimis, & plura quæ grauiora sunt, cõpressa suo pōdere tantundē occupant, quantū pauciora. Sed farina ordei crassiuscula est, itaq; siccata compesci, atq; in minus contrahi potest, ut quod minus est suo cõpressu, plus illud constipet in seipsum, cõpessatq;: triticea porrò particulis minutissimis iam cõstat. Itaq; non ideo resiccatur, ut partes reddantur minores, sed ut leuiorres efficiantur, minusq; constipientior suo compressu & naturæ natura enim grauior farina triticea, quàm ordeacea est.

EORVM QVAE AD FRUCTVS

arborum pertinent, Sectio vicesima secunda,

cuius quæstiones

XIIII.

I **Q**uam ob causam poma nō ita prius ut post esitata repletionis mole respondeant? An quoniam cæteris esculentis genus pomorum longè grauius est: quod argumento ficuum constat, quæ nouissimè esitata ultimè tamen euomuntur. Poma igitur antè ingesta suo pondere inimum delapsa, spatij amplitudinem relinquunt superius, ut cibum sequentem admitti facile liceat. At si è contrario sumantur, usu eueniet, ut quoniam deorsum ferri expeditè non queant, inmatent, & partem totam ferè occupent inanem.

2 Quamobrè cùm dulcia nobis similia q̄ acria sint, ocysus à dulcibus impleamur? Congruū enim ut contra eueniant, quandoquidem à similibus minus satiari consentaneum est. An

M 4

quoniam

quoniam non æquè præmaturæ conceptaculum ex quo hausi-
mus, & corpus quod uescitur, impletur: sed uenter quidē re-
pletus aliquando est, ut eorum qui sitiunt: sitis autem nihilo-
minus superest. Non enim ea de causa sitis cessat, quia uen-
ter plenus humoris est, sed quia membra corporis omnia humo-
rem commodum sibi attraxerint: quod ubi illa satis suum desi-
derium expleuerunt, tunc sitire cessamus: ita etiam fames, nec
aliter tolli potest.

3 Cur ocysus à dulcibus, quàm acribus satiemur? An quia
ocysus dulce, quàm acre appetere desistimus: sed an perinde, ut
uenter impletur, nos quoque dulcibus satiari possimus, con-
fessum non est. Cùm igitur desiderium celerius his ipsis expleri
possit, docendum est. Alimenti desiderium, siue cupiditas, ut
simpliciter loquar, indigentia est, cùm cibū uel nullum, uel pau-
culum habemus. Quòd cùm acria non ualidè nutrire queāt,
sed parum alimonix, multum habeant excrementi, merito am-
plius hæc aperimus, parumq; eorum cupiditatem explemus,
quoniam alimento item indigemus, quo ipsa careant. An dul-
cia tota ipsa cibus idoneus sunt, atq; ex paruis quibusdā eius-
modi escam corpus capit uberiores. Quòd cùm se abundè re-
fersit, nihil edere præterea potest. Plus enim tolerare non po-
test: atq; ita efficitur, ut ocysus à dulcibus satiemur.

4 Cur fructus arborum, & carnes, & cætera id genus, utri-
bus uehementer inflatis contenta ualeant incorrupta edurare:
nec minus quæ diligentissimè picata, obturataq; circūundiq; fue-
rint? An quoniam corrumpi omnia solent cùm mouentur: quæ
autē plena sunt, immota persistunt. Haud enim fieri potest, ut
motus sine inani spatio agatur. At qui isthæc, quæ ita inclusa
sunt, plena undiq; constat ergo incorrupta seruari ratione.

5 Cur uinum post pomum putre epotum amarum sentia-
tur? An amarorē putredo habet. Itaq; quod de pomo per sum-
ma insidet, linguæ humori qui bibitur permistum, diffusumq;
amarā efficit potionē. Ipsum autē pomū per se esitatu? minus
depre-

deprehendi propterea potest, quia saporis id genus multa attingat, inq; exigua discernatur.

6 Cur edenda bellaria sint, ususq; secundarum mensarum adijci debeat? An ut satis bibamus. Non enim sitis gratia solum, quæ per mensam primam nos teneat, bibendum, sed etiã post hausisse aliquid iuuat.

7 Cur nuces tostæ refrigeratæ deteriores redduntur, & panis quoq; & glandes, & multa id genus alia, rursusq; calfacta eadem meliora euadant? An propterea quòd refrigeratis succus concrescit, & constat: tepesactis rursus dilabitur. Suauitas autem non nisi per succum percipi potest.

8 Cur fructuum esitationem, ut ficuum, cæterorumq; generis eiusdem, uel uinum merum, uel aquam superbibere debeamus, quæ quidem aduersa inter se sunt? An quia genus pomorum, & calidum & humidum causa suæ generationis est: habet enim tum ignis copiam, tum humoris: itaq; succus pomi ueluti feruorem intus per ignem excitat, quomodo mustum foris efferuet, ut tamen hebetiore: humor autem nimius cruditatem committit. Aqua igitur suo frigore feruorem illum frangit, atq; extinguit: & uinum suo calore idem plerunque efficere potest, quippe quòd perinde atq; ignis igni multus pauco uires subtrahat: amplius tamen humoris copiam suo calore emollit, & concoquit, suoq; pondere innatantem illum feruorem uincit ac reprimit.

9 Quam ob causam carica bifida tantum dulcissima sint, nec multifida: aut omnino infissa dulcedinem præstent? An quòd ex multifidis respirauit, euaporauitq; cum humore pars dulcedinis plurima. In ijs autem quæ infissæ cogerint, humoris diluti copia est, quòd nihil ferè inde exactum fuerit. At quæ fissæ quidem, sed tamen fissura multiplici sunt, immunes utroq; isto incommodo caruerunt.

10 Cur si ficus in furno siccatur, duriores efficiuntur, quàm si exemptæ foris refrigerentur? An quoniam in furno humor

PROBLEMATVM ARIST.

totus ex nimio calore euaporatur, foris aër circumfundens humorem contrahi, emanareq; prohibet: ita enim ut leuiter euaporetur potius accidit. Sunt autem quæ siccent dura, quæ humerent mollia.

I I Cur acerbis uinum, aut aqua epota dulcior sentiatur: exempli gratia, si quis glandes, aut myrta, aut tale quid ori mādauerit? An meritò ita fiat, quemadmodū uel in cæteris agitur: omnia nanque plenius eadem apud sua contraria innotescunt. Contrariorū autē saporēs oppositi fermè inter se sunt. An ut res in ijs est, quæ colore inficimus: ita enim lingua acerbis conficitur illis, meatusq; suos patefieri patitur, ut dulce subire amplius possit. Res enim quasq; inficiendas humoribus quibusdam acerbis antè immergimus, ut inde affectæ infici colore plenius atq; ineluibilius possint.

I 2 Cur dulcia, minus dulcia sentiantur calida, quàm refrigerata? Vtrum propterea quòd simul sensus duo existunt, id est, calidi, & dulcis: itaq; calidi sensus reliquum depellit, atq; obfuscat. An quòd etiam succus dulcis calidus est, itaq; ignis igni adiicitur: ergo calor est qui impediatur. An quòd ignis uires omnium minuit, quia uim obtinet commutandi: calida igitur propria mutationi sunt refrigerata resident, sibi que iterum constant.

I 3 Cur paleæ fructus duros atq; inconcoctos emolliunt, in maturitatemq; adducunt: mites autem concoctos non putrefaciunt? An quòd palea calida, & attrahens est. Suo igitur calore concoquit, & per uim illam attrahendi sanie omnem seruat, atq; imputridos seruat.

I 4 Qua de causa ficus cum molles, dulcesq; sint, dentes offendant? An quia gingiuis sua lentitate adherent, seque præmolles inter dentes insinuant, & putredinem per suum calorem citò conficiunt. Forsitan & ob granorum suorum duritiam dentes celeriter effatigant, cum manducentur, conficiunturq;.

EORVM QVAE AD MARE

salsamq; omnem aquam pertinent, Sectio
vicesimatertia, cuius quaestiones

XLI.

1 **C**ur fluctus praeteralti pelagi superfrangi non soleant, sed parui tantum & breues? An quia parum humoris cum fertur, discerni a spiritu facilius potest, quam multum.

2 Cur nauigia onustiora in portu, quam in alto esse uidentur? Celerius etiam de alto in terram ueniunt, quam de terra in altum prouehuntur. An quod plus aquae quam minus reniti ualidius potest: pauca enim oppressa onere cedit, ut demergi necesse sit: multa è contrario repellit, ac sustinet. Vis enim ea est aquae, ut sursum uersus compellat inferius: ergo ut in portu maris parum, sic multum in alto est. Itaque plus oneris conuehi in portu uidebitur, etiam mouebitur aegrius, quia magis immergitur, & aqua minus reniti potest. At uero in alto res contra usu euenit.

3 Cur fluctus interdum prius eueniant, quam uenti? An quoniam primo spiritus ortu maris pars prima impulsu, partem sibi continuam ipsa compellit, itidemque deinceps uice pari, serieque agitatur perpetua. Quamobrem cum mare ipsum continuum sit, efficitur, ut quasi unus ictus continuus ex his omnibus exultet, id' que fieri uno in tempore possit. Itaque euenit ut prima & ultima pars simul moueantur: quod aëri nunquam accidit: quia corpore uno continuo hic esse non potest, eò quod multiplici undique repulso reuertetur atque conquatitur, ut primus, ualidissimusque mouendi impetus refringatur, impediaturque. Quod mari accidere propterea nequit, quia grauius aëre, motuque difficilius est.

4 Quam ob causam cum aliquid in mare undabundum & aestuas iactum

PROBLEMATVM ARIST.

iactum est, ut anchora, unda residet, & quiescit? An quòd mare ponderi cedit, quod defertur, quò cum aër delabatur: qui cum per directum in imum defertur, atq; attrahitur, secù eodem id trahit, quod mare de latere concitat: æstus autem maris non desuper tendit ad ima, sed per summa uersatur, quo sedato tranquillitas oritur. Ad hæc, cum mare in ea spacia coit, quæ ponderi descendenti cesserint, uertiginem mouet, quæ non nisi circulo agitatur: at cum linea recta circumlum per punctum attingat, fluctusq; ad lineam rectam oblique ferantur, fieri potest ut fluctus ipsi per punctum horas uertiginis attingant, nec prædictam ob causam tantum, sed etiã quòd ipsa uertigo accedens, suo impetu circumundique illos depellit. Quòd cum itaq; fluctibus pars ea uertiginosa careat, merito unda iacta anchora residet, tranquillaturq;. Adde & aër, qui cum pondere illo de laspo descendit, mox sese referens, undamq; sursum compellans, bullas excitat: quippe cum bulla humore consistat, qui de imis ad supera pulsus ab aëre efferatur. Omnis autem bulla lenis, serenãq; est. Indicium uerò quòd unda, qua pondus in imum corruit, submissa in cauum paulò post resurgit, & mari circundanti æquiparatur.

S Cur interdum nauigia, dum cursum agunt, in mari quieto repente absorbentur, totaq; ita pereunt, ut ne naufragiũ quidem fluitans usquam appareat? An cum locus cauernosus terræ subditæ mari disrumpitur, simul in mare nauigia introrumpuntur, introrsumq; spiritus impetu trahuntur: cumq; impulsu pari circumundiq; agitentur, deorsum ferantur necesse est. Hoc idem apud Mesanam quoq; in freto fluctu reciproco euenit. Fiunt enim eo ipso uertigines quæ in imum absorbent, tum ob eam quam diximus causam, tum etiam quòd mare illud præaltum est, terrãq; ad longinquum usq; subhiat cauernosa. Vertigines igitur eousq; per uim ductitant: itaque efficitur, ut inibi fragmenta nulla ualeant fluitare. Fluxus autem ille fieri solet, cum flatu desistente priore, mari itẽ fluente,

flatus

flatus aduersus primo occurrit, maximeq; cum auster. Cum enim unde inuicem cursitant, influctu prætereunt mutuo, quo scilicet modo in fluminibus fieri nouimus: atq; ita mare in gyrum uertitur, quæ uertigo, aut uertex uocata est. Fertur autem unda in anfractum initio motus ualido desuper irruente. Igitur cum undas urgere in latus non liceat (impulsu nanque repelluntur mutuo) compelli prorsus in imum necessarium est. Quamobrem id quoq; de ferri eodem unâ cogitur, quod uertigo prehenderit: eademq; causa est, cur etiam nauigia resimantur, repandaq; deferantur, cum deuorantur à uertigine. Iam enim aliqua erecta ex toto descendisse memoriæ proditum est.

6 Cur mare Ponti candidius, quàm Aegæi est? Vtrū propter uisus refractionem factam de mari in aërem. Est enim aër Ponti crassus, & albidus: itaq; fit ut etiam maris pars summa talis esse uideatur. Aegæi uerò quoniam à longinquis usq; purus & liquidus est, cœruleus cernitur: quocirca mare quoq; aëri renitens, colorem eundem repræsentat. An quòd lacus omnes, quàm mare candidiores sunt. Pontus autem in lacus speciem propemodum transit, eò quòd multi in eum fluuij effluunt: nec uerò mari solum candidior lacus est, uerumetiam fluuijs. Vnde pictores flumina pallida, mare cœruleum, lacum candidū pingere non ineptè consueuerunt. An quia per aquam bibi idoneam uisus penetrare facile potest, aërem uersus reflectitur: è mari autem nec sursum reflecti potest, quoniam leuis aqua non est, & deorsum progrediens fatigatur, itaque fit ut mare nigrum esse uideatur. Atqui mari quòd lacum simulat, pars dulcis per summa innatat: salsa uerò in imo est. Quamobrem ob id penetrare aspectus nequit, sed ad lucem reflectitur: albedinem per summa ostendit.

7 Cur mare minus quàm aqua bibi idonea, frigidum est, omnesq; falsi humores non ut dulces frigidi sunt? Vtrum quòd mare spissius & corpulentius est: tale autem quodq; minus refrigerari potest: sicut etiam amplius incallescere aptum est,
quippe

quippe quod calorem seruare suam ob densitatem melius possit. An quia mare pinguius est, quocirca flammam æquè extinguere atq; cætera aqua non potest: calidius autem quod pinguius est. An quoniam multum terræ in se continet, propterea siccus est: quod autem siccus, idem calidius est.

8 Qua de causa qui mari se lauerint, ocyus resiccentur, cum mare grauius sit quam aqua dulcis? An quia crassius & terrosius est: ergo cum parum humoris habeat, merito siccari potest celerius.

9 Cur perflante aquilone mare perspectius atq; translucidius sit quam austro? An quia mare cum serenum est, colore trahere sibi assolet: inest enim aliquid pinguius in succo salso: indicium, quod die tepidioris oleosum quiddam secerni uidemus. Ergo tranquillo tepidiorisq; mari succus iste sua leuitate per summa penditur, quod aquilone fieri minus potest causa frigoris. Est autem aqua translucidior quam oleum, id enim colore obducitur. Aqua uero expers coloris uisu obuia, apertionem sui præstat suspicionem.

10 Cur fluctus uentum præ se omnes ferant? An quia flatus futuri indices sunt: flatus enim impulsus æris est. An quia uice propellendi successiua consistunt. Propellit autem flatus nondum continuus, sed exoriens. Primus igitur quasi emarcuit, mox autem hunc alter propellit factaque altera densitate elanguescit: quare cum hoc propulsum iam adest, propellens quoque illud uenturum esse palam fit: facit enim id ipsum cum incipit.

11 Cur fluctus ante quam flatus erumpit? An quia non simul flatus desistit, & mare undabundum sedatur: sed mare postea, ideo fieri potest, ut qui mouerit spiritus, ante occidat quam sensu obuius sit: itaq; non fluctus spiritu prior est, sed ille latet, hic patet. An flatus non undiq; simul spiret, sed primum unde exortus sit: simul autem spirat & mare sibi proximum agitat, quod

quod exitum subinde proximum mouet: atq; ita fieri potest, ut fluctus flatum possit antecire. Motus enim ille uelocior à mari, non à flatu principium ducit.

12 Cur in mari melius quàm fluuijs natare possumus? An quòd qui natat sedulo aquæ adnitendo natat: adniti autem firmitus ad id possumus quod corpulentius est: at aqua marina fluuiali corpulentior est: crassior enim, & ad renitendum ualidior.

13 Cur mare deuri potest, aqua non potest? An & aqua deuritur: sed mare minus ignem extinguit, quoniam pinguius est. Cuius rei indicium oleum facit, quod ex sale depromi potest. An etiam meatus maris minus congruant igni, ut qui crassiores sint, & eo magis quòd salis ratio non deest. Ut igitur quod siccum est, minus extinguere, quàm quod humidum potest, ita etiam quod amplius siccum est, idem ex ratione urentius esse debet, & alterum magis altero: quò enim siccius, eò calidius est: mari autem istæc ambo inesse plenius palam est.

14 Quam ob causam demersi in mare plus temporis ualeant tolerare, quàm in fluuio? An quia fluuialis humor tenuior, subiectis igitur copiosius strangulat.

15 Cur mare perspectius & dilucidius est quàm aqua potu idonea, cum crassius sit? dulcis enim salsa tenuior est. Antenuitas causa non est cur mare dilucidius sit, sed directi meatus id faciunt, quos tum plurimos, tum amplissimos continet: ergo illa potu idonea spissa ex tenuitate suarum partium est, salsa amplioribus interstitijs inanit. An quia mare purius & syncerius est: terra enim nulla in eo permanet: arena suo pondere delapsa, in imum subsidet. At humor dulcis mistus cū terra est, quæ interueniens facit ut citò perturbetur.

16 Quam ob causam mane aura frigida de mari non spirat, de fluminibus spirat? An quoniam mare locis patulis spatiosisq; dilatatur, flumina angustiis cōcluduntur. Aura igitur maris per multa uastaq; spatia dispalata redditur imbecillis:
fluminum

PROBLEMATVM ARIST.

fluminum autem uniuersa extinguitur, itaq; amplius ualet, & frigidiuscula meritò occurrere potest. An causa non in eo est, sed ut flumina sua natura frigida sunt, sic mare nec frigidum neque calidum est: aura autem omnisq; respiratio, humore uel calescente uel frigescente excuti solet. Vtrum enim ex his fuerit, humor aërescit, quo aërescente, aër qui inde ortus spirat, aura est: qui si à frigidis proficiscitur, frigidus meritò spirat: si à ualde calidis, citò refrigeratur. Fluuios igitur frigidos comperire omnes possumus: mare autem neq; frigidum, neq; calidum ualde est: itaq; nec frigidum esse id potest quod ex eo respirat, cum scilicet mare frigidum ipsum non sit, nec citò refrigeratur: quia calidum ualde non est.

17 Cur fluctus altioris pelagi tardius desistant, quàm breuioris? An quia res omnis serius ex motione multa, quàm pauca requiescit: æstus autem magni pelagi amplior quàm parui est, ergo nihil temerè agitur, si tardius quietatur.

18 Cur aqua salsa frigida bibi non potest, calida refrigerata'ue postquam calfacta est, melius potest? An propterea, quòd de contrario in contrarium res quæq; mutari solita est. Aqua autem salsa dulci opposita est, & cum calescit, portio salis decoquitur, cum refrigeratur, in imum defertur & subsidet.

19 Cur aquæ positæ prope mare, dulces magna ex parte, non salsæ comperiantur? An quia percolatæ potu aptiores redduntur: percolari autem id melius potest, quod mari propius situm est.

20 Cur aqua salsa profluere nequeat? An quia stabile quod graue est. Salsa autem aqua grauis est, quapropter calidæ tantummodo ex salsis profluere possunt: habent enim sibi leuitatem quæ pondus salsuginis superat: calidum nanque leuius est. Adde quòd aquæ profluentes per terram nimirum percolari queunt: itaq; quantum crassius & grauius est, id assidue magis magisq; defertur & subsidet, quantum leuius atq; syncerius id seuocatur & profluit. Vt enim salsum graue, ita dulce

dulce leue est : atq; ita efficitur ut sint dulces quæ profluunt. Hæc eadē causa est, & cur aqua salsa cū mouetur mutaturq; dulcior fiat: leuior enim per motum atq; syncerior redditur.

21 Cur si quis in Affrica propter mare infoderit, aquam principio dulcem, post breui salsam eandem comperiet, cū cæteris in locis minus idipsum eueniat? An prima loci illius aqua concocta sub terra est, quæ cū diutius manserit, salsior à mari trasmisso efficitur, ut quæ nuper constiterit: cæteris autem locis aqua uel nulla est, uel plurima nulla prohibente siccitate est.

22 Cur sal eliquari ocys aqua salsa quàm dulci possit? An quòd eliquari non aliud est, nisi ab humore caloreue subeunte resolui & dirimi ita ut liquidum sit: eliquare autem nequeunt quæ uel subire omnino non possunt, uel quæ ita subeunt ut tangere nequeant. Vix illa uerò eliquant quæ facile transmeant: contra celerrimè dirimunt, quæ per uim se intrudunt. Subire autem nequeunt, quæ amplius admodum partibus constant, quippe quæ meatus rei subeundæ excedant, contra quæ minutioribus constant, transeunt sine tactione. Atqui ut dulcis aqua tenuior, ita salsa crassior est: ergo altera sua tenuitate facile penetrans uix liquefacit, altera subit quidem, sed minus propter suarum partium magnitudinem: itaq; cogere & proinde dirimere celerius potest.

23 Cur aqua minus candeat si moueatur? quod uel maris æstu inspicitur potest. Vnde Homerus, flatu oriente, inquit, & flatu nigrescit pontus eodem. An duabus de causis: nam si ex propinquo contuimur, causa est, quòd uisio magis transmeat aqua manente quàm mouente: eripitur nanque transmes omnis directus cū mouetur. Candidum autem id esse uidetur, quod perspectū atque perlucidum est: per quod enim uisus transire nequeat, id atrum esse affirmant: quamobrem aërem quoque nigrum è longinquo, candidum ex propinquo uidemus: & maris ut quod propè adest, candidum: ita quod

N

procul,

PROBLEMATVM ARIST.

procul, cœruleum & nigrum: sed si è longinquo spectatur, causa est motus quidam, quo aspectus mouetur, cum se ad elongatiora deducit. Quinetiam cum aqua quiescit, aspectus uniuersus in lucem reflectitur: quod fieri nequit, cum illa mouetur.

24 Cur fluctus præalti pelagi nequeant superfringi, quem admodum parui? An quoniam aqua parua distrahi ab aëre magis potest quam multa, propterea percussa facilius frangitur. Atqui in alto multa, in breui pauca est, quæ in fluctus compellitur.

25 Cur loca austrum uersum spectantia aquas continet saliores? An propterea quod mare in terram sub austro interrumpit, dulces cum salsis miscentur.

26 Cur aqua salsa uino dulci magis quam austero supernat? Vtrum quod dulce plus terræ continet sicuti uua passa. An quia grauius & lentius dulce est, itaque minus miscetur, immixtumque residet atque innatat.

27 Sed cur omnino possit innatare cum terrena sit? namque delatio huius deorsum est. Vtrum propter calorem modo salis: excremento namque per summa erumpenti res similis est. An alia causa sit: nam si non propterea ita fiet, uel dulci innatare minus incredibile erit: calidissimum enim est.

28 Cur fluctus antè interdum ueniant, quam uenti? An ea de causa, qua etiam postea desistunt. Primus etenim flatus prius quasi languescit quam fluctus ille impulsus: deuenit autem in terram, non ea unda quæ prima impulsæ est, sed id uice pari subinde impellitur, quod proximum deinceps exceperit.

29 Cur littora fluctuosiora solida sæpe efficiantur, adeo ut planè pauimenta uideantur: & ut solida sunt, quæ frequentia fluctuum concalluerunt, ita pars remotior soluta sit admodum & cedens? An propterea quod fluctus arenam non minutissimam, sed maiusculam procul eicit, ut & manus non quod mi-

nimum

nimum est, id maximè lōgè iacere potest. Tum etiam cū per multa & uaria promiscue conquatantur uersenturq; , pars minimorum interlapsa spissat, atq; consolidat : mox fluctus residentis motio nihil propterea protrudit, sed opprimit pauimentatq; : ergo quòd exigua procul exilire non queunt, incidit ut ex paruulis moles coagmentetur, quæ quoniam motu frequenti agitatum est : continua redditur, arena scilicet interlapsante prætenui, dum compages contentione perpetua consistat, cū fluctu ultimo pauimentatur, & humor leniter, sensimq; irrorans conglutinet. At pars seposita oræ arida, disgregatur & finditur: lapillis etiam constat maiusculis, minusq; complanata est.

30 Cur superius mare salsius & calidius sit quàm inferius: & puteis quoq; potu idoneis pars superna salsiior sit quàm ima? quanquam esse e contrario debuit: grauius enim quod salsum est. An quia sol & aër partem humorum leuissimam assidue detrahunt: dulcissimum autem quod leuissimum est, potissimumque de prioribus locis hauriunt. Et maris igitur & aquarum dulcium summa, uis solis exercet, itaque salsius id esse necesse est, quod his residuum extat, unde humor dulcis exæctus est, quàm unde nihil uel minus abiit: propterea calidior quoq; pars eadem superior est: salsum enim quàm dulce calidius est. Quapropter quibusdam ex ijs qui à disciplina Heracliti sunt, placet, ut dulci ex aqua siccata, concretaq; , lapides terræque creentur: mare autem sit, unde sol exhalationes eliciat.

31 Cur maris pars terræ proxima dulcior est? An quia frequentius mouetur: salsus autem humor cū mouetur dulcior redditur. An quoniam aqua in profundo salsiior est: minus autem alta, quæ proxime terram est. Quamobrem quæ statim à terra præcipiti altitudine descendit, salsa est: nec dulcedinis tantundem reddere potest, cuius rei causa est, quòd salsa suo pondere in inum potius deferatur.

32 Cur mare solum omnium aquarum deuri potest? Non enim pluuia, nō pluuiialis, non fluuiialis, non aliqua potu idonea. Vtrum quia multū continet terræ, quod salis argumento ipsius constat? An quoniam pinguiusculum est, quod oleum demonstrat, quod in sale resudetur.

33 Cur lacus arenam uel nullam faciat, uel minus quàm mare, & fluuius? An quia saxa in mari consistūt, & terra deusta maxime est, arena autem saxum in parua minimaq; perfractū est, quod ictu fluctuum frangitur. At in lacum saxa non æquè consistunt pura synceraq;, neq; frangi itidem possunt, eò quòd fluctus non pari modo excitantur. Sed in fluuijs confici arenam potius dixerim, quoniam terram hi detrahunt, saxaq; suo fractu perfrangunt.

34 Quam ob causam cū lacus uel diminutus uel exiccatus est, frumentum in campo acrius gelu deuritur? Vtrum quod humor lacus aërem suo uapore tepescit, ut minus atq; imbecillius congelascit, quàm locis palustribus & cauis. An de terra, ut uulgò dicitur, frigus incipiat, & subeat sensim. Lacu igitur absumpto, frigus per terræ spatia ampliora plenus inuadens gelu instringit, deuritq; amplius. Locis autem cauis atq; palustribus frigora de imis aspirant, quod etiam uulgò creaitur: & quanquàm terra caleat tempore hyberno, tamen quia humida est, calor per summa insidēs, refrigeratur & perit. Humor enim nec adeò procul est, ut refrigerari caloris interioris beneficio nequeant: nec adeò paucus, ut nihil madeat: madet enim terra ubertim. Fit igitur eo ipso congelascente, ut quasi super glaciem & ambuletur & habitetur.

35 Cur mare simul salsum & amarum est? An plures esse in mari sapes nil prohibeat quippe cū genus salsum amaro coniungi, esseq; simul latissime pateat.

36 Cur lapides & testæ in mari rotunda reddantur? An quia extrema compari ademptu circumfracta, in rotundam se colligunt speciem; hæc enim sola simili extremo clauditur,

mare

mare autem quoquo uersus agitando pariter circum undique frangit, atq; obtundit.

37 Quamobrem nonnusquam si quis circa mare infodiat, aqua dulcis principio emanet, post uero salsa efficiatur? An propterea & mare ipsum dulce illum humorem sub terra transmittit percolatq; merito principio dulcis est: leuior enim dulcis, quam salus est, itaque prior occurrit: & mare dulcis aliquid humoris in se habet, quod terræ permistū facilius innatare potest. Salsum uero, quoniam & grauius est, & aptius, ad secandum in imum defertur. Siue igitur ita est, siue per uenas ex continente in mare dulcis profluat humor, non immerito per maris summa extare possit, quā se cum eo committat: ergo meatibus postea patefactis humor salus copiae suae ratione uincendo, salsugine totam afficit aquam. Accidit enim ut superis obseptis meatibus, confluuium salsi humoris iter aliud faciat, contraq; patefactis totū istuc perferatur, quomodo in corporis uenis fieri nouimus.

38 Cur mare, cum grauius quam aqua potu idonea sit, clarius atq; perspectius est? Vtrū quia pinguius est: nam si oleum affusum efficere potest, ut melius per aquam incernere sit, merito cū ipsum mare in se pinguius aliquid habeat perspectius & dilucidius fit: ipsum enim oleum aqua leuius est, quamuis non perspectius. An mare non perspectius est sed esse tale uidetur: quippe cum aqua dulcis, aut fontis, aut fluminis sit, fons suam aquam non sine terra emittit, ut purissima esse nequeat, flumē tum terram, tum fecem detrahat. Causa igitur haec sit, cur dulcia minus perlucida appareant.

39 Qua de causa qui mari natant, uentre salubriter euacuantur? haud enim quia laborant: nam qui curriculo eunt, uehementius elaborant, sed tamen non ita euacuantur. An nō omnis labor id faciat, sed solus qui nullam dat causam tabescendi intestinorum: maris autem mora uel omnino edaciorē, & uentris inanitate adustiorē hominem reddi uidemus: est ete-

PROBLEMATVM ARIST.

nim uapor maris calidus & siccus.

40 Cur lacus Pæsa, qui potu idoneus est, lauat simul & purgat uestimenta? humor enim dulcis lauare potest, amarus purgare atq; abstergere, quæ quidem haberi simul non possunt. An nullus humor uestimenta suo amarore possit purgare, sed lentore tantummodo: quamobrem trunculi, & quæcunq; mucosa, uim abstersoriam obtinēt. Igitur & amara quæ ferme lentescunt, purgare queunt, cætera nequeunt. In hoc autem lacu accidit, ut nitrosæ uirtutis amarum totum deustum sit, pingue & lentum remaneat. Hoc igitur abstergit & purgat, lauat autē suo dulci humore.

41 Cur maris undabundi quod desistit, albicat: quod pro uoluitur, nigricat? An quia quod minus cernimus, nigrius id esse uidetur: minus autem cernimus quod mouetur, quam quod quiescit. An quoniam candet, quod transpicitur: nigrescit, quod aspectu peruium non est: minus autem id transpicitur, quod mouetur.

E O R V M Q V A E A D A Q V A S

caliads pertinent, Sectio vicesima:

quarta, cuius quæstio:

nes XIX.

1 **C**ur aqua perfusi calida, minus calorem percipimus, cum peruncti oleo sumus? An propter corporis leuitatem facile aqua dilabitur, minusq; immoratur, quam ut calor subire ualeat.

2 Cur puteorum aquæ tepidæ à meridie æstate reddantur? An quia tunc frigiditate aëris iam superata, calor plenè inuauerit: ante autem frigor calore soluitur & cessat. Non enim simul alter cessat, alter inualescit, sed spatio temporis.

3 Cur aqua interdum facta calidior, quam flamma, ligna deurere nequeat, flamma queat? An quia flamma prætenuis est, spiritusq; ex ea proficiscens partibus tenuissimis constat:

aqua

aqua profectò crassiuscula est, itaq; subire non potest. At uerò flamma, carbonumq; ignitamentum suam ob tenuitatem facile subeunt, atq; resoluunt.

4 Cur aqua feruens liquefacere nequeat, uenter queat? Vtrū uentris calor sua tenuitate subire potest, aqua sua crassitudine nequit. An quòd cætera quoq; liquefieri humor prohibet. Nulla enim res est, quæ inter humorem dilabi, & tabescere possit. At in uentre humore in uesicam secluso, facultas resoluendi acquiritur.

5 Cur fundus uasorum non urit, quæ aquam feruentissimam continent, sed pleriq; fundo sustinentes deportant: aqua uerò ipsa exempta urere potest? An eò quòd calor in fundum uasis contractus, extingui ab aqua potest. Quò fit etiam, ut eliquare res nequeat, eliquabilis si quid humoris admittatur.

6 Cur aqua non perinde hyberno tempore ut æstiuo effereuat, non solum pari concalfacta igni, sed etiam pleniori, & tantundem calens, atq; etiam uehementius? An propterea quæ aquæ efferuētia bullarū elatio est: aqua igitur ipsa non minus hyeme, quàm æstate calefieri potest: sed bullas efferi frigus ambientis aëris prohibet, itaq; minores, paucioresq; consistunt: at æstate contra omnino est. Ille autem efferuendi æstus nō nisi frequentia, magnitudineq; spumæ exultat.

7 Cur calida aqua rugare potest, ignis qui tam calidus est, non potest? An quia ignis spiritum agit, ut tumefacere ualeat: circum enim cutis obtenditur: ruga autem cutis, contractiuncula est.

8 Cur fundi uasorum, quibus calfacimus aquam, tandiu calidiores sunt, dum aqua ipsa frigidiuscula est? An quoniam aqua adhuc frigida calor concludatur circum, obsistatq; intus, cū ei exitus omnis denegetur. At uerò aqua concalfacta, quòd nihil prætereà calor arcetur, sed liberè respiret, diminuaturq; fundus frigidior redditur, non secus ac balneæ: has enim hyeme quàm æstate calidiores experimur, quoniam calor hyberno

PROBLEMATVM ARIST.

potius quàm æstiuo tempore aëris circumfundentis frigore in-
tercluditur.

ἐκπα-
φλάσι. more bul-
larū exi-
lit. 9 Cur aqua feruens nunquam expastat : fresum omne, atq;
lenticula solida expastantur: quanquam his leuior aqua est : le-
uius autem procul proijci facilius potest. Quinetiam argentum
cum decoquitur, idem hoc facit. Itaque qui in officinis argen-
tarijs desecandi funguntur officio, argenti reliquias colli-
gunt lucro. An quia expastationem calor agit euaporando, co-
gendoq; ea quæ suo naturali impetu obstant. Aqua igitur quo-
niam leuis & prætenuis est, nihil per uim reijcit : itaq; nimius
calor colligi non potest, sed antequam contrahatur, repri-
mitur omne, atque excutitur, quod subinde accessit. At ue-
rò quæ corpulentiora sunt, ut polenta, ut argentum, hæc ut
per sui corporis grauitatem arcent, repelluntq; , ita ui per
renixum erumpunt, ut calor quæ uicerit, exiliat uehemens. Fa-
cit enim corpulentia spissitas ne transeat, sed arceatur, dum
ictu caloris superfluentis extrusus sit atq; eiaculatus. Fit ergo
ictus non impulsus, utpote cum calor inferius sursum uersus
efferatur celeriter.

10 Qua de causa quæ parum tēporis calido in humore ma-
duere, tument: quæ multū, hæc collabuntur & rugant? An quo-
niam calor, ut ex concretis humorem elicit, ita ex humore spi-
ritum creat, densa q; omnia laxat. Principio igitur concreta te-
pesciunt, facit humidiora, cum spiritum ex humidis ducens
disfundit, & tumefacit. Cumq; amplius calfacit partem sum-
mam elaxat, ut uapor inde respiret: humorq; exiccatus facit,
ut moles concidat: qua collapsa, cutis omnium summa ruga-
tur: quò autem magis contractione inæquali fiaccescunt, eò ru-
gosa multiplici asperitate efficiuntur.

11 Cur aquis calidis potius quàm frigidis lapides concre-
scant atque coagmententur? Vtrum quòd lapis defectu humo-
ris consistit, calorēque potius quàm frigore humor deficit, &
lapidescit calore: ut etiam Empedocles, Lapides, inquit, & saxa
feruentium

feruentium aquarum opera conficit. An non solum calor elapidat, sed frigor etiam humorem nimio gelu absumendo indurat, facitq; lapidem. Quod nimium frigus ita agit, simpliciter quoque ita agi posse certum est.

12 Cur si inter aquam pedem quis teneat calidam, pede quiescente aquam minus calidam sentiat, mouente calidiorē? An idem quod uel in toto corpore accidat. Si quis enim curriculo it, aërem qui subinde obuiam fuerit sentit frigidiorē, eoq; magis, quo cursum agit prolixiorē.

13 Cur amplius in sole res calidæ quàm in umbra refrigerantur? Vtrum quia minor calor à maiori absumitur. An q; in umbra frigor circumfundens, calorem interiorē reprimit, nec effluere sinit; quod idem moribundis aqua offusa frigida aduehit, quippe quæ calorem concludat & arceat, ne foras se promat. Denique per hyemem omnibus accidit, calidiorē suam esse partem interiorē. At in sole ui nulla arcente calor effluit, atq; ocyus euanescit.

14 Cur aqua minus salubris balneo sit, quam sol tepescerit? Vtrum quia corpori adhuc insidens refrigeratur, horroremq; mouet. An est etiam istud: ueruntamen & si quis ea sæpe utatur, ualetudini fiat obnoxius. Res enim calida, omnino uim coquendi, siccandiq; obtinet: frigida compescere, atq; contrahere potest. Itaque utraq; aliquid boni affert: quapropter aqua & frigida & calida ex igne balneum præstat commodum. At quæ sub sole tepuerit, ob sui caloris imbecillitatem, præbere illorū neutrū habet, sed humificat tantū perinde ac luna.

15 Cur aqua sole calfacta parum salubris fit? An quia rigorem aduehit, ubi refrigeratum est.

16 Cur aqua Magnesiæ & Artanæ feruidæ satis sint potu idoneæ? An quoniam aquæ copia dulcis ad profluentem calida sese applicat, eo tū modo, ut salsugo tollatur, & calor eduret.

17 Cur aquæ Magnesiæ feruidæ feruere quidem aliquando desierunt, salsæ tamen nihilo esse desierunt? An quod aquæ

P R O B L E M A T V M A R I S T .

copia frigida aliunde fusa in fontes feruidos calorem omnem extinxit . Itaque terra tametsi salsa persistere potuit , calida tamen esse propter aqua adiuncta copiam non potuit . Proximum igitur id accidit aqua quam per cinerem transmissam colamus : haec enim transmissa per calidum cinerem, nec ipsa suum frigorem amittit , & cinerem frigidum reddit : salsa tamen amaraq; per cinerem est . Sed cum aqua quae frigida accesserat, alienigena esset calor uernaculus terrae frigore illum pauciore cuincere uice uersa potuit : atq; ita suum calorem aqua receperunt .

18 Cur aqua feruida salsa magna ex parte proueniant? An quod pleraq; omnes per terram aluminosam percolantur: quod odore earum constat: exustorum autem omnium cinis salus est sulfurq; redolet: quapropter feruida omnia modo fulminis urunt, & quidem plura fulminis tactu calida extiterunt.

19 Cur calidae balneae sacrae habeantur? An propterea quod sulfure atque fulmine, rebus ingenuè sacris proueniant.

E O R V M Q V A E A D A E R E M

pertinent, Sectio vicesimaquinta,

cuius quaestiones X X I I .

1 **C**ur membra corporis nostri in utribus obtenta inflatis doleant? Vtrum propter pressuram aeris . Vt enim extrinsecus utrumque premeti aer non cedit, sed repellit: sic etiam quae intus tenentur, aer comprimunt, atq; afficiunt . An quia per uim aer retinetur, stipaturq;, foras uersus suapte natura undique impetens: nimirum ad id corpus enititur, quod medium continet.

2 Cur paludibus iuxta fluuios positae fieri soleant, qui bos mugii appellantur, quos tauros numinis religiosos fabulae narrant? est id sane fremitus mugitui tauri adeo similis, ut qui uoces audiunt, non secus afficiantur, quam si taurum senserint mugientem . An cum aut fluuij in paludes se fundunt, aut paludes restagnant, & uel a mari offensae retorquentur, uel flatum uniuersum erantunt, tum fremitus ille excitatur. Causa uero

sa uerò quòd terræ cauernæ infodiuntur, in quas aqua inter-
rumpens, quoniam fluctus in eiusmodi redundatione mouetur,
aërem per angustias, ceu si quis in amphoram inanem strepi-
tum per osculum mouerit, mugimento similis sonus exultabit:
mugitus etenim bobus per idipsum figuræ genus profertur.

Multas autem, mirasq; uoces informare figuræ cauernarum
uariæ possunt: nam & amphoræ fundū si quis detracto oper-
culo uicissim modo intus attrahens, modo extra depellens per-
terat, sonum per intercapedinem tam ingenuum reddet, ut
belluæ pertimescant, & fugiant, quod pomariorum custodes
emolliri consueuere.

3 Cur aër cum aquã tangit, non humescit? nihil enim de cæ-
teris est, quod si tetigerit humidum nec reddatur. An ita eorū
extima coeunt, ut simul sine ullo interstitio sint, nec plano di-
uerso distinguantur. Igitur cætera quoniã grauiora sunt sub-
sidunt, itaq; humorem sibi admittūt. Aër ut leuior nihilo infe-
rius uergit, quàm extremū limitet. Tangit ergo, quia nihil in-
teriacet: remanet expers humoris, quia semp̄ super aquã extat.

4 Cur nocte media & meridie maximè coelū soleat trāquilla-
ri? An quia uēti trāquillitas aëris statio & requies est, qui tum
constare maximè assolet, cū aut uincit, aut uincitur: etenim
quãdiu pugnat, mouetur atq; inquietatur. Vincit autē maximè
noctē dimidiata, uincitur meridie: ut enim medio noctis sol re-
motissimus, sic meridie proximus est. Ad hæc, flatus uel ortu so-
lis, uel obitu incipit, cessat qui ortu coeperit, cū uictus est: qui
uespera, cū parta uictoria desinit. Itaque fit ut aliq̄ meridie,
aliq̄ noctis medio cessent.

5 Cur prima luce & iam mane frigus sit amplius quàm no-
ctē, cū sol à nobis propius absit? An quoniam cū dies instat,
ros cadit, atq; pruina, quæ frigida sunt: ergo inspersis locis
omnibus frigido humore, meritò acrius refrigeratur.

6 Cur in Ponto intentius & æstus & frigora fiant? An aër
regionis illius sua crassitudine nec hyeme tepescere, nec æstate
refria

PROBLEMATVM ARIST.

refrigerari potest. An propter uarium solis cursum: recedit enim per hyemem, accedit per æstatem.

7 Cur noctu potius quam interdiu serenum sit? An quòd & flatus & perturbationis causa solis uis est. Istæ enim motu accito quodam oriuntur. Calor igitur causæ est, ob eamq; rem quum is adest, quiescunt omnia, & sole abeunte magis quam ueniente, & quòd dici solet:

Nauibus hyberno uentos dat terra secundos,

Tunc mare fert sæuos: calidi sed mensibus anni,

Terra dabit sæuos, Ponti feret unda secundos.

Hoc sibi uult, quòd ubi motus maximus est, ibi minimè quicquã uel seruari, uel consistere potest: æquabili nanque statu, uiribusq; efficacioribus esse id debet quod consistendum, conseruãdumq; sit. Mare autem hybernis temporibus, terra æstiuis sæuire illum in modum solita est.

8 Quam ob causam humor pleno contentus in dolio, diffusus in utres, non solum cum utribus recipi ab eodem dolio possit, sed etiam locum relinquere, quo etiam plus humoris capiatur? An quoniam aër in humore inest, qui dum in dolio est, excerni propter doli magnitudinem non potest: fit enim ut exprimi de maiori uel humor, uel spiritus difficiliter possit: quæ admodum etiam de spongijs amplioribus minus exprimitur. At cum in parua digeritur, extrudi iam de utribus expeditius potest. Itaque dolium, & utres, & humorem etiam alium capit, magisq; in uino id accidit, quia plus in uino aëris inest, q̃ in aqua. Huic sanè proximum, cineris & aquæ tantundem simul uas idem capere posse, quantum plurimum utriusq; seorsum infusi capiat. Cineris enim complura caua & inania esse uidentur, quibus aqua sese insinuat, ut quæ tenuior sit & constipat uero spissatq; arctissime, quoniam particulatim constipatio agitur. Densantur enim adductanturq; omnia plenius, cum paulatim constipantur, quam cum uniuersa: quòd cum ita fiat cinis collabitur, & subsidet, simulq; humorem in se per

cauorum

cauorum suorum opportunitatem admittit . At si cinis qui in aquam immittitur, calidus est, aquam dirimit uertitq; in aërem . Idem illud agetur etiam , si primùm aqua infundatur , post cinis iniiciatur : unde aquam etiam ipsa caua quædam & hiantia in se continere putaueris . An non aqua cinerem sibi admittat , sed cinis aquam . Quod enim tenuius est, subire id posse congruum est . Constat item experimento : cum enim cinis inspergitur , eodem reliqua aqua confluit , quo loco inspersum est . Cuius contrarium certè fieri debuit , si aqua cineris esset capiens . An si prius aqua uas ex toto impleuerit , nihil præterea capiet , sed addito quolibet effundetur . Sin autem ubi semel aliquid aquæ infusum est, cinis descēderit , iam tunc quod dixi eueniet : quippe cum cinis sit ipse qui capere ualeat . Hæc eadem ratio est, cur foueæ terram exemptam recipere nequeant . Locus enim ab aëre occupari uidetur : itaq; fieri non posse, ut tantundem recipiatur .

9 Cur aër qui luce crassior est , solida ualeat permeare , lux ipsa non ualeat ? An quia lux per directum tantummodo fertur, ob eamq; rem oculus, qui transpicere per rara nõ possit, ut per pumicem, quia meatus euariant , per uitrum facile possit, quia meatus positi è directo sunt . At aër impedimēto nullo ardetur , quoniam quæ transit , tendere è directo non soleat .

10 Cur aër per aquæ tactionem frigidus reddi possit , humidus non possit, etiam si quis in aqua uehementer inflarit , ut fluctus inde moueatur , & inundetur . Frigidum autem reddi constat , eò quòd qui ex aquis aspirat , refrigerat ? An frigidus esse calidusue naturæ suæ habilitate potest, ut rei tactu immutetur , quam tetigit : humidus esse idcirco non potest , quia leuior est , neq; ima humoris unquam sua ipse petit natura, sed summa semper planumq; attingit : & si deorsum cogatur, humor quoq; feretur inferius , ita ut nunquam in profundum sese ire patiatur .

11 Cur aër bullis contentus , aut de imis aquæ ascendens,
haud

P R O B L E M A T V M A R I S T.

haud unquam madidus emergat? An quia humor non insidet, sed dilabitur: qui tamen continet bullas, uel minor est, quam humefacere ualeat.

12 Cur aër madere non possit, aqua autem queat, quippe quæ etiam translata in aërem madeat? An eadem causa sit, qua & lapis madere nequeat. Haud enim madendi omnibus uis data est: sed ijs tantum quæ lenta sunt & humida.

13 Cur utres inflati ualeant fluitare? An propterea, quòd aër sursum effertur. Utres enim ut inanes deorsum feruntur: sic inflati supra ideo resident, quòd ab aëre sustinentur. Sed si aër eleuet, atq; prohibeat quò minus deorsum ferantur, cur inflati grauiore efficiantur? & qui fieri potest, ut cum grauior sit, emineat: cum leuior, deferatur?

14 Cur aër non sursum feratur: Nam si ex motu caloris spiritus excitari debeat, ignisq; sublimia petere natus sit, spiritus eodem currere debuit. Siquidem mouens illud sursum uersus impellit, quodq; mouetur, eodem ferri aptissimum est. Hunc enim tramite ferri obliquo latissime patet.

15 Cur aurora frigidior, quam uespera est? An quoniam altera noctis medio propior est, altera meridiei. Est autem, ut dici medium calidissimum, quia soli proximum est: sic noctis medium frigidissimum, quia remotissimum.

16 Cur temporis feruidi noctes molestiores, quam dies sunt? An quia flatus omnes tunc consulescunt: anniuersarij namq; illi & præuij minus nocte, quam interdum spirant.

17 Cur incorrupta durare possint, quæ utribus continentur inflatis, aut uasis benè opertis? An quia putrent omnia, cum mouentur: immotaq; omnia sunt, quæ plena: istæc autem plena.

18 Quam ob causam aëre sudo apertoque frigus fit acrius, quam nubilo, cum stellæ sint calidæ, & cœlum? An quia nihil tunc est quod uaporem arcere, continereq; ualeat, sed diffundatur necesse est: at cœlo nubilo arcetur & aquilone magis quam austro, eadem illa de causa: auster enim nubes colligit,
aquilo

aquilo dispellit: & quidem aquilone magis quam austro euaporari uidemus, & hyeme potius quam æstate, aut propter dissimilitudinem, aut quia uapor non nisi refrigerato humore calido depromi potest.

19 Cur minus quam plus aëris calidius sit, cum angusta omnia sint calidiora? An quia magis mouctur, qui pluris est: motus autem frigorem accipere potest: cuius indicium, quod calida cum mouentur, refrigerantur.

20 Cur aqua & terra putreant, aër & ignis non putreant? An quoniam omne quod putret calidissimum fiat necesse est. igne autem calidius nihil est. An quia refrigerari prius oportet quod putredinem concepturum est: ignis autem calidissimus semper est, aër uero igne refertus est: nihil autem putret, cum calidum est, sed refrigeretur ante oportet, quam putreat. At aqua & terra uicissim modo calida, modo frigida effici possunt.

21 Cur cœlum nubilum tepidius sit, quam apertum, & placidum? Vtrum ut ueteres autores dixerunt, quia stellæ frigidae sint. An id absurdum admodum est, sed quia cœlo sereno uapor extrinigi melius potest: indicium, quod uento silente ros & pruina consistunt. Cum igitur serenum est, calor difflatur, quo humor eruitur, atque effertur, itaque aër frigidior fit: qua de causa humor à calore demissus irrorat: ast cum nubilum est, arcetur, & constat, quocirca nec ros, nec pruina contrahi potest, cum nubilum est: ergo calor ad terram remanens, facit ut tepor amplior esse possit.

22 Cur altis aedibus aër soleat uentilari, reciprocariq; praesertim cum tempus quietum est? An quod aër prælaxo quodam contextu, & hiatu lento est: ergo cum hic extrinsecus introire inceperit, cedit & contrahitur aër, quem domus continet: quo collapsio adductoq; inanior redditur, qui foris est, & spatia multò laxiora capefcit: quæ in spatia aër domesticus relabitur, ferturque expeditè eodem, quoniam & ipse pen-deat, & natura inanis reniti nequeat: quod cum per multa eius
membra

PROBLEMATVM ARIST.

membra eueniat, proximus hunc aër seclatur adductus propul-
sione primoris. Tum eò largè foras iam profluente, locus in-
ternus inanis redditur & uacuu, externus cōtrā repletur spif-
fescitq;: ac deinde in hunc modum reciproco fluxu actitatur.

EORVM QVAE AD VEN-

tos pertinent, Sectio uicesimasexta,

cuius quaestiones L X I I I I.

I **C**ur uentus caecias solus ex omnium uentorum numero, nu-
bes ducere ad se possit? Vtrum quòd uentus aduersus
reflat eodem tempore. An quoniam de locis eminentioribus
spirat: sunt enim partes, quæ ad solem orientē uergunt emi-
nentiores, quàm quæ ad occasum: indicium maris occidui ma-
gnitudo facit, & latitudo. Quòd cū desuper in aduersum
spiret lineam sua dilatione ista terram uersus conuexam agit,
regionemq; inuadens, ut dixi occiduam, nubesq; per lineæ suæ
figuram contrahens, ad se suo inde reflexu eas uocat, atque
impellit: quod solus hic propterea facit, quia cæteris loca uel
æditiora sunt, uel submissiora, quæ uersus, ut aut de imo, aut
è directo flatus feratur deuexus, terram uersus necessum sit, ita
ut ad postremum reflexus effici nullus queat, eò quòd flatus nō
ad terram subditam aëris amplitudini finē protrahendi faciat,
nec ubi aër cogi in nubes possit. Subsolanus ac cæteri minus
caui, quoniam humidi non sunt, nubes non cogunt: itaq; uel
nullatenus, uel minus id ipsum facere possunt.

2 Cur aquilones anniuersarij fiant, austri non fiant? An
austri quoq; fieri possunt, sed cōtinui, quia initium austri longè
à nobis est, aquilonis in uicino est, quippe cū sub aquilone ha-
bitemus. Item aquilones anniuersarij tranquillo aëre spirant,
quippe qui per æstatem moueri soleant: austri uere oriuntur,
cū aër minus quiescit: addo etiam quòd auster humidus est,
humido autem superior locus alienus. Quamobrem humores
qui eo in loco consistunt, citò resoluuntur, & euanescent: &

cū

cum humores erratici uagabundiq; sint, accidit ut aer quoque eodem ducatur, quo humores ipsi uarie dilabantur. Qui cum non loco eodem agitetur, efficitur porro ut flatus diuersi oriatur: flatus enim non nisi motus aeris est.

3 Cur auster post pruina spirare soleat, an quia pruina nisi facta decoctione haud unquam consistere potest: mutatio autem post concoctionem purgationemq; fieri in contrarium solet: aquiloni autem contrarius auster est. Haec eadem causa est, cur post niuem auster spiret: omnino enim & nix & grando, & imber, & omnis id genus purgatio concoctionis indicium est. Vnde fit etiam, ut post imbres caeterasq; eiusdem generis tempestates, flatus desistant & consternentur.

4 Cur procellae, hoc est uenti, qui excussi nubibus saeuunt, imbre superueniente ocys cessant? An quoniam aqua expressa uentres nubium confident, unde flatus origo est.

5 Cur non iidem uenti imbrem ubique afferant, an quia non iidem montibus ubiq; occurrunt, sed alijs partes aliae sunt obiectae. Nubes enim ibi magis consistunt, ubi uentus uix quasi loca ardua superas depellere praeterea nequit: cum autem consistant, premuntur, rumpuntur, imbremq; demittunt.

6 Quam ob causam coelum purum & placidum, serenum indicat, tempus turbulentum hyemem praenunciat? An propterea, quod hyems aere consistente, spissescenteq; fieri solet: ergo cum sol euincit, discernit, illustratq; aerem: cum euincitur nubibus, obfuscatur atq; incrassatur. Quod si constitutio ualida, hyems continuo luce prima erumpit: sed si imbecillior sit, nec tamen ex toto succumbens, occasum uersus depellitur, quod consistit, ac inibi manet, eo quod aer terrae proximus hyeme instante crassissimus est: & mox reliquus quoque consistit, quoniam initium, firmamentumq; obtinet stabilitatis, quod suscipere, atque colligere possit, quantum subinde accesserit. Ut enim in acie conuersa in fugam uno resistente, caeteri quoq; omnes insistant: sic in aeris ratione fieri solitum est. Quamobrem

καθαρά

διόφς,
coelum purum uel serenum purum. i. occasus purus.

καὶ τὴν
hyemem tempestates.

PROBLEMATVM ARIST.

citò, imò repentè interdum fit, ut cœlum nubilum reddatur. Cùm igitur occasus est, perturbatus, constitutionem minimè uictam esse à sole diu pugnante firmissimè indicatur: itaq; plus item posse consistere consentaneum est. Et quidem minus timendum, cùm hyeme prægressa, quàm cùm post serenum id accidit: quippe cùm illa ratione ueluti reliquias quas iam restare, ac initium consistendi oriri uideatur.

7 Quid est quod flatus moueat tropæos, id est, quos uersarios aut reciprocos appellamus? An eadē ratio est, qua euripi mari reciprocante agitantur: nam & mare, & aër eatenus fertur quatenus profuere licet. Deinde cùm obice quadā amplius prograssandi, licentia his tollitur, qui terra pergunt ob eam scilicet rem, quòd suæ motionis, delationisq; primordia parum habeant ualida, tunc reciprocantur, & redeunt.

8 Cur iidem illi tropæi de mari spirare soleant? Vtrū quia mare uicinum est. An quia tropæus apogææ, id est, flatui abterrano contrarius est. Versarius enim tanquam reuersio abterranei est: quippe cùm abterraneus flatus ex terra in mare profluens sit, cuius reciprocatio uersarius est: itaque de mari terram uersus spirare necessum est. An uenire inde putandum quoniam aër collectus in mari est, qui illo fluxerat. Sed ratio cur nec in terram consistat, & reflectatur, cū profluit, quòd mare in cauo est, Aër autem modo aquæ ad id fluit, quod cauißimum est.

9 Cur dici solet, Tertia lux nunquam nocturno aquilone laborat? An q; flatus septentrionis imbecilli sunt, cùm nocte spirare incipiūt: argumentū enim non multū aëris esse motū, quòd eo tēpore spirare exorsus est, quo calor is exiguum est: exiguum nanq; calor is, exiguum aëris mouet: at qui flatus minimi omnes intra triduum finiuntur: ergo nec is diuturnior esse debet.

10 Cur aquilo crebrius quàm auster spirat? An quoniam aquilo parti orbis terrarum habitatae uicinus est, idcirco latere non potest. Simul enim ex sui temporis breuitate & spirat, & adest:

adeſt : at auster quia è longinquo admodum niſi uehemens ſit, uenire non poteſt.

I I Cur auster minus hybernis noctibus quàm diebus ſpirat? An eſt quidem ſol noctis etiam tempore australi regioni propinquus, & noctes ibi tepidiores quàm dies aquilonem uerſus: itaque aëris multum mouetur, & nihil minus quàm interdiu. Sed calor dierum uehementior omnem abſumendo humorem, efficit ut minus ſpiretur.

I 2 Cur auster canicula oriente moueatur, idq; lege naturæ certiffima fieri ſoleat? An propterea q̄ regio inferior orbis ſole ſcilicet remoto minus calida eſt: itaq; uapor inde largè emigrat, & multi p̄fectò aſtri ſpirarēt, niſi anniuerſarij, p̄hiberēt.

I 3 An omnibus aſtris tū orientibus, tū occidentibus, aër ſoleat cōmutari, ſed cane præcipue? quòd quidē flatibus latiſſimè cōſtat, qui eius ortu, & poſt ortum ſequuntur. Quòd cum æſtus tunc uigeant, ſpiritus calidiſſimos per idem tempus oriri congruū eſt. Auster autē calidus eſt, & cū ex contrarijs in contrarium maxime commutari ſolitum ſit, ortumq; canis præuij nuncupati antecedant, qui aquilones ſunt, merito poſt eum auster ſpirat: quandoquidem aſſignari neceſſe eſt idq; aſtris fieri orientibus: huic autē uerbo cum aſſignari dicimus, ſubiecta notio eſt aërem inſigniter cōmutari: & quidē mutari ſtatuū omnia genera in uentos aduerſos, aut dextros ſolent. Quòd cum aquilo nō tranſeat in latus dextrū, reliquū eſt ut in aduerſum, hoc eſt, ut in auſtrū tranſeat. Quinetiā dies poſt brumā quintuſdecimus, auſtrū præ ſe fert, eò q̄ bruma initiū quoddā eſt, moueturq; à ſole is potiſſimū aër qui brumæ uicinus eſt: ſole autem tunc ad auſtrū uergere certū eſt. Ut igitur cum ortū perreptat, flatus excitat ſubſolanus: ita cum meridiē adit, auſtros euocat: nec tamen ſtatim à bruma id facit, quoniā breuiſſimas tunc agit diſtantias, ſed quintodecimo, quia tempus id modicè ſe habeat ad primam diſceſſus ſenſionem, Totum enim id tempus pars conſpicua eſt.

PROBLEMATVM ARIST.

14 Qua de causa orionis exortu dies maximè uariant, flatusq; importuni moueantur? An quoniam in mutatione uaria maximè omnia sunt, quæ non uno certoq; tempore, motiue describuntur: atqui oritur orion incunte autumno, occidit hyeme: ergo quia non uno tempore constat, sed alio incipit, alio cessat, flatus etiam inconstantes esse necesse est, utpote cum anticipati conditione proueniant, quos sibi tempus utrunq; sortitum est. Et quidem difficilem esse orionem & cum oritur, & cum occidit, ex temporis uarietate rectè affirmat: turbulentum enim, atq; inæquabilem esse necessum est.

15 Cur aquilo nocte exorsus die tertia cessat? Vtrum quia ex paruo, imbecilliq; initio prodit: tertius autem dies decretorius est. An quoniam uniuersus modo $\xi\nu\nu\epsilon\phi\iota\omega\pi$, id est, procellarum, & nubibus excussorum flatuum funditur, idcirco cõpendio cessat.

16 Cur plurimi aquilones spirant? An quoniam pars orbis terræ habitata septentrionibus subdita, est eminentior, & extra solstitium posita, & niuis plena, quæ nix montibus nõnullis nunquam deest. Cum igitur concreti humores tabescunt, flatus magna ex parte oriuntur: is autem aquilo est, qui à septentrionibus mittitur.

17 Cur austri hyeme, atque incunte uere, atq; autumno cessante spirare soleant, undabundiq; sint, & contortuosi, atq; Africa non minus frigidi, quam regioni nostrati aquilones? An propterea, quòd sole propinquo spiritum moueri necesse est: sol autem per hyemem austrum uersus perfertur, & incunte uere, desinenteq; autumno iam calfacere incipit: æstate contra septentriones petit, & loca relinquit meridiana. Calidus autem propterea est, quia spiritus aër Africa miscetur, qui calidus est: hinc etiam in mare corrumpens ingentes excitat fluctus facitq; australem æstatem.

18 Cur auster foetidi halitus causæ sit? An quoniã humida & calida corpora reddit, q̄ maximè putredini opportuna sunt.

19 Cur

19 Cur auster profectus ex mari commodus ijs sit, quorum stirpes terra continentur? Nam & Thriasio campo terræ Atticæ auster de mari occurrit. An quoniã refrigeratus accedit, rubigo autem per humorem calidum alienumq; cõsistere solet.

20 Cur uentus magna ex parte ante lunæ defectus excitetur initio noctis, cū defectus medio incipit noctis, medio uerò cū mane? An quoniã calor lunæ propterea hebetatur, quia cursus iam proxime est, q; defectus exultet. Remissio itaq; calore quo retētus aër quiescit, rursus moueri, ac spiritus reddi incipit.

21 Cur auster non incipiens, sed desinens imbrem afferat? Vtrum quòd aërem cogit è longinquo, quo coactò aqua exprimitur: cogitur autem postea, quam cœptum est. An quoniam incipiente calidus adhuc aër est, quippe qui profectus à calido sit: processu autem temporis refrigeratus, in aquam melius consistere potest.

22 Quam ob causam cū minor auster est, nubes nullas obducit: maior, nubilus, & diuturnior est? Vtrum, ut quidam aiunt, initiij causa ita accidat. Nam si ex minori proficiscantur, liquidus, fidusq; est: si ex ampliori, nubilus & crassus. An quia minor cū incipit est, itaq; non multum aëris compellere potest, sed ad postremum amplificari consuevit. Vnde illud prouerbum. Cū cessat boreas, cumq; auster surgere cœpit.

23 Cur tempore hyberno flatus parte ueniūt exortiuæ, æstiuo occiduæ? An ubi sol amplius non euincit, aër liberè profluit: cū igitur nobis occidit, nubes relinquit, quibus fauonij prodeunt: cumq; incolis inferioris hemisphærij oritur, spiritū illis, parte exortiuæ producit: contrà cum parte inferiori occidit fauonios illis subsolanos nobis consecante aëre facit. Vnde fit, ut si quem alium uentum occupauerit, augeat, eò scilicet, quòd nonnihil adiunxerit.

24 Cur afflante fauonio canes uestigia minus ualeant comperire? An quia plurimum hic uentus confundit, quoniã uentorum omnium continentissimus est, maximeq; terram attingit.

P R O B L E M A T V M   A R I S T .

25 Quam ob causam cum stellæ profiliūt, uenti indicium datur? An propterea q̄ à flatu feruntur, priusq; ibi quàm apud nos flatus excurrit. Quo fit etiam ut unde stellæ feruntur, huc flatus accedat.

26 Cur nubes maximas fauonius agit? An q̄a de alto spirat regioneq; maritima nubes per ampla spatia colligit ampliores.

27 Cur uenti ad postremum uehementissime spirant? An quia ubi uniuersi efflarunt, caloris parum relinquitur.

28 Cur si circa æquinoctium africanus spirauit, aqua fiat necesse sit? An quo loco orbis sol fuerit, inde soleat spiritus excitari: itaq; pro solis discursu uicissitudo spirituum agat. Quòd cum æquinoctium hyemis atq; æstatis confinium sit, dum sol nobis conspectum æquinoctium agit, aut iustum transgressus limitem regioni se dedit hybernæ, accidit ut uenti partis illius uernaculi spirent, quorum primus africanus est natura humidus: & cum sol partem orbis terrarum hybernã perlustrat, flatusq; regionis eiusdem mouet, euenit ut hyems suis fungatur muneribus: cuius generis imber est. Ad hæc cum æquinoctium, tanquam partibus examinatis uiribus hyemis atq; æstatis, constet, si alterutris quicquam additum sit, obitus momentum exultabit conspicuum, ut in æquilibrio pondus lanci adiunctum alteri efficit. Quòd cum africanus hyberni ordinis sit, naturaq; humidus, æquinoctio additus, hyemem imbremq; meritò affert: imber enim hyems est flatibus familiarissima.

29 Cur auster atq; eurus, cum flatibus sibi obiectis calidiores sint, alter aquilone, alter fauonio, aquæ fertiliores sint? quàm quam frigor est, qui humore ex aëre depromat: haud enim quòd aquilo nubes hinc pellit, idcirco aqua nō prouenit. Nam & fauonius & eurus nubes abigit, quippe qui ex altero pari modo proueniat: quin etiã cæteri omnes unde spirant, inde depellunt. Vtrū quia frigor amplius introrsum circūobsistit, cum calor extrorsum amplius urget. An etiã regio facit unde spirant, ut sereni illustresq; ueniāt. Eurus nãq; ex ortu, fauonius ex occasu ad-

uentat.

uentat. Quinetiã ratio sit, & aër præcalfactus celerrimè ac plenissimè refrigeratur, quomodo etiã aqua: igitur euri aër de ortu calidus, austri de meridie fertur: cumq; frigidissimũ locũ adire, compendio concresecunt, atq; in aquã consistunt, magisq; eurus aquam agit, quoniam aërem de solis parte nec minus calidum ducit. Auster aquam mittit, cum cessat: quoniam aër qui primus ex mari accedit, frigidus est: ultimus autem tepidus ex terra occurrat. An non id solum causa sit, sed etiam quòd ad postremũ auster crescit. Vnde illud prouerbium. Cumq; auster surgere cœpit. At qui frigidiores qui uehementius spirant: igitur merito in nubes aërem postea cogit. An ea ipsa ratio sit, cur post, quàm principio, fertilior aqua occurrat.

30 Cur uenti siccant, cum frigidi sint? An quoniam qui frigidissimi sunt, uaporem eliciunt.

31 Sed cur amplius siccent, quàm sol? An quia uaporem nõ solum euocant, uerumetiam abducunt, sol autem relinquit: itaq; ut magis humificat, sic minus asiccat.

32 Cur unus uentorum cœcias nubes ad se uocat? & etiam prouerbiũ illud declarat. Ut cœcias nubes, sic ille opes trahens. Cæteri nanq; unde spirant, inde tantũmodo expellunt. Vtrũ uentus aduersus eodẽ in tẽpore spiras, id facit. An si hoc esset, haud unquã latere potuisset: etenim spiritus hic suapte natura circulari linea fertur: ergo cæteri per terram uagantur, hic cœlum uersus suæ lineæ cauum erigens non ad terram resupinans, suã originem repetit: itaque nubes facile ad se ducit.

33 Cur fauonius serenus, ac iucundissimus uentorum omnium est? & quale Homerus flare per cãpos Elysijs carmine illo dixit. Sed zephyri assidue spirant, auræq; salubres. An primũ quòd aëris temperiem plenè obtinet: neque enim calidus est, ut qui de meridie, ortuq; spirant: neque frigidus, ut qui de septentrionibus eueniunt: sed mediũ frigidorũ & calidorũ flatuum tenet. Quòd cum utriusque in uicino sit, particeps utrarumque uirũ euadit: itaq; temperatissimus est, & uere maximè spirat.

PROBLEMATVM ARIST.

Ad hæc flatus omnes transire, uel in sibi aduersos, uel in dextros consueuerunt: itaq; cum post aquilonem fauonius spiret (dexter enim hic est) efficitur adeo tanquã mitis ad immitem, & simul ubi destitit hyems, serenum magna ex parte subsequi solitum est, atqui flatus hybernus aquilo est. Subsolanus quamuis inter calidos & frigidos situs, minus qualitatis eorum particeps est: hic enim cum spirat, flatus uergentes ad austrum motitat quidem (istuc enim transferre assolet) sed misceri tamen cum his minimè patitur. At uerò fauonius & mouetur ab austro, & ipse cum spirat mouet aquilonem: huc enim usque progrediens, uicissitudo spirituum finem sui circuitus facit. Quod cum unus facit, alterius finem, alterius initium secum habeat, meritò suauius & est, & esse uidetur.

34 Cur fauonius horis postmeridianis spirare, non mane soleat? An quòd sol magna ex parte uel oriens, uel occidens, autor spirituum est: quoties enim aërem humidum tepesciendo percoquit, atq; discernit, in spiritum sanè illum extenuat, quod si tantisper acciderit, ut aër spirantiusculus sit, magis magisq; à sole uertetur in spiritum. Quoties igitur sol in exortu est, procul à fauonio abest: hic enim ab occasu se promittit: & cum iam occidere proximus est, aër omnino extenuatus discretusq; fluit: at dum confecto meridie pergat ad post meridianum, tantisper ad aërem tepesciendū discernendumq; modice admodum habet. Subsolanus quoq; ob eam rem mane spirare incipit: aërem enim qui supra terram sublimis impendens nocte humefactus, solo sui ponderis ratione appropinquarit, sol mane discernens proximum sibi excitat primum: qui autem ex sole oriente spirat, subsolanus hic appellatus est.

35 Cur sole se attollente spiritus & sternuntur & augentur? An quia spiritus uel aëris, uel redundantis humoris commotio est: quæ ut cum parua est compendio à sole consumitur: itaq; nullus spiritus inde existit: ita cum magna est, solis exortu amplior redditur: sol enim autor & parens motuum est.

36 Cur

36 Cur fauonius horis postmeridianis spirare soleat? An quòd spiritus omnes sole humorem diffundante proreniunt: humor enim qui antehac concrefcebat, tabescit, cum uis calor in propinquo est: itaq; spiritum mouet: at qui fauonius de occasu spirat. Rectè igitur postmeridianis exoritur: tunc enim sol eius ad locum accedit.

37 Cur aquilo & auster sæpißimè spirant: An quia cõtrarium à suo contrario è directo scilicet oppugnatu minimè educare potest, sed ex latere potius aduersam uim tolerat: auster uerò & aquilo ex cursus solis lateribus spirant, cæteri aduersa si potius occurrunt.

38 Vtrum spiritus fonte quodam emergat, quemadmodum aqua, supra quem fontem efferri ne queat, an non? & utrum uno ex puncto, an ex loco profluat ampliori? Sunt certè non nulla in aère, quæ uel in aqua accidere pari ratione uidemus: quippe cum aqua per prona ocys fluat, quàm cum in planis atq; equalibus stagnat: hoc enim & spiritus faciunt: nam locis editis atq; excelsis aër assidue mouetur cauis è contrario sæpe quiescit, & consilescit. Adhæc, super excelsissimos montes spiritus nulli excitantur, ut super Athon, ac reliquos generis eiusdem: indicium, quòd quæ reliquerint, qui anno superiori sacrificarunt, posteriori incorrupta comperire affirmant. Constat igitur spiritus quoq; prolationem ueluti ex fonte quodam actitari, super quæ nihil prætereà efferre se potest. Vnde fit, ut locis excelsis, quod modo diximus, accidat: quòd idem datum etiam aquæ putauerim. Nec enim aqua uehementem, nec spiritum rapidum locis excelsis fieri nouimus.

39 Cur austro spirante cœruleum mare fiat aquilone obscurius atriusq;? An proptereà quòd aquilo minus mare perturbat. Omne autem quod tranquillius est, atru esse uidetur.

40 Quam ob causam austri cum leuiter spirant, nequeant nubilare: cum intentè, nimirum queant? An quoniam cum leuiter frequentiam nubium agere nequeant. Itaq; breue sit,

PROBLEMATVM ARIST.

quod obduci nubibus possit: at uerò ubi excreuerunt, multas dea pellunt: itaq; amplius obnubilare uidentur.

41 Cur aquilo ut magnus incipit, ita paruus desistat: auster contra, ut paruus incipit, ita magnus cessare soleat? An quia nobis aquilo in uicino est, auster longè abest. Alter igitur ubi primum exortus est, nos occupat: alter suo disperso principio, utpote diu pertracto, exiguus ad nos primum deuenit: at finem alterius sentimus, alterius minime. Itaq; merito alter imbecillus cum cessat, est, (omnium nanque finis imbecillus est) alter ualidus. Finem enim istius, nihil prætereà sentimus.

42 Cur uersarij, qua mare sinuatur, reflare soleant: qua porrecta pansaq; maria sunt, reflare non possint? An quoniã flatus in sinum interrumpens nihil distrahitur, imò magna parte uniuersus perfertur: at in dispalatis porrectisq; abterranei, & protinus magis distrahuntur, & inter profluendum hac eadem re patiuntur: quoniam nihil obsistit quò minus multas in partes proruant. Versarius enim non nisi reflexus abterraneus est.

43 Cur dici solet, Cum cessat boreas, cumq; auster surgere cœpit? An quoniam boreas, quod nos ei subditi sumus, parsq; habitata terræ uergit ad septentriones, intentus protinus accidit: quippe qui statim cum ortus est, adest: auster, quòd ex longinquo ad nos deuenit, non primum, sed post intentior est.

44 Cur spirantibus austris homines grauiores, inualidioresq; sese redduntur? An propterea quòd humor corporis flatus eius calore tabescens, multus ex pauco redundat, atq; humor grauis leui ex spiritu consistit: quas ob res uires hominis debilitari necesse est.

45 Cur spirantibus aquilonibus cibi auidiores sumus, quàm austris? An propterea quòd aquilones frigidiores sunt.

46 Cur auster oris terræ Aegypti non afflat, nec interius

iter

iter diei ac noctis: super Memphim uerò, uel iter diei ac noctis ingenuus spirat: nec uerò occasum uersus iter duum dierum, totidemq; noctium adit: exortum autem uersus africi incitantur. An quoniam terra Aegyptus caua secundum partes suas interiores est, superiores semotioresq; eminentior: hinc enim auster, ut caua intacta supergredi sic excipi ab eminentioribus potest.

47 Cur auster paruus oritur, magnus desistit, aquilo contra? Vnde prouerbum illud, Secunda nauigationi delegatum est, cum cessat boreas, cumq; auster surgere cœpit. An quòd ad septentriones potius, quàm ad meridiem positi sumus: aquilo autem ex septentrionibus spirat, auster ex meridie, meritò alter statim cum ortus est, uehemens proxima sibi loca inuadit, post deinde suam uehementiam in loca transfert remotiora: alter è contrario homines meridie incolas inter initia urget, post ubi præterijt, ingenuus ad nos uenit.

48 Cur dici soleat, fit glacialis hyems boream si duxerit auster? An quòd auster talis est, ut nubes largè, & aquam colligat. Cum igitur boreas tali temporis cõditioni superuenit, gelu indurat, hyememq; efficit. Vnde celebre illud est? Offendente lutum borea, mox terra gelasit. Lutum enim, & omnino aquam ab austro uel maximè, uel sæpissimè fieri palàm est.

49 Cur post austrum citò aquilo spirat, post aquilonem non citò auster? An quoniam alteri ex propinquo, alteri ex longinquo ueniendum est, quippe cum sedes nostra aquilonem uersus posita sit.

50 Cur flatus frigidi ueniunt, cum caloris commotione oriãtur? An motionem à calore profectam calidam esse necessum non sit, nisi modo quodam prodierit. Nam si uniuersa interarumpit, calida est: sin per angustum, paulatimq; extringitur, nec ipsa calida prouenit: & aër, qui inde commotus est, talem efficit motũ, qualis ipse præfuerit: quomodo etiam eodè de corpore modo calidum, modo frigidum posse spirari inquiunt. Sed

id uerum

PROBLEMATVM ARIST.

id uerum nequaquam est. Semper enim quod exit, calidum est: cuius indicium, quod tale propius admouenti percipitur: sed interest, quo prodierit modo. Nam si multo post hiante ore emisimus, calidum idcirco uidetur, quoniam sentire id possumus: sed si per angustum extrudamus, calidius profecto extristum aërem sibi proximum impellit, atq; ille sibi continuum. Sed quod aër frigidus est, motio eius quoq; frigida profluit. Nūquid igitur in flatuum quoq; ratione hoc idem eueniat, sitq; per angustum prima eorum motio, cum aëre priore prolato subinde alius affluat? Quapropter hyeme frigidi, æstate calidi oriuntur, eo scilicet quod talis eorum temporū aër præest: nec enim à se ipsum aërem moueri, neq; à calore conuictum eo motu proferri constat, nō solum quod calore ampliori contento spiritus calfaciunt, uerum quod sursum etiam efferuntur. Ignis enim natura huiuscemodi est: frigidum contra deorsum ferri aptissimum est. Spiritus autem merito in latus se uertūt. Cum enim alterum sursum, alterum deorsum uersus nitatur, & neutrum alterum superet, nec fieri possit ut maneat, obliquè perferri necesse est.

S 1 Cur austri frigidi in Africa sint, ut apud nos aquilones? Primum, quia ut nobis aquilonum origo, sic Africa austrorum propior est. Nam si, ut dictum est, flatus per angustum extrudi soleant, propioribus certè frigidiores occurrēt, propter uehementiam sui motus, quam diffundi, hebetariq; necesse est, cum se longius protrahit: qua de causa aquilones frigidi apud nos sunt: colimus enim propius, imò iuxta ipsos septentriones.

S 2 Cur austri sicci, & aquæ omnino expertes, febres contrahant? An quoniam humorem calidum alienum in corporibus creant, quippe qui natura humidus, & calidus sint: quæ quidem qualitates febrificæ sunt: febris enim earum consistit exuperantia. Quoties igitur per solis ardorem omni uiduati humore spirant, habitu planè huiuscemodi sunt: at cum unā ueniunt

ueniunt cum aqua, refrigerari nimirum aquæ ipsius beneficio possunt.

53 Cur flatus anniuersarij eodem tempore atq; modo afflare semper soleant: & cur desinente die desinunt, noctuq; non spirant? An id quidem ipsum, quoniam nix liquefieri cessat à sole, cum uesperascit, totamq; noctem manet indomita: omnino autem spirandi tempus tunc est, cum sol uincere, atq; resolvere glaciem ad aquilonem positam cœpit: cum igitur incipit, præuij appellati spirant: cum iam amplius resolutum est, anniuersarij.

54 Cur fauonius uentorū omnium lenissimus, & frigidissimus est, duobusq; temporibus maximè spirat, uere ac autumno, cumq; uesperascit, potissimumq; terram attingit? An lenis, quia ex mari, campisq; planissimis spirat, frigidus tametsi minus quàm aquilo est: quoniam aqua inflata non niue spirat: cæteris tamen frigidior est, quia uel post hyemē sole adeo nuper reuigente, uel autumno, cum sol amplius non uiget, spirare incipit: uicinus hic maximè terræ afflat quòd è directo, nullaq; aduersante ui ex mari ad terram transit: haud enim ut per terram materia obsistente arcetur, sed liberè quoquouerjū uagatur, quoniam humorem perreptat, & æquabili quoque discursu hac eadem de causa profluit. Non enim ex montibus, neq; niue per uim tabescente, sed tanquàm per fauces expeditè profunditur: pars quippe ad aquilonem, aut ad austrum uergens, montosa est: occasum uersus nullus mons, nulla terra est, sed mare Atlanticum spatatur: itaq; efficitur, ut terræ proximus, atq; sibi æqualis permanet. Spirat, cum uespera propè est loci ipsius ratione: tunc enim sol proximè ad locū accedit, unde fauonius oritur. Noctu quiescit, quoniam tunc solis motio deest.

55 Cur euro spirante omnia maiora uideantur? An quoniã eo flatu aër obscurior, caliginosissimusq; reddatur.

56 Cur tempore hyberno flatus de ortu spirare mane, æsti-

PROBLEMATVM ARIST.

uo de occasu post meridiem consueuit? An propterea quod flatus qui nobis aestiuo ueniunt, hyberno his spirant, qui oppositum terræ hemisphaerium tenent. Nobis autem hyberno mane, atq; de ortu spiritus ueniunt, quod præhumidus noctis aër discernitur, moueturque mane à sole: atque is primus, qui proximè solem est: quod etiam ante suum exortum sol agere potest, ex quo auræ spirare non minus ante solis exortum solent. Ergo cum sol humores ad se attrahat, moueatq; ante suum ortum aëra, qui per hyemem humidus apud nos est, constat uel ad se posse attrahere, cum inferius hemisphaerium inspicit idq; post meridiem ibi efficere, quod tempus nobis antelucanum est. Quamobrem accidit ut aër qui ante ortum hinc à sole attrahitur, fauonius inferis sit, aspiretq; horis postmeridianis: itaq; flatus hyemis nostræ exortiuus nobis, postmeridianus illis est: & nostræ aestatis nobis postmeridianus, illis exortiuus accedit: aestas enim apud illos est, cum apud nos hyems: nostrumq; postmeridianum, illis antelucanum est, quo illis auras exortiuas, nobis fauonios aspirare prædicta euenit ratione. Nihil de ortu per astatē spirare solet, eò quod sol ad aëra sedis nostræ sicciorem exoritur: parū enim temporis abfuit. Fauonij post meridiem nulli per hyemem aspirant, quod exortiui eodem tempore nulli inferiori hemisphaerio flare ob eam quam modo diximus causam possunt: sol enim humores inde ad se attrahens, nobis fauonios præstat.

57 Cur fauonius illustris, serenus, atq; gratissimus uentorum omnium est? An quia medium calidorum & frigidorum flatuum tenet, uicinusq; illis oriens particeps qualitatum generis utriusq; euadit, temperatusq; proinde accedit. Subsolanus quamuis inter eosdem positus sit, minus tamen communem se exhibet: hic enim mouet quidem cum spirat flatus, qui austrum uersus spectant: eò nanq; transire solitus est, sed misceri his nescit. At uerò fauonius & mouetur ab austris, & spirans ipse agit aquilones. Istuc enim ultimus spirandi circuitus ducitur:

unde

unde cum idem in se alterorum finem, alterorum initium continet, iure gratissimus est, et esse uidetur.

58 Cur uenti alij locis alijs imbrem afferant? uerbi causa, hellespontias terra Attica, insulisq; uicinis: aquilo Hellesponto, atq; Cyrena, auster Lesbo. An ubi frequentia nubium, ibi imbrem obuenire necesse est: ibi enim frequentia cogitur ubi asidere nubes, accersiq; est: itaq; montibus magis, quam planis pluit: ergo apud Hellespontum aquilo multas de super nubes compellit: quod idem ad Atticam, insulasq; uicinas Hellespontias quasi iam conditam nactus materiam efficit: quippe cum copia larga congesta ab aquilone sit. Lesbo eurus atq; auster nubes affatim ex alto adducunt, atq; in hunc modum uel de ceteris cogitare par est.

59 Cur dici solet, Nauibus hyberno uentos dat terra secundos, Tunc mare fert sauos: calidi sub mensibus anni, Terra dabit sauos, ponti feret unda secundos. An quoniam mare per hyemem calidius est: itaque si quid in eo constitit, initio constitisse ualidiori certum est: nam si inualidum esset, facile maris tepore absumeretur. At per aestatem mare frigidum est, spiritusq; maritimi omnes frigent. Terra è contrario tunc calida est: quare si quid ex terra tunc fertur, primordio id constitit ampliori. Nam si exiguum imbecillumq; esset, facile solueretur, et euanesceret.

60 Cur apud Archadiam, qui locus excelsus est, flatus nihilo frigidiores, quam ceteris locis sentiantur: et cum flatus stilet, coelumq; nubilum est, rigor perinde, atq; in planis palustribus oriatur? An quod Archadia non dissimilis palustribus est: aquarum enim confluentium nullos in mare exitus habet. Quapropter fauces, hiatusq; praecipites ea in terra numero ampliori sunt. Cum igitur uentus spirat, uaporem ortum ex terra frigidum auertit, et reijcit: flatus autem ipsi frigidi propterea esse nequeunt, quia ex mari deueniunt. Spiritu tamen silescente, uapor de aqua stagnante, liberè ascendit, atq;

refrige

refrigerat.

61 Cur si uentus mane inceperit, edurare amplius possit? An quoniam sole oriente impetus fit uehementissimus, idcirco protrahi longius potest. Indicium quod constitutio facta praeualida est.

62 Cur aquilo interdum spirat ingenuus, noctu desistit? An quod imbre gignitur congelatio, cum solis calore respirandum est: ergo sternitur noctu, quia sol abest, qui gignendi causa est.

63 Cur flatus futuri indicium datur, cum per aërem multae feruntur araneae? Vtrum quod aranea suo fungitur opere, cum caelum serenum est: feruntur autem fila, quoniam refrigeratus aër in terram corruit: refrigeratio uero hyemis primordium est, itaque indicium sit illa aranearum perlatio. An quae post imbres atque hyemes araneae uniuersim feruntur: opus enim suum araneus tunc exequitur, cum caelum serenum est, et occulit se impatiens frigoris, cum hyems urget, tractusque à flatu nimium, eruit filum: post imbrem autem flatus magnus parte oriri solitum est.

64 Cur locis frigidis aquilo per hyemem uehemens spirat, et ut proximè nubilus, sic transuersum liquidus fertur, atque illustris? An ratione qua frigidus eadem etiam uehemens sit. Quod tamen è propinquo frigidior est, occupat, priusque nubes gelu indurat, quam repellat: quae indurata pondere suo obstant, et manent. Transuersum autem uehementia sua potius quam frigore agit.

EORVM QVAE AD METVM

& fortitudinem pertinent, Sectio uicesima:

septima, cuius quaestio:

nes XI.

1 **C**ur tremunt, qui metuant? An propter refrigerationem: deficit enim calor, atque contrahitur, ex qua alius quoque plerisque ob timorem effundi solitus est.

2 Cur metuentes nonnulli sitiunt, ut qui sunt tormenta adiuturi? Cum enim per timorem refrigerentur, sitire minime debeant.

beant. An non eodem loco refrigerentur, & caleant, sed refrigerentur per summa corporis, unde calor discedit: caleant per intima, caloris scilicet introrsum contracti efficientia: cuius rei indicium alui quoque solutio facit. Sitis autem parte quadam interiore siccata, solet accidere: nec aliter agi uidetur, quam in ijs quos epiala exercet, qui simul & frigent, & sitiunt. Nec enim illis pars eadem corporis inalgescit, & concalescit.

3 Cur homines cum excandescunt, calore scilicet introrsum collecto, feruidi furibundi que redduntur: cum metuunt, contra efficiuntur? An non eundem in locum calor se colligat, sed homini irascenti cor calore circumfusum efferuet, ex quo fidibundus, rubicundus, spirabundus efficitur, cum calor sursum uersus se efferat, metuenti sanguis & calor in imum perfugiunt: unde fit etiam ut aluus fundatur. Nam & cordis compulsio non similis agitur sed metuenti, utpote ex caloris inopia frequens ac feriens est: irascenti e contrario, utpote cum calor collectus sit, copiosior. Quamobrem efferuescere animo, excitari, perturbari, ceteraque id genus uerba non inepte, sed accommodate dicuntur. Nunquid igitur sitis ea de causa obueniat: nam & siccum expuere, & linguam hærere, & reliqua huius spiritus elatio facit, & sanguis. Sitis quoque excalescente corpore nasci certum est: sed quemadmodum pars eadem corporis, qua sitis laceßit, resiccari utriusque metuenti & irascenti possit. Metum enim sitim posse afferre constat militum argumento, qui superati fugam rapuerint: nunquam enim tam graui ter sitibundos sese fuisse fatentur. Et uero qui in dicendo conturbantur, sitire uehementer consueuerunt: itaque eluunt, & non nihil subsorbent, ut Ptarmenon histrio facit. An hosce conturbatos non sitis, sed siccitas pulso sanguine teneat: unde etiam accidit ut palleßcant: indicium uero, quod non multum ebibunt, sed interdum desorbuisse tantum satis est: at qui se in fugam uerterunt, laborant, itaque sitiunt: & quibus tormenta instant, eadem ipsa efficiendi ratio est. Nec mirum quicquam id est:

PROBLEMATVM ARIST.

fit enim in re bellica, ut nonnulli etiam uiri fortes, ac strenui, ubi structa acie hostes sunt perituri, obtremiscant, non perterriti, sed fidentes, qui etiam sua corpora uerberare lata ferula, aut suis manibus assolent, ut undiq; uorsum pari calore inferueant: quidam enim inæqualis ac tumultuarius motus in eorum corporibus per acumen, & nimium impetum caloris oriri fermè animaduertitur.

4 Cur homines fortes magna ex parte uinosi sunt? An quia fortes calidi sunt: calor autem in pectore conditus est. Ibidem enim metum quoq; refrigeratione quadam effici nouimus, ut cor fortibus caloris copia fultum persistat, timidis refrigeratum insiliat. Ergo qui sanguinolentum habent pulmonem, calidum hunc modo uinolentorum gerunt, ita ut rei aduersæ suspicionem refrigerari non queant. At qui ita se habent, bibendi auidi esse consueuerunt: nam & bibendi cupiditas membri eius calore oritur, ut aliàs dictum est: & cupiditas ipsa, non nisi rei uim sedandi habētis desideratio est. Vinum autē, etsi natura calidum est, sitim tamen amplius quàm aqua extinguere potest, maximeq; id genus hominum: quam ob causam aictū aliàs est, ex quo & qui spirandi difficultate laborant, aut insania uexantur, uinum admodum cupiunt: quanquàm alteris ex instructione alteris ex perturbatione pulmo efferueat, cum igitur magna ex parte homines eosdem sitibundos ac fortes esse obueniat, uini autem auidi, qui sitibundi, talesq; gestiunt, naturas uicissim inter se consecrari necesse est: unde fit etiam, ut uinolenti, quàm sobrii fortiores sint.

5 Cur fortitudinem maxime honore prosequuntur republicæ, quæ tamen uirtutū præcipua non est? An quia semper uel ipsæ bellum alijs inferunt, uel ab alijs sibi illatū patiuntur: hæc autē uirtus perutilis utranq; in partem est: honorant uerò non quæ optima sunt, sed quæ optima sibi existiment.

6 Cur uoce, & manibus, & labro inferiori tremant, qui metunt? An quoniã hic affectus caloris defectio ex locis superioribus

bus

bus est, ex quo ut palleant accidit. Quò digitur calor pectus deserit, uox obtremit: id enim refrigeratur, qd uocē mouet, & manus quoq; pari ratione sunt, sed quæ optima, utpote quæ ex pectore pendeat. Inferius tamē nō superius labrū quatitur, qd superius eò pēdet, quò suapte natura uergit. Inferius sursum caloris beneficio stabilitur, atq; quiescit, quo sublato inalgescit, & tremit: & uerò in excandescendo imum labrum eadem de causa laxatur, & pendet: quod latè in pueris patet: calor etenim in cordis sedem conferre se consuevit.

7 Cur homines metuentes tremunt, maximeq; uocem, & manus, & imū labrū? An uocem, quia calor hinc deficit, quo in loco uox posita est: labrum uerò & manus, quoniam partes istæ nobiliores sunt, minimeq; sanguinolentæ, bilem quoq; iijdem deijciunt, & testiculos contrahunt: deijciunt, quia calor descendens diffundit, & liquefacit: contrahunt, quia metus inuectus extrinsecus est, ut fugam in aduersum agi oporteat.

8 Cur homines metuentes, & algent, & sitiunt, quæ quidem affectiones aduersæ inter se sunt? An algent refrigerati, sitiunt calfacti. Calor enim in metuendo superiora deserit loca, quod facie, aluoq; constat: facies enim pallet, aluus interdum funditur: ergo quòd calor locis superioribus deficit, algor oritur: quòd humor deficit, sitis exultat.

9 Quā ob causam cū & metus & dolor quædā sit ægritudo, qui dolet clamāt, q metuūt silent, an q dolet suū retinet spiritū: itaq; is uniuersus erūpens, cū clamore emittitur: metuētibus corpus refrigeratur, calorq; ima petit, q spiritū mouet. Quò igitur hic se contulerit, ibidem spiritū potissimum excitabit: quapropter uenter eorū qui metuūt, obcrepare solitus est. Vox aut spiritus sursum uersus elatus est, partibus qbusdā ueluti instrumentis cōficiendus absoluendusq;: Causa uerò cur homines dolentes suum retineant spiritum, est, quòd omnes inditis à natura nobis præsijs, aliquo detrimento affecti, sine ulla cogitatione uti solemus, ut etiam cæteræ omnes animantes: aliæ nanque

PROBLEMATVM ARIST.

cornibus, aliæ dentibus, aliæ unguibus repugnant, seseq; defendunt: at qui ad dolores uel omnes certe, uel plurimos calor adiuuat, quem profectò is auget, qui suum cohibet. Calfacit enim doloris incitabula, contracto introrsus calore per spiritum, atq; excoquit.

IO Cur metuentibus alui fundantur, libidoq; urinæ laceſſat? An quia calor insitus nobis quasi animans est: hic ergo rem quãcunq; timuerit, defugit: quòd cum extrinsecus, tum cõturbandi, tum cæterorũ metuendi generũ ratio inuehatur, atq; in ima de superis defluat, & è summis ad intima sese penetret, efficitur ut alui, uesicæq; fundantur, facilesq; reddantur. Nam
 *aliq; a- & * anethum, & absinthium, & quæcunque urinam mo-
 nisum. ueant, eadem calida esse manifestum est. Quinetiam medica-
 menta aluo accommodata calorifica esse nouimus, & partim
 eorum soluendi uim tantum obtinet, partim uel aliter tabefa-
 cere queunt, ut allium urinæ tabificum est. Hoc igitur idem
 quòd ea ipsa calor quoq; efficere potest, qui de summis in hæc
 loca sese cogit & contrahit.

II Cur homines metuentes suos testiculos contrahunt? Cõtrarium enim, ut remittantur & flacceant, congruum dixeris, cum calor metuentium in eum locum se colligat. An metuentes omnes ferè similes frigentibus sint. Cum igitur calor summa corporis deseruit, retrahendum sanè est: quamobrem uentris quoque murmur citatur, cum timor uehemens detinet. Cutem quoque algentium summam uidemus contrahi, utpote cum calor inde destituerit omnis, ex quo subsequi horror consueuit. Scortum ergo sursum conuellitur, atque eo contracto, unà testiculi cõtrahuntur: quod melius in coitu uenereo patet. Metus enim excernit, multisq; conturbatis, aut perterritis, genitura mouetur profiuuium.

SECTIO XXVIII. IIS
EORVM QVAE AD TEMPE:
rantiam & intemperantiam, & continentiam & in:
continentiam pertinent, Sectio vicesima:
octava, cuius quaestiones VIII.

I **C**ur aliqui egrotent, ubi vitam luxuriosam uiuere
assueti, agere luxuriosè cessarunt? ut Dionysius ty-
rannus, quòd in urbis suæ obsessione aliquantũ temporis à po-
tu solito destitit, tabe protinus interea laborauit. An consuetu-
do res magna cuique sit. Iam enim in naturæ habitum fermè
absoluitur. Ergo ut pisces inter aërem, aut homo in aqua de-
gens malè habeant necesse est: ita qui morem mutarint solitũ,
agrè atq; moleste ex consuetis discedunt: & eodem rediisse sibi
saluberrimum habent: perinde quasi ad suæ naturæ statum re-
dierint. Tabescunt item alimento carentes, quo antehac co-
pioso suauissimòq; uti solebant. Quòd enim cibo solito non
uescuntur, perinde afficiuntur, ac si nullum penitus capiant.
Quinetiam materia excrescens atque inutilis mista cum alima-
niæ copia, hebetascit, exolescitq;: immista autem ipsa innatat,
ferturq; in oculos, aut in pulmonem. Quapropter cibo deinde
ingesto solito temperatur, dilutaq; & innoxia redditur. Redun-
dat præterea uacans illa materia homini immoderatè, luxu-
rioseq; uiuenti, ubi luxuriari aliquantisper desit, eò quòd mul-
tam in se materiam continet indigestam, uitæ scilicet superio-
ris congeriem, qua tabescente, calore genuino ac intimo effi-
citur, ut fluenta uberius ueluti copia niuis liquefacta mo-
ueantur.

2 Cur duorum tantummodo sensuum ratione homines incon-
tinentes uocamus, id est, tactus, & gustus? An propter uolu-
ptates, quæ pariter nobis, ac cæteris animantibus omnibus per
hosce sensus administrantur. Quòd igitur communes eas cum
bestijs habemus spernimus, & solas omnium, aut maximè ui-
tio, probroq; damus. Itaque hominem eis addictum uitupera-
mus, etiam incontinentem, atque intemperantem appellamus,

PROBLEMATVM ARIST.

quoniam à teterrimo uoluptatum genere ducatur.

3 Cur homines incontinentes, ratione tantum cupiditatis dicimus, cum etiam in irascendo incontinentia sit? An quia incontinentens est, qui contra rationem aliquid agit, & incontinentia est assuetudo rationi contraria. Sunt autem cupiditates ferè omnes contra rationem, ira uerò cum ratione, non tamen ita cum ratione, ut ratio iubeat, sed inuectam contumeliam, causam'ue significet.

4 Cur continentiam & temperantiam in iuuenibus, atq; diuitibus maxime recensemus: iustitiã uerò in pauperibus: An quia si quis re abstinet, cuius maxime indiget, laudabilior est, quam si è contrario: pauper igitur facultatibus indiget, iuuenis & diues fruitione.

5 Cur minus sitim quam famem tolerare possimus? Vtrum quia sitis res magis anxia est: cuius indicium, quòd suauius sitientes bibimus, quam esurientes comedimus: tristius autem quod suauiori aduersum est. An quia calor, quo uiuimus, humidum magis, quam siccum desiderat. An quia sitis rerũ duarum libido est, potionis inquam, & cibi: fames unius cibi tantummodo est.

6 Cur minus sitim, quam famem patiamur? An quia siti amplius contristamur, quam fame: cuius indicium uoluptas sane facit, quam inter bibendum capimus uehementiorem. Tum etiam qui sitit, res duas desiderat, cibum atq; refrigerationem: isthæc enim ambo potio exhibet. At qui esurit, alterius tantum appetens est.

7 Cur incontinentes eos appellare solemus, qui uoluptate contrectandi, aut gustandi exuberarunt? Nam qui immodicè re utuntur uenerca, & qui luxu delectantur ciborum, incontinentes uocamus. Ciborum tamen non eadem ratio est, sed partim linguam, partim gulam sua mouent suauitate: unde Philoxenus gruis collum à dijs immortalibus sibi dari optabat. At uero qui in uidendo, audiendo'ue modũ excedunt, non eodem

uocabulo

uocabulo significamus. An quoniam uoluptates sensibus hisce accommodatas, communes cum cæteris animantibus habemus: ergo ut communes spernimus, notamus, solasq; omnium, aut maxime probro damus: atq; hominẽ his deditũ reprehendimus, & incontinentẽ, intemperantemq; appellamus, & uictus à teterrimo uoluptatũ genere ducitur. Sed cum sentiendi genera quinque sint, cætera animalia duobus tantũ, quæ modò dixi, uoluptatem sibi acquirunt, cæteris uel nihil omnino delectantur, uel per accidens ita afficiuntur. Quòd enim uidet aut olfacit, tantisper gaudet, quoad gustus, tactusq; officio fruiscatur. Cum genus id ipsum concupiscendi expleuit, illorũ quoq; suauitas desit, ut etiam nobis balsamenti odor cum indigemus, suauis est: ubi satiati, repletiq; sumus amplius suauis non est. Rosæ autem odor semper suauis est.

8 Cur minus risum retinere possimus, cum amicos nostros, familiaresq; uidemus? An uolubilius, quod elatius, atq; suspensius sit. At qui beneuolentia ferme huiusmodi est, ergo merito tunc ad surridendum mouemur.

EORVM QVAE AD IUSTI-

tiam pertinent, Sectio uicesimanona, cu-

ius quaestiones XVII.

I **Q**uam ob causam cum maior iniuria sit offensa, quæ maius in bonum accepta est, honorq; maius sit bonum, maior iniuria pecuniæ aestimetur, quam honoris: & homines iniusti potius in re pecuniaria esse uideantur? An quia multitudini pecuniæ honori anteponuntur, omnibusq; communes maxime habentur: honor autem paucis, raroq; usu contingit.

2 Cur depositum denegare iniquius sit, quam mutuum? An quòd amico iniuriam facere turpe est. Depositum igitur qui negat, amico iniuriam facit: nullus enim quicquam deponit, nisi credens, confidensq;. At is cui debetur, amicus non est:

PROBLEMATVM ARIST.

non enim mutuatur, sed datur, qui amicus est. An quia maior iniuria committitur. Præter damnum enim fides negligitur: cuius gratia quamuis nil aliud cogat, abstinendum ab iniuria est. Ad hæc, non par pari reddere uitio datur: hic igitur rem suam credidit tanquam amico, ille denegat tanquam inimico. At qui mutuauit, non dedit ut amico. Item qui deposuit, custodiendi, reddendiq; gratia dedit: qui mutuauit, fructus etiam sui gratia dedit: minus autem ægrè ferimus iacturam, si quæstum, emolumentumq; nobis petimus, ut piscatores factam iacturam retium æ quo animo ferunt: periculum enim exploratum sibi habebant. Addo etiam, quod qui suum deponunt, hominum uitantes perfidiam, fortunaq; laborantes, aduersa plerunq; id faciunt: qui uerò mutant, pecunijs abundant, fortunateq; degunt. Iniquius autem est iniuriam homini infortunato, quam fortunato intulisse.

3 Quamobrè in foris nonnullis familiæ potius, quam testamenti ratione sententiam fieri solitum sit? An propterea quod de familia ementiri nõ licet, sed uera fateri necesse est. Testamenta autem multa iam falsa esse redargui potuerunt.

4 Cur paupertas apud homines bonos potius esse, quam apud prauos soleat? An quia omnibus odio habetur, atq; expellitur, ad probos perfugit, rata maximè apud eos salutem, permanendiq; locum se posse assequi: è contrario, si ad prauos uenerit, nunquam eos fortuna ista fore contentos, sed uel furta, uel latrocinia adituros: quibus rebus futurum, ut ipsa amplius apud illos manere nequeat. An quia homines probos optimè se usuros existimat, nec sibi petulanter contumelioseque quippiam facturos. Itaque ut nos pecuniarum deposita tutè hominibus bonis credimus, sic etiam hæc sibi dispensat, & statuit. An libenter se ad uiros optimos confert, quia fœmina est, inospq; proinde & uirium, & consilij, ut eiusmodi hominibus commendatam se esse magnopere uelit, atq; desideret. An quia mala est, nunquam se malis iungere uelit.

Nam

Nam si ita maluerit, omnino malū irremediabile ipsa reddetur.

5 Cur non quemadmodum amplificantur iniuriæ in pecunijs, ita cæteris etiam in rebus ualeant augeri? uerbi causa, qui leue aliquid dixerit, non propterea rem quoque reticendam aperiet, neque qui unum prodiderit, uel totam rempublicam prodere propterea uelit: sicut qui obolum abstulerit, etiam talentum auferet. An quia sunt, quæ parcius quidem per impotentiam, sed uoluntate amplius iniquè committantur.

6 Cur depositum etiam paruum denegare turpius est, quam debitum magnum? An qui depositum negat, hominem fraudat, à quo bonus ipse existimatus est. An quoniam qui hoc facit, illud etiam facere uelit.

7 Cur homo qui adeò eruditione præditus est, animantium omnium iniustissimus sit? An quia ingenio cogitationeque plurimum ualet. Voluptates igitur, & fœlicitatem rimatur maximè atque perpensat, quæ nisi cum iniuria nemo assequi potest.

8 Cur diuitiæ magna ex parte ab hominibus prauis potius, quam bonis habeantur? An quia fortuna cæca est, discernere sibi atque seligere quod melius non potest.

9 Cur iustius habitum est hominibus uita functis opem ferre quam uiuis? An quia uiui sibi præsidio esse possunt, illi defuncti nihil præterea possunt.

10 Quam ob causam qui moram cum homine sano traxerit, nihilo reddi integriore corpore possit: neque qui cum robustiori, aut pulchriori uersatur: quicquam in eiusmodi habitus proficiat: iusto autem & temperato & bono qui se iunxerit, melior in his ipsis bonis animi euadet? An quoniam bona corporis animo imitari non possumus, bona animi possumus: est autem quisque bonus uirtute animi, sanus uirtute corporis. Assuescit igitur exëplo melioris rectè modo lætari, modo cõtristari: & is assuescere nequit, qui cum sano est: haud enim quisquam sanus in eo est, ut lætetur, quibus rebus lætandum: tristetur, quibus tristandum sit: nihil enim ex his sanitatem creare potest.

ROBLEMATVM ARIST.

I 1 Cur mulierem interfecisse iniquius sit, quàm uirū? quàmquam naturæ ratione, mas fœmina præstantior est. An quia mulier imbecillior est minusq; proinde facere iniuriam potest. Item eriti aduersus id quod longè infirmius est nihil uirile imò stolidum, atque iniquissimum est.

I 2 Quam ob causam reo dexter apud iudicē locus datur? An ut ratio compensandi habeatur. Cùm igitur res faciat accusatorē superiorē reo, status cōceditur melior, ut se aduersario possit æquare. Tunc etiam reus magna ex parte cauere consuevit, quòd melius facere ita possit, si locum dextrum obtineat.

I 3 Cur si suffragia pari numero accusatori & reo fuerint, rerum uincere sancitum est? An quia quum agitur causa, tunc primum ea audit reus, atque respondere, testesq; adhibere debet, aut aliquid facere aliud, unde sibi præsidium eruere possit: facile autē nemini est diuinare quæ sibi præmolienda præparandaq; sint, ut testes, aut aliquam fidem aliam, qua se innocentem ostendere ualeat. At uerò accusator, & antequam in iudicium uocet, rem disponere, atque statuere potest, prout sibi libitum est, & cùm iam accersiuit, fictis ueri quibusdam similibus agere: quibus rebus cùm legum autor minui partes rei uideret, fauendum censuit ei, quoties sententiæ iudicum pares inter se fiant. Quinetiam hoc in ijs maxime intelligere licet, quos metus terruerit. Multa enim prætermittunt, quæ uel dictu, uel factu sibi necessaria statuerunt. At qui reus periculo semper ferè utitur grauiori, ut, amplius metuat: ergo si ea prætermittere cogitur, quibus possit suam augere defensionem, dubium nullum est, quin nisi prætermitteret, uincere aduersarium posset: quando illis prætermisissis, potuit tamen sui iuris præsidio æquiparare. Ad hæc nostrum unusquisque nocentem potius uelit liberare, quàm innocentem condemnare: ut si de assertionem libertatis, aut homicidij agitur, reum liberare potius uelimus nocentem, quàm condemnare innocentem: cùm enim quis ambigit, errorem suscipere debet leuiorem. Nam

etse

etsi iniquum etiam est liberum asservisse, qui servus est: longè tamen iniquius servum sauxisse, qui liber est. Item quemadmodum si Q. inuehit crimen C. litigat, non protinus rem criminanti restituendam censemus, sed possidenti tenendam usquequo iudicatum sit: ita etiam de pluribus par esse putamus, cum scilicet iudicium asserentium iniuriam, & negantium parem numerum esse constat. Ut enim in principio cum alter criminatur, alter inficias it, legum autorem non criminanti favere, sed reum iubere dominum rei esse tantisper debere, dum accusator superet, oportere existimamus: itidem cum pari suffragiorum iudicatur examine, reum suorum competentem esse censemus, cum sententijs paribus nihil exuperantia legum autor accusatori reliquerit. Magnis item delictis, magna supplicia statuta sunt. Itaque si iudices iniusta sententia hominem capite damnarint, post suum errorem emanare nullam temporis facultatem nanciscentur: sed si minus integre liberarint, si hoc ita cautè tutèq; fecerint, ut nihil præterea delinquere ille uellet, quid quæso errauerint iudices, quòd hominem usque eò emandatum liberarint? Sed si post hac etiam delictum idem comiserit, morte tum utriusque delicti causa mulctandum lex præcepit. Item hominis est profecto iniquioris ea committere, quæ crimini assignari iniquè minus consentaneum est. Iniuria enim uel per iram, per metum, per libidinem, per multas alias huiusmodi causas aduehi potest, non tantummodo ex consulto, crimen autè ex consulto magna ex parte iniuste obijcitur: quamobrem cum sententia accusatorem iniuste agere, pariter & reum deliquisse affirmant, improbusq; habitus sit qui iniuste accusat, uictoriam lex iure optimo reo impertit. Item nos etiam ipsis nostris cum familiaribus ita agimus, ut cum eos deliquisse aliquid suspicamur, & tamen nihil certi habemus, sed pariter culpa uacare existimamus, non protinus ad plectendum ueniamus: atque si nihilo rem amplius percensere possimus, culpa eos

omnino

PROBLEMATVM ARIST.

omnino absoluimus . Item grauiorem his facit iniuriam, qui ex consulto, quàm qui non ex consulto iniuriatur . At qui planus, atq; calumnians semper ex consulto laceſſit : qui autem iniuste aliquid fecit, aut per necessitatem, aut per imprudentiam, aut prout aliter fors tulerit, delinquit, cumq; pares sententiæ sunt, accusator iam ex consulto iniuriam facere dimidio iudicatur sententiarum : reum autem facere quidem iniuriam reliquo sententiarum dimidio asseritur, sed facere tamen ex consulto non constat: ergo cum grauiorem accusator quàm reus facere iniuriam iudicetur, merito legum autor cum uincere censuit, qui iniuriam fecit leuiorem . Addo etiam quòd semper iniustior est qui se latere non putat, & tamen facit iniuriam, quam qui se latere existimat . At qui iniuste crimen cuiquam obijcit, eum quidem ipsum quem suis uexat calumnijs, haud unquam latere se posse arbitratur . Cæteri qui iniuriam faciunt, latere sese plerique omnes eum existimant, in quem iniuriam animaduenterunt : ergo iudicari iniustiores accusatores debent, quàm rei.

14 Quam ob causam qui ex balneis furatus est, aut ex palestra, aut ex foro, aut ex aliquo eiusmodi loco, morte multatur : qui autem ex domo priuata, furti precium duplum exoluit ? An quia in domibus rem custodire melius possumus: nam & paries firmus, & clauis est, & familiaribus res domesticae curæ omnibus sunt, ut tuto seruentur. At in balneis cæterisque publicis locis facilis cuique facinoris perpetratio est: nil enim ad custodiam satis qui sua posuerit, habet, præter oculos . Itaque facultas datur furandi, etiam si aspectum paulisper diuerterit . Quamobrem legum autor ratus sua ipsos custodire satis non posse, legem adhibuit minitantem acerrime, uitam futuram nemini, qui furtum publicis locis commiserit . Item in domo penes dominum ipsum est, quem uelit recipere, & cui minus credat, cauere. At ei qui in balneis quicquam posuit prohibere neminem licet, nec ingredi, nec ingressum ue-

stem

stem suam ibi deponere, unde surrepturus sit, sed prout libitum est, eodem in loco surrepturi & amissuri amacula promissue iacent. Quapropter legum autor hominis rebus, qui sua sponte furem suam in domum exceperit, sibiq; errauerit, non magnis admodum supplicijs censuit consulendum, ijs uero qui communem balnearum aditum conuersionemq; habeant necesse est, supplicium furti grauissimum praesidio statuit. Item qui locis, quorum aditus omnibus patet, furtum committunt, omnibus patenti eo animo esse, ut & uitae seruati ne sui quidem commodi gratia probi esse unquam uideri uelint, utpote qui frustra se probos apud eos emendantur, qui rem norunt. Iam ergo palam suam nequitiam, prauitatemq; exercere incipiet. At qui uni tantum palam fuerint, dissuadere uel pecunia, uel re aliqua conantur, ne facinus patefaciat: quocirca non tota uita hi prauis perseuerent. Itaq; legum conditor damna his leuiora praescripsit. Item ea potissimum delicta dedecus reipublicae afferunt, quae in conuentibus, collegijsq; publicis committuntur, ut e contrario honorem comparant summum ea maxime, quae integre publice aguntur. Ita enim fit, ut ciues & sibi, & caeteris conspicui sint, uirtutem praese ferre & colere. At qui eiusmodi furtis, non solum priuatim, qui suum amisit, detrimento afficitur, uerumetiam tota respublica conuitijs lacepsitur, & maledictis. Igitur damnis merito grauioribus is punitur, qui locis publicis, quam qui priuatis in aedibus furtum egit. Item qui ex domo priuata rem suam amiserit, sine ulla contumeliosa affectione domi manens, suum perferat casum. At qui in balneis, aut alio id genus loco amissere, aegre inde nudi discedunt, & pleriq; omnes irridentur: quod longe molestius, quam rei iactura est. Qua de causa legumlator damna his statuit grauiora. Quin etiam alia complura simili ratione leges praecipunt: ut qui homini magistratu praedito maledixerit, grauiter mulctari: qui priuato, nullo affici detrimento, & recte quidem: sic enim non tantum in magistratum deliquisse, qui maledixit, iudicatur, sed

in rem

PROBLEMATVM ARIST.

in rempublicam etiam contumeliosè egisse. Pari sanè ratione, & qui in portu furatus est, non solum priuatim offendisse, uerum etiam reipublicæ dedecus aduexisse putatur. Hæc eadem uel in cæteris reddenda ratio est, ubi aliquis sit publicus conuentus & compitum.

15 Cur si iudicium sententiæ pares aduersarijs fiant, reum uincere solitum est? An quòd reus nullo ab aduersario detrimento affectus sit, sed suffragijs paribus uictor euaserit.

16 Cur super furto damnum capitale statutum est: super cõtumelia, quæ grauior iactura est, æstimatur quòd pati suo corpore, aut quantum soluere debeat, qui deliquerit? An propterea, quòd agere cõtumeliosè, humana quædam affectio est, omnesq; homines plus minusue eius participes sumus: at furari nulla necessitate humana cogimur. Adde quòd qui furtũ cõmiserit, idem agere quoque maluerit contumeliosè.

EORVM QVAE AD PRVDENTIAM, & mentem, & sapientiam pertinent, Sectio tricesima, cuius quæstiones. XIII.

I **C**ur homines qui ingenuo claruerunt uel in studijs philosophiæ, uel in republica administranda, uel in carmine pangendo, uel in artibus exercendis melancholicos omnes fuisse uideamus? & alios ita, ut etiã uitijs atræ bilis infestaretur, ceu inter heroas de Hercule fertur: hic enim ea ipsa fuisse natura putatur, & morbum comitiale sacrum ab illo, & Herculem prisci nominauere. Puerorum quoque motio mentis idem hoc explicat, & eruptio ulcerum quæ mortem interdum antecedit. Id enim plerisque atræ bile consistit. Et Lysandro Lacedæmonio proxime ante obitum genus id ulcerum emerfit. Adde Aiacem, & Bellerophontem, quorum alter penitus ad insaniam prorupit, alter loca persequebatur deserta. Vnde illud Homeri, Ast hic quando etiam grauior dijs omnibus errat, In campos solus latos, inq; quia ruta, Ipse suum cor edens, homin

ἢ ἢ πῶς
τοὺς πῶς
δὰς ἐκ σα
οἷς,
id est, in
pueros
quoq; mo
tio mentis.

hominum uestigia uitans . Quinetiam plerosque alios ex heroum ordine morbo eodem laborasse compertum est . Annis uero posterioribus Empedoclem , Socratem Platonem, & alios complures uiros insignes hoc fuisse habitu nouimus, atq; etiam partem ordinis poetarum ampliorem . Nam & multos id genus hominum morbi ob eiusmodi habitum corporis exercent, & aliqui suapte natura in eos ipsos affectus perspicue uergunt: omnes tamen fere, ut dictum iam est, natura huiusmodi extitere . Ergo causam primum exemplo haud sane incommodo uini capiemus . Vinum enim immodicum tales maxime homines reddere uidetur, quales melancholicos esse affirmamus: moresq; uarios id condit, cum bibitur, ut iracundos, humanos, misericordes, audaces: quorum nihil mel, aut aqua, aut lac, aut eiusmodi aliquid efficere potest . Intelligi plane, quam uarios reddat homines licet, si quis potantes ipsum animaduertat, ut gradatim euariat . Vbi enim uinum hominem frigentem, taciturnumque a sobrietate accepit, paulo liberaliori poculo refouet, excitatq; ad uerba, tum largiori potu uerborum uberem, eloquentem fidentemq; reddit: posthac processu potandi ampliori, audacem, propensumque facit ad agendum: deinde plenius amplificato, in contumeliam, & petulantiam uertit: mox ad insaniam propemodum accendit: postremo nimio ex potu resoluit, stultumque agit in modum eorum qui a pueris morbo laborant comitiali, aut etiam eorum, qui uitis atræ bilis maiorem in modum continentur . Igitur ut homo idem inter bibendum moribus immutatur uarijs, uiniq; mensura quadam idem crebro a se discrepat, ita sunt qui singulis morum generibus adeo inualuerint, ut aliorsum nequeant commutari: qualis enim uinolentus hic est, talis quisquam alius factus a natura est, scilicet alius loquax, alius mente commodus, alius lachrymabundus: nam tales uinum quoq; informat . Ex quo illud Homeri, Ne uictum Baccho lachrymas effundere dicunt. Quippe misericordes interdum redduntur, & alias efferrī, alias taciturni.

PROBLEMATVM ARIST.

Sunt enim qui rursus taceant, & maximè qui ex melancholicis mente ferme summoti, cogitabundi esse soliti sunt. Quinetiã ad amandum propensiores uinum facere idoneum est: indicium, quòd sæpè qui potat, uel osculari eos adducitur, quibus nemo sobrius dare osculum uelit, uel quia deformes sunt, uel quia ætate prouecti: uinum tamen non longo hæc auget tempore sed breui. Natura sanè dum uita eduret, assiduis incrementis amplificat. Alij nanque audaces, & temerarij, alij taciturni, alij misericordes, alij timidi per naturam & instituuntur, & augentur: quas ob res eandem esse causam constat, qua uel uinum, uel natura mores cuique inseminare possit, & augere: confici nanque indies ui caloris omnia solent: habitui igitur, naturæq; atræ bilis flatus ciere datum est. Quocirca uitia corporis, quæ flatum præ se ferunt, illumq; dolores, atræ bili medici tribuunt: & uinum uerè flatus mouere nimirum potest: quamobrè similem ambo istæ sortiuntur naturam, atræ bilis, & uinum. Constat uinum eam habere uim è spuma quam excitat. Oleum enim quamuis calidum, nihil spumat: uinum largè, ampliusq; nigrum, quam album, quia calidius, & corpulentius est: unde fit, ut cupiditatem Veneris accendere uinum possit. Quare nõ ineptè Venerem iunctam Baccho autumant. Et melancholici quoque magna ex parte libidine assuuentius concitantur: concubitus enim flatus copia agitur, cuius indicium, quòd penis ex paruo citissimè in molem augetur insignem: nisi enim flatus, non ita extumescere potest: atq; etiam prius, quam tēpus promendi seminis sit, uoluptas quædam gestiens pueris adhuc oritur, cum iam pubi propinqui, testiculos per libidinem pruriunt: quod scilicet ob ipsum fit, quia flatus per meatus transit, quæ postea humor perfertur. Et seminis quoq; in concubendo profusionem eiectionemq; à spiritu impellente fieri perspicuum est: igitur uel in esculentorum, potulentorum ordine meritò ea libidinem mouent, quæ locum genitalem flatu implent. Ex quo fit etiam, ut uinum atri caloris talem hominem reddat, qualis melan-

melan-

melancholicus flatulentus est, quod latè in nonnullis patescit: sunt enim magna ex parte duri uenisq; tumidi, quibus atra bilis redundat. Cuius sanè causa est non sanguinis, sed flatus copia. Sed cur non omnibus melancholicis, aut fuscis, colore inuecta duritas est, sed ijs tantum, quibus uitium amplius inuauerit, alia ratio est. Nunc de eo, quod principio explicare maluimus, agendum est. Humoris id genus, quam atram bilem uocamus, protinus sese constantiæ, naturæq; uniuerſi corporis intermiscet, confunditq;. Temperamentum enim omne calidum & frigidum est: quippe cum ex his duobus natura & seruetur, & constet: quamobrem atra etiam bilis, & calidissima, & frigidissima reddi potest. Pati namq; istæc ambo eadem aptissima sua parte natura est: ut etiam aqua, tametsi frigida est, tamen si satis cõcalfacta est, uelut quæ feruet, calidior, quam flamma ipsa sentitur: & lapis quoque, & ferrum ignita, carbone calidiora euadunt, quæ quidem natura frigida esse nullum dubium est. Sed de his dictum planius est, ubi de ignis natura & opera docuimus. Atra autem bilis non per summa, sed natura penitus frigida omnino ita se habet, ut dictum iam est. Si modum excedit, hominem facit attonitum, aut obtorpidum, aut anxium, aut formidolosum: sed si admodum incalescit, securitatem animi, cantilenasq; parit, & mentis alienationem & ulcerum eruptionem, & alia pleraq; generis eiusdem. Parti igitur hominũ maximè uictu quotidiano redundans, mores nihilo immutat, sed morbum melancholicum tantummodo creat: at quibus habitu natura tali constiterit, mox his multa & uaria morum genera exoriuntur, prout scilicet alius aliam habitus intemperiem sortitus est. Exempli gratia, in quibus multa & frigida bilis est atra, hi stolidi sunt, & ignaui: in quibus permulta & calida, ijs perciti, & ingeniosi, amasi, propensi ad omnem excandescentiam, & cupiditatem, nonnulli etiam loquaciores. Multi etiam propterea quòd ille calor sedi mentis in uicino est, morbis uesaniæ implicantur, aut instinctu lymphatico inferuescunt, ex quo

PROBLEMATVM ARIST.

sibyllæ efficiuntur, & bacchæ, & omnes qui diuino spiraculo instigari creduntur, quum scilicet id non morbo, sed naturali intemperie accidit. Maracus ciuis Syracusanus, poëta etiã præstantior erat, dum mente alienaretur: at quibus minus ille calor remissus ad mediocritatem sit, ij prorsus melancholici quidem sed longè prudentiores: & quãquam aliqua in parte minus excedãt, multis tamen in rebus cæteris sunt omnibus præstantiores, alij in studijs literarum, alij in artibus, alij in re publica. Magnum etiam ad subeunda pericula discrimen hic habitus affert: quippe cum multi metu uariè moueantur, ob eam scilicet rem quòd ita à se ipsi differunt, prout incidit, ut uices eius habitus gererent, habitus enim melancholicus, ut morbos uarios creat, ita etiam ipse inæquabilis est, quippe qui aliàs frigidus in modum aquæ, aliàs calidus sit. Quamobrem cum formidolosum quicquam denunciatum est, si habitus iusto frigidior sit, timidum reddet: iam enim metui aditum patifacit, & metus ipse refrigerat, ut ex ijs constat, qui metu perculsi obtremiscunt. Sed si amplius caleat, metus inuentus ad mediocritatē reducet, tēperabit, intrepidumq; proinde hominē seruabit. Quinetiã cum sponte molestijs animus tabescit, quod frequēter usu eueuit, ratio perquã similis est. Fit enim sæpenumero, ut angamur, & animo succumbamus: sed cur ita nullã reddere causam habemus: aliàs contra, ut securitate animi gestiamus: sed quamobrē, minimè cōstat. Affectus igitur tã isti, q̄ illi superius explicati, paulisper quidē cōsistere in omnibus solet: omnes enim aliquid illius materiæ facultatisq; sibi intermixtū proculdubio cōtinent: sed quibus altè, ampliterq; cōstitierint, ij iam morum qualitate quadam notescunt, & nominantur: ut enim specie inter se distant, non quia faciem habent, sed quia faciē talem, id est, alij pulchram, alij turpem, & qui nihil superuacui gerunt, ij stata sunt forma: sic etiam qui leuiter habitu illo constant: ij medium tenent qui plene, ij iam dissimiles multitudini euadunt. Nam si omnino merus bilis

atrac

atræ habitus sit, melancholicos admodum esse necessum est: sin autem quendam in modum temperetur, egregij, singula resq; instituuntur: hi tamen si parum suæ ualetudini consulunt, facile in uitia bilis atræ labuntur, alij parte alia sui corporis: alij nanque in morbum comitiale incidunt, alij attoniti fiunt, alij uehementissimè anxij, aut formidolosi redduntur, alij maiorem in modum sibi confidunt, & sperant: quod etiam Archelao regi Macedonia usu euenisse accepimus. Causam uerò tam uariæ potestatis ipse habitus dat, scilicet prout frigidus, calidusue constiterit. Nam si ultra modum frigidus sit, molestiæ anxietatesq; sponte sine ulla ratione nascentur, ex quo mortem laqueo sibi consciscunt, maximè quidem iuniores, interdum tamen & seniores. Multi etiam uinolenti sese interimunt. Nonnulli uerò ex melancholicis ubi abundè potarunt, dolent, & animo uehementer succumbunt: calor etenim naturalis à calore uini extinguitur: calor autem qui eam continet sedem qua speramus, & sapimus, facit ut securo animo simus: qua de causa, omnes ad uinolentiã usq; pròpto animo bibimus. Omnes animi spe bona uini copia afficit, quemadmodum iuentus adulescentulos. Senectus enim parum sperare potest, iuentus spe plena est. Non desunt quos angor inter potandum eadem illa de causa comprehendat, qua etiam post potum nonnullos occupat. Quibus igitur calore natiuo emarcescente oritur ægritudo, ij sibi laqueum potius petunt: quare iuuenes potius quàm senes laqueo se interimunt: alterius enim calor per æstatem marcescit, quod naturæ agitur ordine: alteris per uim ipsius affectus, quod contra naturam est. Quibus autem calor extinctus subito est, ij repenti se interficiunt, ut omnes mirentur, eo quòd nullum indicium præcesserit. Cum igitur atra bilis perfriget, (ut dictum est) uarias animi molestias, anxietatesq; gignit: calidior autem cum est, securitatem & lætitiã præstat: quocirca pueri lætiores, senes tristiores esse consueuerunt: alteri enim

PROBLEMATVM ARIST.

calidi, alteri frigidi sunt, quippe cum non nisi refrigeratio quaedam sit ipsa senectus. Accidit uero ut calor subito causis quoque externis extinguatur, quemadmodum quae praeter suam naturam candent, ceu carbonis aqua superinfusa extinguuntur: unde fit etiam, ut sedata ebrietate nonnulli seipsos enecent. Calor enim ex uino adiectus est, quo extincto usu euenit illa perniciosa affectio. Et post coitum quoque uenereum animo plerique omnes succumbunt, reddunturque tristiores: qui tamen copiam excrementi suo cum semine effuderint, uel laetiores, hilarioresque euadunt: quippe qui sic excremento & flatu, atque calore nimio leuentur: ceteros tristiores, demissioresque saepe uenus reliquit, eo quod parti necessariae aliquo subtracto refrigerantur: quod humoris eius paucitate qui effluxerit, patet. Summam igitur rationem colligamus. Homines melancholici uarij, inaequalesque propterea sunt, quia uis atra bilis uaria, & inaequalis est: quippe quae uehementer, tum frigida, tum calida reddi eadem possit: & quoniam uim eandem morum obtinet instituendorum (mores enim calidum condit & frigidum, omnium maxime quae nostro in corpore habentur) idcirco nos morum qualitate afficit quadam, informatque, ut uinum, quod prout plus, minusue corpori intermistum, infusumque est uarios reddit: flatuosum autem utrunque est, & uinum & atra bilis: cumque ratio sit, ut portio quoque aliqua temperata illius inaequalis ordinis habeatur, flatusque modo quodam acquiratur integre habitusque respondere calidior frigidiorque possint ob exuperantiam qualitatis, hinc efficitur porro ut melancholici omnes non per morbum, sed per naturam sint ingenio singulari.

2 Cur per aliquas scientias habitum nos habere censeamus, per aliquas non? An habitum non nisi per eas tantum adipisci putamur, quibus uim inueniendi acquirimus: inuentio enim ex habitu est.

3 Cur omnium animantium homo prudentissimus est? Vtrum quia capite minimo est, scilicet ad sui corporis proportionem.

An

An quia uariè minimo est : ob id enim ipsum, capitis quoq; minutio accidit, & inter homines ipsos qui minori sunt capite, prudentiores nascuntur, quàm qui sunt grandiori.

4 Cur seniores amplius mēte ualeamus, iuniores ocys discimus? Quia natura parens & autor omnium, instrumenta nobis duo inseruit, quorum opera instrumentis extraneis uti ualere mus : manum inquam corpori dedit animo mentē. Est enim mens quoq; rebus à natura nobis impertitis annumeranda, uicem sanè gerens instrumenti. Cæteræ omnes scientiæ, artesq; nostra opera sunt : mentem ipsam opus esse naturæ fatendum est. Ut igitur manu nō iam inde ab ortu naturæ uti possumus, sed cū eam natura absoluit, perfecitq; (procedente nanq; ætate, manus suum opus maxime efficere potest) ita etiam mens quæ res naturalis est, non protinus sed in senectute maxime nobis contingit atq; tunc potissimū consummatur, atq; absoluitur, nisi detrimento aliquo lacera, læsaq; sit, quemadmodum cætera quoq; opera naturæ : mens uerò posterior, quàm manuum facultas accedit : quoniā instrumenta etiam mentis posteriora sunt, quàm manuum instrumenta : est enim mentis instrumentū scientia: menti nanq; utilis scientia est, ut tibi tibia. Manuum instrumenta, res pleræq; naturales sunt: natura autē ipsa eiusq; res omnes priores sunt quàm scientia. Quorū autem instrumenta priora sunt, facultates quoq; eorundē prius contingere congruum est: his enim crebrò utentes, conficere habitū solemus: & ista sic reciprocatur, ut quam uicem hæc inter se gerunt, quorū instrumenta sunt, eandem instrumenta quoq; ipsa inter se habeant, uicissimq; quā instrumenta inter se, eandem illa quorum sunt instrumenta. Mens igitur ea de causa nobis senioribus potius contingit: discimus autem ocys iuniores, quia rem ferme nullam tenemus: cū enim res plerasq; scimus, nō æquè præterea capere alias possumus: quomodo etiam meminisse melius ea ualeamus, quæ mane primum percipimus: deinde procedente die memoria hebetamus, quoniam multa iam perreptauius.

PROBLEMATVM ARIST.

5 Cur homini potius, quàm cuiquam ex cæteris animantibus credendum est? Vtrum ut Plato Neocli respondit, quia homo solus omnium animantiũ nouit enumerare. An quia solus deos ueneratur, & colit. An quia omnium maximè uim obtinet imitandi: hinc enim discere tam multa & uaria potest.

6 Cur nihil in eo delectamur, quòd triangulum duobus re-
ctis pares angulos internos uel habere spectamus, uel habitum
rum speramus: neq; in aliquo generis eiusdem, nisi forte in spe-
culatione ipsa delectandum sit? hæc tamen æquo modo iucun-
da sanè sit, etiam si tribus re-ctis, aut etiam pluribus pares an-
gulos habeat: sed nimirum tunc delectari est, cum aut ludis O-
lympicæ nos uicisse meminimus, aut apud Salamina nauali pu-
gna hostes superasse, aut tale quid futurũ speramus, non cum
his ipsis contraria expectamus. An in rebus istiusmodi delecte-
mur, quòd uel fuerunt, uel sunt consilio nostro, aut omnino hu-
mano, & opera. Quæ autè natura lege incommutabili ita esse
uoluerat, hæc suæ tantummodo rationis contemplatu nos alli-
ciunt, & oblectant: sed cum rerum gestarum perquam aduersa
ratio sit, efficitur porro ut quæ inde profecta sint, in parte læ-
tabilia, in parte tristia ueniat. Omnia autem lætitiæ, tristitiæ
ue ratione, aut uitamus, aut persequimur.

7 Cur medicus ad sanitatem usque tantummodo suam ope-
ram præstat? Primũ enim corpus extenuat, dehinc siccatur, tum
sanitatem inducit, posthac nil ulterius agit. Vtrum quòd fieri
non potest, ut ex sanitate aliud quicquam efficiatur. An si quid
fieri possit, ad aliam spectet scientiam, afferriq; præterea ex
sanitate aliquid licebit. Ergo si omnia fieri, uel ex contrarijs,
uel ex medijs soleant, constat ut illud ægrotet quod uel siccus,
uel humidus, uel tale aliquod est: igitur ex nimis frigido in mi-
nus frigidum, & postremò in iustam uicem caloris, uel siccita-
tis, uel humoris medicus adducit, transferens sese ex contra-
rijs, aut medijs, dum ad eum deueniat habitum, qui sanitati
accommodatus est: ex quo quidem nihil esse natura fert, nisi

quid

quid medium. Ergo aliquid præterea facere potest: ut enim eatenus uenit, sic retrorsum abire potest. Sed ars nõ istuc profitetur: semper enim quod melius est, id artis ratio & spectat, & facit: itaq; nec ulla alia, nec ipsa medendi ratio de sanitate quicquam aliud faciet, cum uel nihil effici necesse sit, uel rei destinandæ contrarium: quandoquidem eadem est, scientia contrariorum. Itaque uel in ædificandi ratione nihil est quod contrarium faciat. Nec uerò ulla ars alia est, quæ ex hoc quicquam faciat, nisi ueluti ex parte quemadmodum suendi ratio ex profcisso calceum reddit: fieri nanque bifariam aliquid ex aliquo ita potest, ut uel cum illud componitur, uel cum hoc destruitur, consistat.

8 Cur hominem philosophum differre ab oratore putamus? An quia philosophus in rerum speciminibus agitandis, exquirendisq; suum studium posuit: orator his rebus uersatur, quæ consortes illorum speciminum sunt: uerbi causa, alter quid iniustitia sit nouit, alter quis iniustus est: & alter quid tenor tyrannidis sit, cognitum habet, alter qualis ipse tyrannus sit.

9 Cur genus id hominum, quod Dionysiacos technitas, id est, artifices bacchanales, aut histriones appellamus, improbis esse moribus magna ex parte consueuerunt? An quia minimè sese studio sapientiæ dedunt, eò scilicet, quòd in artibus necessarijs magnam ætatis suæ partem consumunt, uitamq; plurimum traducunt incontinentem, partim etiam cum inopia, quòd quidem utrunque uitia & gignit & auget.

10 Cur ueteres præmia certaminibus corporum posuerunt, sapientiæ nullus quicquam statuerit? An quia iudices, quod ad ingeniũ attinet, uel præstantiores, uel nihilo deteriores nimium esse ijs debent, qui inter sese certant. Quòd si homines sapientiæ excellentiores certare deberent, præponereturq; præmium, arbitris sanè sibi carerent: at uerò in certaminibus gymnasticis, quisq; suo tantum aspectu iudicare integrè potest. Item

PROBLEMATVM ARIST.

autor ille præmiorum tale suis hominibus certamen proponere noluit, unde inimicitia, seditionesq; maximè exorirentur: homines enim cum in re sui corporis aliqua improbantur, non moleste omnino ferunt, neque ijs infesti redduntur, qui ita iudicarint: at si stolidiores iudicati sunt, iudicibus admodum ipsis succensent, ægréq; uehementissimè ferunt: quæ quidem res seditiosa, & stolidam est: ad hæc præmium præstantius esse suo certamine decet: itaq; certaminum gymnycorum præmiu opatius & præstantius, quàm ipsa concertatio: est prudentia uero quodnam præmium præstantius esse possit?

I 1 Cur homo maximè aliud intelligat, aliud faciat? An quia contrariorum eadem scientia est. An quia mentis officium plura contingit, appetitus in unum tantummodo profluit: at qui homo mente magna ex parte uiuit, & ratione: bestia appetitu, ira, cupiditateq; ducuntur.

I 2 Cur nonnulli pecunias acquirere, non impendere consueuerunt. Vtrum quòd suis moribus uiuunt: an oblectamine, quod in spe positum est, alliciuntur.

I 3 Quam ob causam qui grauiter & suauissimè dormiunt, nihil somniant? An quia & sensus, & intelligentia hominis tunc suo fungi officio potest, cum animus, tranquillatur, & requiescit: qua quidem requie, uel ipsa sciendi ratio constare uidetur, quippe quæ animum sistat, atq; ex temeraria agitatione in tranquillitatem adducat: cum enim animus mouetur, uagaturq;, fieri non potest ut aliquid uel sentiatur, uel intelligatur: ex quo fit etiam, ut amentes sint pueri, & ebrij, & insani: facit etenim calor, qui nimius in his est, ut motu plurimo uehementissimoq; inquietentur: quo motu desistente, prudentiores esse incipiunt: cum enim uis illa intelligendi sedata est, facilius sistitur, rerumque rationibus adsistit. Et quidem qui inter dormiendum somniant, non alia de causa uidere sibi illa uidentur, quàm intelligentia constante, requiescentéque: quod quidem somno contingit: leuiori iactatur

enim

enim animus noster maximè in somnis, calore scilicet, qui undique in partem se colligit interiorem: atque ita efficitur, ut plurima uehementissimaq; illa obstante iactatione, nullum interuenire somnium possit. Nec putandum ut animus tunc cõquiescat, & per se maximè sit, cum nullum somnum trahitur, ut multitudinis opinio est. Sed contrà omnino incidit, ut qui in motu plurimo est, nec paulisper quiescit, hic intelligere nequeat. Plurimus autem motus cum suauissimè quis obdormiscit, meritò propterea est, quòd tunc maximè larga caloris copia in partem contrahitur interiorem. Animum uerò concitatum non solum inter uigilandum, sed ne per quietem quidè intelligere posse, argumentum illud etiam est, quòd id somnis, quos cibo ingesto primos agimus, nulla facultas uidendi somnij datur, cum maximè accidit, ut animus propter cibū ingestū concitetur: somnū uerò ipsum occurrit, cum cogitatibus nobis, & ante oculos rem ponentibus, somnus accedit. Quapropter ea maximè somniamus quæ agimus, aut acturi sumus, aut uolumus: de his enim maximè cogitationes, imaginationesq; obueniūt, & qui instructi uirtutibus sunt, meliora somnia uident, quòd etiam uigilantes meliora animaduertunt: qui deterius, uel animo uel corpore sunt affecti, deteriora concipiunt, quippe cum etiam affectio corporis faciat ad somni uisionem: hominis enim morbo laborantis proposita quoq; animi uitiosa sunt, atq; etiam propter corporis perturbationem animus quiescere nequit. Melancholici idcirco in somnis crebrò excitari consueuerūt, quòd calore largiore urgēte, animus moueri & quò amplius cogitur: quòd cum motus uehementior sit, meritò dormire minimè possunt.

E O R U M Q V A E A D O C V L O S

pertinent, Sectio tricesima prima, cuius
questiones XXX.

I C V r oculo perfricato sternutare cessamus? An ob eã rem humoris respiratio moueatur. Lachrymã enim

PROBLEMATVM ARIST.

oculus perfricatus emittit: sternutamentum humoris copia excitatur. An quia plus caloris minus corrumpit, absumitq;. Oculus autem perfricatus plus caloris sibi acquirit, quam nares contineant: quamobrem etiam si quis nasum perfricauerit, ipsum sternutamentum desistet.

2 Cur uno oculo exquisitius cernitur, quam duobus? An quia plures motus duobus, quam uno excitatur: quemadmodum oculis peruersis multiplicem agitari motum certum est. Ergo duorum unus motus non est, unius unus & simplex est: itaq; efficitur, ut exquisitius uno, quam duobus cernatur.

3 Cur homines irati oculis maximè erubescunt, pudefacti auribus? An quoniam oculi refrigerantur eorum quos puduit. Pudor enim in oculis est: nec respicere ualent quos pudor tenet: & timor quoq; refrigeratio loci eiusdem est: calor autem in partem transit aduersam, quæ posterior est: aures uerò satis ex aduerso positæ sunt: itaq; pudore maximè erubescunt. Iratis porò præsidium in eam partem tanquam uiolatam transmittitur, quæ & sensu, & motu facilior est: nam & in metuendo calor eam ipsam maximè deserit.

4 Cur altero oculo apprehenso, alter constantius cernat? An quia oculorum initia ex eodem dependent. Cum igitur alter mouetur, commune quoq; illud mouetur initium, quo mouente, alter etiam oculus moueatur necesse est: quamobrem altero apprehenso, uis illa communis tota alterum mouebit: itaq; plenius contendere poterit.

5 Quam ob causam qui cæci ab ortu naturæ sunt, calui nunquam efficiantur? An quia humor cum redundat in capite, oculos uehementer infestat: qua de causa quibus fluctiones oculos urgent, uenas temporum ferro candente medici tangunt, quo humoris foramina obcæcentur, atq; spissescant, & caput quoq; dissecta cute obscalpere consueuere. Cum igitur humor excresecens, uacansq; in capite, oculis detrimento sit, fieri potest ut minus humoris in caluaria ob id ipsum consistat: quia magna parte

parte lapsus in oculos est: & cum excrementis humorum, materiaq; inutili capillus proueniat (quæ quidem in capite cæcorum ab ortu naturæ largè redundant) meritò nunquam isti calui efficiuntur.

6 Cur homines qui oculis prominentioribus sunt, magis à fumo infestantur? An quia fumus citissimè oculis protendentibus incurSAT.

7 Quam ob causam utrunque aspectum simul diuertere dextro, sinistroq; uersus, & ad nares demittere, atq; etiam alterum dextrorsus, sinistrorsusq; deducere possimus, utrunque uerò seorsum, alterum sinistrorsus alterum dextrorsus simul distrahere nunquam possumus. Quinetiam deorsum, sursumq; haudquaquam ita conuertere licet, quamuis facultas simul dimittendi in idem detur, ut dictum est? An propterea, quòd quanquam duplex aspectus sit, ex eadem tamen origine, & quo modo nexus, aptusque dependet. Vbi autem ita est, quoties alterum extremum mouetur, reliquum consequatur eodem necesse sit: alterius enim extremi principium, extremum reliquum est. Quòd si res una simul, ac eodem in tempore nunquam in partes aduersas moueri queat, nec aspectus ita moueri poterit: quippe cum ita committatur, ut extrema in partes moueantur aduersas, siquidem alter sursum, alter deorsum mouebitur, initiumq; sequi utrunq; necesse sit, quòd impossibile est. Oculorum uerò limitas euenit, quia globi continentur principio, quo & sursum, & deorsum, & latera uersus lubrico sese uertere possint. Cum igitur ita positi sunt, ut situ inuicem simili respondeant, atq; medium teneant, mouendi sese sursum, deorsum, latusq; uersus, eodemque in puncto sibi pupillam habeant, tunc sita integerrimo constant, præcipueq; mobiles circumaguntur: at qui eodem in puncto pupillas continent, limi quidem non sunt. Discrepare quoq; inter se possunt, & alijs parte alba retracta, nigra nonihil occultitur modo eorum qui sternutaturi sunt: alijs in angulum exteriorem

P R O B L E M A T V M A R I S T .

nigra conuellit, ut furiosis : alijs interiorē nares uersus incumbit, ut tragicis, laruis, hominibusq; acerbis, seuerisq; : sunt enim contuitu graui, cogitabundoq; . Quoties uerò situ dissimili globi positi sunt, sed puncto eodem radij profluunt, aut situs similis est, sed punctum non idem, limis oculis hominem esse necesse est : itaq; hic suspicit, & oculos contrahit : globum enim eundem in habitū collocare conatur, atq; alterum firmū continet, alterum agit. Haud enim fieri potest, quin limus sit qui non eodem de puncto radios depromat, quippe qui dimotum contuendi principium habeat, perinde ac ille, cui res una geminari oculo suppresso uidetur . Ergo si oculus sursum dimotus est, terminus inspiciendi, deorsum est : sed si oculus lapsus, deorsum est, terminus sursum habetur . Oculo tamen uno situ suo dimoto moueri quidē res uisa sursum, deorsum uē ob id ipsum uidetur, quia pupilla ita se mouet : sed geminari haud unquam uideri potest, nisi duplex conspectus sit, peruertaturq; ratio uidendi : ita fit ut strabonibus res eadem geminari uideatur . Causam situs habet, eò scilicet, quòd oculus nō suo medio nexus, locatusq; est.

8 Quamobrem qui cognomen lusciosi habuerunt, literas minutas scribere consueuerunt ? mirum enim ut qui obtusis sunt oculis, rem faciant, quam eorum facere interest, qui acuminē ualeant oculorum . Vtrum quia proximè posita magna esse uidentur : illi autem oculis proximè admotis scribere solet . An quia contractis palpebris scribant : fit enim per imbecillitatē, ut si laxatis, diductisq; oculis scribāt, aspectus distractus, passusq; hebetescat : si adductis & coniuentibus, uniuersum depromptus acutius uideat . Quod tamē angulum informat exiguum, efficit necessariò, ut exiguæ literæ scribantur.

9 Cur nonnulli post lippitudinē, acutius uideant ? An quia purificati oculi sunt : fit enim sæpe, ut exterior densitas pupillæ aciem arceat, quæ lachryma emissa laxatur, atq; resoluatur : quamobrem profunt interdum quæ mordent, lachry-

mam

mam euocant, ut cepe: obsum quæ tantummodo assiccant, ut origanum.

10 Cur uno uidere oculo impatibilius sit? An quia minus animo, qui ita cernit afficitur: quo fit, ut minus affectionis contrahatur.

11 Cur distracta conspectuum societate, res una geminari uideatur? An propterea quod oculi utriusque radius non ad punctum idem deuenit: ergo quod bis noster animus inspexit, inde geminum se inspexisse existimat? Proximum euenit, cum digitos mutatis uicibus implicamus, itaque aliquid tangimus: duo nanque sentimus, eò quod unum bis tangimus.

12 Cur sensus dextri nihilo sinistris præstantiores sint, cum in cæteris omnibus dextra sinistris cõmodiora habeamus? Vtrũ ex consuetudine ita fiat. Statim enim cum nati sumus, utrunque sensum exercere incipimus. Pars autem dextra exercitatione insuescere, inque frugem euadere meliorem uidetur: effici nanque utrinque dextri per consuetudinem possunt. An quia sentire affici est. Pars autem dextra præstantior propterea est, quod efficacior: & affici peruicacior, quam sinistra est.

13 Cur in cæteris dextra suis sinistris præstantiora sunt, sensus nullus dexter suo sinistro interest? An quia parte sentiendi utraq; pariter uti à primo natali die consuescimus. Adde tamen quod ratio sentiendi affectio quædam est: dextrarum autem partium differentia in efficiendo, non patiando sita est.

14 Cur exercitatio corporis incõmoda oculorum acumini est? An quia exercitatio sanguinem efficiat sicciorem, sicut etiam reliquum corpus. Siccitas autem totam cutem indurat, ergo uel eam qua pupilla integitur: quapropter homines natu iam grãdes obtusius uident: oculi nanque senũ tunica dura, sumulque rugosa teguntur, itaque uis illa conspiciendi cooperitur, & delitescit.

15 Cur homines luscij cognominati, qui obtusè uident, literas scribere minutissimas possint, cum rem minutam perspicere illi ualeant, qui acumine oculorum præstant? An quia conspe-

ctu sunt

PROBLEMATVM ARIST.

Et sunt imbecilli, palpebras cōtrahant in angustū. Cū enim radius profluit uniuersus, acutius explorare potest: cōtrā laxo diductoq; oculo diffunditur, ob eamq; rem hebetascit. Ergo imbecillitas facit, ut palpebras cōtrahant in angustum: quòd cū ex angusto inspiciant, exiguam magnitudinem uideant, quantaq; uident, tanta perscribant necesse est.

16 Sed cur ydē illi contractis palpebris uideant? An propter sui conspectus imbecillitatem. Vt enim manum rebus sepositis admouent, sic palpebras iuxta positas perinde quasi manum adiiciunt: quod sanē faciunt, ut radius per locum sese depromens angustiore, congestior profluat, ne protinus ex patulo proficiscens distrahatur: uidet autem is acutius, qui frequentior collectiorq; prodierit.

17 Cur non res una geminari uideatur, cū in latus oculum uertimus? An quia conspiciendi primordium eadem item in linea situm est: tunc enim res geminari uideatur, cū illud mutatum sursum deorsumue est: in latus uerò nil refert, nisi unā etiam sursum moueat.

18 Cur in ratione uidendi tantum fieri possit, ut res una geminari uideatur, si quodammodo inuicem oculi locentur: in cæteris sentiendi generibus fieri identidem nequeat? An etiam in ratione tangendi, cū digitos mutatis uicibus implicauimus, fit ut res una duæ sentiatur: in cæteris hoc idem fieri nequit, quia cætera membra, quibus sensio administratur, neque foras uersus deducta, neque bina tam inter se apta, colligataque suo funguntur officio: fit ita in ratione uidendi eadem de causa, qua in tangendo perplexis, ut dictum est, digitis. Tactus enim uisum æmulatur & sequitur.

19 Cur oculus sinister nihilo imbecillior est, sed æquo modo atque dexter uidere potest, cū reliquæ corporis partes omnes sinistrae inuvalidiores, quàm dextræ sint? An quia pars dextra in eo discrepat à sinistra, quòd efficacior est, non in eo, quòd affici aptior. Videndi autem uires non ut afficerent, sed ut afficerentur

cerentur comparatum à natura est.

20 Quam ob causam cum cæteras intuimur res, conspectus noster fatiscit, atq; deterior redditur: cum ad uirides, & herbescentes inspicimus, ut olera, cæteraq; his similia, recreatur, meliorq; euacit? An conspectum in alba, nigraue intendere minime possumus, propterea quòd utrunque id genus coloris uidenti uiribus officit: colores autem illi, quibus oculi acquiescunt, medium albi, nigri ue obtinent: itaque aspectus cum mediocriter leniq; obuio afficiatur, nihil debilitatur, imò uerò corroboratur, atq; reficitur. Et forsàn quemadmodum cum corpora nostra uehementer laborant, deterius habent, cum mediocriter, optime afficiuntur: ita etiam oculi, cum ad res solidas contendunt, laborant, lassanturq;: cum ad humidas, mollesq;, quòd nil sibi obstat, passim oberrant, & licentia perliquescunt: cum ad uirides, quòd istæ ut solidæ mediocriter sunt, ita satis humoris continent, neq; ullo detrimento afficiuntur, & ad immorandum in hisce amplius innituntur, eò quòd coloris huiusmodi habitus modicè se conspectui offert.

21 Cur cætera melius utroque oculo cernimus, rectam uersuum uirgulam uni literis admouentes inspicimus exquisitius? An quia radij oculi utriusque non sine perturbatione in idem concidunt, ut autores conspiciendi rationum affirmant: itaq; cum uno inspicimus, ad rectum conspectum tanquam regulam melius quòd rectum est deprehendere, iudicareq; habemus.

22 Cur fumus oculos potius infestat? An quia infirmissimi sunt: infirmissima nanque omnia quæ corpori interserta occuluntur: indicium, quòd acetum, & quodq; acre carnem nõ exteriorem, sed interiorem demordet. An quia laxiores, refertiq; meatibus sunt. Conspectus enim per quosdam meatus protruduntur, & excidunt: itaq; quòd his mordacissimum est, cæteris corporis partibus obuio subire densiora non potest, sed perreptat, & decidit: æquo modo & cepe, & quæcunque talia oculos mordent. Oleum omnium maxime humorum id facit, quia tenuissi-

PROBLEMATVM ARIST.

tenuissimum est, ob eamq; rem meatibus se expeditè insinuat: acetum reliquis partibus corporis pro medicamento est.

23 Cur oculus solus omnium membrorū non rigeat, cum infirmissimus sit? An quia opimus est, nec carnis quicquam in se continet. Quod autem tale est, securum manere à frigore potest. Haud enim audiendi sunt illi, qui propterea rigere oculos negant, quia uis illa conspiciendi ignis est: non enim talis in oculo ignis est, ut calfacere ualeat.

24 Cur lachrymæ quas mœrēdo emittimus, calidæ sunt: quas oculis laborando, frigidæ? An quia frigidum quod incoctum, crudumq; est: calidum, quod concoctū. Languorem autem omnem ex cruditate proficisci, nullum dubium est. Quod cum lachryma cruda eorum sit, qui uale tudine oculorū laborant, non immeritò frigida est: hinc medici sudorem frigidum argumentum grauis esse morbi existimant: calidum contra decretorium esse, & salutarem. Cum enim uacans materia multa est, satis à calore interiori concoqui minimè potest: itaq; frigidam esse necesse est: cum pauca est, plenè à calore uicta concoquitur: morbos autem copia uacantis materiæ confici certum est.

25 Quare cum partes corporis nostri dextræ mobiliiores sint, oculus sinister expeditius quàm dexter cōtrahitur? An propterea, quod omnia sinistra dextris humidiora sunt, humidiora autem contrahi plenius possunt. An dexter amplius efficere possit: sinister uel ex se ut humidior obsequentior sit.

26 Quam ob causam cum & senex & lusciosus per imbecillitatem parum oculis ualeant, alter proximè admouet, si quid inspicere uult, alter procul abducit. An quia dissimilis eorum imbecillitas est. Senex enim quia uidere non potest, ubi minus radij cōeunt, rem uidendam eò abducit, ubi uisurus maximè est: procul enim coire radij solent. Lusciosus ille uidere quidē rem isthic potest, sed quænam rei conspectæ caua sint, quæue excedant, discernere nequit, itaque in his fallitur: caua quippe & excedentia splendere discerni maximè possunt: quem, quoniam

procul

procul percipere, quemadmodum rei obuia ingruat, nequeant, proximè aduocunt.

27 Cur homo solus: aut certè maximè animantium omniũ oculis deprauetur per limitatem? An quia uel solus, uel maximè comitali morbo in tenera ætate laborat, cum depruari omnibus accidit.

28 Cur uni animantiũ homini transuerti, depruariq; per limitatem oculi possint? Vtrum quòd oculos minimo interstitio discretos, è directoq; positos homo habet, perspici idcirco menda in eo maxime possit. An quia cæterorum animantium oculi unicolores maxime sunt? Nec deprauatio sequeretur, si uno quolibet colore præditus oculus esset. An quia solus ex omnium animantium genere morbo comitali rapitur: quod genus morbi transuertere oculos sicut cætera etiam membra, potest. Nonnullis tamen, ut serò eo morbo uexari incæpere, sic lumina serò deprauantur.

29 Quam ob causam manu præ lucerna, aut sole obiecta melius inspicere possumus? An quia lucernæ, solis uel lux nostris occurrens luminibus reddit suam ob nimietatem infirmiora, quippe quæ rem etiam sibi cognatam interimere præ sua possit exuperantia: at uerò manu ita arcente, nec luminum acies officii potest, & res uisui obuia nihilominus in luce posita est: unde fit, ut & acies plenius agat & res inspectanda nihilominus uideatur.

30 Cur manus dextra & pes dexter à suis sinistris differunt, oculus & auditus nullo discrimine distant? An quia immista, sinceraq; elementa susq; deq; sunt.

Discrimen uerò situm in his est, quæ elementorum coitu constant. Sunt autem sensus isti è synceris illis, immistisq;

uisus scilicet ex igne, au-

ditus ex

ære.

PROBLEMATVM ARIST.
EORVM QVAE AD AVRES

pertinent, Sectio tricesimasecunda, cuius
quaestiones XIII.

I **C**ur aures quæ omnium maxime partium nostræ faciei
Forsan legēdum humor, exangues sunt, rubore magis afficiuntur, ubi nos pudor
apprehenderit? Vtrum quod peregrinus humor partem adire
inane aptus natus est: itaq; cum calore per pudorem orto re-
soluitur, statim se in aures colligit. An quia temporibus ap-
positæ sunt, quò uersus maxime humor confluit. Cum enim
hominem pudet, calor se in faciem recipit, itaq; ruborē addu-
cit: aures uerò minimo in ea profundo extant, naturaq; calidissi-
mæ sunt, & coloratæ, nisi longè frigoris rigore obtorpuerūt:
ideo hæc particula omnium faciei particularum coloris est opti-
mi. Quamobrem passus dispersusq; calor, quod per summa
res tenet, rubicundas reddere potest.

2 Cur urinantibus aures, dum inter mare sunt, rumpi soleant?
Vtrū quia retentus spiritus impetu cogit uehementiori. An si
causam hoc haberet, idē uel in aëre fieri posset. An quod non
cedit, dirumpi ocyus potest, & à duriori, quàm molliori facie-
lius. Quod itaq; inflatum est, minus cedit: aures uerò, ut dictū
iam est, spiritu retento inflantur: itaq; ab aqua quæ aëre du-
rior est, obtunduntur offensæ, atq; rumpuntur.

3 Cur urinantes spongias alligare auribus cōsueuerit? An ne
mare per uim occurrens, aures rumpat: haud enim ita stipatæ
impleri ut inanes, exemptis spongijs, possunt.

4 Cur sordes auriū amaræ? An quia putri sudore contrahun-
tur, qui salsus, amarus est.

6 Cur spongiarij suas dissecant aures & nares? An ut spiri-
tum commodius reddant: hæc enim esse spirandi itinera uiden-
tur. Laborare quippe difficultate spirandi eos affirmant, dum
foras emittere animam non possunt, leuariq; cum propellentes
extrudunt. Mirum tamen si respirandi assequi facultatem re-
frigerationis gratia nequeant, sed esse id necessarium magis
uideantur.

uideantur. An meritò plus in retinendo laboris sit, cum corpus extumeat, distendaturq; : spiritus uerò foras sponte efferi posse uidetur. An intus etiam tendere ita possit : cogitandum tamen & què uidetur. Pleriq; uerò lebetes demisso, respirandi uia urinatoribus moliuntur : haud enim aqua lebes impletur, sed aëra seruat ad demersum hominem usq; : quippe qui erectus per uim dimittatur, ut undiq; & equali nutu descendat : nam se quantumlibet inclinauit, humore protinus interrumpente impleatur necesse est.

6 Cur nonnulli, cum suas inscalpant aures, tussunt? An quia sensus audiendi foramen cum pulmone, canaliq; ab asperitudine cognominato sortitur : indicatiu, quod his ipsis repletis, obseptisq; homo surdescit. Humor is itaq; aliquid è frictione ista aurium liquefcit, atq; in canalem, quem modo diximus, per foramen illabatur, quod tussim mouere potest.

7 Cur sinistra auris ocyus magna ex parte perforata consolidari, quam dextera potest? quocirca mulieres alteram marem uocant, alteram fœminam. An quia partes sinistrae humidiores, calidioresq; sint : quæ autem habitu huiuscemodi sunt, consolidari possunt facilius. Unde in plantis etiam tenellis, atque uiridibus, coitus concorporandiq; unio facilius agitur. Et uerò ulcera iuniorum promptius cõpaginantur, quam seniorum. Argumentum partes sinistras esse humidiores, quòd molliores sunt, atq; effœminatiorcs.

8 Quam ob causam pudefactis aures summæ rubescant, iratis oculi? An quia pudor in oculis refrigeratio quædam cum timore est: itaq; calor iure oculos deserit : quòd cum inde secedendum sit, locum sui capacissimum petat necesse est, quales certò summæ sunt aures. Cætera namq; partes longæ ossibus omnes compactæ sunt. Iratis contra calor in oculos, totamq; faciem reuocatur : sed conspectior in oculis est, uidelicet albi eorum coloris ratione.

9 Cur aurium sonitus accito strepitu cesset? An quia minore

тн аргти
рїа.
canali,
etc.

PROBLEMATVM ARIST.

strepitus amplior pellit & eruit.

10 Cur si aqua lapsa in aurem sit, oleum, quo humor effluat, instillamus? nullo nanq; humore alio effluere potest. Vtrum, ut quoniam oleum per summa aqua innatat, eiq; aqua præ lentitate adheret, effluente oleo aqua etiã ipsa effluat. An ut per lubricam aurem labens aqua excurrat: oleum enim utpote leue, facit ut properè labescere possit.

11 Cur minus aures urinantibus rumpantur, si oleum sibi instillatum habentes, in mare interrumpant? An ratio cur rumpi aures possint, antè exposita est. Oleum uerò in aures instillatum, facit ut mare superueniens relabi facilius possit: quomodo in parte corporis exteriori peruncta fieri nouimus. Labens autem ictum parti interiori auris nullum inuehit, itaq; disrumperè non potest.

12 Quam ob causam aures cum exangues adeò sint, pudore erubescere possint? An res quæq; ferri in eum soleat locum, qui sui uacuus est. Cum ergo sanguis efferrì sursum calidus uideatur, aures maxime, partemq; inanissimam adit: itaq; rubore inibi afficit. Quòd idem intelligendum de genis etiam est. Adde, quòd tenuissima cutis quæ distenta est, ita fit, ut rubor percipi in auribus præcipuè possit.

13 Cur nemo oscitans aurem in scalpere suam audeat? An quia membrana etiam, per quam audimus, inflatur cum oscitamur: indicium, quòd audiendi facultas tollitur, cum oscitamur: spiritus enim ut in os, ita etiam in aures interrumpens, membranam expellit, ac prohibet, quò minus somnus ingrediatur. Quòd cum ita sit si sedem audiendi, cum oscitamur, auriscalpio tetigerimus plurimum membranam lædemus. Ictus enim ad obijcientem, renitentemq; spiritum, non ad cedentem inferetur, & membranam abiunctam solidis esse certum est: quare dolor ita moueri, uulnusq; excipi facile potest.

Eorum

pertinent, Sectio tricesimatertia, cuius
 quæstiones XVIII.

I Cur singultus sternutamento sedari queat, ructus
 nequeat? An quia nõ partis eiusdem utraq; ista af-
 fectio est, sed ructus uetriculi, singultus uero refrigeratio, cru-
 ditasq; spiritus, atq; humoris pulmoni coniunctissimi est: sedes
 autem cerebri rem cum pulmone communem sortita est, quòd
 quidem ratione constat aurium: interdum enim surditas acci-
 dit, simul & morbus ipse aurium, in pulmonis uitium trãsit, &
 nonnullis tussis statim mouetur suas scalpentibus aures, locum
 autem sternutandi rem naribus esse cum pulmone communem
 respiratis docet, quæ communis utiq; est: sternuimus itaq; lo-
 co eo ipso calfacto: calorem autem eius locus sentit inferior,
 cuius singultus est: calor uerò uim obtinet & cõcoquendi, quam
 obrem aceto etiam, retentione q; spiritus finire singultus leuior
 potest: spiritus enim retentus satis concalfacit. Vnde fit etiam
 inter sternutandum, ut spirandi retentio idem obducta effi-
 ciat, & conuenienter quoq; expirãtia superiori de loco educi-
 tur: quippe cum fieri nequeat ut quis sternutet, nisi expiret:
 impetus itaq; spiritum interclusum rumpit, dispellitq;, qui sin-
 gultus ciere potest.

2 Cur si quis sternutaturus oculum perfricauerit, minus ster-
 nutet? An propterea quòd sternutamentum à quodam excita-
 tur calore: fricatio autem calorem ciere potest: qui calor, quo-
 niam locus quo sternutamus oculis in propinquo est, alterũ ster-
 nuendi calorem tollit, quemadmodum minor ignis ab ampliori
 emarcescit, atq; absumitur.

3 Cur bis sternuere magna ex parte solemus, non semel, aut
 sæpius? An quia binis naribus sumus: per utranq; itaq; narem
 uenula partita discurrit, quæ spiritus solet permanare.

4 Quam ob causam qui solem aspexerint, sternutare magis
 cõsueuerunt? An quia sol calfaciens mouet perinde atq; q nares

penna sollicitant. Idem enim utriq; agunt, quippe qui per motū calfacientes ocyus spiritum ex humore eliciant, cuius excursio spiritus sternutatio est.

5 Cur singultus sternutamēto finitur, & retentione spiritus, & aceto? An sternutamēto, quia spiritus cohibetur inferior, atq; circūobsistit: quemadmodū medicina parti superiori adhibita alius sentit ac immutatur, spiritus retētionē leuiore tollūtur singultus, eò q̄ exiguus spirandi impetus si paulisper retinui-
mus, ut in tussi desistit, sic etiam in singultu reprimatur, cogitur, strangulatur. Aceto idcirco sedatur, quia humor circūstans, ac prohibēs eructādi licentiā, in spiritū p̄ uim aceti calfactoriā ex-
tenuatur. Fit enim ructus, cū uētriculi humor recalescēs infla-
tur, atq; concoquitur: singultus uerò, quoties spiritus uacans ab humore in loco spiritui deputato retinetur. Hinc enim dū enititur, nec erumpere potest, distentionem inducit, quæ dis-
tentione appellata singultus est. Inde fit, ut singultus ubi inal-
guimus, oriatur. Frigus enim humorem spiritui obductum coangit, spiritus circunuentus exilit, cuius commotio, non nisi singultus est.

6 Cur aquā nonnullis frigidam in faciē fundimus, cū è na-
ribus sanguis effluit? An ita calor intus se colligit, atq; circūob-
sistit, quia sanguinem summum reddit liquidiorē.

7 Cur sternutamentū pro numine habetur, non tussis, neque grauedo? An quia de capite membrorū præcipuè omniū diuino unde cogitatio est, suum ducit principiū. An quia cæteri illi af-
fectus ratione morbi eueniant, hic secus exultet.

8 Cur oculo perfricato sternutamenta desistant: An quia hu-
mor sic respirat: lachrymam quippe oculus post frictionē emit-
tit: sternutamentū autem humoris copia excitatur. An quia mi-
nor calor corrumpi ab ampliori consumi q; potest. Oculus autē perfricatus, plus caloris sibi acquirit, quā sit quem nasus cō-
plectitur. Hinc etiam fit, ut si nasum quis perfricet, ipsum ster-
nutamentum desistat.

9 Cur

9 Cur eruptio cæterorū, ut flatus, ut ructus sacra haudqua
quā habetur, sternutamenti sacra habita est? Vtrū quoniā cū
tres partes principes sint nostri corporis, caput, thorax, et aluus
flatusq; alui expiratio sit, ructus uetriculi, sternutamentū capi-
tis, quæ pars sacra præcipue est, spiritū hinc exeuntē, ut sacrū
ueneramus, & adoramus. An quia spūs omnis eruptio, partes
quas modò dixi, melius sese habere significat. Cū enim minus
sternuere queūt, spūs erūpens leuat ac mitigat. Ergo sternuta-
mentū quoq; bñ caput ualere, posseq; cōcoquere, indicio est. Cū
enim capitis calor humorē, spiritūque cōuincit, tūc moueri ster-
nutamentum solitū est. Quāobrem moribūdos interdū sternutato-
rio excitamus, tanq̄ si hoc affici nequeāt, spes nulla salutis sit.
Perinde igitur quasi bonæ indicium ualitudinis partis optimæ,
atq; sacerrimæ, sternutamentum adorant, beneq; augurantur.

10 Cur homo omnium maximè animantium sternutare solis-
tus est. An quia foramina sui corporis obtinet latiora, per quæ
spiritus interrumpere potest: his enim spiritu impletis sternui-
mus: latiora autē esse indicium, q̄ omniū minimè animantiū homo
olfactu ualet: foramina quippe tenuiora sentiunt exquisitius.
Quòd si latiores meatus plus humoris, ac sæpius subeat, neces-
se est, quo inflatu sternutamentum moueri solet, talesq; homo
maximè animantium habet, meritò sæpius sternutat, præ ser-
tim qui naribus breuissimis est. Sic enim humor concalfactus ce-
lerius effluere conuersus in spiritum potest. Cæteris uerò præ
longitudine narium ante refrigeratur, quàm effluat.

11 Cur sternutamenta, quæ de medio noctis ad meridiem
usq; moueātur, damnemus, quæ de meridie ad noctis mediū ap-
probemus? An quia cū rem aliquā exordimur, tunc sternuta-
mentum potius obseruandum sit. Itaq; cū rem agere pergi-
mus, atq; inter initia sternuisse acciderit, amouemur, remq; in-
ceptam prosequi temperandū censemus. Dies igitur & auro-
ra, & de medio usq; noctis quasi initium quoddam est: itaque
ominosum tantisper sternutamentum esse putamus, tempera-

PROBLEMATVM ARIST.

murq; sternutare, ne pergentem quempiam ad agendum reuocemus: post meridiem uerò, atque medium usque noctis, finis ueluti quidam est, tempusq; illi contrarium itaq; contra tunc & existimatur, & agitur.

12 Cur senes laboriosius sternutant? Vtrum quòd his foramina per quæ spiritus permanare solet, adducta atq; coniuncta sunt. An quia senes facile eleuare nequeunt, per uim demittunt atque concassant.

13 Cur si spiritum quis retineat, singultus desistat? An quia refrigeratio est, quæ singultum inducat: quamobrem & qui timet, & qui algent, singultiunt. Spiritus uerò retentus, partem corporis calfacit interiorem.

14 Cur homines surdi è naribus magna parte loqui consueuerunt? An quia pulmo eorum uitiatus est. Surditas enim detrimentum pulmonis est: uox itaque ferri expeditè non potest: sed quemadmodum qui spirandi laborent difficultate, spiritum uniuersum suam ob imbecillitatem reddunt, sic uocem illi emittunt. Nituntur itaque naribus, etiam dum loquuntur, qua uox protrudens sese, sono per attritum rancido illo profertur: fit enim ut uerba per nares afformentur, cum pars nasi superior, quæ per palatum foramina patet, caua est: resonant enim tintinabuli instar, ob claustrum inferioris angustiam.

15 Cur sternutamentum solum nõ dormientibus, sed propè dixerim semper uigilantibus fiat? An quia fieri sternutamentum non potest: nisi à calore, qui partem eam commoueat, qua effici solet: ex quo faciem soli obijcimus, cum sternuere placet. Dormientibus autem calor intus circumobsistit. Quamobrem imò dormientiũ partes calidiores redduntur, spiritusq; abũdat: quæ quidem res causam habet, cur genitura in somnis præ libidine profluat. Meritò igitur dormiētes nõ sternutamus. Cum enim calor secedat capitis, qui eius partis humore natus mouere aptus est, quo in aëra extenuato, sternutamentũ exultat, affectionẽ consequentem illam obuenire nõ posse consentaneũ est.

Crepitus

Crepitus tamen inferius, ructusq; superius dormientes magis quam uigilantes extrudimus. Quod enim uenter inflari in somnis amplius solet, accidit, ut eius inflati humores loca sibi proxima adeant: eò nanq; uel à spiritu per quietem excito compelluntur. Retinere enim potius quam emittere potest, qui sopitus est: itaq; intus calorem contrahit: at qui spiritum retinet, deorsum impellat necesse est, quippe cum imum deferri spiritum præter suam naturam sit. Vnde fit etiam, ut perdifficile sit spiritum retinere. Quinetiam cur dormiamus, hæc eadem ratio est: cum enim uigilia motus sit, qui mēbra sentiendi officio accommodata magis cum uigilamus exercet, constat somnū posse accedere, cum eadem illa mēbra quiescunt. Cum uerò uis ignea sit, quæ membra corporis nostri mouere possit, & hæc intus se contrahat, circumstiatq; in somnis caput relinquens, quod sensus retinet omnes, tunc maxime sensuum sedes quiescere possunt, quæ quidem res causam afferat dormiendi.

I 6 Quam ob causam ubi sternutauimus, aut minximus, membra nostra inhorrescere solent? An quia utraque re illa uenæ aëris inanes redduntur, quem calidum ante continebant. Inanes aër extrinsecus alius subit illo frigidior, qui ante in uenis fuerat quam sternutarem, aut mingeremus: quod cum talis subeat aër, merito facit ut membra inhorrescant.

I 7 Cur singultus sternutamento desistere potest? An propterea quod singultus non quemadmodum ructus à uentre, qui cibi conceptaculum est, sed à pulmone proficiscuntur, quod maxime refrigeratione, aut rigore, aut dolore, aut medicatione superiore accidere solet: quod enim membrum id calidum sua natura est, quoties refrigeratum sit, totum admittere spiritum non potest, sed bullas quodammodo excitat: quamobrem retento etiam spiritu, singultus finitur. Sic enim pars ista recalescere incipit, & aceto quoq; hausto desistit, quoniam uis aceti calefactoria est. Cum itaq; calidum quodq; concalfactum reddetur, sedesq; cerebri foraminibus per uia pulmone respondeat, effici-

R 5 tur,

PROBLEMATVM ARTIS

etur, ut retentio spiritus quæ sternutationi antecessit, repres-
susq; desuper illatus, affectionem istam pulmonis membri ca-
lidi abigere ualeant.

18 Cur homines capillo crispo & tortili magna ex parte re-
simiores sint? An si crispitudo sita in crassitudine est, & crassi-
tudo non sine duritia constat, & durus sanguis calidior est, &
calor materiam excrescere inutilem minus patitur, & os ex ua-
cante materia consistit, & cartilago non nisi os est, meritò di-
minutio nasi consequatur. Indicium ætas adhibet puerilis: sunt
enim pueri omnes naso resimato.

DE ORVM QVAE AD OS, ET AD EA quæ in eo sunt pertinent, Sectio tricesimaquarta. cuius quæstiones XII.

1 Cur homines qui raris dentibus sunt, uitam longè agere
nequeant? An quia longè animantia uiuunt, quæ den-
tium ordine prædita sunt numerosiore: ut mares quàm fœmi-
na longius: uiri nanq; diutius quàm mulieres: atq; in pecudum
genere, cæterorumq; animalium perspici identidem licet. Qui
itaq; raris dentibus sunt, habere quasi pauciores indicantur.

2 Cur dentes, qui longè solidiores quàm caro sunt, frigus
amplius sentiant, quàm caro? An quia meatibus nituntur in-
fixi tenuibus, quorum exiguus calor celeriter à frigore uinci-
tur, mouetq; dolorem.

3 Cur dentes frigidum amplius quàm calidum sentiant, ca-
ro è cõtrario? Vtrum propterea quod caro mediocri, tempera-
toq; habitu est: dentes uerò perfrigidi sunt, itaq; rem frigidam
sentire plenius possunt. An quoniam meatibus continentur te-
nuibus, quibus calor inditus exiguus est: itaq; re aduersa potius
patiuntur: caro quia calida est, ut nihil affici à frigido potest,
ita calidum compendio sentit. Ignis enim quasi igni adiicitur.

4 Cur lingua rerum index plurium esse potest? Nam & fe-
bris ardentioris, & grandinũ, si quæ insunt, & pecoris uersico-
loris

loris uaria est. An quia humoris capiens est, & super pulmone posita, unde febrü principium ducitur: uersicolorum autem ratio referri ad humorum uarietatem debet. Inficitur tamen id primum, per quod humor primū manat, colaturq; cuius generis lingua est. Grandines uero lingua propterea contrahit, & inanis spongiosaq; est, quippe cū grādo ueluti panis incōcoctus, crudusq;, parte interiore corporis nasci soleat.

5 Cur lingua amara, salsa, & acida fieri potest, dulcis non potest? An quòd naturæ corruptiones isthæc sunt. Constantiam uerò ipsam, naturamq;, sentire nequaquam fieri potest.

6 Cur totidem coloribus lingua euariat, quot cutis? Vtrum quòd ea quoq; in membrorum numero exteriorū recipitur, quāquam in ore abdita est. Verū quia prætenui cute integitur, uel minima in ea uarietas deprehendi potest. An quòd aquæ ratio est, quæ facit ut colores mutantur: lingua autem affici ex potione maxime potest.

7 Cur halitum ex ore tum calidum, tum frigidū reddere possumus? quippe qui frigidum efflemus, calidum uerò exhalemus: indicium, quòd manus ori admota exhalanti cal fieri potest. An utroque modo aër commotus calidus est. Sed quoniam qui effiat, non uniuersum aëra mouet, sed ore angustiōri extringit: paucum expirat, quod multum externi aëris excitat. Itaq; calor ore profectus, passus in eo suam ob exiguitatem delitescit: at qui exhalat, uniuersum, ob eamq; rem calidiorem expirat. Est enim efflatio spiritus strictim protrusus: exhalatio uerò spiritus uniuersim profusus.

8 Cur si uehementer, uniuersumq; expiramus, iterum expirare nequeamus? quod idem in respirando etiam accidit: bis enim ex ordine id facere nequimus. An quoniam alterum dilatatio, alterum contractio loci est: idcirco quadantenus non usquequaque possunt. Constat igitur ambo uicissim fieri esse necessum: bis uero ex ordine posse neutrum.

9 Quam ob causam cum alius locus sit, quā cibis, potiusque

trans

PROBLEMATVM ARIST.

transeunt, alius quàm spiramus, ubi grandiore bucellam deuorauimus, strangulemur? An nihil absurdum id est: non modo enim si alicuius interuentu locus spirandi stipatus sit, uerum etsi adductus sit extrinsecus, æquè imò magis abstrangulamur. Istæ uerò proxima inter sese posita sunt, quo cibum excipimus, & quo spiramus: quare ubi iusto amplius frustum incidit, locum spirandi proximum adducit, instringitque, ut uia spiritui omnis denegetur.

IO Cur homines qui uirgulam suæ palmæ ductam per totam latitudinem habent, uitæ longissimæ esse possunt? An quia breuis ætatis imbecillaque sunt, quæ artuum beneficio carent. Imbecillitatis indicium ætas prima, atque tenerima affert: uitæ autem breuis testimonium dat genus omne aquatile: quæ cum ita sint, coarctata, compactaque omnia contra sese habere liquidò est: quo in genere illa etiam sunt, quæ cum ex natura artubus maximè careant, articulari tamen contigerit: palmæ autem partem interiorem penitus carere articulo certum est.

II Quam ob causam dum longè spiramus, uenter trahentibus adducitur, reddentibus diducitur, atque repletur? Veri enim simile dixeris esse, ut contra eueniat. An quia cum respiramus, uenter adductis coctis in imum comprimitur: idcirco distendi in ampliorem molem follium instar appareat.

I2 Quam ob causam spirare necesse habeamus? An quemadmodum humor dissolui in spiritum potest, sic spiritus transire potest in ignem. Calor itaque naturalis, ubi bonam spiritus partem in ignem conuertit, dolorem admouet, atque etiam meatus diducit & ampliat. Quamobrem ignem cum spiritu expellere cogimur: quibus extrusis, meatus contrahuntur atque refrigerantur: itaque dolor iterum tentat. Rursum igitur aërem trahimus, atque ubi posthac spirandi meatus patefecimus, uocemque reddidimus, ignis iterum oritur, atque iterum præ dolore spiritum reddimus, idque uicissim ordine perpetuo agimus, sicuti etiam palpebras agitare solemus, ut corpus oculorum refrigeretur,

retur, afficeturq; . Et uerò cum ambulamus, ingressui nostro attendimus, scilicet ex ordine gubernandi, atq; regendi, quem uis nostra intelligendi percommode astruit. Hunc ergo in modum spirandi quoq; usum exequimur: ingenio quippe trahendi aeris reddimus, atq; illico rursus attrahimus.

EORVM QVAE AD TACTVM

pertinent, Sectio tricesima quinta, cuius
 quaestiones X.

I Cur inhorrescere magis solemus, cum alius modo quodam nos tangit, quam cum nos ipsi tangimus? An quia tangendi sedes rem plenius externam quam suam sentit: quod enim natium, atque insitum est, id sensum effugit. Quinetiam quod clanculo atq; subito fit, terribilius certe occurrit. Metus autem refrigeratio quaedam est: at uerò tactus extraneus praesuo utrunque id habet. Deniq; affici unumquodq; ab alio uel tantundem, uel magis aptum natura est: quod etiam in titillando constat accidere.

2 Cur in alis, & pedum uestigijs titillamur? An propter cutis tenuitatem. An quia tactus earum partium insolens est, ut etiam auris.

3 Cur non eisdem in rebus inhorrescere omnes soleamus? An quemadmodum nec in eisdem omnes delectamur, nec in eisdem angimur omnes, ita nec in eisdem omnes horrescimus. Quaedam enim refrigeratio a qua omnibus ratione inuehitur. Sed alij tamen cum uestis rumpitur, inhorrescunt: alij cum serra uel acuitur, uel trahitur: alij cum pumex secatur, alij cum lapillus mola perfrangitur.

4 Quam ob causam cum aestas calida, hyems frigidissima sit corpora tactu frigidiora per aestatem sint, quam per hyemem? Vtrum quoniam a sudore refrigerari corpora possint, qui, ut fieri per aestatem solet, sic ab hyeme alienus est. An quia in contrarium tempore tum frigus, tum calor circumobsistit, in-

tusq;

PROBLEMATVM ARIST.

tusq; per aestatem calor refugit : itaque sudorem potest exprime-
mere : per hyemem uero uis frigoris arcet , & corpus perinde
quasi terra euaporat.

5 Quænam causa pilos inhorrescere faciat ? An meritò cute
cōtracta exurgant , quæ contrahi tum à frigore, tum a pleris-
que alijs affectionibus potest.

6 Cur nemo seipsum ualeat titillare ? An ne ab alio quidem
titilletur , si rem præsensit , uel potius si ipsum uideat titillan-
tem : ergo minimè titillari quis possit , si quæ tactio affertur ,
non lateat . Risus uero lapsus quidam , & fraudatio est , qua
cùm in sede præcordiorum quis uerberatur, ridet . Haud locus
quilibet est quo ridemus: clādestinũ autẽ omne fraudulentũ est.
Qua de causa fit, ut illa eadẽ res & moueat risũ & nõ moueat.

7 Cur labris maxime intitillamur ? An quia membrum, quod
titillari possit, non longè à sede potissimum sentiendi abesse de-
bet : labra autem eo maxime in loco posita sunt : sed omnium
maxime locorum capitis propterea titillantur , quòd carne ex
toto constant, quare mobilissima esse possint.

8 Cur si quis locũ nostrarum alarũ moueat in risum continuò
labamur, si quam aliã moueat partem, nullã possit ridendi cau-
sam afferre ? Et quænam ratio est , cur naribus penna tentatis
sternutamentũ moueatur ? An quia loca quædam uenularũ ha-
bemus, quibus uel refrigeratis, uel cōtrà affectis , uenulæ ipsæ
aut humectantur, aut in spiritũ ex humore dissoluuntur, quem
admodum si uenas ceruicis dormienti quis premat: lætitia itaq;
gestiens cōcalfactio quædã est : spiritũ autem cùm redundarit,
foras mittimus uniuersum . Sternutamenti quoq; ratio illa eadẽ
est: cùm enim penna mouemus, atq; tepefacimus nares hu-
mor in spiritum soluitur, quem mox redundantem expellimus.

9 Cur sæpenumerò usu euenit , ut ingesto cibo inhorresca-
mus ? An quòd cibus frigidiusculus admissus , uincit principio
magis naturalem calorem, quàm uincitur.

10 Quam ob causam quòd digitis uice mutata implicatis
circumagitur

circumagitur duo esse uideatur? An quia duplici sentiendi parte attingimus. Nunquã enim fieri potest, ut lateribus digitorũ exterioribus utrisq; idem complectamur, & agitemus, dum manus ordinem suum obtinet naturalem.

EORVM QVAE AD FACIEM

pertinent, Sectio tricesimal sexta, cuius
 quæstiones III.

- I** **C**ur faciem effigiare consueuerunt? Vtrũ quòd qualesnã simus, ea ipsa corporis parte intelligi possit. An quòd ea præcipuè qui simus agnosci potest.
- 2** Cur faciem maximè sudare solemus, quæ carnis omnino expers, atq; gracilis est? An quòd ea propensiora sunt ad sudorem, quæ humida laxa q; sunt. Caput autem tale est, quippe quod humorem suum plurimum habeat, quem uenæ tendentes inde declarant, & destillationes, quæ e capite uenire solent. Cerebrum item humidum est, & foramina capitis permulta. Capilli profectò foraminum multitudinem foras usq; productã latissimè indicant. Sudor igitur non ex parte inferiore, sed ex capite oritur: quãobrem frons prima & maximè sudat. Prima enim subiecta uertici est. Humor autẽ deorsum, nõ sursum fluit.
- 3** Cur in facie maximè tubercula oriri solent, quos uarios uocamus? An quia locus iste rarus, atq; humidus est: indicium pilorum eruptio: & sentiendi potentia faciunt. Tuberculorum autem genus id ueluti pustula, minutusq; abscessus cuiusdam inconcocti humoris est.

EORVM QVAE AD TOTVM

corpus pertinent, Sectio tricesimal septima,
 cuius quæstiones VI.

- I** **Q**uam ob causam cũ corpus assiduè fluat, de fluxusq; ab excrementis pficiscatur, leuari nõ potest, nisi exudet? An quia nõ satis secerni sic potest, diutius tamẽ secernitur.

Cum

Cum enim ex humore mutatur in aëra, plus certè oritur ex minori. Plus namq; quod cecernitur est: quare tempore ampliori cecerni necesse est.

2 Sed cur ita fiat? An quia foraminibus longè angustioribus effluit. Pars enim humoris lenta, glutinosaq; , ut excerni permista cum liquida potest, ita cū spiritu nequit: quæ quidem res maxime infestat. Quapropter uomitus magis, quàm sudores leuare queunt: quoniam in partem illam lentam secum educunt, ut qui crassiores, corpulentioresq; sint. An etiam quòd locus, qui partem humoris lentam glutinosamq; continet, semotus à carne est uentri autem in propinquo manet. Aut enim in eo, aut in uicino lentum illud contrahitur: unde fit, ut aliter educi uix possit.

3 Quam ob causam frictiones carnem augeant? An quia uim præcipuam obtinent augendi ea, quæ nostro in corpore calida habemus: molem quidem adipiscitur ampliorem quod assidue ipsum in motu est, sursumq; effertur, & in spiritum humores extenuat intestinos, quæ certè fieri in perfricando uideamus: quare ubi usus defuit perfricandi, corpus decrescit, atq; minuitur. An ita fieri possit, ut uel per alimentum auctior caro reddatur, concalfaciendi scilicet beneficio. Calidū enim omne humoris detrahens est: alimentum autem quod in carnē digeritur, humidum est: plus quoq; alimenti caro ex laxitate sibi admittit, quippe quæ laxior copiosius capere instar spongiæ possit. Frictio autem nimirum carnem elaxat, & spiritibus reddit opportuniorem, & prohibet quo minus inutiles coitiones in corpore contrahantur: quæ si absunt, tabes nulla cōsequitur: uitiosum enim illud ieiunium corporis, & tabes nasci ex materia solet, quæ inutilis congesta est. Quòd si caro spirator, laxior, atq; æquabilior sit, molem capiat ampliorem consentaneum est. Nam & alimenti capacior, & excrementorum secernentior redditur.

4 Quam ob causam ubi perfriximus, eodem à calore uehementi

αι ἀτρεσι
φίαρ,
uitiosum
illud ieiunium.

mentius urimur, atq; dolemus? Vtrum quòd caro sua densitate calorem interrumpentem coërcet: quare plumbum calidius, quàm lana est. An quia caloris transitio per uim agitur, quoniam corpus strictum à frigore constat.

5 Cur sicca fricationes carnis soliditatem moliantur? An quia caro perfrictione recalescit, humor consumitur. Adde quòd caro perfricata densatur. Quæ autem frictionem attritumq; pleniorum experiuntur, omnia maiorem in modum densari reddiq; solida consueuerunt: quod multis in rebus planè intelligi potest. Nam & farina & terra, & reliqua generis eiusdem, si aqua infusa trahas, humida titubabunt, & fluida: sed si plenius atteras, longioremq; tractationem adhibeas, spissescunt, solidescunt, lentescuntq; celeriter.

6 Cur amplius frictio, quàm cursus corpus implere potest? An quia cursus carnem refrigerat, nec alimenti reddit capaciorum, sed pars in imum conuertitur, pars à naturali calore penitus extenuata, transit in spiritum: at manus carnem permulcet, laxat, capacem alimonie facit. Et uerò exterior ista intentio premendo stipandoq; refringit interiorum impetum, obstitensq; arctius continet, & carnem attollit.

E O R U M   Q U A E   A D   C O L O R E M

rem pertinent, Sectio tricesimo octaua,

cuius quæstiones X.

1 **C**ur oleum & cera solis calore candescunt, caro nigrescit? An illa sol propterea candefacere possit, quòd humorem nimium eximit: nigricat enim per naturam, quod præhumidum est, propter humoris terreni mistionem. Carnem uerò quòd nullam inde humoris copiam detrahit, adurit, atq; afficit colore.

2 Quam ob causam piscatores, & purpurarij, & omnino qui rem exercet marinam, ruffo sunt omnes colore? Vtrum quòd mare sua salsugine calidum, & squalidum est, tale autem quodq; pilos conficere ruffos potest, ut lixiuia, ut auripigmentum. An

S parte

PROBLEMATVM ARTIST.

parte exteriori calidiores, interiori frigidiores reddantur, eò quòd summa corporis uicissim modò madefiunt, modò à sole resiccantur, idq; perpetuò agitur. Itaq; pili assiccati extenuantur, & rutilantur: & omnes quidem incolæ plagæ septentrionalis ruffo sunt pilo, & tenui.

3 Qua de causa cursus, quem induti agimus, & olei sub uestem perunctio pallidulos reddat? An propterea quòd ut spiratio commoda gratum affert colorem, sic obseptio, & strangulatio contrà afficiat necesse est. Quòd itaq; humor passus per summa corporis cum incaluerit, refrigerari non quit, pallorem facile trahit. Quod idem utrunq; illud sudor & oleum sub amictum committit: calor enim introcluditur, atq; arceatur. Cursus uerò quem nudo corpore agimus, colorem præstat amœniorem, scilicet ratione contraria: deliberamēta quippe excrementitia, subsistūt, quæ aër refrigerat, corpusq; ita distat, euaporaturq; commodius. Ad hæc oleum cum tenue, atq; humidum sit, subter perunctum, meatusq; corporis intersepiens, neq; humorem, ac spiritum è corpore profuere sinit, neq; spiritum exteriori admitti patitur. Quapropter materia uacans in corpore humida, putrescens pallorem inducere potest.

4 Qua de causa spiratio commoda calorem parit amœniorem? An quia pallor putredo quædã per summa corporis est. Cum itaq; humor summum obtinens corpus, calidus est, ut palloreat accidit, nisi refrigeretur diffieturq;.

5 Quare qui mediocriter insudarint, statim ab exercitio colore hilarantur amœno, athletæ uerò pallidi longè euadunt? An quia labor mediocris colorem leuiter prouocat, & ad corporis summa inuitat. Nimiùs uerò cum sudore, & spiritu extrudit, dum corpus inter laborandū rarefcit, atq; laxatur. Cum igitur calor per summa residet corporis, color ille exultat, quæ admodum calfactis, aut pudefactis euenire solitum est. Vbi uerò inde euauit pallor continuo succedit. Cæteri itaq; mediocriter se exercent, athletæ prorsus uehementer laborant.

6 Quam

6 Quam ob causam qui se exercent, amplius à sole uruntur cum sedent quam cum mouentur? An cum in motu sunt, aëra agitant: itaq; spiritu quasi uentilantur: cum uerò sedent, quia aër immotus est, uim solis acriorem experiuntur.

7 Cur solis calor summū adurere potest, ignis nō potest? An quia sol tenuior est, carnē subire amplius potest: ignis uerò etiā si adurat, per summa tantum colorem inducit nigrum, quas phœdas nominant: interius autem subire minimè potest.

8 Cur ignis hominem nigrum non reddit, fictile reddit: sol contra hominem nigrore afficere potest, fictile non potest? An non eadem uterq; ratione agit, sed sol adurendo nigrificat, ignis fictile replet, obducitq; fuligine, quæ fauilla præ tenui diū carbone franguntur simul frangant, contrahitur: hominem nigrum sol reddit, ignis minimè: quoniam solis calor lenis, mollisq; est, & præ sua tenuitate cutem ipsam leniter per summa adurit. Quoniā itaq; carnē non attingat, dolorē nullū potest infligere: quoniā urat, nigrore inuehit: ignis pfectò uel nihil tãgit, uel in atrò irrūpit: nã arbuſta quoq; igni atra redduntur. Verū hic non eatenus tantūmodo urit, quatenus color ater se pãdit, & auget.

9 Cur homines cum senescunt, nigriores reddantur? An quia res omnes, excepto situ, nigriores cum putrescunt euadant: senectus autem non nisi quædam putredo est. Ad hæc cum sanguis siccescens nigrior reddi soleat, meritò senes sunt nigriores: sanguis etenim est, qui nostra corpora colore intingere ualeat naturali.

10 Quam ob causam oleum sol candefacit, carnem nigrificat? An quia olei terrenam eximit partem, quæ nigroris causa est, ut etiam uinum sortis ratione terrenæ nigrum est. Carnem uerò nigram propterea reddit, quoniam urit: terrenum nanq; omne cum uritur, nigrum effici solitum est.

PROBLEMATVM ARISTOTELIS

FINIS.

§ 2 Theo

THEODORI GAZAE

THESSALONICENSIS IN

PROBLEMATATA ALEXAN-

dri Aphrodisieii, Ad Nicolaum V. Pont.

Max. Praefatio.

N V M aegrè interim feras Pater sanctissime, si ego falsam deprehendam libri descriptionem, an libros tantum illos de Hierarchia auctoris esse Dionysij Atheniensis uiri doctissimi uelis, ne quid religioni derogetur: cetera autem sint, nec ne, quorum uolumina esse inscribuntur, parum referre censeas, modo fructus ex his aliquis capiatur. Equidem ita censere te arbitror, nec uereor, ne quod haecenus per tam longum tempus crediderint homines, a me reprobari uideatur. Multa enim docti interdum per incuriam, indocti saepe per ignorantiam improbe credunt, & quod Thucidides auctor grauisissimus inquit, abditam rerum ueritatem nullo cum labore multitudo inuestigare consuevit, labitur in ea potius, quae in promptu, & in propatulo habentur. Problemata igitur quae tanquam Alexandri Aphrodisieii opus conuertere me in Latinam linguam iussisti, conuerti quidem, & eo hercle libentius, quo non tantum morem me tibi gerere, uerum etiam pleraque in his quoque scite discuti intelligebam: sed Alexandri illius haec, uiri foecunda sapientia praediti, & ueri atque germani opinionum Aristotelis speculatoris, nullo pacto equidem credere possum. Nam & doctrina auctoris illius cum in plerisque alijs, tum in ijs quae de animo isthaec differunt Problemata, omnino desideratur, & ab elocutione illius adeo longe haec dissonant, ut facile quisque lectione ueterum literarum Graecarum exercitatus intelligere possit, non id opus ad Alexandrum Aphrodisieum, sed ad aliquem multo recentiore auctore referri oportere. Doctrinae iudex nullus te melior esse poterit. Elocutionis uero, quoniam id per interpre-

pretationem patere satis non possit, si meo parum confidis iudicio, sint illi arbitri uelim, qui neq; per malignitatem euentia-
tur, neq; per ignorantiam literarum gentis Græcæ bonarum
aberrent. Sed quanquam Alexandri Aphrodisiei Problemata
hæc esse non putem, utilia tamen, legendaq; ita iudico, ut nec
tibi conuerti iussisse displiceat, nec me munus hoc unquam pœ-
niteat suscepisse. Quamobrem hæc illis Aristotelis Problema-
tibus, quæ superiori anno conuerti, tuoq; dedicaui nomini ad-
iungenda, si placet, iubebis, ut copia larga Problematum eo-
dem codice contineatur, fructumq; sic capere ex uicino liceat
ampliolem. Nam & sermonis faciem talem nos scitamentis hu-
ius recentis, parumq; linguæ periti auctoris posuimus, ut ex ea-
dem officina interpretis, ex qua illa Aristotelis, hæc quoq; ex-
isse uiderentur. Vale.

ALEXANDRI APHRO- DISIEI IN PROBLEMATATA

Proœmium.

QUÆSTIONVM naturaliū ratio par-
tim certa ex se, conspectaq; est omni ambigui-
tate, discussionēq; abiuncta. Quis enim, mo-
do mentis sit compos, quærat, quam ob cau-
sam natura pennas uolucrū generi largita est?
cū tam longè omnibus pateat, pennas primū
fouendi gratia, perinde atq; auiculum genus animantium il-
lud induisse: deinde ornatus etiam causa eum in modum extitisse
scilicet eadem illa ratione, qua pilis naturæ ingenio teguntur,
quæ ingressu utuntur animantes, qua cortice serpentes, qua
squamis, aut testis bestia incola aquarum. Cur item natura
alijs animantibus cornua dederit, alijs aculeos, alijs ungues
acutos, aut rostra, aut quid tale quis quærerere debeat? Con-
stat enim naturam his ipsis ueluti quibusdam hastis natiuis be-

PROOEMIUM.

stias suas munivisse, quò se defendere ab his possint, quæ de-
trimentum inueherent. Constat item fructuum ac seminũ ge-
nera, quæ ad ortum uitamq; succedendi perpetuã natura mo-
lita est tunicis, aut corpusculis aliquibus humidis, aridisque, aut
corio uestiri, ut secura tum à frigore, tum ab æstu, tum etiam
ab animantium iniuria præseruentur. In multis certè ne ipsum
quidem tegumentum penitus esse inutile naturæ solertia passa
est, sed cibo idoneum suis prouida animantibus astruxit. Stir-
pes iam ipsas frondibus, libro, cortice, reliquis id genus pen-
narum, pilorumue uice obduxit: quippe quæ ferè norit, ut uel
à nimio frigore uel ab æstu immodico offendi, interireq; pos-
sent, nisi ita operta, conceptaq; manerent, nonnulla etiam spi-
nis tanquam spiculis contra animantium morsus armauit. Flo-
res præterea uarios præstitit, ut exornaret, formosumq; ge-
nus stirpium liberalissimè redderet, utq; nuncios quasi statue-
ret, qui mortalibus fructuum infantiam mox prædiceret emer-
suram. Hæc tam dilucida, tam certa, qui discutienda in mediũ
affert, mente proculdubio uacat. At qui ambigat an calor
igni insitus sit, hic tangendi sensu orbatus degit. Qui querit
utrum natura, & ratio prouida rebus oriendis, occidendisque
consultet, decernatque ordinem, motum, positum, speciẽ, co-
lorem, cætera generis eiusdem, hic porro criminis teterrimi
est, grauissimisque pœnis obnoxius. Quæstionum igitur ratio,
quod proposui, partim ex se certa, manifestaque est, partim
inexplicabilis, modumq; penitus humani ingenij excedens, Deo
duntaxat cognita immortalis, qui rerum omnium parens, atq;
autor est. Operis quidem solertissimi cuiusdam rationem ar-
tifex qui extruxit, integrè tenet: cæteri uerò qui artis sint il-
lius ignari, rationem nullam reddere queunt, sed tantummo-
do rem inspectant, & demirantur. Quæstiones quas inexplica-
biles dixi, huiusmodi sunt: Quam ob causam ridere hi soleant,
quos in alis, & coctis, aut plantis titillamus. Cur nonnulli
cum mutuum marmorum attritum, sectionemue, auferris stri-
dorem,

dorem, limarumue sentiunt, dentibus obtorpescunt. Qui fieri
 potest, ut stupori dentibus à frigidis fructibus iniecto portu-
 laca herba, quæ frigida est, medeatur, cum non res similes, sed
 contrariæ remedio contrarijs esse debeant. Qua de causa lapis
 qui magnetis uocatus est, ferrum solus attrahere, ramentisq;
 ferri iuari ualeat: electrum, siue succinum floccos, festuculasq;
 sibi ita coniungit, ut hærentes possit attrahere. Vnde fit, ut
 leo gallum tantummodo extimescat. Quid est quod gallina à di-
 to ouo, festuca aliqua se, & ouum lustrat. Quare ueratro co-
 turnices, cicuta sturni uescuntur, quæ toxica hominibus esse
 certum est. Quamobrem scammonia bilem ducat: cucurbita
 agrestis, agaricum, ueratrum candidum, euphorbium, granum
 onidium pituitam: ueratrum autem atrum, ac empithymum bi-
 lem atram. Cur alius nonnullorum rebus astringitur, quæ
 alium resolvere consueuerunt: contraque his resoluitur potius
 quæ astringere possunt. Quamobrem alius alio cibo delecte-
 tur, eundemq; alius facilius, alius difficilius concoquere ualeat,
 cum nulla ratio, uel caloris, uel alicuius rei eiusmodi intelliga-
 tur. Nemo sanè uel torpedinem piscem torporem per funicu-
 lum nostro inuehere corpori, uel triglam obtentam uitium à
 torpedine accitum tollere ignorat. Per multa id genus licet
 enumerare, quæ nosci tantum experimento potuerunt: unde apud
 medicos abditæ illæ, delitescentesq; causæ his in rebus habentur,
 quarum nulla ratio reddi poterit: quocirca temerè sanè agunt,
 qui genus id questionum solutionibus mandare contendunt, nec
 dici improbabilius quicquam potest, quam rationes, quas illi
 adducunt: quippe medicamenta, quibus purgandi uis data
 est, idcirco materias ducere posse inquirunt, quoniam habitu
 sunt calidiori: quod error est. Nā si iure calori causa daretur,
 calida omnia uim illam purificam sortiri utiq; oporteret: nunc
 uerò piper, quod longè calidius, uim non trahedi, sed cōsequen-
 di, corroborandiq; possidet: cuius etiā generis mastichē, & aloen
 esse nulli dubium est: itaq; reciprocari ista nequaquā censendum.

Cause
 abditæ,
 id est, pro-
 prietates
 occultæ.

P R O O E M I V M.

Nam et si omne quod ducere potest, calidum est, haud tamen
 uicissim ita consequitur, ut quod calidum est, idem etiam du-
 cere possit. Volunt item struthiocamelum ui sui caloris ferrum
 concoquere, quod absurdū penitus. Leo enim qui longe quam
 struthiocamelus calidior est, ferrum concoquere non potest.
 Nec uerò medicinae artis autores tantum rerum statuere pro-
 prietates coguntur, sed philosophi etiam & Grammatici eodē
 versæpe ueniunt: etenim quæ pathe, id est, affectus appellant,
 usūq; cōprobata obseruant, non nisi uicem cōplent proprietatū.
 Quærenda igitur illa sunt, quæ locum obtinent medium, hoc
 est, non quæ perspicua ex se sunt, uel tam occulta, ut percipi
 à nemine possint, sed quæ quamuis difficilia & obscura, expli-
 cari tamen, lucemq; recipere rationum, & doctrina hominis,
 atque ingenio possint. Solutionem autem quæstionis cuiusque
 petendam ex rei uel habitu, uel specie, uel actione, uel ex rei
 simili consensu, uel ex colore, uel ex deceptione sensus, uel ex
 æquiuatione, uel ex uiribus, quæ magis, minusue efficere
 possint, uel ex eo quòd res durior, aut solutior, aut maior, uel
 minor, uel ex tempore, aut ætate, aut more, uel parte essen-
 tiali, aut euentitia, uel ex rerum similium conditione, quorum
 exempla ex quæstionibus, tum à nobis, tum ab alijs explanatis
 colligi possunt. His igitur normis ac metis omne quod
 quæritur, probationi potest solutioniq; mandari.

Sed cum non solum ratione, quæ in uniuersum
 doceat, uerum etiam singularum re-
 rum tractatione animus audito-
 ris regendus sit, hæc pro-
 ponenda, soluendaq;
 censuimus.

Alexan

ALEXANDRI APHRO-

DISIEI PROBLEMATVM

LIBER PRIMVS, CVIVS

quæstiones CXLVII.

I C Vt Homerus homines à canitie temporum πολιοσ
 κροτᾶφῶς cognominavit? quòd ea maxime parte
 capitis canities oritur, ob eam scilicet rem, quòd pars capitis
 prior humidior, quàm posterior, & pituitosior est: & parte
 priore capitis sola caluescere solemus, quòd mollis, & laxa est.
 Cùm itaq; pilus ob naturalem siccitatem uacat alimento, faci
 le defluit, ut qui nō ita solidè parte innitatur priore, sicut po
 steriore, quæ siccior atq; spissior est. Caluitium ex siccitate
 oriri solitum est: quamobrem quibus crispus capillus est, citius
 caluescunt, canescunt autem serius, utpote qui capite sint sica
 ciori: siccitas enim pituitosam illam materiam totam absumit.
 Sunt ùdem præterea uigiles plus quàm cæteri: somnus enim
 humore consistit. Quod quidem argumento constat infantium,
 qui ut humidi excrementosiq; sunt, sic somniculosi esse consue
 uerunt. Patet idem uel ex humidis corporū affectionibus, atq;
 ex ijs qui uel uino sese inebriarunt, uel crebro balneo usi sunt.
 Quinetiam minus excrementi mittere ùdem solent per partes,
 quæ secessui uacantis materiæ deputatæ sunt, os inquam, na
 res, oculos. At qui capillo sunt promisso, & simplici, capi
 tis humore abundant, itaq; cōtra afficiuntur, quippe qui aut
 nunquam, aut lentius caluitium sentiant. Fieri tamen potest,
 ut uel uitio sui generis quis caluescat, sicut & articulorum do
 lores, & pleriq; alij corporis affectus de parentibus ad prolem
 descendere consueuerunt, ut non desint, quos morbos liceat
 hereditarios appellare. Ergo uel ea ipsa de causa, uel celerius
 caluescere, uel excrementosus, somniculosusq; esse quis potest:
 canos autem candidos esse propterea necesse est, quia pituitæ,

PROBL. ALEX. APHRO.

ex qua orti sunt, calorem imitantur: nonnunquam etiam ad colorem penè auri uergunt, uidelicet ubi se cum pituita bilis uitellina permiscuit.

2 Cur excrementis abundare, ac uigiles esse senes consueuerunt? Excrementis certè abundant quia frigidiores, atq; debiliores, atq; ad concoquendum ineptiores longi temporis spatium reddidit: hinc enim excrementis foramina, meatusq; corporis redundant. Vigiles uerò, quia sicciore parte corporis solida efficiuntur. Infantes prorsus, quia ex contextu foraminum, & parte solida corporis sunt humidiores, non tantum excrementosos, sed somniculosos quoq; esse necesse est.

3 Cur pueri non canescunt, cum humidi excrementosiq; esse soleant? Quia humidi & calidi sunt: pituita autè, unde canicies, humida & frigida est: adde q; puerorum caluaria mollis saxaq; est instar cutis: itaq; uacans materia & inutilis difflari potest, atq; euaporari: seniorum prædura est: tempore nanque obdurefcit, ac densa, solida ossea redditur, unde rimas in ea natura perduxit, quibus uapores excrementitij efflari, atq; euanescere possent.

4 Cur mulieres & spadones canescere celeriter soleant? An mulieres, quia natura frigida sunt, atq; ex ocij causa: sic enim plus materiae inutilis cõtrahi potest, præsertim si menstrua defuerunt. Spadones, quia non amplius semen excernunt, sed excrementu illud seminis genitale, quod pituitosum est, per totum corpus mistum cum sanguine digerunt.

5 Cur item careant pilis? Mulieres quidem quia frigida sunt, foramina sui corporis spissiora habent, atq; coarctiora: uis enim frigoris contrahere, constipareq; aptissima est: itaq; exitus pilis denegatur. Spadones uerò, quia iusto humidiores sunt, excrementisq; admodum redundant: hæc enim ratio est, cur loca, neque præhumida, neq; præsicca, saxosaq;, herbas edere ualeant.

6 Cur pedes spadonum magna ex parte solent deprauari?

Quoniam

Quoniam præ nimio, quem dixi, humore membra admodum madefacta, & emollita, & proinde debilitata gerunt: fit enim ut pondere superimposito corporis, crura parum ad sustinendum ualida, peruertantur quo modo arundinem pondere super annexo, flexi necesse est. Rem autem duram & siccam esse ualidiorē, inq; suo officio stabiliorem. Humidam uero & mollem imbecillam, parumq; efficacem extare, argumento sunt ligna, pelles, funes, atq; etiam homines: quippe si qui per luxum à balneo poculo immodicè usi sunt, imbecilliores reddantur: sed si per frugalitatem modicè sese resiccarunt, robusti efficaciores euadant. Vnde fit, ut spadones quidē effœminati, imbecilliq; sint, forsitan & uinosi: cum enim habitu sint frigidiori, auidos esse rei contrariæ uerisimile est. Vinum autem natura est calidum. Aethiopes uero, utpote sicciores, crispi, macilenti, musculosi, robustiq; constant.

7 Cur ijdem uocem reddunt acutiorem? Quoniam humor ille immodicus fauces canalem asperum cognominatū obcrassans, atque infarciens, longè reddit angustiores: & cum spiritus per angusta se promat, uocem agat acutiorem, quam in integris fiat hominibus, necesse est. His enim uox ampla per meatus laxitudines informatur, & ducitur. argumentū ex tibiærum foraminibus accipi aptissime potest. Humor autem nimius spadonū uel ex eo constat, quod percrassari, & mammas fœmineas explere, & genas habere tumidiusculas, & pilis esse promissioribus, & canescere facile consueuere.

8 Cur è spadonibus nonnulli rem aliquantisper uenerēā appetant, & amore interdum teneantur? Quoniam sunt, qui cum pubescerent, castrati, collisiue fuerunt, itaq; ueluti semispadones sunt: adde quibus iecur feruentius, & seminis cōceptacula ampliora, hi ueneris usum sæpe imaginantur & appetunt, agere tamen quod cupiunt, non possunt, quoniam coles eorum mox emarcescat, & langueat. Spiritus enim qui diutius tumefacit, deest: quippe cum semen non adsit, unde spiritus ortus per

meatus

meatus semini attributos deferri ex parte coxarum consuevit. Quamobrem fit, ut meatus illi collapsi perinde atq; in puerili ætate possint excæcari.

9 Cur cæteris omnibus nostri corporis partibus, quas pili integunt, canescere consueuimus alis uerò nequaquam? Quoniam locus iste calidior est, quippe qui conceptaculis, tum spiritus naturalis, tum sanguinis sit refertus: qui etiam, quia laxior, atq; solutior est, idcirco excrementa pituitæ digerere, atq; diffilare assidue potest: quod quidem argumento constat sudoris assidui alarum.

10 Cur nonnulli pudore affecti, alis insudare coguntur? Quia pars ista corporis laxior est. Natura quippe ab eo recedit, quod uel reuerendum, uel cauendum est, atq; paulisper sese cū sanguine colligit, recipitq; in uenas, atq; arterias ampliores, quæ ubi expletæ fuerunt, extillare inceperunt: quòd idem etiam euenire ijs nouimus, qui affecti lætitia sunt ob eam scilicet rem, quòd elaxari, resoluiq; corpus totum, maximeq; alas necesse est.

Florē, id est, roseū & purpureum colorem.

11 Quam ob causam pallidi qui metuerunt, efficiuntur? Quòd natura humana, uisq; interior quæ corporibus nostris consulit, ne quid extrinsecus capiat detrimenti, continuo fugit, & se ad loca confert penitiora custodiæ gratia: quemadmodum nos quoq; domū eadem causa petere solemus: quò cum properat, sanguinem secum trahit, quo solo uehiculo, alimentoq; uti consuevit. Sanguis autem est qui florem nostro largiri corpori potest.

12 Cur iisdem illi contremiscere consueuerunt? Quoniam uis etiam animalis per consensum utiq; naturalem diffugiens, neruos relinquit imbecillos, qui suo robore membra sustinent, firmaq; tuentur. Hæc eadem ratio est, cur & aluo fundantur, & mingant inconsulte: musculi namq;, quorum interest meatus excrementorum claudere, debilitati retinere amplius nequeunt.

13 Quam ob causam rubescere solent qui gaudent? Quoniam natura sponte rei occurrit, quæ grata extrinsecus accessit: quemadmodum nos amicis, aut liberis obuiam ultrò festinamus. Naturam autem sanguis comitatur, quem suo colore cuti florem posse largiri, palloremque ob eius orbitatem oriri proposuimus.

14 Cur erubescere consueuerunt, quos puduit? Quoniam natura sua naturali quadam non arbitrari conscientia uerecundatur, ac reueretur quod honorandum, colendumque senserit. Itaque more pudicæ, nobilisque puellæ compescitur, & se ad loca penitiora corporis recipit, atque occultit: quod cum agitur, sanguis concitus liberalius fluitat, cutemque suo colore pertingit. Sunt tamen qui naturam sese protegere copia sanguinis asseuerent: quomodo & manum naturali ingenio tantisper faciei admouere solemus, dum pudore afficimur.

15 Cur nonnulli à uita præ nimio metu discesserunt? Quoniam uis naturalis admodum interiorem subiens partem sanguine calorem insitum, atque uitalem solitum de corde oriri, obruit uniuersum, atque extinguit, qua ratione oleum quoque multum, uniuersumque lucernæ infusum flammam potest extinguere: calor quippe corporis ille per aptè flammula lucernæ respondet. Et uerò qui dolore uexantur nimio, eadem ipsa de causa discessere è uita: interit enim motus interior, natiui caloris, quemadmodum ignis quoque obturatus extinguitur.

16 Cur multi ebriati uino obierunt? Quoniam uini copia naturalem animalemque uim omnem suo calore opprimit, maximeque id sentiunt, qui calorem insitum exiguum continent, atque imbecillum. Qui enim multus ac ualidus est, resistere amplius, ac spatio temporis copiam omnem illatam concoquere potest. Quemadmodum plus olei infusi flamma tolerat, quæ largior est.

17 Quam ob causam membra senum obtremunt? Quoniam nerui membrorum, & musculi ui sua mouendi priuati non amplius

plus æque partes continere, firmare, stabilireq; possunt: fit etenim tremor, cum pondus quidem membrorum corporis trahit deorsum, animæ autem uis sursum eleuat, idq; uicissim, atque assidue agitur. Hinc enim incurui senes in terram corruunt, & ne id fiat, baculis sese sustinent, & tanquam caducos parietes lignorum adminiculo continent erectiores. Hæc eadem uirium imbecillitas facit, ut & urina, & alui excrementa prodeant inconsulte.

18 Quam ob rem pallefcere solent, qui ægritudine succumbant? Quoniam rem tristem natura sentiens, paulatim descendit ad loca sibi penitiora cū sanguine, qui coloris autor est: minus tamen illi, quàm qui metuunt, pallefcunt.

19 Quam ob causam qui lætitia exultant, uehementer resoluantur? Quoniam uitalis uis, & insitus calor foras ad rem lætabilem immodicè profluens dispalatur, ac interit. Vnde fit, ut & sudent, & rubeant sanguinis aduentu: calorẽ enim natiuum, ignemq; ipsum, ut per loci sui appetitionem sursum efferrì, sic per alimenti desiderium ima petere necesse est. Igitur utralibet mouendi ratione percempta, calor insitus interit, & uis omnis uitalis euanescit.

20 Quam ob causam qui uel anguntur, uel irascuntur, uel amant, frequenter ampliterq; suspirare consueuerunt? Quoniã qui anguntur, animũ totum ad rem quæ dolori est, cõuerterunt: qui irascuntur, rei qua conciti fuere intendunt: qui amant, rei tantum incumbunt cuius desiderio detinentur. Itaque animus conuersus ad id quo sollicitatur, negligit, & quasi officij sui obliuiscitur, uidelicet ut musculis thoracis uim mouendi suppeditet. Cor igitur cum neq; per intentionem pectoris aërem capiat, quo uentilari, refrigerariq; possit, neq; per remissionem seuocet, quæ sanguinis ardor fauillacea excrementa commisit, ne stranguletur, animam cogit, & ad desertum officium reuocat & hortatur, plurimam musculis præstet rationem, & inspirationem, expirationemq; ampliorem efficiat, ut

et copiam aëris frigidi capiat, et excrementorum largam eijciat copiam, ita ut quod uices minutæ crebræque spirandi essent facturæ, hoc una amplior respiratio subministret. Quam rem sicut et hoc est, suspirare ueteres ab angustia corporis dixerunt: et quidem ad quoddam tempus late suspirant, idque sæpius faciunt: quoniam animus quidem (ut dictum iam est) rem à qua excitatur, assidue dispicit: natura uero aliquando cordis gratia cogit uim mouendi transmittere thoracis musculis ampliorem. Quod autem in thorace respiratio est, hoc in reliquo corpore seductio spiritus per arterias habetur, ac inspirationi intentio, expirationi remissio respondet. Sphymus autem, id est, pulsus, ipse intentio meatus, et remissio in corde, et in arteria est.

21 Cur ægrè id genus carnis concoquitur, quod insitium appellatum est? Quoniam sua leuitate fluitat in uentriculo per cibi humidi medium, nec eius corpus attingit, quo tactu fieri concoctio potest: sed iuxta gulam redundat, cuius officium cibis non coquendis, sed appetendis delegatū est. Quinetiā foris aquæ iniectum non subsidet, sed innatat: quoniam dū carnes teruntur, spiritus admittitur præleuis, qui corpus eleuet, et in humore fluitare aptissimum reddat: hinc etiam mollis, solutusque forte talis spiritus, euadat necesse est.

22 Cur aqua perferuida grata prurientibus est? Quoniam causa cur mēbra pruriant pituita crassa, et perfrigida est: hæc autem facit, ut cutis hebetior sit, atque stupentior.

23 Cur iidem balneis delectantur calidis? Quoniam pituita calor digerit, ungues excutiunt.

24 Cur terga amplius quam cæteræ corporis partes pruriant? Quoniam plus pituitæ continent, utpote quæ frigidiora sint: quamobrem senes pruritus magis exercent, quia frigidiores sint.

25 Cur homines qui breui sunt corpore, prudentiores magna ex parte sunt, quam qui longo? Quoniam animus toto in corpore

PROBL. ALEX. APHRO.

pore coactius & comptius manet, si breue est: si longum, passus per longitudinem exoluitur, & hebetascit. Vnde Homerus Vlysssem breuem, ac prudentissimum refert, Aiacem longum, & stultissimum prodidit.

26 Cur pleriq; stulti liberos prudentissimos procreauerūt? Quòd homines stultiores cùm concumbunt, totos libidini sese dedunt. Itaq; animo penitus in corporis concreationem demerso, astrictoq; rei tantum ueneræ, semen uires optimas tum rationales, tum naturales adeptum perfluit, creatq; proinde hominem prudentiorem: at homines prudentes, & docti, semper aliquid uel honesti, uel utilis animo complectuntur, ne in ipso quidē uenero coitu omnino à rerum studio desistant: itaq; animo remissiori profluens semen, expers longè facultatis illius animalis incumbit. Hinc etiam deduci ratio potest, cur homines stulti, atq; indocti, filios robustos maxime procreant, prudentes & docti imbecillos.

27 Cur ferarum animantium stercus minus, quàm urbanarum foeteat: & damarum, & aliorum quorundam excrementa paulisper aroma redoleant? Quoniã ferè cibo sicciori, simpliciori q; uescantur, laborantq; uehementius. Hominum uerò stercus omnium maxime animantium foetet, quòd uario, humidoq; cibo magis cæteris utuntur, atque plus quàm sit satis, importunè, prius quàm egeamus, gulæ ingerimus, atq; minus nos per laborem exercemus, atq; minus calore abundamus. Cùm igitur cibus, uel plenè concoqui, uel satis diffuari non queat, putrescit aliquantulum, itaq; grauius foetet.

28 Cur sinapi & piper, & acrium omne genus cuti superimpositum nostri corporis ulcerare nimirum potest: deuoratum uentrem ulcerare non poterit? Quoniam ante immutatur, atq; concoquitur, quàm incipiat agere: adde quòd eius uehementia hebetascit nimio uentris humore: quinetiam cutis suam ob densitatem tempus ad agendum rebus admotis acribus satis adhibet, & quoniam imbecilla est, facile sentit: at pars

intest.

intestina una & laxior, & humidior est.

29 Cur & præ nimio dolore, & præ nimia letitia æquè lachrymæ excutiantur? Quoniam qui dolent, spissitudine meatuum, qui positi oculis sunt, humorem quem oculi continēt exprimunt: dolor enim meatus refrigerat, atq; astringit, at qui letantur & gestiunt, humorem ex laxitate meatuum effundunt: oculi tamen quicumq; arctioribus constant meatibus, lachrymam, neutra de causa mittere consueuere.

30 Quam ob causam qui dolent, summa corporis parte pallescere consueuere? Quoniam vires naturæ cum sanguine partes interiores corporis subeant, sicut superius dictum est: sanguis autem est, qui summam corporis partem calfacere possit, & laxare.

31 Cur sæpenumero euenit, ut qui mingunt etiam flatum ventris extrudant? Quoniam vesica plena urinae intumescat, & premat, atq; adducat rectum intestinum. Itaq; urina dum egeritur, intestinum illud relaxatur, & flatibus intestinis inclusis libertatem effluendi concedit. Sunt tamen qui, dum urina seceritur, consensum quædam membrorum effici omniū censeant.

32 Quamobrem qui oscitantem uiderint, oscitare incipiant? Quoniam natura animantium consentiens inter se, afficiq; mutuo aptissima est, maximeq; brutorum. Hinc ubi è grege asinorum meiere unus adorsus est, cæteri quoq; omnes identidem faciunt.

33 Cur sanum lippiens sua aduersa ualitudine afficiat, sanus uerò lippientem sua bona ualitudine emendare non queat. Quoniam oculi humidi, molles, affectuiq; opportuni sint: adde quòd sanitas temperies quædam sit corporis, morbus autem in temperies: faciliusq; modicus habitus ab immodico mutetur, uertaturq;, quàm contrario meritò lippitudo, quæ habitus quidem immodicus est, sanitatem, habitum laudabilem celerius mutat: omnem mutationem autem ob naturalem consensum corporum fieri certum est.

34 Cur numus, aut pomum in aqua demersum amplius se

T

ipso ui

Ipso uideatur? Quoniam aqua submerso adherens corpori, eadem afficitur qualitate, coloremq; proinde trahit eundem, quo fallere oculum possit, quasi corpus amplius sit, cum undiq; aqua continetur. Hac enim eadem ratione sol quoq; & luna, & errores omnes cum uel exoriuntur, uel occidunt, corpore esse ampliori uidentur, quippe cum ita proximum caelum recipiat eandem qualitatem, afformeturq; consimilius.

35 Cur quadrata è longinquo rotunda esse uideantur? An quia quadrati angulos è longinquo percipere oculus nequeat, quibus detractis, rotundum uidetur quod relinquitur.

36 Quam ob causam cum aliquid procul percutitur, ictum statim cernamus, strepitum lentius audiamus, quanquam una cum ictu strepitus oriatur? quia uisum tenuiorem atque acutiorem quam auditum habemus. Visus igitur anticipare utpote acutior potest, auditus ut crassior, lentius suo fungitur munere. Eadem haec ratio est, cur in attritu confrictuq; nubium, ictum, quod tonitruum appellamus, & ardorem cui nomen fulgur inditum est, non ex aequo percipiamus, sed fulgur primum uideamus, post tonitruum audiamus: quanquam ictus uel prius tonitruum, quam fulgur efficiat, uel utrunq; simul committat. Ergo uel hac in re uisus utpote agilior, & tenuior praecurrit, atq; anticipat: auditus, ut crassior & retardior postmodum sentit.

37 Quamobrem ex frigoris uehementia partes nostri corporis caeterae rigeant omnes, facies minime, cum haec una detecta frigori pateat? An propter consuetudinem, facies enim quod semper detecta est: aeris mutationibus insueuit: iuuat autem plurimum ad resistendum consuetudo, atq; exercitatio.

38 Quam ob causam bilis suo conceptaculo affectu admodum facili complexa nunquam id corrodat: ubi uero in dentem corpus solidissimum paulisper decubuit, illum corrodat atq; interimat? Dixerim, quia natura, ut in illo uno corpore bilis contineretur, statuit: uis enim naturae plurimum ad prohibendum

ne quid officiat ualet. Cōstat hoc etiam rebus alijs: fœtus enim decem fere menses in utero permanēs, nullum ponderis sensum gerenti fœminæ mouet: at si quis flatus eodem ruat, tormen- to protinus excitatur, & pondus sentitur, & distentio rapit intolerabilis. Arteria item aspera spiritus unius conceptaculū est, ita, ut si quid cibi, aut humoris in eam delapsum sit, stran- gulatio sequatur, & tussis subita: natura enim nō cibo, sed spi- ritui uiam hanc uni uendicauit.

39 Cur alij balneas sitibundi ingressi, extincta siti egres- diantur, alij contrā? Qui habitu sunt sicciori, siti balneo hu- mefacti absoluuntur, præsertim si non penitus tabeant siccita- te. At qui humidiores sunt, & siti omni uacantes, ijs humor per sudorē absumitur, itaq; sitis creatur, quippe quæ siccitate ori- ri solita sit.

40 Quam ob causam radice per cibum ingesta, alij fœdè ^{ἀφρόν} eructant, alij nō? Quorū uentriculus nō uitiosis excrementis, ma- ^ἔ ximeq; pituitosis redundat, horum eructus purior est: quorū au- ^ἔ tem illis redundat, impurus, & malè olens: radix enim uim cal- reddi- faciendi, incidendi, extenuandiq; materias obtinet, flatusq; ex humoribus mouet, quos per ructū retrudit, ac reijcit. Ita fe- ces quoque diri odoris si immotæ manent, fœtorem non spi- rant: si mouentur, ampliter spirant. Haud enim audiendi sunt illi, qui radicem ipsam uitiosam natura, & fœrido constare genere censent: argumento, quòd etiam foris tam marcidā malè olet: nam si id esset, omnes qui eam edissent, fœtidum eructarent.

41 Cur summis frigoribus digiti & omnino extrema corpa- ris nigrescant, & decidant? Quia uis summi frigoris, calorem insitum ad corporis profunda impellit, & claudit: itaq; extre- ma, quoniā uires animales ne queant adipisci, primū liuet, dein- de nigrescunt, & moriuntur: decidunt uerò propterea, quòd natura reliquo suo corpori cōsulens, astringit ad se qd integrū est: relinquit, atq; reijcit quod mortuum uacat. Extrema ita

affici possunt eò , quòd parum carnis, calorisq; obtinent: hinc enim & in genere stirpiu, quæ infirma laxioraq; & minus calida sunt, frondes hyeme ineunte amittunt. Errant enim qui principio calorẽ innatum, uim aduersam frigoris aufugere introrsum existiment: proinde coactum, & quasi recreatũ proficisci uniuersum larga cũ copia omnibus auxilio membris itaq; feruore nimio extrema posse exuere: nam dum intus manet, cogi melius potest.

42 Quamobrem qui extremis perfrixere, si membra igni admoueant, doleant uehementer? Hoc uniuersum & ad subitam qualitatis mutationem accidere arbitrandum est: fit enim ut ex multo frigoris, repente transeant ad multũ caloris. Omne autem quod immodicè uniuersumq; malo agitur habitu, dolorem naturæ infligere potest: sicut quod per habitum bonum modicè, atq; ad naturalem conditionem uniuersum mutatur: naturã uerò uehementer permulcet, atq; oblectat: corpus enim humanũ habitu temperatiori, quàm cætera animalia constat.

43 Quam ob causam qui piper, aut panis incisum grandiusculũ deuorarint, singultiant? Qui uentriculũ mundũ, & sentientem, & calidũ habet, hi celeriter piperis acritudine mordetur: quo morsu stomachus ad repellendã rem, quæ id efficit, excitatur: itaq; oritur, qui singultus uocatus est. At qui uetriculo sunt frigidiori, pituitoso, atq; hebetiori, hi lentius singultiunt. Quin etiam q panẽ incisum iusto amplius deuorarint, oppressi magnitudine panis, singultire coguntur membrorum enim natura nequit quiescere, quoties aliquo detrimento infestatur. Piper igitur qualitatis suæ acritudine facit, quòd singultus obueniat: quomodo bilis quoq; interior pungit & concitat. Panis uerò sua opprimens quantitate, idem committit more pituitæ, quæ singultum aggrauando ciere potest: respondet enim piper bili, panis pituitæ: utraq; uerò proxima rebus extrinsecus infestantibus dixerim, spinis & lapidi. Piper enim & bilis acumini spinarum respondent, pituita & panis lapidum ponderi.

44 Quamobrem uitia, quæ in unguibus digitorum constiterint, dolore afficiant uehementi? Quoniam nerui ad extremos usq; porrecti, digitos suis ipsis excrementis ungues conficiunt: sicut etiam dentes in gingiuis. Cum igitur uis quæ per neruos autor sentiendi præstatur, profluens extremis insistat digitis, eò se colligēs augeatur aquæ modo, quæ in cõpita confluit, constat eò magis dolorem posse amplificare, quoniã plus sensus uitij augetur.

45 Quamobrem ijs qui panem incisum grandiusculum deuorarint, & ob eam rem singultire incipiunt, retentio spiritus singultum sedare possit? An quia stomachus ad asperam arteriã positus est, idcirco premitur ab ipsa arteria, & instringitur, ita ut panis intrusus in uentriculũ excutiatur: quo excusso, pondus tollitur quod singultum ciere potest.

46 Quam ob causam qui ex pane singultiunt, soluantur singultu cum triste aliquid audierint? Quoniam sunt intenti ad hoc quod ægritudinẽ attulit. Cum enim uis animalis aliorum conuersa, mouere thoracem desinat, spiritus parum tantisper affluit: itaq; coactus singultum præ sua copia sedat, ut dictum iam est.

47 Quam ob causam cum picturas intuemur, si propè astamus, colores plano contineri omnes uideamus: si procul, partim cauo, partim de uexo representari necesse est? Quoniam uis conspiciendi, quoties per longum extenditur interuallum, languescit, atque ita colorum profunda diligentius nequit explorare, sed partem albiorem de uexam uidet, nigriorem cauam. Albũ enim quoniam lucido proximũ, foras uersus elucet: nigrum utpote obscurum, introrsus nitet. Hic adiçi illa congruum iudico: Artium aliã materiam transformare solent, ut cum fictor æneum equum, bouem, aut quod aliud animal confiando, aut ducẽdo hominem, aut uas aliquod affingat, uidelicet materia æris à forma in formam immutata: aliæ per adiectionẽ agunt, ut quæ cera, aut luto effigiãt: aliæ per demptionẽ,

ut quæ animal sculpendo afformât: aliæ per cõpositionem atq; appositionem, atq; conglutinationem, ut ars ædificandarum ædium, aut nauium, aut ars textoria, aut lignaria. Sunt præterea quæ per habitus alterationem, penitioresq; immutatione fiant, quemadmodũ natura genus animalium ex semine creare solita est. Non desunt quæ per habitus mutatione, atq; additionem prodeant corporis, quomodo natura membra enutriendo augere utiq; consuevit: addo etiam quæ per colorum mistionem atq; adiectionem corporum cõficiantur, ut artem pingendi suo fungi officio nouimus.

48 Cur aqua frigida neruis officiat, calida non proffit, sed talis quoq; aduersa sit? Nam si quid noxium est, contrariũ eius commodum esse necesse est: haud enim fieri potest, ut contraria modo cõsimili efficiant. Dixerim aquam nõ quæ est calida, posse officere, sed quæ calida & humida: neruorũ etenim ictus, quoniam summa in neruis sensio est, contendit, astringiq; desiderat: quod humor prestare nequit, imò neruos emollit, laxat, ad carie ducit. Calorem uerò neruis haudquaquam esse incommodũ constat, argumento olei, cuius perfusione iuari neruos palam est, eò scilicet, quòd aliquid obtinet acerbitalis.

49 Cur poma obesse sua frigida, humidaq; natura possint: aqua quæ frigida, & humida est, non tantundem officiat? An quòd aqua pomis tenuior est, ac digeri celerius potest, idcirco non ex æquo offendit, præsertim cum membra firmare aliquãtulum ualeat.

50 Quam ob causam pleriq; cibos crassos atq; difficiles concoquere facilius possint, ut carnes bubulas: faciles, & succi cõpotes laudabilis ægre concoquant, ut pisces saxatiles? Ratione alij ad consuetudinem referunt, alij ad habitum quendam naturale ingenio humano inexplicabilem, alij uentris calore immodico cibos concoctu faciles ultra modũ pro sua facilitate concoqui, itaq; perfringi, corrumpiq; censent: difficile uerò, & quod modice immutatur, concoqui tantũ, non præterea quicquam uitia-

sub
acribita
tis, astringi
tionis.

ri: nam & paleæ, quoniam perquam facile afficiuntur, in cinerem uertuntur ab igne largo, & rapido: quod ligno querno accidere non potest.

51 Cur farina ordeacea extinguere inflammationes possit, cum frigidum omne cogendi, densandiq; nõ digerendi uim habeat? Dicendũ, non ui refrigerandi, sed tergendĩ, discutiendiq; farinam posse digerere ordeaceam: scindit enim, & dirimit. Et uerò pleraq; alia rem sibi contrariã efficere queũt, uidelicet nõ ratione primaria, & per se, sed secundaria, & per accidens. Exempli gratia: appium quod calidum est, febrem minuit, non eò q; calidum, sed quòd materias infestantes discutere atq; detergere potest, & uim mouendi urinã habet. Iris item & hysopum herba, quãuis calidiores, prosunt tamen ad laterũ dolores, quoniam materias incidunt, quæ inflammationem membranæ costis subditæ excitant. Quinetiam aquæ perfusione frigida neruorũ distentionem ex materia ortam, frigida sedatã aduertimus, per accidens scilicet caloris interuentu interioris. Quoties igitur ex se nullo interueniente medio quicquã agit, propriè, rationeq; primaria rem effici dicimus: at si non ex se, sed per aliquod medium agat actionem, per accidens, rationeq; secundaria proficisci dicere consueuimus.

52 Cur antè q; balneas introeamus, tepidam egeramus urinã cum diutius intus manserimus, frigidam? Dixerim quasi per cõparationem alterius ad solitum euenire: urina enim cum tepida effluat uerè foras, quoniam nostrũ corpus iam frigidũ est, tepidũ quod emingimus, corporis cõparatione sentitur: at uerò intus, quoniam plus quã urina corpus recaleat, frigida esse uidetur, quanquã aliquantulo calidior est. Constat hoc etiam, quòd si balneas ingressus, prius quã recaleas te recipias in labrum, aqua quæ calida leuiter est, feruens admodum sentietur: sed si postquam concalsactus est labrum adieris, non ex æquo feruore eandem percipies.

53 Cur aqua interdum locis effossis maritimis dulcis com-

PROBL. ALEX. APHRO.

periantur? Causa, & pars maris tenuior dulcis est, crassior sal-
sa. Quantū igitur tenuius est, dulceq; est, hoc per terræ fora-
mina trāsmissum, liquatumq;, in ipsam se condit tellurem, quod
ea effossa cōperitur. Hæc eadē pars maris tenuior efferrī quoq;
in cœlum, atq; in humorē dulcem, ac in pluuiam euadere solita
est. Crassa illa resiccata, cocta transit in salem. Quæ igitur
littore laxiori continetur, salsa propterea est, quia crassior
quoq; humor terram subire per meatuum amplitudinē potest,
qui salsus est.

54 Cur aqua puteorum per hyemem calida, per æstatem
frigida est? Quoniam contrarium omne suum uitare contra-
rium semper solitum est. Cū igitur frigidum, quod calido
contrarium est, atq; exitiosum, fugiat per æstatem, cū cœlū
recalet, se ad ima telluris recipiat necesse est, quoq; euenit, ut
aqua frigida efficiatur. Contrā per hyemem quoniam extrin-
secus frigus uergit, calor ad ima fugiens, aquam tepescit:
contraria enim per idem loci & temporis simul manere na-
tura noluerat.

55 Cur in AEGypto, quæ terra calidissima est, uinū frigi-
dum nasci soleat? Ratio eadem illa est, quam superiori reddi-
mus quæstioni: calor etenim facit, ut frigida omnis qualitas de-
ferat se ad radices uitiū, itaq; illas refrigerat: quod cū stirpi-
bus cōmune eueniat omnibus, uites amplius sentiūt, quia mollio-
res, atq; affici opportuniores sunt.

56 Quam ob causam aqua, quæ feruida demissa in puteum
est, frigidissima fiat? Quoniam frigor putei calori pugnans,
aqua demissa, facileq; præ sua frigidissima copia superans, ca-
lorē uniuersum expellit, magnaq; cum ui permeat per aquam,
atq; ita uehementer eam refrigerat.

57 Quamobrem cū bestiola oculo inciderit aliqua, cōpri-
mi alterum prodest? Quoniam spiritus uisui à natura delega-
tus, non præterea adiuuit, sed se colligens, copia larga redū-
dat: itaq; ad apertum oculum sua copia deriuatus, implet illū.

Et tumefacit, & in priorem partem reddit propensio- rem: unde fit, ut quod incidit infirmum ac leuius expellatur. Fortasse spiritus quoque ipse uniuersus occurrens per foramina oculi be- stiolum reijcere potest.

58 Quam ob causam qui in faciem percutiuntur, ignem ui- deant? Quod spiritus uisui accommodatus, extenuatus per ictum ardet, profectusque in aërem talis uidetur, qualis per ictum redditus est. Sic enim & duobus lapidibus, aut ferris mutuo at- tritis, aër interueniēs ictus extenuatusque maiorem in modum in ignem cōuertitur: quod idem & in nubibus euenire certū est.

59 Cur non lapides omnes per mutuum attritum ignem ex- cutiant? Quonia sunt qui corpore soluto, leui & laxo constent: haud enim aequè per attritum aër extenuatur, cum nullo uehe- mentiori afficiatur ictu propter corporis leuitatem: & cedens quoque, & se in foramina laxioris contextus recipiens, nō omnis pari modo percussus recalescere potest. Hoc etiam per attritū lignorum mutuū accidit. Ignis uerò quem de sole & aqua exci- pimus, reflexu radiorum solis ad uitrum, ac inde reditu ad pla- num contrahitur: fit enim ita ut aër amplius cōcalfactus igne- scat, quomodo etiam in speculis agitur.

60 Cur scalas facilius descēdamus, quā ascēdamus? Quo- niam in descendendo pondus nostri corporis iuuat, ut pronius deferamur: at in ascendendo, uires dum pondus corporis susti- nent, atque efferūt, laborāt: sic enim & lapis facilius deorsum, quā sursum fertur: nam graue omne deorsum ferri aptissimū est.

61 Cur pueri statim ut ex utero parentis in lucem uenerūt, plorare incipiant? Quoniam sensum iam & naturam alienam sibi experiūtur: quippe qui ex corpore calido & molli, quo con- tinebantur, ad aërem frigidum prodeant: fortasse uel luce ipsa percussi, contristari, uociferarique incipiūt. Haud enim illi audiendi sunt, qui animum dicant, quod amisso cœlesti domi- cilio corpus inhabitare terrenum coecepit, idcirco infantem co- gere, dolere atque plorare.

PROBL. ALEX. APHRO.

62 Cur apes, formicae, muscae, atque ad summam animalia insecta oleo pereant? Quia spirandi meatus continent angustissimos. Oleum enim, quoniam lentum est, intersepit, & claudit iter, ita ut uia spiritui omnis denegetur: quod cum accidat, interitum sequi necesse est.

63 Cur fiando calida refrigerare, frigida tepescere possumus? Quoniam nostra respiratio calida est: spiritus qui ore profluit, qualitatem abolere contrariam potest. Calida uero refrigeramus, eò quòd calidum etiam qualitatem mouerimus, atque digesserimus.

64 Quam ob causam carnes, quae luna plena expositae pernoctarunt, putrescant, & pereant? Quoniam aer orbe luna completo calidus reddi solet, & humidus: quae quidem qualitates putredinem contrahunt: ita enim à natura sancitum est, ut si calor & humor modicè adsunt, concoctionem efficiant: si humor paulò exuperat calorem, putredinem moueat: si nimium, extinctionem committeret: si calor ualde humore uincit, deustionem adduci necesse esset. Luna uero cum quadriformi notetur habitu, primò cum aqua portione diuisa est, humida & aliquantulum calida regit: secundò pleniter orbe calida, & quodammodo siccior est: tertio cum senescit, sicca & frigida redditur: quartò cum luce omni exhausta silet, frigida, humidaq; euadit. Tum enim expers est radiorum solis, quos calidos esse nemini ambiguum est.

65 Cur piper & sinapi, si solida deuorentur, calfacere nequeant, si contusa nimirum queant? Quoniam quaecunq; non actu, sed potentia suas continent qualitates, aliquod extrinsecus desiderant auxilium, quo suam potentiam ad actionem promant. Cum enim per contusionem tenuiora reddantur, meatusq; corporis altius subeant, atq; à calore moueantur natiuo, meritò iam suam exercere potentiam ualent. Haec eadem ratio ceteris quoq; qualitibus afferenda est. Rerum autem quae sua qualitate agant, aliae actu proferunt qualitatem, ut aqua, ptisana,

ptisana, lac : sunt enim hæc humida ex se, atq; frigida, præ
 sidij nullius inægentia exterioris quo refrigerent, atque hume-
 faciant. Consimili modo & sal, & terra, & reliqua generis
 eiusdem: sicca enim constant natura tam potentia quam actu,
 & facie. At mare & feruida naturæ fluenta, faciem quidem
 humidam præ se ferunt: sicca uerò potentia intelliguntur. Cō-
 trā panis & semen lini, cum siccam præ se ferant speciem, hu-
 midam potentiam sortiuntur.

66 Quamobrem plerāque omnia animalia uidere interdium
 queant, noctu nequeant? Quoniā spiritū usui uisus accomoda-
 tum, habent crassiozem, quam ut aërem permeare ad rem usq;
 uidendā ualeat: crassescit enim per noctem, cum solis absentia
 refrigeretur: extenuatur interdium beneficio aëris, qui tenuis, &
 calidus est. Feles tamē & hyæna, & uespertiones contrā se ha-
 bent: cum enim interdium nihil ferè uideāt, acutè omnia per no-
 ctē conspiciūt: spiritū quidē illū uisoriū, & tenuissimū, & di-
 lucidissimū habent, ita ut per noctē hic modicè incrassescens, ido-
 neus ad rerū conspectū reddatur: per diem luce præclara supra
 modū extenuatus expēdatur, & euanescat. Quāobrem leones
 quoq; per solē ingredi acriorem non patiuntur: sunt enim acie
 oculorum acutiuscula, & ignem interdium ijdem ob eam rem fu-
 giunt, constant talem leonis aciem esse argumento pupillæ, quæ
 præfulget, atq; etiam partis humidæ oculorum dilucissima est.

67 Quare cum per noctem inter dormiendum oculos repen-
 te aperiamus, lucem percipimus? Quia spiritus uidendi co-
 ctus, amplificatusq; in dormiendo uniuersus larga copia erum-
 pit per tenebras, atque elucet, itaque speciem quandam lucis
 meritò potest conspiciari.

68 Quare quos puduit oculos deorsum uertere soleant? Quo-
 niam oculos speculum planè animi natura extruserat: quippe
 cum cæteras quoq; affectiones animi per oculos intelligamus,
 uidelicet cum angirur, cum irascitur, cum uerecundatur. Quòd
 cum animus personam quampiā reuerendam respicere liberè,

atque

atque alloqui audentius temperet, palpebras trahi deorsum a musculis cogit, quasi occulens partem qua facultas conspiciendi administrari solita est.

69 Cur sedes audiendi humorem omnem inoffensè præterquam aquam patiatur? Quòd aqua præ sua frigiditate nervum illico audiendi ministrum subit: frigus autem omne nervis inimicissimum est.

70 Quam ob causam cum ventus futurus uehementis est, splendores quidam tanquam stellæ discursent, aut tanquam fulgura coruscent, potissimum per cœlum serenum & sudum? Dicendum iam moueri uentum incepisse: uerum nobis, ut corpore constantibus crassiori, atque ad sentiendum hebetiori, nõdum patet: aërem tamen superiorem ut tenuiorem, ac ætheri proximiorum mouendo incendit, atque ita nos partes illius more scintillarum duci cernimus: post ubi uentus inualuit, aërem quoque familiarem hunc terræ, & crassiorum mouet, cuius agitationem percipimus.

71 Cur uentus uehementius per loca spiraret angusta, quam per ampliora? Quoniam unum in locum coactus, uires auget, roburque pro suo profundo accipit amplius: at uerò expansus, diffususque per spatia laxiora infirmus redditur, atque imbecillus: hinc ignis quoque & aqua, & qualitas omnis coacta ualidior, quam expansa est eadem ratione.

72 Quamobrem nonnulli cum magna posita procul uidere non possunt, parua in propinquo cernere queant, quos myopas ideo cognominamus, quoniam non nisi conuiuendo respiciant? Dicendum spiritum, cui uidendi officium deputatum est, tenuem, syncerumque in his esse: itaque longè deductum, ut rem apprehendere non possit: propinqua tamen, uel parua explorare suam ob tenuitatem, synceritatemque non immeritò potest. At qui etiam minima è longinquo cernunt, ut senes quoque aliqui faciunt: his causa contraria reddi debet, quòd spiritum oculorum crassum, largumque habent, opusque est ob eam rem mo-

ueri longo itineris spatio, uidelicet ut attenuetur, & ad rem percipiendam reddatur idoneus.

73 Quam ob causam canes soli ex omnium animantiū numero colligari post coitum uenereū soleant? Quoniam & ceruix uuluae caninae angusta est, & coles in usu uenerere rei infatur ac intumescit, nec protinus retrahi potest: adde quod semen lentum glutinosumq; est: utrunq; uerò per immodicam siccitatem accidere intelligimus: nam & indensare, arctiusq; colligere membra, & humores stringere, atque durare siccitas potest.

74 Cur soli animantium canes rabiant per aestatem? Censendum id fieri propter habitus amplificationem. Canes enim cum semper suapte natura habitu sicciori constant, tum per iæstum magis resiccantur, & tabent: humor enim contentus in his, totusq; habitus concalfactus, resiccatusq; supra modum incenditur: itaq; ritu hominum per febrem insanientium furiant, & saliuam siccissimam rubiginosissimamq; emittunt, incendi totum habitum constat, eò quod & frequenti ore anhelant, & oculos habent igneos, & fauces reserant, oreq; hiscente uagantur, ut refrigerentur. Cauda item præ nimia siccitate horret, tabescit, extenuatur, nec inter eos quilibet rabit, sed qui siccissimus est. Placet quibusdam sydus quoque caniculae rabiem canibus per delibationem quandã cœlestem atq; influentiam emoliri.

75 Cur qui rapidè, inconsulteq; inciduntur, minus doleant quam qui consultò? Quoniam alteri animo sunt occupato cuiusque negotio, ut ex æquo sentire præterea nõ possint: alteri suum animum ad membrum id uertunt, quod secandum est, atq; ita, ut amplius sentiunt, sic uehementius doleant.

76 Quam ob causam qui onera portant, aut trahunt, cum cantu ambulare consueuerunt? Quoniam dum animus modulic permulcetur, attenditq; numerorum suauitati, minus sentire potest: itaque minus ab onere angitur. Hæc eadem ratio est,

est,

est, cur lugentibus tibus atq; tympana adhibeamus, & cur ad eos qui uel morte suorum anguntur, & mœrent, uel morbo laborant, homines congregari, uarioq; uti sermone solitū sit: animus enim cum se ad uerba transferat, minus rem sentit aduersam: unde ueteres uaria scenarum oblectamina sibi excogitarunt, ut animum solatijs, modò his, modò illis exceptum angore seiungerent.

77 Cur Aethiopes magna ex parte cum febricitant, intereant, & cum lippiuerint exulcerentur? Quoniam calidi sunt nimium, & sicci: fit enim per febrem, ut omnis elementorum destruat constantia: quandoquidem humor qui est in his exiguus, absumptus atque abditus, facit ut tota elementorum constructio resoluator: calorem enim deleri per alimenti inopiam necesse est: qui cum defuerit, frigus oriri nulli dubium est. Quinetiam siccitas humore interempto exuperat, quapropter mortua corpora, sicca & frigida sunt. Vnde Homerus cum ex elementis duo quæ tenuissima & leuissima sunt, abire, & euanescere, duo reliqua manere corporibus mortuis nossent, deprecatus in hunc modum est: Sed dii uos omnes faciant undamq; , solumq; uidelicet gelidos & siccos. Exulcerantur per lippitudinem oculi, quoniam sanguis bilem ex inflammatione accipiens, oculos præ nimia acritudine exedit, & lacerat.

78 Cur in conuiujs poculis modo contrario utamur? Cum enim comedere incipimus minuto bibimus poculo: cum satiati sumus, amplo iam agendum censemus: hoc etsi contemnendum potius quam discutiendum uidetur, habet tamen causam non ineptam. Vt enim epularum gratia crebrius bibamus, à minutis incipimus poculis, atque ad ampliora finimus: quippe cum minuta implere satis, ubi potare liberalissime libuit, non queat. At si ab amplioribus incipiamus, ocyus expleri necesse est: itaq; frequentius, quod epulantes decet, haurire non possimus: adde quod natura largo protinus, uniuersoq; haustu excepta, rem moleste fert alienam, & copiam omnem successiuam aspernatur.

At uerò minutis exorsa, paulatinis amplioribus assueta, copiam quoq; familiarius demunt admittit, & patitur.

79 Quam ob causam qui aqua intercute laborant, assidue sitiunt cum aqua sint pleni? Quoniam humor qui in his non digeritur, sed putrescit, salsus quoq; efficitur, atq; ita stomachum resiccare potest, præsertim cum febricula adsunt: ad hæc quãtò uenter amplius intumescit, tantò reliquum corpus minus ad portionem capiens alimentum resiccatur: unde etiam extenuari consueuerunt: maxima enim pars cibi conuersa in aquam, ortum amplificationemq; uitæ exhibet.

80 Cur per conuiuia, ut inter initia cibi, & antè quàm impleamur, angustia premimur: sic post satietatem, atq; ad finem cœnæ relaxamur, neque ullo accubandi coetu adduci præterea consueuimus? Quoniam principio omnes præ nimia edendi auiditate ad partem lectisterniorum exteriorem tendimus: hinc euenit porro, ut non mediocri premamur angustia. At post satietatem, alius in partem potius uergit inferiorem, alius in latus discumbit, alius item erectius sedet, alius uel priorem in partem inclinatur, uel in posteriorem paulò resupinatur, atque ita efficitur, ut post satietatem relaxemur: adde quòd omnes inter edendi initia in pectus propensi, & in lata enixi corporis accubamus, itaque euenit, ut angustia premamur necesse sit.

81 Quam ob causam cum tres corporis nostri materiae simplices, uniformesq; sint, non tres quoq; morbi uniformes, atq; simplices ueniãt, sed plures? Duplex enim in qualibet materia genus est ægrotandi, uidelicet continens, atque intermittens.

Censendum propterea id accidere, quoniam non tantum ex materijs morborum discrimina oriuntur, uerum etiam ex locis: calida enim tenuisq; materia febrem acutam, breuem, ardentemq; efficit: frigida & crassa, hebetem & longam: sic enim ligna quæ calida & siccissima sunt, ut tædæ, & laurus, ingentem excitant flammam, atq; ocysus absumuntur: at quæ humida & uiridia, ignem humilem reddunt, & fumosum & lentius deuruntur.

καὶ ἐφ' ἑμ

ὄλον ἐξά

πλεττ ση

πόμενον.

Sic Polia-

tianus:

Vna õnis

.s. humor

putrefa-

ctus accē-

ditur.

Locus

Locus item si amplius latusq; sit, celerius pleniusq; accendit materiam, ob eam scilicet causam, quod quantum materiae uitiatum est, coactum eodem in loco substet, perpetuaq; uia accensum uitat. Sed si angustus, exiguusq; sit, ut non totam sed particulatim materiam capere totam possit, febrem imbecillam creat, & diuturnam. Ergo si materiae naturam & locum coniunxeris, numerum omnem comperies febrium, quas putrens materia contrahere potest. Nam si in amplis conceptaculis, id est uenis atque arterijs flaua bilis putrescit, quoniam calida est, febrem accendit ardentem, acutam, breuem, qui ardor uocatus est. Sed si pituita frigida in paruis uenis & arterijs cuti propinquans putreat, febrem imbecillam, & longam mouet, cui nomen quotidianae inditum est. Item si flaua bilis paruis in conceptaculis putret, febrem creat breuem, diuturniorem tamen quam ardor sit, quam tertianam, uel acutam simplicius nominamus. Sed si pituita in amplis putret conceptaculis, febrem excitat quotidiana aliquantulo breuiorem. Pari modo & atra bilis, si amplioribus uenis putrescat, quoniam tota uno tempore incendatur, breuem agit quartanam: at si in paruis, diuturnam: accidit enim ut simul & materia frigida, crassa, immutariq; difficilis sit, & locus arctior obsistat, ne bilis tota simul deuri possit, & absumi.

82 Cur febris quartana diuturnior sit quam quotidiana, cum pituita, quae frigida, crassa, lentaq; sit? quomodo etiam atra bilis, quae quartanam agit, frigida, crassa, atque etiam longe minor, quam pituita contineatur. Quoniam pituita, quamuis frigida & crassa, tamen humida est: humidum autem quodque facile immutari potest. Atra bilis sicca & frigida est: siccum autem omne difficile immutatur. Captiosè igitur agunt, qui missa, & quasi operta reliqua aduersaq; qualitate frigidi, unius affinitate, & pituitae copia ratiocinantur: adde quod pituita naturae accommodatior est, quam atra bilis: unde per esuritionem pituita pro alimento natura uti consuevit. Febre igitur

tur quotidiana urgente, natura quantum pituita utile compe-
rit, totū id ad corpus alendum concoquit, atq; dispensat, quan-
tum autem inutile est, id putrescens, accendere potest febrem.

83 Quamobrem materia nostri corporis cum quatuor sint,
putrescantq; omnes, genera febriendi non quatuor, sed tria
constant? Quoniam sanguis naturae familiarior est, alimen-
tumque suppeditat corpori: hic enim si abundat, plethoram,
id est, repletionem tantummodo creat: si putreat, non sanguis
praeterea esse potest, quippe qui recalescens flauam in bilem
transeat. At reliquae omnes materiae, si superent, uitia per
cutem maxime pariunt, ut ulcera, quae à serpendo herpes
appellamus, ut caneros, uirilignes: sed si putrent, febrem ex-
citare consueuerunt.

84 Cur si per parietes inuicem obiectos fenestrae sint, acci-
dat, ut altera clausa, non praeterea multus ac uehementis uentus
irrumperere per alteram possit? Censendum hoc propterea eue-
nire, quoniam aer excitus, id est, uentus non nisi corpore stat:
ergo altera clausa, aer qui ingressus per alteram est, domū re-
plet: & quoniam corpus est, nihil amplius aeris superingredi
patitur, ne corpus in corpus admittatur. At si fenestra aperia-
tur, aer qui domum praecoecuparit, pulsus per eam extruditur:
itaq; locū exteriori dat aeri, & cedit, ut liberè ingredi ualeat:
qui etiā ipse per obiectam fenestram cursu consimilis effluens,
facit ut alius per alteram admittatur: quod cū assidue agatur,
impetus aeris, & agitatio uehementior excitetur necesse est.

85 Cur hominū qui amoribus detinentur, partes postremae
alias frigidae, alias calidae efficiuntur? Censendum id propter
ea fieri, quia quoties anguntur, desperantq; potiri se posse, quam
ardent: calor insitus in profundum se contrahit cum natura,
itaq; extrema omnino refrigerantur: & pallent uerò ob eam
rem, & tristi uultu demissoq; redduntur. At uerò quoties cōtra
uel spem obtinet bonam, uel admodum excandescunt, calor ille
natiuus idem ad cutem cum natura effunditur: itaq; calidiores,

P R O B L. A L E X. A P H R O.

rubentioresq; redduntur. Quam ob rem pictores cupidinem alias tristem, anxium, iacentemq; pingunt, alias hilarem, subridentem, uolitantem: puerum item eundem representant: quoniam cupido uehemens quidem est, sed non diuturna & stabilis. Amor enim honestus perpetuo uel inter bonos amicos est, uel inter parentes, & liberos, uel inter maritum & uxorem: inhonestus ille parum edurat, magnaq; ex parte inter externos, parumq; cognitos oritur: honestus item moderatus, ac sobrius est: inhonestus uehemens, furibundusq;. Tenet funale, atq; pennatus est, quod animantium uidelicet animi efferris, mutariq; facile consueuerunt, & calor eorum natiuus propter uehementem, assiduamq; solitudinem marcescit, & uritur. Ensis parte dextera pendet, leua pharetra sagittis referta pluribus quoniam principio amor per radium oritur unum oculorum: statim quippe ut aspexit, amauit post, frequentes ad rem amatam radios mittit, quasi tela iaciat, & capere illam conetur: sagittæ abditæ in pharetra sunt, quoniam qui amant, occultè radios mittunt oculorum. Accedit ad hæc consuetudo, quæ amorem ita accendit, ut ignem auget afflatus: quanquam ortus amoris non ad consuetudinem, sed existere subito arbitratus est. Nudus præterea fingitur, quod & palam fit animus amantis, & sine ullo interuentu rei prodit cupiditas: haud enim per alium amare quis potest, neque ita occultè, ut intelligi à nemine possit. Vnde statuarum quoque artifices deos ac reges nudos sæpe numero causa honoris, & laudis effingunt, scilicet ut perspicua eorum potestas, & animo sinceri nulloque uitio protecti, per corporis nuditatem indicentur. Plures cupidades facimus, uel quia uaria libido est (aliud enim aliud cupit: unde Plato cupidinem multiplicem belluam appellat) uel quia sæpius euehit, ut idem pluribus se cupiditatibus dedat. Matrem omnes Venere habere unam dicuntur, id est, libidinem: Venus enim libidinis effigies est. Ferunt cupidinem furiam arsisse infernam, quoniam sunt qui in amores turpes, detestados, illicitos irruant.

ut libro secundo allegoriarum de dijs abundè docuimus.

86 Cur per statum aëris pestilentem alij intereant, alij resistere possint? Censendum id habitus ratione accidere: etenim qui corpore malè habito sunt, ijs aër uitiatus exiguum quoque materiae, quod integrum extat corrumpit: atque ita materiae corporis omnes deprauatæ, morbos plures, & insanabiles creât, ut moriendū sit: at qui corpore bene habito est, hunc pestilens aër aut nihil offendere, aut parum potest. Habilitatem uerò corporis esse, quæ causam illam efficiendi euocet agendum, constat argumento materiæ externarum. Quercus enim difficilis passu, ignis aspernatrix est: harundo facilius ignem recipit, longè facilius stuppa: uerum si stuppam madefeceris, & harundinem ceperis uiridem, quercum uerò siccam, aut etiam sulphure illitam igni mandaueris, hæc facile corripietur, flagrabitq;: stuppa & harundo nullum penitus ignem excipient. Hoc eodem exemplo reddenda ratio est, cum quaeritur quæ ob causam labor febrem ephemeram, ex tempore diei unius appellatam, potius quàm putridam facit, aut hecticam ex firmitate habitus nominatam: quoniam si corpus spiritum integrum habet naturalem, nullisq; materiæ recrementis uitiatum sit, aptum iam constat ad genus morbi eiusmodi concipiendum: quò enim solidius, eò siccius, & perinde languori id genus opportunius est. Cur item solis feruor alijs somnum afferat, alijs remoueat, eadè illa ratio est: quorū enim caput plurimū pituitæ continet, ijs ea ipsa humoris copia per solis ardorem resoluta, diffusaq;, cerebrum humefacit, itaq; adducere somnum potest: at quorum caput humore uacat immodico, ijs amplius resiccatum uigiliam auget.

87 Qua de causa sol hominem nigrum reddat, linteū cædius faciat: & ceram emolliat, lutum induret? Causam prædicta habet patientis materiae aptitudo: materiae nanque nostræ corporis, excepta pituita, quoties nimum recalescunt, per cutem nigrent: at linteum nitro, aut salsugine purgatū, sole deterfas

maculas absumentes, meritò candidius redditur. Sol item humorem ex cera penitiorē euocans omnem, emollit: luti nimium, summumq; humorem exhauriens, siccatur, atque indurat. Quòd si præter rem patientem atque efficientem aptitudo quoque rei patientis causam affectus adhibeat, fieri potest ut nos quoque, si animum pietate muniamus, si corpus uictu sobrio tueamur, si sprete opibus magnis, contenti paucis degamus, labe humana immunes, quoad humanis uiribus licet euadamus, dum scilicet occasionem rei efficienti nullam suggerimus, qua agere quicquam ualeat in rem patientem, siue dæmon infestus sit, siue sydus siue quodlibet aliud, quod extrinsecus causam afferat nostri erroris, uel uitij.

88 Cur qui morbo laborant regio, astricta sint aluo, excrementa q; admodum alba egerunt? Quoniam fraua bilis per totum corpus eorum effusa est: quòd & oculorum, & cutis colore indicatur: neq; ad intestina præterea ita cõfluit, ut tingere possit excrementa, neq; per suã acritudinem uim excrementariã intestinorum excitat ad feces eijciendas. Quamobrem ars medicinalis, quemadmodum ceteræ quoq; artes, naturam sequens pro uiribus, quoties ualetudo urget aduersa, uiribus infirmis, & languidis corporis auxiliatur. Cùm enim stercus excernibilis beneficio incitatis, purgatisq; soleat, uidelicet ita, ut & intestina cum musculis ad ea ipsa pellenda enitentur, & stercus ipsum molle ac lubricum per humores lentos intestinis appositos contineatur, ars perquam aptè clysterem adhibuit qui mel uice bilis continet: nitrum uerò, quia purgat, & morsu incitat intestina, & musculos ad expellendũ: aquam atq; oleum, ut humefaciat, emolliatq; feces, quæ febre exaruerunt. Constat enim alias naturam solam sine opera medici posse agere, ut cùm iudicatur de morbis, & materia quæ concoquitur: tunc enim natura ueluti aduersariorum duorum arbitra, morbi & naturalis potentia, adest, & de agro decernit, ac iudicat: alias medicum solũ sine naturæ auxilio subuenire, ut cùm mēbra quæ suis

Hydrelæ
um, aquã
at q; oleũ.

semota sedibus sunt, medicus ipse reponit, & collocat: alias naturam simul & medicum opitulari, ut cum medicus quidem fordidam ulcera purgat, & obstrusa foramina reserans, liberos meatus sanguini præbet: natura uero per inuisibilia foramina ulceris sanguinem syncerum transmittit, quem per alimentorum immutationem ad eum finem confecit, ut carnem crearet: medicus item carnem recens conditam atque infirmam, medicamentis desiccantibus stringit, atque consolidat: natura colorem ad postremum adducit, & quoad maxime licet, expolit & ornat.

89 Quam ob causam multi, cum febre synocha, & feruore continua appellata laborassent, cutem aliquandiu nigram post decretorium diem habuerunt? Quoniam febris bili commissa, est flaua, quæ morbo inualescente deusta, atrum sibi colorem hausit: itaque cum iudicaretur, pulsa in cutem ab natura, summam corporis tinxit, quo modo per albugines cutem reddi albidam nouimus: crassitudine uero materiae accidit, ut difficulter coloris deleatur.

90 Cur atra bilis, si in mammam decumbat, aut in crus, exsionem faciat: si in cerebrum, nihil exedat, sed insaniam tantum excitet? Censendum propterea id fieri, quoniam in mammam uenæ amplæ, permultæque propter lactis originem cœunt: itaque atræ bilis copia illò confluit: & uero in crus bilis dilabitur largior, quoniam grauiora quæque ad ima tendunt facilius. At uero in cerebrum, quia & uenæ tenues, & assensus difficilis, parum bilis effertur, ita ut pungere illic possit, exedere nequeat: adde quòd cum cerebrum non modo frigidum, uerum humidum etiam sit, pungi aliqua ex parte bilis atræ natura, & mitigat. Quæ igitur bilis atra uehemens est, cancerum esitantem in mamma gignit, ulcus diuturnum depascens in crure insaniam feram in cerebro: quæ autem flauior est, fluctionem tantummodo agit, & tumorem cancro similem sine exesitatione creat, & ad insaniam uertit leuiorem.

91 Quamobrem ubi alius suppressa nihil reddit, papyrus

PROBL. ALEX. APHRO.

prosit cōuoluta in longū, intrusaq; in sedē? Quoniam musculos sedis collapsos, compressosq; diducit humefacta & excitat; quod idem etiam in ulceribus facit, quorū oræ importunæ contrahunt, & conuiuent: diductis autem musculis foras excedunt, & quicquid affligit reijcitur.

92 Cur uasa quæ baucalia nominamus strepitū quendā dum aqua impletur, reddere soleāt: unde nomē his inditū est: quo modo & murmur, & susurrus, & reliqua factitia nomina dici incōperūt? Censendū id propterea fieri, quoniā uas, cū nullā continet aquam, plēnū aëris est, corporis longē tenuioris: itaq; cū aqua in id uniuersum irrūpit, aërem tenuē facile pro sua grauitate extrudit: simul eodē in uase cōtineri aquam & aërem, fieri nō potest. Demōstratum quippe habemus, nunquā duo corpora locū eundē per idem tēpus posse occupare. Quōd cū aër sursum uniuersus per locum expellatur, compressiorem strepitum excitari illū necesse est, neq; unū, sed plures: agitur enim ueluti pugna inter humore & aëre cū deorsum aërem humor premat, aër sursum humorem compellat: hoc enim cū uicissim crebrō agatur, meritō accidit ut etiam strepitus percrebrescat.

93 Cur uasa quæ harpagia nominamus, si digito admoto foramē eorū superius obturetur, aquā nullā per foramē sui fundi emittant: sed si apertū sit, liberē emittere possint? Censendū hoc propterea fieri, quoniam ore aperto aër ingrediens, aquam deorsum cōpellit. Cū etiā humor ipse labi deorsum aptissimus sit, ita efficitur, ut aqua, quæ ore per digitum clauso effluere nequit, reserato liberē effluat. Hinc omnem ferē fabricam machinalē per aërem atq; humorem cōstruimus, ut horologia, eplepsydras, ut sonus simulacrorū, cæteraq; generis eiusdem.

94 Cur tam uinum quā aqua delirium, atque insaniam faciat, si inopportunē febrientibus detur, cū hæc contraria inter se sint? frigida enim aqua, uinum calidum est. Quoniam uini calor efferens sese ad partem superiorem, cerebrum cū febre decurrit: itaq; primum illud animi instrumentū, quod spi-

ritus

ritus gerens, specimen ætheris est, commotum, uexatumq; uim qua sapimus, delirare, atq; improbè agere cogit. Constat hoc argumento multorū, qui cum corpore & animo essent integro, sua mentis esse per usum meri frequentem atq; immodicū desierunt. Aqua sanè quoniam obtrudit foramina, & iter claudit, quo putris materia possit exhalare, putredinem febresq; auget: itaq; facit, ut mens de suo statu moueatur. Sæpe etiam feruore nimio corporis aqua iniecta pro alimento febribus est, quemadmodum & fabri ferrarij nonnihil humoris conspergere consueuerunt, ut carbonēs ardentius candeant.

95 Cur mulieres, spadones, & pueri uocem reddunt acutā? Quoniam eorum arteria propter humoris copiam se dilatare nequit: diducere enim amplificareq; meatus caloris unius interest. Vt enim angusta tibia sonum reddit acutum, ita etiam canalis spirandi quæ arteria nominata est aspera, uocē pro sua angustia extringit acutiorem: haud enim audiendi sunt, qui mulieres propterea uocem acutiorem emittere censeant, quoniam in parturiendo uociferare iuuat ad partus facilitatem.

96 Cur infantes destillatio perexercet, quæ siriasis appellata est? Aestu tantisper deteneri infantes multitudo dicere consueuit: febriunt enim parte interiori febre tenui, oculis subsidentibus redduntur, uigilant omnino, debilitantur. Censendum propterea hoc fieri, quia infantes perquam facile affici possunt, & pituitam largiorem suo in capite continent: ergo per æstus pituita recalescens, putrescensq; febrem accendit, & membranas cerebri feruefacit, ut insomnia augeatur: feruor deinde per arterias descēdens ad sedē cordis, & spiritū animalē feruefaciēs, febrem sine putredine accēdit. Et uerò bilis augeri per febrem solet, quæ mouere profluuiū potest, aluū mordens & intestina. Causam atq; originem mali esse in cerebro intelligimus, eò quòd capiti admota quæcunq; refrigerant, prosunt, quasi feruor extinguatur, qui inde ortus corpus totum infestat. Accidit hoc idem etiam firmæ ætati, cum pituita redundat in

capite, aut flava bilis uel colligitur, uel etiam putrescit. Quia etiam per aërem, quem feruidum trahimus, membra spiritalia recalescunt, & febrem per feruorem nimium excitant.

97 Cur difficulter ulcera rotunda curentur? Quoniam per bilem acrem atque exedentem consistunt: exulceratur quippe in orbem quoties bilis guttatim confluit, & exedit: itaque fit, ut medicamenta quæ admodum sicca, & propè deurendi uim habent, afferre necesse sit, medici ita uolunt. Naturæ uerò & sapientiæ studiosi curari hæc difficiliter propterea dicunt, quoniam principium nullum est, unde cicatrix adduci incipiat: circulus enim & principio caret, & fine: unde figuram hanc ulceris ferramento immutandam censent in angulos, ut pars idonea sit, unde cicatrix oriatur.

98 Cur saepe eueniat, ut locum quem statuimus petere prætereamus? Quoniam noster sæpenumero animus rebus alijs occupatus, diuersus ita est, ut sensibus non planè insistant ad ea percipienda, quæ sua singulis sensibus habentur. Fit igitur, ut quasi uidentes non uideamus: quoniam illa uis non aduertit, quæ iudex rerum sensibilium est.

99 Cur mel, quod omnibus dulcissimū est, amarū ab ijs sentiatur qui morbo laborāt regio? Quoniā eorū lingua bile amara redundat: sic etiā quæque pars alia corporis. Vel igitur materiā excitat quiescentē, & gustus bilem amariorē percipiens, falsam affert imaginationem, quasi mel sit amrum, quod dulce est.

100 Cur hominū admodū irascentiū oculi rufi efficiantur? Quoniā ira sanguinis cordi suffusi, & spiritus calidi feruor est. hic igitur ut tenuis ad caput effertur, atq; ad oculos, quoniam plucidi sunt, se ostēdit, & uapores ascendūt sanguinei: unde facies quoq; rubicunda existit. Hoc & Homerus cum ita fieri aduertisset. Ex ritu ardenti candeabant lumina flammæ, Retulit.

101 Cur serpentes aqua aspersi infestentur, & fugiant? Quoniam natura sunt frigida, sicca, neruosa, exangui: hinc enim refrigerationē immodicā fugiant necesse est. Habitu uerò

Serpen

serpentes esse eiusmodi constat, eò quòd per hyemem latebras, & terræ profunda, quæ per id tempus calidiora sunt, petunt, contraq; per æstatem quòd terræ ima refrigescunt, inde discedunt, & loca poscunt tepidiora: quinetiam sole occidente, aërem sæpenumero fugiunt, ut frigidiorum.

102 Cur ouum non quemadmodum cum assatur, sic etiam cum in aqua feruēti decoquitur, rumpi possit? Quoniam ignem sine aqua experitur, humor contentus in eo immodicè recalcens, copiam spirituum parit largiorem, quæ cum per angusta exire cogatur, disrupto oui tegumento exiliat necesse est. Quod idem fit etiam in dolijs, cæterisq; fictilibus, si prius quàm mustum efferueat, obturentur: adde quòd flamma nimia testam oui corripens rumpit: quod etiam uasis fictilibus euenit, cum ultra modum torrentur: quapropter ouum pleriq; antè quàm igni admoucant, aqua diluunt: at uerò aqua ebulliens, paulatim pro sua mollitudine humores effundit, absunitq; relaxando, non subito corrumpit.

103 Cur per uenereum coitum oculi paulisper conuiueant? Censendum id propterea fieri, quoniam in concumbendo ita uoluptati nos dedimus, totiq; dilabamur, ut erigere oculos, animumq;, & sensum in sublime euehere nequeamus: quò fit, ut animus minus corporeas sentiat affectiones.

104 Cur nonnulla ex medicamentis simplicibus uires contrarias simul contineant, ut experimento latissime patet? Mastiche enim & abstergit, & digerit, & firmat: acetum calfacit, & frigefacit. Dixerim uires illas contrarias propterea contineri, quoniam eorum particula indiuidua per appositionem, non per confusionem coeunt: ut arena, si lento conglutinetur humore, inq; unum corpus coagmentetur, non per confusionem corpusculorum suorum in corpus, quod unum uidetur, concrefcit, sed per coniunctionem, contractumq; consistit: ergo si ita est, contrarias qualitates diuersis particulis mastichæ, aut aceto inditas, confundiq; inuicem recusantes, existimasse

τὸ ἴδιον
ἰδίῳ βῶν
θιμάτορ.
medica-
mentorū
simpliciū
& unifor-
mum.

absurdum non est.

105 Cur per offensionem digiti pedis, inguen intumesce-
re soleat? Quoniam natura subuenire parti cuiq; dolenti so-
leat: & cum materia, quæ esculenta, cognata, & benignior
est, sanguine inquam pro uehiculo utatur, cum in digitos pe-
dis descendit cum sanguine, uenas amplissimas inguinis imple-
ri, & perinde adenes, quæ corpuscula rotunda sunt posita
inter sanguinis conceptacula, necesse est: ergo per immodicã
sanguinis rarefactionem inflammatio excitatur, & tumor:
quæ quidem res inguen à parte qua oritur corporis, nomen
acceperat.

Politia-
nus cõsti-
patione,
& nõ ra-
refactio-
nem.

σφιυω
σιγ.

106 Cur auium generi uesicam, & renes natura dare no-
luerit? Quoniam larga humoris copia opus erat ad pennarũ
ortum, & incrementum: quinetiam continens uolandi euihra-
tio potest absumere humorem. Aues igitur hac de causa usu
mingendi caruerunt: cum tamen bibunt, stercus larga cum co-
pia humoris eijciunt.

107 Cur pueris calculi in uesica nascuntur, senibus uerò
in renibus? Quoniam renes puerorum meatus continent præ-
angustos: hinc enim terrena, crassaq; permanans materia per
renes, ui arctioris meatus ab urina, & renibus, canaliculatisq;
cõceptaculis propellitur ad uesicam: hæc locũ præ sua amplitu-
dine dat tũ excernendi quã affluat urina, tum consistendi, quã
materia subsideat calculi. At seniorũ renes, quoniã meatu sunt
ampliori, locum & urinæ cõfluendi præbere possint, & terre-
næ materiæ subsidendi, & concrescendi: colore autem calculi
quænam materia sit quæ peperit, nosci potest.

108 Quã ob causam cum calculus per calorẽ consistat (puer-
ri nanq; calidi sunt) & in senibus non nisi per illam eandẽ cau-
sam cõcresecit? Haud enim tantam refrigerationem esse in illis
putandũ, quantam nix & gelu contrahunt: quippe cum sum-
mũ frigus renes omnino interimere possit. Cur inquã, si ita est,
non medicamentis contrarijs ad resoluendam calculi concretio-

nem

nem utamur, sed similibus, id est, calidis, ut saxapio, ut feniculo, & eiusmodi cæteris. Ipsum per nimiam uestionem, exactionemq; accidit, ut calculus in arenam frangatur modo pulueris, qui ex fictilibus immodicè torrefactis dilabitur: itaq; minuti calculi facile cum arena minguntur. Fieri tamen potest, ut etiam per frigidam potionem calculus expellatur, uidelicet cum renes ita corroborentur, ut bonis admodum uiribus per uim excernendi eijciant, necnon renum feruorem immodicum, qui calculorum concrescendorum causa est, frigida potio extinguit.

109 Cur ulcera tam renum, quàm uesicæ difficulter curentur? Quia urina per suam acritudinem recentem cicatricè relacerat: unde fit, ut & difficilius curentur quæ in uesica cõstiterint: manet enim in ea urina, transit uerò tantummodo per renes.

110 Cur aquam ingressi balnei calidiore postmodum sentiamus, si moueatur? Quoniã ubi ingressi sumus, aqua quæ calida nobis obducta est, non solũ egit, uerũ affecta etiam est, quippe quæ & corpus calfecerit nostrũ, & refrigerata ex eo aliquantum sit: res enim omnes quæ sub ortum atq; interitum ueniunt, dum efficiunt, affici etiam ipsas demonstratum planè habemus. Quoniam igitur aqua refrigerata parumper, non ex æquo præterea calfaciat, minus post, quàm principio calida sentiatur necesse est, præsertim cum nec assuescendi ratio desit. Quod si aquam mouerimus, partem quæ obducta nostro corpori, & proinde moderata iam est, diuertimus, calidioremq; aliam quæ nõ effecta, affectaq; est, alliciemus: quam suũ item immodicum seruante calorem, meritò calidiorem, & meritò propè urentẽ tantisper experimur, donec etiam hæc efficiat, atq; efficiatur, itaq; suo in calore frangantur: quod uice pari facere licet per successionem: quandiu enim aquam mouemus, tandiu calida, ut est quæ accedit, percipitur: unde qui amplius sese cal fieri uelint, aquam assidue mouent, quandiu libeat cal fieri.

Si omne

III Si omne cum moueatur calidius seipso effici solet, praesertim si in aere atque loco feruentiore moueatur, cur aer agitatedus, uentilatusque frigidior sentiatur, et quidem per aestatem cum solis calore feruescit ardentiori? Hoc enim rationi pugna re uidetur superiori: quandoquidem aqua si mouetur, calidior reddatur: aer autem si uentilatur, frigidior occurrit. Censendum hoc fieri propterea, quoniam quod qualitate, aut uiribus superat, quanquam euincere id potest, quod eodem in genere minus est, tamen ita euincit, ut etiam ipsum mutuo aliquantulum afficiatur a minori. Aqua igitur, quae admodum calida corporis nostri comparatione est, dum calfacit refrigeratur, nec eandem seruare qualitatem praeterea potest: at circumfusus aer cum per aestatem mediocriter calidus, uidelicet aquae illius feruentis comparatione, nostris obducatur corporibus, quae statu caeli calidiori referuent, calfit, itaque nos mutuo calfacit. Quod idem linea quoque faciunt uestimenta: frigida enim primum calore nostri corporis obtepesunt, deinde nos mutuo calfaciunt. Ergo cum aer, qui iam calfactus a nobis est, per uentilationem e nostro semoueatur corpore, atque alius non calfactus accedit, merito is sentitur frigidior qui subinde accessit.

II 2 Cur ulcerum cicatrices quae in pupilla oculi consistunt albae uideantur, cum extra pupillam, parte inquam oculi nigra, cicatrix nulla alba induci possit? Quoniam liquidus ac perlucidus ille spiritus, cui uidendi uis data est, per pupillam tantum permanat: idcirco euenit, ut ubi cicatrix meatu tunicae corneae obcauit spiritus ille transmeare praeterea nequeat, itaque coactus cicatricem pro sua copia maiorem in modum illustrando reddere albam potest: et facultas quoque uidendi propterea tollitur, quoniam per condensationem ocelli spiritus non emanet.

II 3 Cur ut paleae aquam seruare calidam, ita niuem continere integram possint, cum aduersae sint istae inter se qualitates?

tates? Naturam palearum certa explorataq; qualitate uacare cenſeo: quam ob rem nonnulli paleas apœas, quaſi ſequales nominarunt. Cùm igitur media, & ut ita dixerim, dubia temperatione conſtent, qualitatem eorum quibus obductæ ſunt, celeriter capiunt: itaque ſeruare modo calida, modo frigida poſſunt.

114 Cur ubi per hyemem imber deſijt, ſtellaſt illustriores uideantur? Quoniam tam aër ſuperior, quàm inferior per agitationem extenuatur, & quaſi per imbrem deterſus conſpectum ſynceriores corporum cœleſtium præſtat, & tranſitum liberiores oculis præbet, & ampliorem: conſtat hoc argumento eorum corporum quæ aquis demerſa puris atq; dilucidis, clara & nitida percipiuntur: turbulentis uerò & feculentis, aut nullo modo uideri poſſint, aut obſcurè & dubiè.

Sequales
qualita-
tis expec-
tes.

115 Cur ſæpenumero accidat, ut inter mingendum inhorreſcamus? Quoniam bilis acrior confluens, & mordens ueſicâ, totū excitat corpus ad conſentiendum, protendendumq; pauliſper ſuas excernendi uires: horror enim talis excitatio eſt: quod quidem pueris potiſſimum accidit, quoniam illa ætas largiore excrementorum copia redundat, propter nimium edendi uſum, & uarium.

116 Cur dolores per noctem magis ſoleant augeri? Quoniam per id tempus animus ocioſus eſt, nullis uidendi, aut audiendi, aut guſtandi, aut cuiuſlibet ſenſus negotijs occupatus: tractuſq; ad exteriora, hac de cauſa corporis affectiones per ſenſum tangendi amplius percipit: actiones enim pauca per noctem animales ſeruantur, ſpiratio inquam, & cogitatio. Animum uerò ductum per actiones ad exteriora, minus corporis affectiones percipere conſtat, eò quòd cùm aut lugemus, aut ægrotamus, aut alia qualibet moleſtia angimur, amicorū præſentia & ſermo leuat noſtrum malum, & mitigat. Neq; uerò ignorare debemus naturam ſuis actionibus minus interdum fungi ſolitam, coctione inquam ciborum, materiaram muta-
tione,

tionem, sanguificationem, digestionem, munificationem, agglutinationem, assimilationem, ceterisque generis eiusdem: animū autem suas per id tempus exequi potius actiones ad usum mouendi, sentiendi, imaginandi, cogitandi, reminiscendi, & quicquid eiusmodi, contraque per noctem naturam magis, animum minus agere consueuisse.

117 Cur vitra per hyemem, si quid uehementer calidum immittatur, rumpi soleant? Quoniam frigoris multum ex aere ambiente gelido auxerunt. Quoties igitur antequam vitrum tepescimus, aquam feruentem indimus, caliditas contrariam sibi frigiditatem persequitur, tum illa derepente fugiens una cum ipso spiritu astrahit corpus continens vitri, atque dirumpit: foramina quippe corporis vitri, etsi uisum, sensumque nullum patiuntur, tamen nonnihil aeris tenuioris contineant naturæ ratio exigit. Sunt qui per nimium rigorem frigoris exiccari, indurarique corpus vitri existiment, quoniam quantum in eo est tenue, uel humoris, uel aeris exprimatur, inde & euanescat: itaque ruptioni, fractionique reddere opportunum cum lignum exaruerit. Hinc enim Hippocratem quoque medicum uenas rumpi à frigido scripsisse affirmant. Ergo si ita est, cum minus calor amplius vitrum resiccet, quod sicciusculum occuparit, merito id irrupere potest: si tamen prius quam subeat calor, molliter tepescat, ac moderetur, nullum penitus sentiet detrimentum: quemadmodum athletæ cum perluctandi certamen adituri sunt, oleo sese permulcent, ac reddunt ad flexus, tractusque obedientiores: etenim qui modulorum sunt studiosi, antequam ad rem ueniant, promere nonnihil consueuerunt, quo spirandi meatus relaxent, & membra emolliant ad uocem eliciendam elegantiore: fit enim ut relaxatis meatibus, rigor facile cum spiritu obeat, & mollior constantia vitri relinquatur, quæ cedens calori superuenienti immunis ruptioni omni persistere ualeat. Vitrum autem foramina continere inuisibilia, uel uasorum fictilium argumento pro-

bari

bari potest: nam si pice intus crustentur, aquam large per æstatem resudant, quam continent. Quinetiam vitrum ipsum per æstatem aqua admissa frigida, resudare per hyemem, si aquã continet feruidã: fumigare uidimus. Et corticẽ uerò mali medici, si vitrum admotũ extrinsecus collidas, humor cõtentus qualitatem corticis recipit, ut possit eundẽ reddere odorem.

118 Cur pueri, præsertim infantes, in terram non facile, quemadmodũ uiri infringãtur? Cõsẽndũ corpora puerorũ propter suam mollitiẽ sic duritiã soli cedere, ut eius uires intẽtas, rigidumq; icũtũ resoluant, & hebetent, adeo ut parũ affici possint. At uiri quoniam duro sunt corpore, soli duritati, aut lapidis cuiuspiã renitũtur, itaq; amplius icũtũ intendunt, ut lapis pro sua acriori duritia agere efficacius possit. Hæc eadẽ ratione spongia quoq; frangi nõ potest: vitrũ autem & fictile, & aliud quodlibet generis eiusdem cum ceciderit, frangitur. Hinc etiam causam duces, cur uehemens uenti impetus quercũ euerat, harũdinẽ illãsam prætereat: quercus enim ut prædura, ualida, ampla, excelsa, uento renititur, itaq; facit, ut impetus plenius intendatur, atq; fortescat: harundo ut mollis, leuis, tenuis, breuis, huc & illuc flatui cedens aduerso uires noxias tutò transmittit & hebetat, hinc & athleta cum suo resistit, atq; renititur aduersario, uires sibi contrarias auget: cum aliquantulum cedit, & huc & illuc circum agit magis, resoluit facilius, & prosternit.

119 Cur infantes cum modulos audiant, primũ uagitu cessent, deinde dormire incipiant? Quoniã modulãdi ratio, quæ musica nominatur, essentiã nostri animi indita à natura est, ut etiam ceteras omnes scientias haberi insitas opinio fert, nõ aliter quã in igne calor insitus sit, neque per doctrinam quicquam acquiri, sed per reminiscentiam, atq; recordatione omnia sciri Plato autor est. Igitur quoties animus concentum aliquem, modulũq; comptiorẽ sentiat, primũ reminiscens ac repetens cogit infantem quiescere, tum permultus in somnum uertit

uertit: sic enim intelligendum, ut artes omnes habitu synce-
ro promptoq; in animo insint, quandiu immunis luceat sordi-
bus corporis: demerso autem in corpus, pollutoq;, omnia obli-
uioni mandentur, & delitefcant.

120 Cur nutrices cum in somnum uelint puerulos uerte-
re, mouere eos consueuerunt? Ut humores delapsi per agita-
tionem cerebrum moueant, quod homines ætatis perfectæ nū-
quam patiuntur.

121 Cur aliqui ex uinolentis gemina uideant? Quoniam
musculi oculorum uarie humore completi, factiq; proni & lan-
guidi, oculos deprauant, uertuntq; alterum sursum, alterum
deorsum itaq; radij oculorum non eundem in locum prætereā
cōcurrere possunt, sed diuersas partes eiusdem corporis adcūt,
ut cum radij seorsum mittantur, conspectum rei geminari ne-
cesse sit. Constat hoc etiam, eò quod qui alterū oculū premit,
sursumq; impellit, gemina omnia uidet.

122 Cur qui ab ortu naturæ strabones sunt, gemina non
conspiciunt? Quoniam oculos non sursum deorsumq; habent
deprauatos, sed dextrorsum, ac sinistorsum: quod enim ocu-
li suum obtinet situm, id est, directum, radij eundem in locum
profluant, atq; identidem referant necesse est.

123 Cur pubescentes adulescentuli uidelicet annum ætatis
circiter quartumdecimum uocem reddere asperiores incipiant,
quod tragescere à uocis hircinæ asperitate dici solet? Quoniā
per id tempus natura parens & gubernatrix humani corporis,
magnam, uniuersamq; agit mutationem: argumentum quod
fœminarum mammas tum ampliari solitum est, ut lactis ido-
nea sint conceptacula, & sedes quoq; augetur coxarum, ut ca-
pax sit fœtus futuri: uirorum pectus & dorsa amplificantur,
ut onera sustinere ualeant grauiora: testes item ampliores red-
duntur, ut semen satis gignant, & teneant, & coles insignem
accipit magnitudinem, ut per ampliorem meatum genitura
expeditius profluat: quinetiam totum corpus iisdem ipsis am-

pliari

pliari solitum sit, quòd uel morborũ mutationes abolitionesq; indicant. Et uocis ergo asperitas, qua de re agimus, per spiritalis membri immutationem tunc euenit. Cum enim arteria aspera dilatetur, accidit ut partim plus, partim minus incrementi proueniat, eiusq; pars interior inæquabili structura ad guttur usque ascendat. Igitur spiritus cum per eas partes emanet, quasi per itineris inæqualitatem impingat, uocem etiam inæqualem, asperam, & raucam agit: quod idem etiam accidit ijs, quorum arteria destillatione infestante affecta perductionem est: delapso namque humore leuis interior membrana facta inæqualis, exitum etiam spiritus præstat inæqualem. Talis hircorum quoque arteria est, & guttur, ob nimium humorem: & qui immodicè oleo utuntur, illo eodem uitio non carent: qui cum per intentos, frequentesq; clamores raucè proferant, hi deniq; siccitate arteriæ uocem reddunt inæqualem & asperam. At uerò gruum arteria, cæterarumq; auium quæ raucè uociferatur, facta est à natura omni ex parte aspera, quoniam ita esset ad id commodior, quòd autor illa, & parens omnia spectabat. Post pubem uerò adulescentes tragescere desinunt, quòd iam in plenũ arteria tota sit dilatata, suamq; naturalem æqualitatem receperit.

124 Cur oleum epotum uomitum moueat, & potissimum bilis flauæ? Quia ut leue, & superiorum appetens, cibos ad stomachũ inuitat, & effert: quibus stomachus ipse oppressus aggrauatusq;, uim excernendi incitat ad euomendum: sed maxime bilem reijcit flauam, quia leuis hæc, & tenuis est, & facilius petens superiora. Oleum uerò factum sic esse à natura, ut semper ad locum tendat superiorem, perspicuum est: quoties enim cuiquam miscetur humori, recipit se ad sedem superiorem, & innatat.

125 Cur oleũ humidis nullis se permiscere patiatur? Quia cum lentum suiq; pertinax fit, in particulas secari indiuiduas, cæterisq; humoribus commisceri nescit: hinc dilapsum quidem

in humum, non potest celeriter subire.

126 Cur oleum & aqua, sæpe & facile gelu durentur: uinum, acetum, garum, aut nunquam aut rarerentur congelascent? Quonia oleum nulla exuperat qualitate, sed medio potius constat temperamento, refrigerari ob eam rem cito potest, atq; adeo uehementer, ut stringatur, & consistat: aqua quia frigida est facilius seipsa frigidior redditur, itaq; gelasit. At garum, quia tenue & calidum est, idcirco minus perfriget, & uinum quoq; eadem illa de causa potest resistere. Acetum uero quia partibus tenuissimis constat, incongelabile est.

127 Cur quæ contraria sunt qualitate, efficere identidem ualeant? Nam ut frigus, ita etiam calor humorem stringit: aqua enim gelu cogitur, calculus calore in uesica concreuit: per diuersas id effici uires censendum est. Calor enim quia nimium absunit, humorem indurat: gelu quia cogit, constipatq;, humorem omnem squalidiusculum exprimit: sicut spongia manu compressa, humorem quem suis in foraminibus continet, emittit.

128 Cur sæpe contingat, ut frigus ægrotum affligens se remittat, si strepitus, aut aliud quodlibet terrificum per id accidat tempus, quo frigus urget, aut si aquæ copia in ægrotum uniuersa iaciatur? Quoniam sæpenumero materijs iam per temporis spatium concoctis, attenuatisq;, calor naturalis ex cute ad partem corporis interiorum irrupens, materiam morbi digerit & absunit. Quod idem etiã facere theriaca potest, & pars magna generis calidi & sicci, modo opportune post concoctionem sumantur.

129 Quam ob causam in speculis, atq; aquis dilucidis nostram speciem conspiciere ualeamus? Quoniam oculorum radij profecti in corpora, quæ nobis splendida obducta sunt, refringantur, ac suam repetant sedem: speciem enim nostram iam sibi habent obductam postquam refracti sunt, itaq; illam conspiciunt.

130 Cur uasta, synceraq; spelunca, & loca excelsa, puraq; soleant resonare? Quoniam loca eiusmodi, ubi aërem ictū, quæ uox est, exceperunt, refringunt, nobisq; reddunt eundē aërem quem nos percussimus, afformauimusq; in uocem: uox enim aërem, aër locum ferit: & quò plenius percussus hic percutit, eò uehementius resonare necesse est: loca humida, utpote molliora, illato ictui cedunt, itaq; omnis impetus elanguescit, ut nulla effiei possit reciprocatio. Errore igitur uulgus echo reueretur & colit: errore Panadeū illā arjisse credidit. Pan enim homo doctus causam resonantiæ primus indagauit, ductusq; auiditate noscendi, cum aliquandiu in scrutando elaboraret, moleste ferebat, more eorum qui puella quam arserint, potiri non queunt. Ut etiam Endymion, homo cœlestium cursuum studiosus, cum lunæ cursus, faciesq; uarias quæreret, nocte q; uigilaret interdum dormiret, deliciae lunæ fuisse, somnoq; dormiuisse inexpugnabili, edoctusq; ab eā ut philosophus causæ ipsius solutionem fingitur. Illum etiam pastorem fuisse ferunt, quòd in solitudinibus ac excelsis montibus lunæ motū specularetur. Citharam uerò habuisse, quia quæ alta sunt, à uentis magis efflentur, siue quòd concentum cœlestium figurarum indagauerit. Quinetiam Prometheus, quòd studio rerum cœlestium flagrarit, naturamq; & situm & causam sydereæ aquilæ indagando elaborarit, libiameq; pernoscendi tabuerit, dum beneficio Herculis hominis doctioris rem didicerit, quam desiderauit, fabulam de se præbuit, cruciatibus liberari operā Herculis, qui aquilam iecur lacerantem, exedentēque amouerat.

131 Cur aqua manens, parumq; alta, iactio in eam lapide orbem agat permultos? Censendum lapidæ per sui iactus uehementiam undiq; aquam à se propellere, atq; ita orbem agere primū pleniorē: sed cum ad terram usq; lapis deferatur, suaq; mole aquam deinceps secet, dispellatq;, meritò non unum, sed plures orbem conficere potest. Primum enim aquam per sum-

ma feriens dirimit, inde suo continenti delapsu depellendo aliū atq; alium orbem ducit, idq; tantisper uice agitur successiua, dum lapis stet, atq; quiescat. Quod tamen se lapidis contentio paulatim remittit, idcirco orbem posteriorem eo qui proxime antecessit minorem obduci necesse est: quando etiam aqua uarie hunc scilicet in modum lapidis iactu depelli consuevit.

132 Cur mulæ parere nequeant? Quoniam ex animalibus constant specie diuersis: mistio enim seminum, quæ tam habitu quàm natura inter se discrepant, aliud quippiam præter uires suorum simpliciū conficit, & naturam eorū penitus abolet: quemadmodum albi & nigri mistio, abolitis extremis coloribus alium parit colorem fuscum nominatum, qui neuter extremorum est: igitur habitus genitales aboletur, & specierum habitus omnis destruitur, quæ creatrix certi indiuiui est.

133 Quamobrem qui surdi ab ortu naturæ sunt, iidem & muti uiuant? Quoniam quæ nunquam audierunt, hæc fari nequeunt. Medicis tamen placet, ut par idem neruorum sit cuius pars altera ad linguam, altera ad aures usq; porrigatur, atq; ita necesse sit communem accidere affectionem. Verum mutos fieri, qui ex morbo surdescunt, negant. Prætereà quod pars altera tantum, quæ scilicet audiendi officio delegata est, suas uires amiserit. Et mutos quoq; eadem ex causa, non etiam surdos reddi affirmant, uidelicet quod alterius nerui linguæ accommodati læsio est.

134 Cur pleriq; postquam ieiunarunt, cibo ingesto frigore incipiant? Quoniam usu solito cibi prætermisso bilefcunt, & materiam aggregant acriorem: post enim cibo ingesto membrum iam confirmatis, bilis cutem uersus expellitur, itaq; fit, ut rigor oriatur, cum bilis membra remordeat, excitetq; ad repellendum.

135 Cur sues, cum sursum uidere cogantur, sileant? Quoniã genus id animantium unū semper pronum in terrã est, cibi autem

dum & rebus gaudens fœdis ac sordidis, idcirco subita mutatione conspectus stupefcit, lucisq; copia percussum uocem emitte nullam potest. Sunt tamen qui asperam huius animalis arteriam comprimi per angustiam uelint, cum in sublime erigitur.

136 Cur stercorebus sues gaudeant? Medici rationem reddunt, quòd iecur habeant maximum, quod quidem membrũ sedes cupiditatis, siue libidinis est. Aristoteles philosophus aliter docuit: q; enim sues naribus crassis, interceptisq; sunt, idcirco uim hebetem olfaciendi habere, itaq; fœtorem nequire percipere scripserat.

137 Cur ulceribus sanescentibus inflammationeq; cessante, prurigo soleat excitari? Quoniam membrũ iam corroboratũ reliquis materie noxia, quam ulcus commiserit, expellit: cum enim per cutem illæ digerantur atq; excutiantur, pruriginem pariunt.

138 Cur alterius oculi morbus grauior, multoq; diuturnior esse, quàm utriusq; cõsueuit? Ratio bifariam reddi potest. Aut enim quia fluxio in alterum tantum oculum tota decumbit: red datur nanq; infirmius, quod diuiditur, eoq; magis hebetatur, quò sectum numerosius est: aut quia cum alter integer oculus frequenter se moueat, cogit etiam ægrum toties moueri, quòd noxium est: quietem enim summum esse remedium membri affecti nouimus.

139 Cur homo amplius, & crebrius, & uehementius, quàm cætera animalia soleat sternutare? Quoniam cibo & potione largius, magisq; uarie utitur, & sæpenumero ultra satietatem repletur: hinc enim cum cibos satis concoquere nequeat, multum spiritus ob humoris copiam mouet: spiritus uerò præ sua tenuitate efferens se ad cerebrum, cogit id crebrò ad se expellendum incitari. Strepitus itaque mouetur, quoniam per nares meatus denique arctiores spiritus extrudatur uniuersus: quemadmodum etiam ad partes inferiores spiritus idene

PROBL. ALEX. APHRO.

evolutus murmur per intestina excitat, & per sedem insigni cū sono excedit: atq; etiam ad superiora enixus, ructum per stomachum agit, & uocem per guttur, & sonitum, ac timnitum per aures.

140 Cur defunctorum pili, & unguis augeri aliquandiu soleant? An non augeri censendum, sed carne emacerata cōsumptaq; partes imas, quæ ante operta latebant, detegi, atq; patere: itaq; fallere, quasi per adiectionem auctū quicquā sit. Anq; nonnulli uolunt, augeri unguis uel mortuo homine propterea possunt, quoniam per excrementa, uacantemq; materiam oriuntur: mortua autem corpora in recrementa per cariem resoluntur, quæ cum per foramina, extremaq; corporis esfluat, merito pilos augent, & unguis.

141 Cur digitis manuum potius quam pedū nascantur, quæ albugines appellatæ sunt, & per puerilem magis quam per firmam ætatem? Quoniam pituitæ excremento oriuntur, quæ in pueris potius, ut edacioribus, atq; ociosioribus superat. Unguibus autem pedum minus propterea hoc accidit uitium, quoniā pedes per ambulationem frequentem & agitationem amplius exercentur: itaq; uacantem illam materiam digerunt melius, atq; absument.

142 Cur pili pedum non cum barba, aut capillis, sed lentius canescere soleant? Eadē illa reddenda ratio est: pedes enim per continentem, contentioremq; ambulationem excrementū pituitosum, quod canos efficit, digerunt atq; consumunt. Et pubes quoq; serò canescit, quia pars calidior est, & pituitam absumere per coitum uenereum potest.

143 Cur homini uox atq; sermo lentè perficiatur, cetera animalium genera aut statim, aut paulò post uocē suam reddere plenè incipiant? Quoniā uox hominū multiplicior & artificiosior est, & doctrinam magis desiderat: bestiarum simplicior, & naturalis potius est quam animalis.

144 Cur plurima ex animalibus suas peruibrare caudas soleant,

soleant, cum notos sibi agnoscant, & cur leo iratus costas per caudam uerberet, atq; etiam taurus? Quoniam dorsi medullam ac caudam usque habent porrectam, quæ uim continet animalem, & motionis autorem: igitur cum animal notum sibi agnoscat, per caudam quasi per manum ritu hominum excipit, & partem sui corporis mouet quæ agilior & promptior est. Leonum uerò & taurorum anima, ut per iram affici potest cum natura, sic eandem naturam propterea moueri uehementius cogit, ut etiam homines sæpe manus, aut aliquam sui corporis partem per iram percutere nouimus. Cum enim ilico ulcisci animus nequeat, alio quodam modo feruorem suum extinguit, id est, ictu, aut strepitu, aut alio quolibet generis eiusdem remedio.

145 Quam ob causam ordeum tostum, redactumq; in puluerem cicatricibus equorum conspersum, faciat, ut pili non albi, sed cæteris unicolores oriatur? Quoniam uim discutiendi, purgandiq; obtinens, detergit atq; absument excrementum pituitæ, atq; materiam omnem uitiosam, quam ulcus per membri infirmitatem collegerat.

146 Cur hominibus pili per cicatrices oriri nequeant, equis uerò queant? Quoniam cutis hominum spissior est: quod pili indicant ipsi, qui molles, ac tenues sunt: & cicatrix uerò, quod longè quàm cutis spissior foramina omnino adducit, & excæcat. At uerò equis laxior cutis est: quod pilis eorum percipitur, qui duri, crassiq; exeunt, quare cutis foramina claudî ex toto per cicatricem non possunt. Ergo cum subiecta, collectaq; excrementa per meatus tenues, qui relictî sunt, exeant, & cocreascent, pilos gignunt & augent.

147 Cur hominibus morsis à dipsade, sitiq; ob eam rem intolerabili detentis, theriaca, quæ calida & sicca est, sitim eposita extinguat non augeat? Censendum non sui habitus ratione theriacam sitim posse extinguere, sed auxilio, quod mēbris afferre offensis potest, & suæ penitioris nature ratione: constat

PROBL. ALEX. APHRO.

enim ex pluribus herbis, quæ singulæ membris principalibus subueniunt singulis. Dictamnū enim cordi accommodatur: quippe quòd mirificè cor firmet, atq; conseruet. Eupatorium iecur adiuuat, scolopēdrium lienem, petrapium os uentriculi, hysopos tranuersum septum atq; pulmonem: inula campana renes, ruta laxum intestinum, gentiana cerebrum, sceseli uesicam. His omnibus uiperarum carnes miscentur, quæ ui suæ naturæ contra uenenata omnia genera, omnemq; illatam iniuriam auxiliantur. Igitur cum membra omnia præsidium sibi ex theriaca trahant, meritò malum sedatur, quòd sitim creat, atq; ita extingui sitim congruum est.

ALEXANDRI APHRODISIEI

PROBLEMATVM LIBER SE-

cundus, Theodoro Gaza interprete, cuius
quæstiones CXXX.

I **Q**UAM ob causam qui per arduam febrem insaniūt, ut laxius, sic plenius soleant respirare? Animam per neruos ac musculos fungi suis muneribus certum est.

Pectus igitur totusq; thorax per ea ipsa mouetur media: sed quoniam uires animæ læsæ sunt, deserunt suum officium, nec neruis & musculis ex æquo præterea imperant: itaq; meritò fit ut spiritus interstitutione reddatur laxior. Plenius tamē eius gratia rei effunditur, ut cor satis possit refrigerari: uis enim uitalis exurgit, & uim animale[m] stimulat, interitum plane minitans, nisi suum ad munus redeat, spiritumq; reddat, & trahat. Ergo quòd anima exequi assidue propter morbum nequirit, hoc uires cordis ob sui usus necessitatem amplitudine spirandi compensare consueuerunt.

2 Quam ob causam æstuosos esse necesse sit, quorum guttur inflammatione laborat? Quoniā eorū pulmo humoris copiam continens, calorem excipit aduentitium: factus enim sic est, ut assidue

assidue moueretur: hinc uapores quoque citantur, qui suam ob leuitatem sese ad sedem cerebri efferunt, qua concresecunt, & in naturam suæ originis transeunt. Quod idem etiam in balneis, atque opertis lebetibus euenire uidemus: uapores enim suum omnem calorem emittunt, reddunturq; ex natura cerebri longe ortu suo frigidiores atq; ita morbū creare aliquē possūt.

3 Cur tabe hi consumantur quibus gargar penitus abscissum est? Quoniam quandiu gargar tegumentum gutturis extet, aër qui per os trahitur recalescit, & antequam adeat pulmonem, desistit à suo inmodico frigore: contra uerò illo detracto, aër prius ad pulmonem defertur quàm moderetur, itaque supra modum refrigerat, & sanguinem contentum in conceptaculis indurat, & pulmonem facit tardiozem: quòd cum per uim pulmo moueri enitatur, rumpuntur conceptacula sanguinis, quamobrem tabem oriri necesse est. Hic addidisse non ab re forsitan sit, quid gargar, quid columella, quid uua oris significet. Gargar illa carnicula est quam gutturi pro tegumento natura addidit, nomine ab soni genere indito, ut etiam susurrum, & murmur, & reliqua huiuscemodi nostri maiores nominarunt. Columella uitium gargaris est, cum scilicet in longum per fluxionem adducitur. Et uuam quoq; gargar idem per morbum appellare solemus, quoties per inflammationem speciem accipit uue acini. Sunt qui fundibulum gargar ipsum appellent, eò quòd supra amplius, infra arctius est.

4 Cur hominū malæ rubeant, quorum pulmo inflammatione laborat? Quoniam sanguis cum in pulmone ebullat, uaporem sibi similem emittit: quod enim oritur, similitudinem suæ originis præferat esse necesse perpetuum est. Hic igitur uapor, cum præ sua leuitate ad malas se extulit, consistit, atq; ita per cutis tenuitatem, ueluti per uitrum colorem suum ostendit.

5 Cur pituitam per hyemem nasci, augeriq; solitum est, cum per id tempus parte interiore corporis simus calidiores, ut Hippocrates medicus libro Aphorismorum scribit? Quoniam cibos

quos per hyemem largius sumimus, uenter minus concoquere potest. Ergo larga ista ciborum copia pressus, calore insito quasi extincto, pituitam per refrigerationem gignit: quæ sanguis imperfectus quidam non perperam potest appellari.

6 Cur in terra Aegypto, quæ calidissima est, uinum fieri frigidum soleat: contra in Scythia, quæ frigidissima est, calidum fiat? Vinum omne calidum est: uerum quoniam aliud magis minusue alio hanc obtinet qualitatem, nomen illud contrarij habitus accipit, frigidumq; uocatur, quia longè minus calidum est. Terra autem Aegyptus uina frigidiora cæterorum scilicet comparatione affert, quoniam calor illius cœli immodicus ita humum elaxat, ut calorem omnem soli intestinum euocet, atq; absumat. Scythia, quòd frigida est, calorem ad ima terræ compellit, atq; includit, itaq; uina efficit calida, & ualidiora: quod idè etiã incolis terræ Scythiæ, & Aethiopiæ accidit. Aethiopes enim loca inhabitantes feruentissima, timidi sunt, & effœminati, & nigri. Scytharũ gens sedem gelidam tenens, animosa, fortis & candida est: quippe cùm calor Aethiopibus eductus ad summa corporis sit, quòd atro cutis colore indicatur: Scythis interiora teneat, situsq; in sedibus sit principibus, id est, corde, & iecore, quod coloris candor planè ostendit.

7 Cur ex febre ardua pulmonis inflàmatio excitetur? Inflàmatione pulmonis febrem oriri arduam haudquaquam necesse sit, quoniam ardor ex bili proficiscitur flaua, quæ ad uentriculum & pulmonem è sui resuere conceptaculis solita est. Igitur natura cùm uariè materiam noxiã reijcere tentet, si tenuis materia sit, & uires suppetant, & tempus calidum iuuet, per sudorem causam morbi exhaurit. Si è contrario, per aluũ educit, aut per os euomit, quod magna ex parte facere solita est: quoniam & oris habitus in propinquo est, & bilis flaua efferrici aptior est quàm deferrici: quòd cùm se bilis pulmone insinuet, membrumq; id impleat totum, excitat inflàmationem, quam peripneumoniam nominamus. Ardor tamen nullus oritur, quoniam

prius extinguitur, quàm ut possit committere ardorem.

8 Cur febris tertiana quæ ex bili materia calida, agili, efficiaci creatur, die uno prætermisso accedat: quotidiana, quæ ex pituita prouenit materia frigida, graui, hebetè, nullum intermittat die: quartana diebus duobus intermissis confictare incipiat? Quartana cum exiguum materiæ habeat, statim à sudore, aut uomitu potest digereri: itaque accessio ad tertium usque diem protollitur, donec tantum materiæ moueatur, quantum ualeat infestare. Quotidiana, quòd ex larga, crassaq; materia oritur, frequens est: morbum uerò per copiam augeri materiæ constat ex febre continente: hæc enim quia sanguine abundante prouenit, nullam obtinet intermissionem. Quotidiana, tamè quia minus quam continens habet materiæ: nonnihil intermissionis, quod uel sensu percipi potest, ostendit: multoq; amplius tertiana, quam materia calida & tenuis cõdidit: atq; etiam longe amplius quartana: quò enim minus materiæ subest, eò lentius uenit accessio. Quin & quintana, & septana, & nonana committi potest, prout minus, minusuè materiæ uitiatum est: sic enim natura statuit: ut sanguis, qui nostra aleret corpora, cæteris omnibus materijs esset largior: pituita locum teneret secundum: nam hæc quoq; alere potest, bilis flaua tertio loco haberetur: hæc enim suam ob acritudinem usum nullum præstat alendi, atra bilis fortis esset postreme, quoniam naturæ est inimica, quippe quæ membra exedat, atq; interimat.

9 Cur ubi altera gena resoluta est, non ei remedia admoueamus, sed alteri? Quoniam cum duo musculi obiecti inter sese genas moueant, si accidat ut eorum alteruter resoluatur, reliquus suam uim integram præterea obtinet, trahitq; ad se alterum languentem, ita ut pars sana rugetur, ægra distendatur, trahaturq;. Hoc idem etiam euenire oculis nouimus: nam si pupilla in angulum uergat ampliozem, minoris anguli facta resolutio est: si ad minorem, è contrario.

10 Cur si pes offendatur, inguen intumescere soleat? Quo-

niam

niam uis animalis ad postremas usq; corporis partes per neruos se porrigit, atq; ita cum oblaesus pes sit, crus quidem totum perreptat, sed nihil agit, quoniam locum nullum idoneum inuenit: post uero ubi in inguen ipsum decubuit, naeta iam sede aptiorem subsistit, aggressaq; adenem, uitiat eius habitum, inq; tumorem excitat contrariu naturae. Adenes corpora sunt parua, rotunda, laxa, inter amplas uenas & arterias posita modo cuneolorum, ne conceptacula ipsa humida ex copia sanguinis mutuo putrerent adesu: & equidem eo ipso uenaru humore nutriuntur, & inflammati inguina faciunt, concalescentes scrofulas committunt.

οχιεεου=
αυου,
concallescentes, in-
durati.

I I Cur capitis pars anterior calueat, unde caluaria nominata est, tempora hirciora reddantur? Quoniam partes capitis eminentiores humoris indigent: quamobrem suos continere pilos non queunt: inferiores autem, utpote humidiores, pilorum copiam & gignunt, & seruant: quomodo etiam telluris loca excelsa, atque saxosa parum fructificant, submissa & humecta foecundiora sane experimur.

I 2 Quam ob causam, cum ex quatuor elementis constemus id est, igne, aere, aqua, & terra, non quatuor, sed tria illa contineamus genera, humidum, solidum animale, siue spirabile? Quoniam ut aliquibus placet, ignis in aeris transit naturam. Quemadmodum & aerae concoctum extenuatumq; ignem gignere nouimus. Sunt tamen qui uel igneam ipsam naturam actu esse opinentur, ut non tria, sed quatuor enumerent genera ignium, animale, humidum, terrenum.

I 3 Cur in abscessum doloribus frigus praecedere, febrem sequi solitum sit? Quoniam calor naturalis uehementia doloris confictus caeit, ac recipit se ad loca interiora: qua de causa corporis summa refrigerantur, & sanguinis conceptacula concrescunt: post tamen ubi calor se recollegerit, expulsusq; bonis uiribus, partes sui corporis omnes aduersus iniuriam frigoris occuparit, sanguis concretus recalescit, atq; diffunditur: itaq;

conceptacula uaporis repleta, accendere febrem possunt: adde quòd cum membro affecto ceteræ omnes partes consentiant, iniuriam collectionis quasi propulsando, uires excernendo intendunt, ac excitant. Horror itaque frigusq; exultat: febrem uerò posthac sanguis putridus accendit, & auget.

14 Cur ex fructibus aliij partem inutilem intus contineant, ut palmula, pruna persica: aliij extrinsecus ea ipsa contineant, ut nucces, ut mala punica? Quoniam natura cum ortum æternum, uicesq; succedendi perpetuas moliretur, prætegenda, occultandaq; semina, quæ ortum præstarent, censuit: sic tamen ne pulpam quidem suorum fructuum nudam relinqueret.

15 Quamobrem aut semen & pulpam eodem tegumento muniuit, aut semen ligno intus inclusit: pulpam autem membrana, aut corio, aut alio quolibet eiusmodi, quantum satis esse operuit: denique uarie de custodia fructuum, prout res exigebat & patiebatur curauit.

16 Cur fieri potest, ut qui carnes bubulas concoquunt, pisces saxatiles concoquere nequeant? Carnes bubulæ, quoniam duræ sunt, ut magna caloris cõficiuntur, & concoquuntur: materiam enim patientem causæ respondere efficienti conuenit: aliter fieri non potest, ut effectus is prodeat, quem uel natura uel hominis ingenium spectet. Quòd si uenter supra modum calidus sit, piscis non paulatim concoquetur, sed subito corripietur, deuretur, fumigabitur, ut cruditatem penè quòd accidit imitetur.

17 Cur homines qui tabe laborant, unguibus reddi aduncis uideantur? Ungues quia corpore constant solido, tabescere nequeunt, quippe cum affici difficulter possit quod solidum sit: uerum carne undiq; tabefacta, speciem aduncam illam emetiuntur, sensumq; decipiunt. Licet hic de tabe illa adijcere. Vlcus quod ex hoc uitio in pulmone committitur, insanabile propterea est, quoniam nunquam pulmo quiescit: natura enim ita cõstruxerat, ut per motum cordis perennem pulmo assidue mo-

ueretur.

P R O B L E M A T A A L E X A N D R I A P H R O .

ueretur, atq; ageretur. Quinetiã cum pus per tuſim efferatur, ulcus amplius lacerari neceſſe eſt.

18 Cur in febriendo carnes minuantur, pili augeantur, & ungues: contra in cõualeſcendo pili deſtuant, corpus augeatur? Quoniam alimenta pilis per excrementa adminiſtrari natura uoluit, quæ quidem excrementa redundare in febriendo ſolent per aduſtionem. Ergo ut corpus propter habitum malum enutri non poteſt, ſic pilus abunde iam habet quo nutriatur: uerum cum uires ſuas colligere corpus incipiat, conſumptis iam materijs omnibus, redactisq; quaſi in puluerem, uapores deſiſtunt, atque ita per alimentĩ inopiam pili deſtuunt: corpus tamen effectum cibos auidius trahit, liberaliũsque replens ſeſe augetur, & uiget.

19 Cur ſi quod in urina ſubſidet, album ſit, bonum dari in dicitur? Quoniam partes ſolidaiores, firmioresq; noſtri corporis, id eſt, oſſa, neruos, uenas, art. rias, colorem habere huiusmodi certum eſt. Coloris enim ſimilitudo naturales iam uires reconciliari, corroborariq; indicat: quippe cũ natura partibus ſolidis & firmis ſedem ſuam crediderit: fit enim ut cum materia in cõceptaculis concoquatur, & per urinã quod concoctũ inutile eſt, excernatur, color quoq; rei cõcoquentis, qui albus eſt, deſtringatur, atq; ut ita loquar, delibetur. Quamobrẽ cum uires per febrẽ debilitatæ paulatim materiã cõcoquant uitiõſam, principio parum agunt, itaq; exiguum admodũ cum urina mittunt, quod pro ſua leuitate ſub ime ſpecie araneæ ſupernatat, facitq; quod enæorema, id eſt, ſublimitamentũ uocatum eſt: deinde cum proficiant, ampliusq; poſſint concoquere, plus excernunt, quod in medio urinæ conſiſtens, facit quod nubeculam appellamus: eò nanq; magis delabitur, quò factum grauius eſt. Poſt, ubi per materiæ morboſæ omnis concoctiõnem plene excernitur, iam quod antè leue pendeſcit, graue pro ſua copia ſubſidet, fundoq; uas coniuugitur, redditq; quod hypoftaſin, id eſt, ſubſidens, ſue ſubſtantiã nominamus, quod planè

planè sanitatis est indicatiũ. Materiam enim uitiatam, quæ inte-
gro permista sanguini est, demũ natura ex toto per concoctio-
nem secernere, atq; reijcere potest. Albedo igitur subsidentis
colorem solidiorum membrorum, hoc est, seais uirium serua-
ri significat. Leuitas materiae concoctæ æqualitatem ostendit:
quod partim enim crassius, partim tenuius est, inæqualitatẽ con-
coctæ materiae indicat, cõtinentia talis uidelicet, ut nihil astra-
ctum, discussumue sit, plenã uirium efficientiam præfert. Res-
pondet pus in collectionibus subsidenti in urinis: uerum pus fœ-
tidum est, quoniam in angusto arcetur, quod putret: ut neque
diffuari, neq; misceri possit cum sanguine, quippe quod per sum-
ma corporis cutis substare solitũ sit: subsidens illud urinæ, quo-
niam e contrario se habeat, merito fœtore immune est.

20. Quam ob causam febrem bilis & faciat, & tollat? Fa-
cit cum exercitata acrior reddatur ut putreat: tollit, cum uiri-
bus naturæ intentis ad id expellendum, quod detrimento est: ea-
quoq; foras uersus concurrat, atq; ita eaducta, causa morbi per
suam detractionem aboleat.

21. Cur oculi subsident eorum quos angor detinet? Quo-
niam per angorem anima intus uergit, itaq; corpus confidet,
atque tabescit: cuius rei contrarium illis euenit, qui uehemen-
ter irati sunt: oculis enim redduntur propensionibus, uidelicet
ob animæ impetum ad exteriora: fit enim ut quocunq; uis ani-
mæ tendat, eodem etiam instrumenta, materiaq; moueantur.

22. Cur ossa quæ ualidiora sunt ex lapsu, casuq; frangantur,
caro quæ mollior & mobilior est, ictus iniuriam euacit?
Quoniam quæ ualidiora sunt, rei noxam inuehenti renituntur:
itaque sua persistendi contentione corrumpuntur. Quæ au-
tem infirma, & mollia sunt, locum rei dant occurrenti, & ce-
dunt: itaque tutius subterfugiunt. Licet hoc etiam in stirpia-
bus, & in quibusuis alijs rebus conspici.

23. Quid est quod spadones proceros, blasosq; faciat? Proce-
ros humoris copia reddi, & caloris inopia, blasos imbecillitas fa-

cit.

ait. Cum enim eorum partes inferiores nequeant sustinere superiores, facile peruertuntur: itaque uitium, quod blaesitatem pedum uocamus, committitur: quod idem etiam aedificijs accidit, nisi superior moles fundamentis respondeat.

24. Cur partes corporis nostri postremas rigere maxime soleamus? Quoniam tenues, neruosae, uesanguines, atque ob eam rem frigidae sunt.

25. Cur per metum, aut horrorem pili erigi solent? Quoniam affectus omnes refrigerant: refrigeratio autem foramina cutis adducit, & condensat: pilus quippe cum undique astringatur, intenditur atque erigitur.

26. Cur homines melancholici munera quidem naturae exequi ualeant? quippe qui cibos concoquant, atque in sanguinem uertant: animi nullum munus integrè exequi queant: haud enim recte hi cogitare possunt, quibus atra bilis redundat: quoniam uitiosus hic habitus sedem animi, qua sapimus, id est, cerebrum occupat, & deprauat.

27. Cur morbi qui crebrius ueniunt, curari possunt facilius, quam qui raro? Quoniam quod sepius euenire solet, minus naturam infestat, uidelicet ratione assuetudinis: adde quod crebriores committere parua deprauatio habitus potest: graues magna inducit: curatur autem facilius, quod ex causa prodijt leuiore.

28. Quam ob causam qui febriunt, plus siti quam fame affligantur: qui conualescunt plus fame sciant, quam siti? Quonia sitis ex nimio calore febris consistit, quemadmodum etiam ijs qui bene ualent, si multum meri hauserint, sitis oriatur necesse est: fit enim sitis ex nimio calore, ut modo dixi, aut a siccitate, uidelicet humore absumpto quod ijs accidit qui ieiunarunt: uerum famem non sentiunt, quoniam multum uitiosae materiae suo in stomacho continent. Contra qui conualescunt, propterea famem, quod febris late humores consumpserit: siti non infestatur, quod febre sublata corpus refrigeratur, & rehumescit.

29 Quam ob causam caudæ quorundam animalium abscisæ magis quam reliquum corpus moueantur? Quoniam propter meatuum suorum angustiam, magis seruant naturalem calorem, quo uis mouendæ, & sentiendi continetur: unde fit, ut etiam si quiescant, rursus moueantur, si tangas.

30 Cur medicina epota, oculi primum perturbentur, & caligent, post purgatione peracta, emendentur, atq; acutius uideant? Quoniam principio materias medicina mouet, trahitq; ad uentrem, quare uaporum copiam excitat, quæ ad caput effertur, perturbatq; cerebrum, ut neq; sensus, neq; cogitatio consistare integrè possit: post ubi materia excesserunt, extinctusq; est omnis uapor, nihil præterea est, quod uel sensum uel rationem impeaiat.

31 Cur tabidis & purulentis copia interdum pediculorum oriatur? Quoniam pus humores corrumpit: humores deniq; uitiati calore naturali concalfacti, animalia creant: sicut etiam in cæno, aut quibuslibet fecibus enasci uermes consueuerunt.

32 Cur uehementius per ictum testium doleamus? Quoniam appendices testium sentire maximè omnium membrorum possunt: adde quod natura summam uoluptatem ex pene oriri uoluit, ut propensiores essemus ad rem ueneream, qua una genus humanum seruari potest: at qui testibus cum pene, & cognatio & sedes communis est, ergo communem etiam affectionem, sensationemq; sortiantur necesse est. At ubi magna sensio est, indidem etiam magna uoluptas exultat: ubi autem magna uoluptas est, dolor etiam indidem uehementior: bono enim maiori, malum obijci maius certum est. Hic subiungere illa non incongruum censeo. Consensus rerum, atq; affectus communis trifariam fieri solitus est: aut enim per cognationem, ut cerebri, & stomachi: habent enim communem copiam neruorum: aut per situs propinquitatem, ut cordis, & stomachi: sic enim cor sentit, quoties materia acrior stomachum mordet, moueturq; ad id expellendum quod molestum est: aut per imbecillitatem, &

transitionē, ut cum pedis digito offenso inguē tumescit. Dū enim uis naturæ cum sanguine ad partem laesam festinat, adenes in-
guinis sanguine implentur, & contumescunt. Accommodari uel
moribus, ac uitæ hominū tripartita hæc diuisio potest: dolemus
enim uicem cuiuspiā, uel quia parentela cōiuncti sumus, uel quia
uicini habitamus, uel quia casum audimus miserabilem: atq; ita
efficitur, ut affectio tu propria quædā, tum cōmunis obueniāt.

33 Cur super lippitudine caput toto dissecisse ad cutem iuuet?
Quoniam melius caput disseciatur, liberiusq; per suos meatus di-
gerit materiam uacantem & fluitantem.

34 Cur ubi ex tenebris ad lucem, aut ex luce ad tenebras ue-
nimus non statim cernere ualeamus? An quòd tenebræ crassio-
ri, frigidiori; constant aëre, itaque diducunt, confunduntq;
spiritum, cui cernendi munus accommodatum est, lux uerò
quòd clara, candida, & calida est, spiritum illum digerit, atq;
dispergit: cum autem per temporis aliquantulum spatiū assue-
scat, cernere integrè potest: adde quòd ex contrario subito in
contrarium traducti, rei nouitate turbamur, ut minus cernere
ex æquo præterea ualeamus.

35 Cur in bestijs febres, omnesq; abditi affectus difficiliter
curentur, periculosioresq; sint quàm in homine? An quoniam
naturam, sentiendiq; potestatem parte intima sui corporis ge-
runt immersam, non ad dexteriora per rationem euocandam,
quemadmodum homines habent: ergo si ita est, meritò sensus
calorem percipit uehementiorem, uiresq; omnes naturæ proster-
nit, immergitq;: adde quòd bestia ut affici minus apta q̄ ho-
mines sunt, sic etiam curari difficiliter possunt: causam enim ma-
li uehementiorem urgere necesse est, quandoquidem id ægro-
tat, quod in morbum difficile incidit.

36 Cur bullæ, quas imber excitat, indicium afferant imbris
uehementioris? Quoniā aquæ copia & uaporis spiritum multa-
tum gignit & crassum: qui cum undique aquam subeat, erigatq;
in deuexum, inflat & facie uesicæ afformat: quomodo etiam uis-

trum inflari potest, & genus orne humoris cum ebulliat, conuertitur in spiritum, atque intumescere solitum est.

37 Cur minus doloris per sectionem cutis caput integumentis percipiamus quam cum qualibet alia pars secatur? Quoniam minus carnis musculosae in capite, quam ceteris corporis partibus est.

38 Quam ob causam ex conualescentium pedibus squamae magna ex parte desstringantur, atque etiam ex manibus, quanquam raro? Propterea quia materia ferri deorsum aptissima est: & uero pedes a sede cordis positi longius, & ob eam rem frigidiores, minus excrementa concoquere atque digerere possunt.

39 Cur tabes, scabies, lippitudo, mala & contagiosa sint: aqua intercutis, & stupor totius corporis, qui nomen apoplexiae transire in alium nunquam solcant? Quoniam oculus quidem, ut humidus affectionibusque opportunus, facile morbois deprauatur radijs, qui cum spiritu a lippientis oculo proficiscuntur: tabes autem putrem aërem reddit, qui tractus ab homine sano, pulmonem membrum affectu facile uitiat, & corrumpit. Scabies quoque cum per summa corporis sit, lentamque saniem emittat, facile sese propagare, cutemque integri corporis uitiare potest. Ceteri sane morbi, aut positi intus cutem attingere nequeunt, nullamue reddunt delibationem, ut aqua intercutis, ut stupor attonitus: aut cum per summa corporis natet, nihil tamen humoris praenimia sua letitate, & siccitate, & corpulentia emittunt, ut albugo, ut lepra: aut positi quidem parte interiore sunt, sed quoniam nihil pestilens, atque putrefaciens mittat, suum aliorum transmittere uitium non possunt, ut febres crebriores, & solitae.

40 Cur nonnullis febre laborantibus lienes augeantur? An quoniam affluētius aquam hauriunt: est enim membrum id laxius, atque fungosius. An quia debile est, materias illuc affluentes facilius excipit.

41 Cur senes & pueri magis, quam qui aetate sunt firmiores, calculosi sunt? Pueri ut eaaciores, senes ut frigidiores, & imbecilliores, multa per cruditatem colligunt excrementa, quae calculum contrahunt.

42 Cur titillatio & fricatio plantarū somnum afferre possunt? Quoniam extrema neruorum eò concurrunt, & coeunt: his enim uehicularis, pertractatio illa leuis ad cerebrū usq; transmissa permulcet animum, atq; ad requiem, somnumq; inuitat. Sunt qui excrementis causam tribuant, quæ tum sua proniore natura, tum motione pedum frequentiore ad palmas delabantur, rursusq; per mediocrem fricandi motum remeent, neruisq; aliquantisper ad cerebrum peruehantur, itaq; sede illa superiore oppleta, somnum concilient.

43 Cur ampliores, crebrioresq; lunæ defectus fiant, q̄ solis? Quoniam luna tam in terminos deficiendi coitum, quam in turbine umbræ ex terra per solis diametrum ortæ incurrit: & quidem crebrius lunam eò deuenire propter sui orbis celeriore absolutionem necesse est. Sol per coitus tantum defectiōni deputatos obumbratur, cum scilicet luna cursum per eos agat, occultetq; faciem superiorem, quòd tamē sol longē maior quam luna est, totus abscondi non potest, luna sæpius tota occultitur. Mouere æs ferrumq; multitudo, quoties luna aut sol deficit, consueuit, quasi spiritus quosdam uitiosos uelint depellere: haud enim per id tempus lumina benignè terram aspiciunt, neq; benefica delibatio inde manat, quæ mali infestiq; spiritus repelli possint, & coërceri.

44 Cur infantes, qui septimo mense in lucem uenerint, uiuere possint: qui octauo, non possint? Quoniam septenarius perfectus numerus est, & ut Pythagoras censet, & omnes scientiæ numerorum professores autumant, octonarius imperfectus est. Itaque quod tunc prodijt imperfectum minus, quam aptum ad uitam est: qua ratione etiam monstra uiuere nequeunt: quippe quæ non ex consulto naturæ orta sint, sed imperfecta, uel per inopiam, uel per superantiam & temeritatem materiæ forma diuersa contra naturæ legem peruenerint: nihil enim imperfectum uel tempore uel forma à natura creari solet: quãobrem si quid tale erumpat, id edurare non solet. Nasci infantes mense

septimo possunt, quoties uis affirmandi ualidissima est, & sanguinem sibi obtinet commodum: sic enim ocyus rem perficere potest. Sed si è contrario est, decimo exeant, necesse est. Numerum tam septenarium quam denarium esse perfectum uariè constat: orbem nanque terrarum septem insignibus stellis regendum nouimus. Homo septimo mense dentire incipit: anno septimo dentes permutat: quartodecimo, id est, bis septem annis peractis, pubescere incipit: uicesimo primo firmam aggreditur ætatē: quod tempus ter septem annis consummatur: morbi numero septenario iudicantur. Luna per septenarium suas accipit formas: menses septenis constant diebus: uocales literæ septem sunt. Et denarius quoque numerus ortum omnem, atq; interitum rerum complectitur: autor Aristoteles est: & numerus omnis ex denario oritur per repetitionem. Undecim enim & duodecim, & reliqui omnes sequentes unitates, quibus denarius constat, repetunt. Et homines prisci non tabulis, sed dextris suis rem de qua agerent confirmare solebant, uidelicet numeri denarij causa, quem digiti explent.

45 Cur ouum pressum utroque extremo ambabus manibus fragili nequeat: pressum latere facile frangitur? Quonia per angulos tantummodo suos manibus renititur opprimētibus: est enim angulus, quod quaque in structura ualidius constet: adde quod pressum per extrema, parte minima sentit: pressum per latera parte ampla conficitur, ut facile possit destrui.

46 Cur in tinnitu aurium digito in aure indito meatus diutius moueamus? Quoniam meatus sic ampliatur, & spiritum qui sonitum excitat, digerit atq; transmittit. Quinetiam spiritus ipse qui per contentiorem digiti motum attenuatur, secerari melius potest.

47 Cur fœminæ omnes calculum sua in uesica lentè concipiunt? Quoniam ceruicem uesicæ ampliorem quam mares habeant: hinc enim fieri potest, ut cum urina excrementum quodque eijciatur, quod calculum contrahit.

48 Cur genus stirpium syluestrium ualidius & lætius esse so-
leat, quàm urbanū, unde dici solet, tellurem esse matrem sylue-
strium, nouercam autem urbanorum. Quoniam solertia natu-
ræ, non humani ingenij creatur: caret enim humoris nimia co-
pia, quæ satiuas stirpes elaxat, atq; effœminat.

49 Cur musculi trãuersè insecti difficilius uniãtur & curẽ-
tur? Quoniã fibræ filãq; neruosa affatim ita inciduntur: natura
enim neruū carpsit, in quo fila discreuit permulta, quibus carnẽ
nudiq; ueluti de ducto, porrectoq; stamine texuit, fecitq; musculū
nomine à similitudinẽ muris animalis translato: cui sanè oppo-
sitū neruum cõdidit, qui tẽdo à tendẽdo uocatus est, cuius extre-
mum artubus partiũ mouendarũ annexuit: cumq; rem mollẽ du-
ræ cõiungere ullius interuentu nequiret (sunt enim cõtraria) per
ossa, medullamq; membrũ quoddã neruaccũ ædidit, quod copulã
nominamus, eoq; tẽdonis partem postremã alligauit, ex quo usu
nomen copulæ accepit. Musculū solers naturæ ingeniuũ alibi in
globi specĩe collegit, alibi in mēbranæ planũ attenuauit: deni-
que pro usu mēbri mouēdi musculum quoq; aptissimè accõmo-
dauit. Nã ubi membrũ magnũ, ac ualidũ trahi deberet, ut crus,
coactiorẽ, pleniorẽq; musculū afformauit: talem enim res po-
stulabat, ut mouēdi uim ampliorẽ cõtineret. Vbi paruũ aut inua-
lidum esset regendum, ut palpebra, aut ligula, musculum mem-
branæ similem addidit: quoniã membra eiusmodi parum poten-
tiæ mouentiæ desiderarent.

50 Cur aliqui fascinari possint, præsertimq; pueri? Quoniã
talem sortiuntur naturã, ut affici perquam facile possint, & im-
mutari. Genus id uitij tale est: qui summa animi nequitia per-
polluti liberalem aliquã exosculandamq; formã conspicati mo-
uentur, radios sui cõspectus uitiatos transmittunt, quasi ueneno
quodã uitio sui animi radios ueluti telũ illinant, iaciantq; in rẽ
cuius inuidia tenentur, & desiderio. Prodit igitur de pupilla ra-
dius exitialis, qui per oculos obducti hominis subit, uertitq; quã
aggressus naturã est maloq; habitu deprauat, ut nox corpus

languescat, morboq; laboret. Quàm uerò aditus per oculos pateat contagioni, constat etiam ex ijs qui mortua hominũ corpora contueri recusant, ne radij sui conspectus aliquam sibi luem pestemq; referant. Sed omnium maximè pueri uitio illo capiuntur: quoniam natura tenerrima sunt, facillimeq; affici à quolibet possunt.

51 Quamobrem nõnullis tussientibus, aut euomẽtibus, splendorũ quædam imagines ante oculos obuersari appareant? Quoniam abductio uehemens pectoris & uentris humores sursum cõpellit, & spiritus: qui cum ad oculos ueniant, spiritum conspiciendi perturbant, atque deprauant, ita ut foris illas imagines ementiantur. Quòd si uapor ductu oblongiori est, imagines etiã hac eadem forma apparent: item si bilis ex uitello cognominata uaporem excitat, aurũ imagines imitantur: si pituita mouet, albi suspicio incurrit. Ad summam, pro figura, coloreq; causa uisa quoq; imaginamur: qui tamen per febrem arduam delirãt, atq; insaniunt, ijs de cerebro ipso uapores ad conspectoriũ spiritum funduntur: & uerò qui oculorum suffusione infestantur, easdem illas sibi uidentur uidere imagines.

52 Cur qui aquam bibere consueuerunt, acutius uideant? Quòd uini copia, status nimium excitans, spiritum conspectiuum, sensusq; omnes perturbat & uitiat.

53 Cur qui oculis cæsijs sunt, uehementius ex lippitudine doleant, nec pati possint acerbitatẽ medicamentorũ? Quoniã oculorum humore omnem, & à crystallo illũ cognominatũ, propensionem ad partem exteriorem, patientioremq; sensui continent: at qui nigris sunt oculis, minus ob causam contrariam sentiunt.

54 Cur qui leuiter euomunt, pituitam egerant: qui plenius, bilem: qui supra modum, etiam sanguinem? Quoniam qui uehementer intendunt, materias quoque imis infixas possunt euellere: pituita uerò ut crassa illinitur, atque ob eam rem uel à leuiore excitatione moueri, ac reijci potest: quòd si bilis quoque per uentrem inmatet, ocyus mouebitur quàm pituita. Verum

PROBL. ALEX. APHRO.

materia, quæ in uenis continentur, egeri per medicamentum hoc modo consueuerunt. Natura cum corpus male habitum purgatione indigere animaduertet, postrema uenarum ad uentriculum finiuit, quemadmodum ad uuluum alias duxerat uenas propter menstruam purgationem, atque ad nares etiam alias, et ad sedem coniecit, ut inde morbis remedia per purgationem paterent: quæ quidem ora uenarum coniuncta lex tandiu continet naturalis, dum aperiendi necessitas sit. Hæc igitur quoties febres urgent acutæ, sponte suæ naturæ per uim excretoriam patefacta, materiam amplis in uenis atque arterijs concoctam egerunt, aut per os, aut per aluum: at cum medicina epota sit, per uim ampliantur, permittuntque ex conceptaculis materias attrahi. Piper enim, et scamonea, et cætera generis eiusdem suo naturali calore ora aperiunt: deinde sibi quodque conuenientem materiam attrahere naturali quadam proprietate potest, ut dictum inter initia est. Sanguis tamen quoniam amplexus est à natura, charusque habetur, non nisi tractus per uim nouissime exit, cum scilicet ultra modum exinanitur.

55 Cur pondera facilius parte læua ferre possimus, cum hæc infirmior sit, quam dextra? Quoniam dextra ut ualidior læuæ subuenit, leuatque aliquantulum onus: quod quidem officium læuæ præstare dextræ suam ob imbecillitatem non potest.

56 Quam ob causam uinum, aut quemlibet alium humorem per fistulam exugendo attrahere ualeamus? Censendum per uim inanis humorem posse efferri, non per oris attractionem: fistulæ namque meatus plenus æris uidelicet corporis prætenuis est: et cum fieri non possit ut duo corpora per idem tempus eodem in loco maneant, atque etiam eum locum esse inanem, id est, corpore omni uacantem, natura omnino recuset, necesse est dum ær canalis interior per oris suctionem detrahitur, humorem tantisper consequi, ut inane spatium non relinquatur: quod idem etiam per id agitur instrumentum, quo admissio urinam elicimus: lana enim obturante detracta, spiritus etiam internus
 educi

educitur, atq; ita ne inane sit, urina attrahitur. Quinetiam medicinales cucurbitæ eadem illa ratione sanguinem attrahunt: ignis enim admissus ubi extinctus est, facit ut tantum sanguinis attrahatur, quantum loci ipse occupabat, ne inane sit à quo penitus natura abhorret: denique omnia, quibus hunc in modum quicquam attrahimus, ad rationem inanis referre omnino debemus: neq; enim calor, neq; oris attractio causæ potissimæ est, ut latè in urinaria illa fistula patet, quæ neutro eorū attrahit urinam. Sunt tamen alia quæ sui caloris ratione possint attrahere, ut thapsia illita: nec non & inualidum à ualido trahitur, & proprietate quadam occulta plerâq; attrahunt, ut ferrum magnes, sanguinem membra.

57 Cur naturales potentia natiuæ, atq; insitæ sint, animales, aduentitiæ omnes habeantur? Quoniam naturales, id est, attractoria, retentoria, immutatoria, secretoria ad ipsam tantum uiuendi pertinent rationem, neq; plus quicquam obtinent, quam necessum sit: animales uerò & sensales & motales ad bene uiuendum comodæ planè adsunt: membra enim nisi alantur, interire necesse est: at si non, uel moueantur, uel sentiant, nõ idcirco intereunt: quanquam pulmo, quoniam uires habet trahendi, reddendiq; spiritus, idq; assidue ex periculo strangulandi exercet, insitam sibi simulet motionem. Naturales uero potentia ordine atque numero illo ob hanc causam habentur. Cibus & sanguis, quoniam uacant anima, non ex sese possunt agglutinari, quo ali debent: quam ob rem uim adesse oportet trahendi, quæ fungi officio possit. Item cum corpus omne, quod mutatur, non sine ullo tempore, sed per temporis spatium mutationem patiatur ab re quæ agit atq; immutat, uim secundam adesse necesse est, quæ contineat, subministretq; ad tempus, quantum satis sit immutandi potentia. Vnde etiam tertiam quoque uim esse oportet, cuius officium sit immutare. Sed cum uis hæc immutatoria concoquendo partem quidam sanguinis utilem membris adiungat cohærendam, inutilem autem relinquat: quæ cum

permaneat, non iter tantummodo claudat & foramina per
 quæ sanguis alimentumq; permeet, uerumetiam putreat: con-
 stat uim quandam subiungi quartam esse necesse, quæ partim
 per inuisibilem exhalationem, partim per sudorem cæterasq;
 uias sensibiles excrementum secernat. Ordo hic est, & nume-
 rus naturalium potentiarum. Membra autem non omnia ex
 æquo potentias quas enumerauimus, omnes sortiuntur, sed
 ea duntaxat quæ sibi tantum operantur, ut neruus, uena, os.
 Nam quæ non modo sibi, sed etiam cæteris omnibus membris
 uictum emoliuntur, munereq; funguntur publico, hæc unam
 habent potentiam, intentam, & potiolem: uerbi gratia, uen-
 ter & iecur uim amplissimè mutatoriam obtinent: lieni, stoma-
 cho, fellis folliculo, renibus attractoria potius data est: intesti-
 na atq; uesica excretoria plurimū ualent: uulua insignis per re-
 tentoriā est. Proximū sanè quod de sensibus animaduertimus
 est: haud enim pro cōpari modo genera animalium omnia sensi-
 bus prædita omnibus sunt, sed olfactu canes præcellunt, uisu
 aquilæ, gustu protogeustæ animalia Indica, unde & nomen ac-
 ceperunt, tactu serpentes, & quædam aues, auditu anseres.

58 Cur sensus quinque tantū, nō plures, neq; pauciores habea-
 mus? Quoniā pro rerū natura sensibilibus, atq; numero, sensus
 quoq; incondi debuerunt. Tactus enim asperū, læue, durū, mol-
 le, atq; cæteras qualitates, quæ positæ in solidis sunt, percipit:
 gustus dulce, amarū, salsum, cætera saporis genera, quæ in hu-
 moribus succis ue constant: olfactus bene, malè ue olèria, quæ ua-
 poribus tribuuntur: auditus sonos, & strepitus, quæ ictu aëris ef-
 ficiuntur: uisus colores, qui tenuissimò, ætheriq; finitimo spiritu
 cōtinentur: quippe res solida, resoluta, diffusaq; humor reddi-
 tur: humor in uapore transit, uapor in aërē, aër in æthera atq;
 spiritū tenuissimū, ita ut quasi series quædā ex terra ad cœlū
 usq; deducatur perpetua. Liceat hic qd spūs aëri intersit subiū-
 gere. Discrepat aër à spiritu tenuitate, & motu: spiritus enim
 aër cōcitatus est, qui cū cōcitetur, etiā extenuetur necesse est.

59 Quam ob causam caro corrupto ossi supposita, laxa sit, fungosa, & liuida? Quoniam ossis corruptio non nisi per habitum vitiosum fit, qui mutandi potentiam deprauat: qua deprauata, fieri non potest ut caro integra, solida, colorataque generetur: sanguis enim mutari præterea ex naturæ ratione non potest.

60 Cur acetum conspersum uulvæ dolore inuehat uehementem? Quoniam uulua nervosa admodum est: nervis enim sentimus, & acetum ipsum per suam acredinem mordet, ac percussit: sicut etiam pectus aceto offendi nouimus, quoniam membranis & musculis constat numerosis. Nervosam uulvæ esse texturam natura uoluit, ut sentiret præcipue, uoluptatemque ob eam rem summam ex coitu uenereo caperet seminis gratia concipiendi. Sunt qui per discordiam quædam naturalem acetum uulvæ aduersari existiment. Nonnulli strangulationibus uulvæ res bene olidas infra, malè olidas supra per nares afferunt, rati esse animal, & propterea malè olida fugere, accurrere uerò ad bene olentia, atque ita ad propriam sedem redire. Mihi uerò uidentur bene olida, cum uim habeant tenuiorem, & calidam, lentam materiem concidere, & digerere, quæ infestat: malè autem olida, cum uiribus sint crassioribus, foramina intersepire, ut uulua retrahi nequeat. Sed quanquam malè olida uuluis prosint, tamè comitialibus auertenda omnino sunt: faciunt enim ut qui eo morbo capi solitus est, collabatur, & aestuet. Ergo uitandū pennas igni iniectas, lapidem gagaten, bitumen, cornu omne, lucernas, lapidem thraciam, qui aqua uritur, oleo extinguitur: denique omnia quæ crassos reddunt humores: quippe cum tracti uapores eiusmodi crassent spiritum animale, & cogant, præsertim cum iam aliquid ex se ipse habeat crassitudinis, & frigiditatis: atque ita efficitur, ut anima apto careat spiritu ad munerum suorum perfunctionem, corpusque suum spiritali orbatum uehiculo premi, collabi, prosterni patiatur.

PROBL. ALEX. APHRO.

61 Qui fieri potest, ut quæ qualitatum contrariarum sunt, affectum eundem possint aduchere? rigorem enim & calor concitat, & frigus. Censendum hoc causis agi diuersis: oritur enim rigor ex siccata bile ratione acritudinis, quæ membra pungit, & mordet: excitatur enim corpus ad id repellendū, quod tentet: cumq; id ipsum frequenter faciat, uicissimq; modo bilis superfluat, & impungat, modo membra concitentur, atque repugnent, rigor exultat. Oritur item ex refrigeratione quoties natura per immodicam mutationem conficitatur, suaq; membra rursus frequenter excitat ad rem expellendam inimicam: modica enim refrigeratio chara, & accommodata naturæ membrorum est: immodica abhorrenda, & noxia: membra primum obtorpescent, deinde inhorrescent, tum inalgescunt, & rigent, uario scilicet refrigerationis incremento.

62 Quam ob causam cum uinum cum pane febrientium imbecillitati concesserimus, febris nihilo per calorem uini aucta est, imò minor esse incipit? Quoniam exiguum atq; inualidū dedimus, hinc enim facile concoctum, digestumq; in omnes partes membrorum est: membra autem recreata, assumpti beneficio alimenti firmiora ad concoquendam morbi materiam efficiuntur: habet enim panis, & uinum ex proprietate quadam plus uirium, quam cæteri cibi ad alendum, firmandumq; membra humani corporis, modo quis modicè assumat. Ex quo illud Homeri, & Cærerem & Bacchum, nanq; hinc uires, animiq;. Quinetiam odore suo hæc reficere, firmareq; hominem possunt, & malum quoq; sui odoris qualitate recreat, atque firmat, longeq; magis si edatur. Et uerò capreoli uitium, & myricæ, & rosæ, & his similia olfacta in febriendo recreare possunt, atq; firmare.

63 Cur oleum nullo cum humore misceri patiatur? Quoniam lentum, crassum, & continens est, neq; ullas in partes tenues consecandum, idcirco nullum humoribus locum dat subeundi, miscendiq;. Iunguntur autem quæq;, aut per confusio-

nem, ut elementa, quæ primas suas qualitates omnino amittunt, cum coëant, corpusq; unum augmentant: quanquam resolui à natura restituiq; possint ad pristinam conditionem: aut per adiectionem, ut aqua iungi cum oleo solita est: aut per mistionem, ut ordeum cum tritico: aut per agglutinationem, ut lapis cum lapide: aut per agnationem, intimationem, & assimilationem, ut sanguis cum carne, uel cum medulla, uel cum osse: aut per affixionem, ut lignum cum ligno clauo adæsto: aut per mutuam retentionem complexionemq;, ut ansæ ostiales. In ijs uerò quæ animata sunt, ut qui per luctam suas manus conseruerunt, quonam modo animus coniungatur corpori, nondum expositum est: nullus enim ex prædictis modis conuenit animo, sed per habilitatem potius censendum iungi cum corpore animum, medio quodam interueniente, quod aliqua ex parte naturam cōtinens utriusq;, atq; familiare utriq; se exhibens, atq; utrunq; ingenuè simulans miscet naturā incorpoream cum natura corporea, immortalem cum mortali, puram cum impura, diuinam cum terrena, uidelicet hunc in modum. Oritur spiritus quidam uaporis propè speciem gerēs in iecore per calorem, humoremq;, qui ea in parte modice habentur: qui cum per uenam cauam cognominatam, ad sedem cordis ascendat cum sanguine, atq; amplius recalcet, & extenuetur, in speciem propè aëris transit, rursusq; per arterias carotides ab aggrauatione cognominatas ad basim, id est, partem subditam cerebro effertur, qua in parte frigiditate cerebri moderatur, naturaliq; quadā proprietate afficitur, transformaturq; in spiritum æthera plane imitantem, quo animus instrumento aptissimo utitur actionū suarum. Quinetiam aër qui naribus trahitur extenuatus in corde, ascendit ad cerebrū per arterias, alimentumq; offert sese spiritui æthereo illi, & animali: hic igitur spiritus ut non incorporeus accommodari corpori potest, ut tenuior, syncerior, atq; clarior, quam natura uulgaris corporis patiatur, iungi cum animo potest. De
 riq;

ni que uinculum perquam idoneum corporis atq; animi hic descendit, naturasq; oppositas copulat, & suo familiari interuentu conciliat, atque continet: hic quandiu constans atq; integer sit, facultatem recte cogitandi, agendiq; omnia animo præstat: at cum à sua natura desciscat, si leuiter refrigeretur, indensetur, crassetur, ineptum denique reddatur ad intentas animi actiones, committit ut animus retardius, segnius atq; ueternosius agat: sed si nimium refrigeretur, factusq; sit corpulentus, efficit ut animus suas penitus deserat actiones: quod his plane euenire uidemus, quibus sedes memoriæ torpet, uitioq; tenetur lethargo, aut ijs qui toxica hauserunt. Contrà si immodicè recaleat, moueaturq;, scuire, insanireq; cogit ut tantisper animus disiungi à corpore per sui uinculi deprauationem uideatur.

64 Cur animantium alia parere plura, alia pauciora consueuerunt? Censendum naturam sic statuisse, ut quæ breui tempore uiuerent, hæc partu essent numerosiori, uidelicet ea de causa, ut uitæ breuitas partus copia compensaretur. Genera eiusmodi sunt sues, canes, aues cōplures, pisces omnes. Quæ autem diu uiuerent, hæc pauca procrearēt, quippe cum temporis amplitudo posset rei, quam natura spectaret, satisfacere. Sunt hoc in genere elephanti, serpentes, cornices, cerui. Quæ uerò mediocriter uiuerent, hæc etiam partu essent mediocri. Stirpes quoq; modo eodem illo fructificant: annua enim omnia, quoniã uitam breuem sortita sunt, largam seminis copiam effundunt, ut triticum, ordeum, milium. Arborea parcius ferūt, eo quòd uitam agunt diuturniorem. Mammæ quoq; animantibus pro partuum numero datæ sunt. Quadrupedibus item intra sese foetificare, atq; uterum ferre natura uoluit, ob eam scilicet causam, quoniam & corpore sunt ampliori, robustioriq;, & terrā pro sede sortiuntur, gradiq; non magno cū labore consueuerūt. Volucris partus foris conficiendos censuit, ut eo immunes essent onere & labore, quoniam & corpore sunt imbecillo, & per aërem agitantur.

Cur

65 Cur febrü accessiones certo uenire ordine soleant? Quoniam tātum materia putret, quantū à natura concoqui potest: quod cū materia concoquenda certa sit, potentiam quoque certam, tempusq; certum esse necesse est. Subiungendum hic illa, quodq; materia genus suum habet uaporem. Sanguis enim uaporem humidum & calidum redat more aquæ feruentis: quod in lebetum tegminibus patet, atq; in balnearum tectis, & in aëre: sic enim nubes consistunt & quemadmodum uapor aquæ in rorem concrefcit, rursusq; speciem aquæ recipit, sic etiam sanguis stringitur, & sanguis iterū fit. Bilis flaua ueluti fuliginem agit calidam & siccam, ritu lapidis ignem sentientis. Atra bilis quasi fauillam emittit modo lignorū, quæ deusta in cinerem aridum uertuntur. Pituita fumum humidum, crassum, mordacemq; reddit instar lignorum uiridium, cū urantur: est enim quodq; ortum eadem essentia, qua sua origo est.

66 Qua de causa mel inueteratū, aut supra modum coctū, amarum euadat necesse est? Quia suum omnē humorē amittit, qui calorē temperare immodicum potest: quemadmodum etiam quilibet humor alius dulcis affici solitus est, ut uinum, ut de frutum: unde fit ut etiam temporis spatium crassescat, & minuatur: & quemadmodum uinum quatuor illa continet, florē, qui leuissimus innatat: fecem, quæ corpulenta subsidet: humorem, qui temporis absimitur spatium: partemq; illam uina ceam, atque idoneam alimento: sic etiam mel ex quatuor cōstat, eiusq; humidum recrementum illud uim quandam obtinet deterforiam: quapropter incoctum tergit & purgat: coctum alere tantum potest, eò scilicet quod fors superuacua omnis igne absimitur. Ut uerò mel in uetustate amarescit, sic pingua omnia & oleosa rancida efficiuntur, ut butyrum, oleum, adeps. Hic de saporibus illa addidisse non ineptum fortasse sit. Dulcedinem plus caloris, minus humoris parit: acritudinem caloris & siccitatis copia producit: salsuginem plus siccitatis

siccitatis, minus frigiditatis committit: acorem frigiditatis, humiditatisq; copia gignit: austeritatem siccitas largior & frigiditas dant: amarorem siccitas & calor plenior creant: pinguitudinem ex humore pluri, & calore exiguo oriri censendum est.

67 Cur hominibus admodum uinolentis circumuerti omnia uideantur? Quoniam larga copia uini exhalationem spiritus uaporosi ad cerebrum mittit nimiam: qui spiritus cum digeri atq; consumi nequeat prius, quam temporis spatium concoctionem exhibeat, per cerebrum uoluitur, & quaq; uersus percurrit, atq; ita perturbatus profluit per neruum conspectiuum, pupillamq; ad res conspectui obuias, facitq; ut tales uideantur, qualis ipse est. Affectum etenim interiorem foris esse imaginantur: quocirca efficitur, ut etiam caligent, & uertigine tantisper tententur: cuius uitij nomen à conuolutione aquarum deductum est. Neque uero ex uino tantum, sed ex materijs etiam corporis accidere illud potest, quoties uaporem ad cerebrum nimium efferant, affectumq; moueant quæ caligo uocata est.

68 Quam ob causam cum nerui iidem à cerebro, & dorsi medulla in partes membrorum omnes transmittantur non eadem actio, sed uaria soleat prouenire? Quoniam non modo ratione essentia, uerumetiam structura euariat actio: alia enim strues & effigies nerui conspectiui est, alia auditorij, alia gustatorij, alia eius qui in ore uentris positus est: neruus enim conspectorius ille perforatus porrigitur, auditorius explicatior tendit, atq; etiam magis gustatorius simplici ducitur serie: qui stomacho deputatus est, uoluitur in anfractum. Porro ampliorem in orbem se agit, qui uentrem perficit: quemadmodum & cithara, quæ fidibus uariè concinnatur: quippe quæ crassioribus, tenuioribus, interioribus, remissioribus constet: aliter enim nunquam illa concinendi amœnitas reddi potest. Quinetiam in reliquis membris, quorum aliquod officium

cium est, uarium perspicere artificium licet. Iecur enim & licet carne quadam crispa, atq; tortitia constat, quam & materia ceam, quod materiae similis est, nominemus. Renū quoq; & cordis caro sui generis est: stomachi uerò fila, quæ in directum porrecta sunt, attrahunt: quæ transversa ducuntur, impellunt. Vulua profectò, & reliqua membra, quæ uim obtinent continendi, non nisi per obliquum filorum tractum suo funguntur officio. Venæ, & arteriæ, & membranæ mēbris omnibus usui sunt, ministriq; publici habentur. Membra autem ipsa suis quæq; distribuuntur muneribus, & singulis singula actionibus delegantur, ut perspicuum sit, cui præcipue tribuere actionem debeamus.

69 Cur mulieres, quæ uterū gerunt, secundo aut tertio mense gustare aliquid improbè appetant? quapropter picare tantisper dicuntur, à pica, quæ terræ glebas suauiter esitat. Natura sanguinem omnem menstruum colligere in matricem necessariae foetus afformationis gratia consuevit, qui sanguis si uitiatus est, suum uitium ad os uentris transmittit, atque ita stomachus ipse improba motus qualitate materiae, cibos alienos atque incommodos appetit, idq; ipsum uariè peccat pro materiae subditæ conditione. Nā si atra sit bilis carbones, aut lateres, & genus quodlibet fictile appetit: si pituita acida, saporos acidos concupiscit: si bilis uitellina, pinguia quærit: si alia miscella quælibet sit, auuiditas quoq; gustandi ratione illius oritur insolens. Veram hanc esse causam constat, eò quod non omnibus prægnantibus hoc idem usu eueniat. Sed cum plures sobrio appetitu degant, quibus scilicet sanguis ille collectus integer est, & uacuis excremento, uitium id ultra mensē tertium non protrahitur: foetus enim iam perfectior copiam absumere sanguinis potest, ut nihil præterea sit quod ad stomachum efferatur. Hoc idem etiam aliquibus esuriētib; ui famis illa intolerabili, quam bulimum appellamus, atque etiam morbo maioris intestini laborantibus acci-

dit, scilicet eadem illa de causa, quòd stomachus materijs uis
tiosis refertus est: ex quo fit, ut his summopere prosit purgatio.

70 Cur autumnus inæquabilis sit? habet enim eodem in die
frigus, & calorem. De hoc uaria sententia est: alij enim ad ab-
ditam atque inexplicabilem causam illud referunt: alij uentos
per id tempus uarios, & inæquales afflare aiunt: alij quòd ter-
ra nimio æstatis æstu deusta, refrigeratur per autumnum: hinc
calore adhuc extante, uicissim agi modò frigore, modo calo-
re opinantur. Haud enim illi audiendi sunt, qui propterea inæ-
quabilem esse autumnū existimant, quoniam medius inter hye-
mem & æstatem positus est: nam & uer medium est, quod non
ita euariat. Hic adijcere illa non alienum est, diei & noctis
spatium quatuor anni tempora plane imitatur: prima enim
diei pars usque ad meridiem ueri similis est: meridies ipsa æsta-
tem simulat: hinc ad uesperam species agitur autumnii. Nox
deinde hyemem præfert, ut quæ humida & gelida sit, pro-
pter solis absentiam.

71 Cur somnum lassitudo afferre possit, cum hæc siccet, sic-
citas uigiliam pariat? Censendum non interne à lassitudine
somnia proficisci, sed per mediam frigiditatem, atque hu-
moris consumptionem: quippe cum lassitudo ex se siccitatem
creet, siccitas calorem aboleat (humor enim caloris est nutri-
mentum) abolitio caloris frigus augeat. Igitur natura hu-
mido alimento consumpto, uitaliq; spiritu diminuto quiescit,
ut acquirat, rependatq; quod amiserit.

72 Cur lapis, aut ferrum, aut quid tale proiectum in aquam
sine aliquo ligni sustentamento demergatur, ligno susceptum
descendere nequeat? Censendum aërem per ligni meatus ad-
missum lignum eleuare, ac facere ut innatet, quanquam pon-
dus sustineat: at uerò lapis, & ferrum, quia solidiora sunt cor-
pora, prædensoq; meatuum contentu stringuntur, nullum sibi
admitti spiritum patiuntur, atque ob eam rem nequeunt innat-
tare. Sic enim & qui per undas interierunt, primum ad imum

delabuntur, post aliquot diebus emergunt, & fluitant: cum enim corpus putret & tabet, spiritus oritur, quo pulmo, meatusque omnes implentur, corpusque eleuant, ita ut facultas sit innatandi. Vnde piratas quosdam, homines quos enecassent, pulmone exempto in altum proiecere, ne esserrentur, proditum est. Hæc eadem ratio est, cur oua integra dimissa in aquam demergi soleant, urina & corrupta sustineantur, & supernatent: tabet enim humor corum, & inflatur.

73 Cur testes gallorum gallinaceorum quos lacte saginant, amplissimi, & concoctu facillimi efficiantur? Quoniam sanguis non modo serum in se continet, quod renes trahunt, sed etiam lentorem, quem sibi testes pro alimento hauriunt, crassiorem urina, tenuiorem sanguine, cuius speciem propè imitatur. Sed quandiu natura copia alimenti indigeat, quod quidem in ætate accidit puerili, lentorem etiam illum ad totum enutriendum corpus dispensare solita est: ubi autem multus desit alimenti usus, uidelicet tempore pubescendi, colligit hunc ad testes: quæ quidem res testium ipsorum amplificatione, pilorumque pubertatis ortu palam fit. Testes enim per id tempus augentur, & pubes pilo integitur. Sed cum iterum sanguine natura indigeat largiori, scilicet posteaquam fœmina concepit, ut & fœtum nutriat, & lac moliatur, lentorem illum à testibus reuocat rursusque cum sanguine miscet, atque ita lac efficit: sanguis etenim albens, lac ferè est. Ergo quod testes gallinaceorum plus lactis hauriunt, scilicet blandimento lentoris, quem suum in lacte comperiunt, plenius augentur, & alentiores, facilioresque redduntur.

74 Cur mel illud comendemus, quod acrius sentitur, & modiciter hoc idem calidum esse existimemus, cum acritudo non nisi per calorem immodicum consistere soleat? Censendum non acre mel, sed temperatum id esse, uerum linguam suo calore plenius calefaciendo in acritudinem uertere: dulce etenim omne acre pri-

PROBL. ALEX. APHRO.

num post nimium incalescens, amarum redditur. Quod autem sacchar Indi appellant, mellis coagulum est, sole cogente rores, conuertentemque ad mellis dulcedinem: quod idem monte etiam libano fieri certum est. Fit sacchar id proximū salis globulis candidum, fragile: uim id quoque tergendī, purgandi que melli similem habet, & coctum ritu mellis nostratis non æque atque incoctum purgare potest: cibo tamen ita assumptū, aptius ad alendum est. Mel item quod galbanarium cognominamus, discrimen tertium mellis explet, pastu scilicet apum, quem galbana uitiat: prodest hoc illitum ad oculorum claritatem. Quinetiam quod thymum redolet, uentrem iuuat frigidiorē. Aegyptium uerò humidum, dilutumque est, uidelicet eade causa, quod flores tractus illius immodice hument, ex larga Nili amnis irrigatione. Omnium optimum insulae ferunt, & loca maritima: quippe quae sicciora sint, & synceriora. Meli montis Hymeti terrae Atticae laus praecipua datur, propter florum singularem praestantiam.

75 Cur lac frigidum sit, & cur facile concoquatur, probeque nutriat, cum habitu sit frigidiori? Censendum lac propterea facile transire posse in sanguinem, quoniam e sanguine factum est, & fere sanguis albefactus est. Album uerò atque frigidiusculum fit per mammarum adenes, qui albi sunt, & sanguine uacui, cum tamen suo in fonte aliquid habeat caloris, longè frigidius à mulctra expositum aëri euadit, quemadmodum etiam semen. Cogendum non coagulo animalis, sed succo ficulno est, aut gutture gallinae, aut cnico: sic enim caseus concoqui, digerique expeditius potest.

76 Cur ulcera pulmonis curari non queant? Quia quod curatum iterum est, quiescere debet: unde illud Hippocratis medici. Pedis remediū quies est: motus enim confluuium agit materiae superuacuae, quae excitare potest inflammationē. Pulmo autem ob respirandi necessitatē in motu assiduo est: adde quod purulenta pulmonis repurgari non nisi per tuſsim possunt, quae

ſuo

suo intento motu ulcus lacerat, & dilatat. Quinetiã quod mem-
brum illud humidum, calidum, laxum, putredini opportunum
spiritus conceptaculum est, refici propterea nequit, nisi à natu-
ra una primordio seminis.

77 Quam ob causam homines qui ex ardua febre insaniunt,
robustissimi, quandiu insaniunt, sint: soluti insania admodum
debilitentur, & langueant? Quoniam siccitas per cerebrum
& nervos agitur immodica: robur enim ex siccitate nervis ac-
quiri certum est: sedata autem insania, lassitudinem sentiunt,
quòd iam sensus integrior est, & nervi molliores redduntur, &
laxiores.

78 Cur pisces saxatiles concoctu faciliores sint? Quoniã aqua
saxis vicina moveri, etiam cum serenum est consuevit: durum
enim ac molle, quoniam cõtraria inter se sint, quiescere nequeunt
cum inuicem tangant: at quod mouetur, tenuius reddi solet,
quàm quod quiescit. Ergo pisces quoq; agitati per aquam syncerio-
res, puriores, & inde cõcoctu faciliores euadant, necesse est. Hęc
eadem ratio est, cur auium alas concoqui faciliores, quàm reli-
quas corporis partes experiamur.

79 Cur ijs balneum non præcipiamus, qui febre continua
iam laborare desinunt? Quoniam materiæ noxiæ, crudæ,
crassæq; adhuc constant, corporeq; absolui nondum patiuntur,
quantum materiæ autem utilis sit, id tenue, atq; liquidũ sub-
stat. Ne igitur calor balnei prius utilem partem ut tenuiorem
quàm inutilem trahat, abstinendum à balneo est: neq; per id
tempus tantum, quo morbus minuatur, uerumetiam quo inci-
pit, & omnino quo materia minus concocta est.

80 Cur medici hominibus febre laborantibus hectica, ab
habitu nominata, parum aquæ bibendum ante cibum præci-
pian? Ut membra solida quæ persiccant, humefiant, reddan-
turq; aptiora ad solidioris alimenti agglutinationem, agnatio-
nemq;. Hinc artifices quoq; tectorij operis, prius quàm admo-
ueant calcem aqua parietem aspergere soliti sunt, ut tenacius

PROBL. ALEXA. PHRO.

incrustetur, & firmitus.

81 Cur omnia dulcia lienem & iecur augent? Iecur per sui habitas similitudinem facilius rem dulcem attrahere potest: calidum enim, atq; humidum est: lien uerò cum partem sanguinis feculentam de iccore trahat, sanguinem quoque elicit largiorem, uidelicet pro copia, quæ posita in iccore est: quod quidem tantisper agit, quandiu inualeat uis eliciendi, unde nomen sortitus est.

82 Quamobrem uehementer percussi parte capitis quæ tempora appellantur, intereundum fit? Quoniam musculus, qui eam cõtinet partem ex cerebro oritur, uicinusq; illi positus est. Consentiens igitur cerebrum, ictumq; communem accipiens: dolet, atque contrahitur: & spiritus quoque animalis unæ cum eo constipatur, atque crassescit: itaque animus cum idoneo careat instrumento, à corpore confestim discedit: uinculi enim corruptio, solutionem asserat rerum conuinciendarum necesse est.

83 Cur homines, quos ingens tonitruui strepitus attonitos fecerit, intereant, aut certè amentes degant? Eadem illa ratio est, quam proxime diximus: ictus enim immodicus aëris, cerebrum atq; spiritum animale per aures subit: quam ob rem spiritus ille contrahitur crassescitq;: deniq; ineptus ad animi actiones redditur: & cum immodicè incrassescat, etiam discessum animi à corpore agit, quæ mors est.

84 Quam ob causam oui uitellus concoctu facilis, albumen difficile est? Quoniam uitellus calidus, albumen humidum, & frigidum est. Quum quippe qualitates elementorum omnes complectitur, & quatuor illa rerum primordia planè in se sita ostendit: tegmentum enim testaceum terræ proximum est: siccum nanque & frigidum: albumen aquæ conditionem gerit: humidum enim & frigidum: spiritus in albudine cõtentus pro aëre est: calidus enim, & humidus: uitellus ignem representat: plus enim calidus, minus siccus, neque colore igneo

uacat.

vacat. Denique orbis uniuersi, quem mundum uocamus, speciem in ouo dixeris demonstrari: nam & ex quatuor constat elementis, & in sphaera faciem conglobatur, & uitalem potentiam obtinet.

85 Cur sterco hominum, qui morbo maioris intestini laborant, speciem gerat bubuli? Quoniam morbus hic ex pituita magna ex parte oriri solitus est: pituita autem copia putrescens spiritum agit, qui feces subit, inflat, tumefacit, atque ita similes bubulis reddit: unde fit saepius, ut uel in aqua ualeat innatare. Bubulum autem inflari propterea arbitrandum, quoniam plurimum bouum pabulum palca est & foenum, plurimusque proinde spiritus mouetur.

86 Cur membrana cerebri pleniore uulnerata, oriri per seaturam soleant, quae fungorum nomine appellamus? Quia uapores qui ex cerebro assidue proficisci, digerique per rimas consueuerunt, disiecto iam osse, amploque patefacto itinere, effluunt uniuersi, ossique gelido occursantes cocrescunt, & speciem fungi capiunt: quippe qui supra ampliusculi, infra praetenuis uide licet loci ratione perficiantur.

87 Cur pituita, quae crassa & frigida est, & inde apta ferri deorsum, saepe ad caput ex pedibus ascendat? Censendum non esse pituitam posse ascendere, sed per uim secernendi, quae indita membro cuique est: haec enim quamuis in pede nocens illa materia sit, tamen depellere sursum potest: quod cum membra omnia faciant, tandem ea in parte consistit materia, quae minus depellere potest, quam satis sit.

88 Cur per statum aeris pestilentem, homines multi & inaequales malo eodem intereant? quae quidem res tollere fatum uideatur, id est, necessariam rerum consequentiam, quam stellarum ordini, & motioni tribuimus. Censendum illos homines rapidi conditione caeli pestifera, qui concepti natique sunt tali motu stellarum, ut longinquo tempore uiuere nequirent: quemadmodum enim aedificium uetus atque infirmum facilius impetu uenti

PROBL. ALEX. APHRO.

corruit, quàm nouum, & ualidũ, sic etiam homines qui ex fato uitam sortiti sunt breuiorem, expeditius ab aëris uitio mouentur, & capiuntur. Malũ autem cõmune propterea est, quoniã aër, qui syderum pestilenti defluuio uitiatus est, idem continet omnes, atq; ab omnibus trahitur.

89 Cur multitudo per crapulam uino uini molestiam leuari dicere soleat? Hoc etsi uulgare est, uere tamen asseritur: quippe cum membra per nimium uini calorem resoluta, uini adiectione recreentur, firmenturq; ut spiritus coactos, tentantesq; caput discutiant & depellant, præsertim si temperatũ est, quod secundo hauritur. De uino hæc annotare non alienum hic est. Vinum si exiguum bibatur, salubritatem largitur: si modicum, facundiam parit: si immodicum, & menti obest & corpori, ut Theagenes quoq; pœta inquit. Meri copia noxia est: at si quis eo recte utatur, non noxium, sed percommodum est. Liberũ patrem Bacchis comitatum non inepte effingunt: choream enim quam uini hilaritas extruit, baccharum cœtus designat. Satyros eidem coniungunt ratione agilitatis, facilitatisq;. Lydiam etiam addunt, quoniam per immodicum usum uini, hominem resolui necesse est. Quinetiam pardi sectantur ob eam causam, quod multa & uaria imaginantur, qui multũ uini hauserint: animal enim hoc uaria integitur pelle. Vnã ex Bacchis Agauen matrem Penthei suum discerpssisse filium narrant, eò quod multi per uinolentiam facile in homicidiũ ruunt. Nudus fingitur Sacchus, quoniam uinum mentem atque animũ detegit, & patefacit. Arsit Venerem Bacchus, arsit Ariadnam: uino enim inebriatis, libido maxima oritur. Neq; caluus quidem Bacchi comitatu deest, scilicet propter cerebri detrimentum, quod usus uini immodicus inuehit: amittit enim uires suas sedes hæc animi, atq; marcescit: unde uinũ maronem à marcore plerique nominant. Necnon & Pana hisce adesse uolunt, uidelicet ob summam uini potentiam, aut ob uarium eius feruorem, uiresq; uarias. Tangitur Bacchus à fulmine

prius

prius quàm ueniat ad lucem eximitur utero matris, coniectus in femur patris clauditur, quoniam uinum persæpe fictilibus contentum soli exponitur, atque ita uires in plenum accipit, & saporem. Sorores quatuor Bacchus habet, quoniam uinum mutationes quatuor recipit. Sanguis ex materijs nostri corporis uino tum in habitu, tum in natura respondet. Quemadmodum enim ex quatuor uinum constare partibus exposuimus, sic sanguis quadripartitus est, quippe qui partem habeat dilatissimam, quam renes hauriunt: & tenuem quandam ueluti florem, quam fellis folliculus trahit: & crassam ac feculentam, quam lien capit: & puram atq; synceram, quæ digesta in mēbra alere potest modo uini, quod sua tantum parte syncera alimoniam potest præstare.

90 Quam ob causam præputium & genarum partes tenuiores discissæ, coniungi, agglutinariq; nequeant? Omnino quæ ex semine natura creauit, hæc destructa recreari non queunt: non enim neruus, non uera, non membrana, non reliqua generis eiusdem suam possunt recipere integritatem: ergo non immerito ista quoque refici nequeunt, cum semine orta sint: at quæ principio sanguis constituit, hæc denuò gigni recreariq; possunt eò quòd sanguis nulla in parte ætatis deesse potest.

91 Cur uinacea, & zizania, & grana ficulna integra, ut ingessimus per aluum egeri soleant? Vtrum quia parua admodum sunt, & sicca, ideo concoqui nequeant. An quia semina sunt, & generandi perfectè obtinent facultatem, resolui non patiantur, sed peruicacius ad eum finem edurant, cui sunt destinata à natura: hac enim de causa specie quoq; globi formata sunt, quæ omnium figurarum perfectissima est.

92 Quam ob causam parte iecoris gibba intersepta, iugale collo subiectum grauescat, & dilabetur? Quoniam uena à trūco cognominata, quæ ex parte iecoris gibba ad collum usq; ascendit, amplificata per interseptionem infartionemq; grauius ponderat, tenditq; deorsum: quemadmodum intestinum quoq;

PROBL. ALEX. APHRO.

earnibus, aut quolibet alio corpore infartum deferri cogitur, atque collabi. Sic enim uena illa detracta iugalis, interiora secum trahit, mouetq; dolorem. Tussi quoq; iudem arida infestantur: malus enim iecoris habitus efferens sese ad mēbra spiritui deputata, excitat illa ad rem depellendā quam urget, atque inde tussis exultat.

93 Cur uulua una omniū membrorū aspera parte interiore est? Habet enim quosdā excessus, quos caliculos, siue acetabula appellamus, ut semen humidum possit retinere: humor etenim omnis facile per leuē corporis faciem labitur: hinc enim & artifices tectorij operis scalptis parietibus calcem admouent, ut per caua & summa asperiora crusta contineatur, & hereat. Hac uerò de causa semen quoque ipsum lentum, glutinosūque factum à natura est, uidelicet ut tenacius incidere possit, & firmitus.

94 Cur multi, cum suam urinam exitum appetentem retinuerint, resoluti sint, atque destillatione urinæ laborarint? Quoniam uesica nimium plena, extumescenteq; ultra modum, humorem ex natura membranæ inditum omnem expressit, atque ita siccior facta est, ut præterea contrahi nequiret more pellis, quæ exiccata extendi non potest, nisi aqua mista cum oleo diluatur. Fieri autem urinæ destillatio solet uel per musculi resolutionem, qui ceruicem urinæ claudit, uel per exulcerationem ipsius uesicæ, uel per iniuriam calculi: mordetur enim uesica aut aggrauatur: itaque excernere incitatur, quantum urinæ receperit minimum. Difficultas uerò urinæ nomen generalius quam destillatio est, sicut & coquendi, aut audiendi, aut spirandi difficultas.

95 Cur uehementer iis sitiant, quorum uentrem inferiorem fluxio exercet? Quoniā humoribus deorsum collapsis stomachus resiccatur: sitis autem non nisi per siccitatē oriri solita est.

96 Quid est quod lachrymas moueat, cum angamur? Spiritus qui per angorem affectus est: hic enim ad cerebri membranam

branam effertur atque humorem ibi positum exprimit: quod idem uel præ nimia latitia potest euenire.

97 Cur barba spadones careant? Quoniam calore uacant quo pili & oriuntur & augentur.

98 Quamobrem qui pueri execti sunt, uocem reddunt acutiorem, quam qui adultiores, quos gallos nominamus? Quoniam per id tempus execti sunt, quo meatus sunt arctiores: spiritus autem eò tenuius sonat, quo per angustiora extruditur.

99 Cur cibo tam humido, quam sicco ingesto eructemus? Quia spiritus uel cum cibo admittitur, uel post ex concoctione mouetur: qui cum tenuior sit, petit superiora: itaque per os extruditur, quam rem ructum appellamus.

100 Cur alij magis, alij minus concumbere ualeant? Quod alijs alij sunt calidiores.

101 Quare qui ex luce amplissima ad mediocrem uenerunt cernere protinus nequeant? Quoniam lux mediocris propius ad tenebras, quam amplissima illa accedit: tenebræ autem suam ob crassitudinem uim conspiciendi obfuscant.

102 Cur mulieres uulua male affecta mente labantur, & delirant? Quoniam membrum id natura constat neruosa, suaque primordia e stomacho, atque membranis cerebri ducit, quod uel ipso contextu palam est.

103 Cur mulierum menstrua colligantur? Quoniam per uitam, quam ociosiore degunt, amplius materia superuacua redundant, at sanguis largior in homine, quam cætera materiarum genera est: ergo merito ijs, cum amplius uacet, egeri leuandi corporis gratia solitus est.

104 Cur peste lippitudo magna ex parte præcedere soleat? Quonia pestis spiritus affectio est: quod cum spiritus motus, uitiatusque efferatur ad caput, oculos perturbat, eosque prius quam cætera uitiat, utpote qui tenuior atque mobilior sedem adeat oculorum.

105 Cur homines tremuli cum bibant, circumferri soleant?

Quia

PROBL. ALEX. APHRO.

Quia uini calor immodicus neruos subit, & spiritum contentum in his perturbat, qui ex sede cerebri ducitur.

106 Cur bestia statim ab ortu naturæ ambulare queant, homines nequeant? Quoniam bestia calorem omni ex parte sui corporis parem continent: homines plus caloris habent in capite: itaque non antè erigi, ambulareq; possunt, quam modo æquali calor in omnes partes corporis digeratur.

107 Cur qui neruorum distentione laborant, si arduè febriant, liberari distentione possunt? Quoniam ex refrigeratione assuictioneq; spiritus contenti in neruis distentio oritur, & ex calefactione aboletur: febris autem calida est.

108 Quare qui bilem atram euomuerunt, periculo pateant? Quoniam nulla præterea bile substante, sanguis ex iecore trahatur necesse est.

109 Cur à mictu spiritus aluo excedere soleat? Quoniam quandiu plena uesica est, rectum intestinum, quod sibi subditum habet, premit: egesta autem urina relaxatur, atq; ita spiritus in intestino illo detentus labitur, atq; effluit cum sono.

110 Cur ubi eminximus aut oscitati sumus, inhorrescere consueuimus? Quoniam aliquid spiritus calidi excurrit, cuius detractione corpus refrigerari congruum est.

111 Cur albugines aut uirilignes acu adacta nullum sanguinem emittant? Quoniam calor omnis summis ex meatibus, uel recessit, uel disflatus, exactusq; est.

112 Cur pleræque omnes mulieres cum conceperunt, picare, id est, appetere sapes minus conuenientes soleant? Quoniam conceptus præter naturam est, affectus autem stomachi, uitium, id est, quod picam uocamus, quemadmodum auiditas, & fastidium.

113 Cur febres quartanæ diuturniores cæteris omnibus esse soleant? Quoniam in ea materia peccatur, quæ terrena maxime est: terrenum autem omne graue est: quocirca merito quartanæ & lentius repetunt, & longius tenent.

Malitiã
uocat Pli
nius.

114 Cur ulcera articularum reduci in cicatricem nequeant, quod in plerisq; aduertimus? Vtrum quòd plus materiae in articulis est. Ergo cum materia largius illuc confluat, acrior red dicitur, itaque maturius siccatur. An quoniam articularum postremum cartilago est, idcirco cicatrix firmari nequit, sed labitur.

115 Cur aqua pluuiæ leuior sit, cum ex mari hauriatur, quod graue est? Censendum quamuis ex mari hauriatur, spiritus tamen agitatam tenuem efficit, & leuem.

116 Cur res frigida omnis ossibus, dentibus neruisq; inimica est? Quoniam hæc natura constant terrena: terrenum autem omne frigidum est: ergo quod frigida qualitas augeatur, merito accidere detrimentum potest.

117 Cur qui per febris ardorem insaniunt, pulsus articularum habeant leuiorem: qui per lethargum uitium memoria obtorpescent, plenior reddant? Quoniam alteri spiritu relaxato cerebri delirant, alteri eodem illo spiritu crassescenteq; grauescenteq; premuntur & infestantur.

118 Cur febribus quibusdam per sudorem leuatis cordis periculosa affectiones sedari soleant? Quoniam materia uitiosa partim distatur, partim resoluitur.

119 Cur per hyemem plus cibi assumere, pleniusq; concoquere possimus? Quoniam calor nostri corporis pulsus exterioris frigoris uehementia, ad sedem interiorum se recipit: itaq; facit, ut cibus plenius & concoquatur, & assumatur.

120 Cur qui nimis concubuerunt, si præterea coeant, sanguinem uice seminis emittant? Quoniam semine omni exhausto, nullus humor promptius sanguine rei ueneræ se offert.

121 Cur nerui non quemadmodum puncti, ita etiam præciso excitent inflammationem? Quoniam spiritus inæquabili puncti segmento occurrens, retorquetur, atq; in se coactus stipatur & recalescit: ac præciso penitus neruo, spiritus effluit omnis, & abit.

122 Cur sudores qui ante accessionem uenerint, graues sint

PROBL. ALEX. APHRO.

Et molesti? Quoniã qui febre n sequuntur per relaxationem, remissionemq; effluant: qui antecedunt, per expressionem utique violentiorem extringantur.

123 Cur os icianu grauter oleat? Quoniam stomachi acritudo nisi cibo receti temperetur insuauem redat exhalatione.

124 Cur nullus in corde morbus possit consistere? Quoniam per membri opportunitatem ante mors rapit, quam morbus pateat.

125 Cur scrobe iuxta mare effossa dulcis aqua comperitur? Quoniam mare transmissum, liquatumque per terram, suam crassitudinem omnem amittit, inq; humorem dulcem extenuatur.

126 Cur ambusta difficulter cicatricem recipiant? Quoniam per ignem meatus corporis omnes extruduntur, obliteranturq;, ut caro propemodum mortua sit: fit enim ut materia in hisce inclusa, per quam difficulter educatur.

127 Cur homines natu maiores uinosi esse consueuerunt? Quoniam per etatem refrigerati, calorem desiderant. Vinum autem calorificum est.

128 Cur pondus facilius parte laeva quam dextra efferre ualeamus? Quoniam materia partis laeuae oppressa plus educere, pati q; quam dextra potest: quippe cum altera difficilius, altera facilius moueatur.

129 Cur pars dextra sanabilior sit quam laeva? Quoniam per exercitationem ampliorem materiae compescuntur, reddunturq; sanitati opportuniore.

130 Cur mel ulceribus acre, gustui dulce sentiatur? Quoniam ulceribus horridis, resiccatisq; mellis tenuitas occurrit: tenue autem omne acre est. At gustus quia humidus est, mellis percipere potest lenitatem.

PROBLEMATVM ALEXANDRI
APHRODISIEI FINIS.

14

79